

T.C.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
AVRUPA BİRLİĞİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
AVRUPA BİRLİĞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Yüksek Lisans Tezi
TÜRKİYE- AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİ VE TERÖR

Hazırlayan
Merve SEREN

Danışman
Dr. Kürşad TURAN

ANKARA-2007

Merve Seren tarafından hazırlanan,

“Türkiye- Avrupa Birliği İlişkileri ve Terör” adlı tez çalışması jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Kabul (sınav) Tarihi: 26 Şubat 2007

İmza

Enstitü Müdürü: **Prof. Dr. A. Selami SARGUT**

Jüri Üyesi: **Dr. Kürşad TURAN**

Jüri Üyesi: **Yrd. Doç. Dr. Menderes ÇINAR**

Jüri Üyesi: **Dr. Birgül Demirtaş COŞKUN**

TEŞEKKÜR

Çalıőmalarım boyunca çok değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren Tez Danıőmanım Dr. KÜRŞAD TURAN'a, yine kıymetli tecrübelerinden faydalandığım hocalarım Dr. NİHAT ALİ ÖZCAN'a, Doç. Dr. İHSAN BAL'a ve Dr. MEHMET ÖZCAN'a, ayrıca Başkent Üniversitesi Avrupa Birliği Enstitüsü Öğretim görevlisi hocalarım Yrd. Doç. Dr. ZUHAL YEŐİLYURT GÜNDÜZ, Yrd. Doç. Dr. MENDERES ÇINAR ve Dr. BİRGÜL DEMİRTAŞ COŞKUN'a eğitimim süresince göstermiş oldukları sabır ve manevi desteklerinden dolayı teőekkürü bir borç bilirim.

ÖZET

21. yüzyılın hemen başında Dünya, 11 Eylül 2001 saldırılarıyla yeni bir döneme girmiş; terörizm, insanların yaşam alanını her zamankinden daha fazla tehdit eder hale gelmiştir. Bu çalışmada terörizm sorunu bilimsel bir şekilde ele alınmış, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri temelinde terör örgütlerinin ikili ilişkilere etkisi irdelenmiştir. Çalışmada ilk olarak uluslararası örgütlerin terörizmi ele alış biçimleri ve bazı AB üye devletlerinin terörizme yaklaşımları incelenmiş ve ardından PKK örneği üzerinden Türkiye-AB ilişkilerinin analizi yapılmıştır.

11 Eylül sonrasında AB, terörizme karşı kapsamlı bir mücadele başlatmıştır. Terörizmin uluslararasılaşması ve terör faaliyetlerinin Avrupa topraklarında yaygınlaşması, terörizmin AB bünyesinde daha fazla sorgulanması sonucunu doğurmuştur. Tezde, ilerleme raporları üzerinden terörle mücadele konusunda atılan adımlar sorgulanmış ve yapılması gerekenler ifade edilmiştir. Türkiye'nin AB tam üyesi olabilme yolunda gerçekleştirdiği reformlar, Türkiye'de hem terörle mücadeleye hem de demokrasiye katkıda bulunmuştur. Her ülkenin terörizmi farklı tanımlıyor ve algılıyor olması işbirliği sürecine hala tam olarak geçilememiş olunmasının temel nedenidir. Üye devletler, terörizmle mücadelede istedikleri sonuca ulaşabilmek için aralarındaki bilgi aktarımını artırmalı ve işbirliği yoluna gitmelidir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Türkiye, Ayrılıkçı Terör, Dini Terör,
PKK, Hizbullah, İBDA-C, İlerleme Raporları

SUMMARY

In the very beginning of the 21st century, the world entered to a new period after the 11 September 2001 attacks; which put the terrorism in a very threatening position in the people's living space more than ever. In this research, the terrorism issue is approached in a scientific way and the effects of the terrorist organizations over the bilateral relations on the basis of the EU-Turkey relations are analysed. First of all, the international organizations and some of the EU member state's perceptions towards terrorism is investigated and secondly the Turkey- EU relations at the basement of the PKK case is searched.

After 11 September, EU started a comprehensive strategy for combating terrorism. As a matter of fact, internationalization of terrorism and the wide spread of terrorist activities in Europe has begun questioning the terrorism problem more seriously among unity members. In relation to this, in the thesis, the regular reports on Turkey's progress towards accession is taken into consideration as trying to clarify the compulsory steps towards struggling terrorism. The reforms that are performed by Turkey, due to its EU membership claim, have contributed both to democracy and to combating terrorism. However, the reason why countries are not capable of sustaining the effective cooperation yet is; the divergent interpretations and changing perceptions of terrorism in every state. In this context, each member state had better collaborate and increase the

convey of information among each other in order to obtain the desired results for struggling terrorism.

Key Words: European Union, Turkey, Seperatist Terror, Religious Terror, The Kurdistan Workers Party, Hezbollah, Great East Islamic Raiders–Front, Regular Reports on Turkey’s Progress Towards Accession

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
SUMMARY	iii
İÇİNDEKİLER	iv
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1	
ULUSLARARASI ALANDA TERÖR	10
1.1.BM	10
1.1.1.BM'nin Terörizm Kavramına İlişkin Düzenlemeleri	10
1.1.2.Uluslararası Terörizm Kapsayıcı Sözleşmesi	14
1.2.AB	17
1.2.1.AB ve Terör Kavramı	17
1.2.2.AB'nin Terör Kavramına İlişkin Düzenlemeleri	22
1.2.2.1.Terörizmle Mücadeleye İlişkin Konsey Çerçeve Kararı ve Uygulaması	29
1.2.3.Terörle Mücadelede AB Kurumlarının Rolü	37
1.2.3.1.EUROPOL'ün Rolü	46
1.2.3.2. TREVI İşbirliğinin Rolü	51
1.2.4.AB'de Gerçekleşen Terör Saldırılarının Terörle Mücadeleye Etkisi: 2004 Yeni Eylem Planı	54
1.3.AVRUPA KONSEYİ	60
1.3.1.Avrupa Konseyi'nin Terörizme İlişkin Düzenlemeleri	60
1.4.AGİT	63
1.4.1.AGİT'in Terörizme İlişkin Düzenlemeleri	63
BÖLÜM 2	
TÜRKİYE'DE TERÖR	68
2.1.Dinci Terör.....	74
2.1.1.Genel Bilgi.....	74
2.1.2.Türkiye'deki Dini Terör Örgüt Örnekleri ve AB'nin Bu Örgütlere Karşı Tutumu.....	79

2.1.2.1. Hizbullah (Allah'ın Partisi) Örgütü	80
2.1.2.2. İBDA-C(İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi).....	90
2.2. Ayrılıkçı Terör	98
2.2.1. Genel Bilgi.....	98
2.2.2. PKK Örneği	102
2.2.2.1. PKK Terör Örgütünün Kuruluşu, Amaç ve Gelişimi	102
2.2.2.2. PKK Stratejisinin Gelişim Süreci	103
2.2.2.2.1. Birinci aşama: İdeolojik Oluşum ve Örgütlenme (1973-1978)	106
2.2.2.2.2. İkinci aşama: Politik İdeolojinin Sınanması Dönemi-Partileşme (1978-1980)	108
2.2.2.2.3. Üçüncü aşama-Geri çekilme-Tanıtmaya Dönemi (1980-1984)	110
2.2.2.2.4. Örgütün Strateji Değişikliği: “Halk Savaşı” Stratejisi.....	115
2.2.2.2.5. PKK'nın mücadele araçları.....	117
2.2.2.3. PKK Terör Örgütünün Yapılanması ve Gelir Kaynakları	120
2.2.2.3.1. PKK'nın Yasal Kuruluşları	126
2.2.2.3.2. PKK'nın Avrupa'da Örgütlenmesi	128
2.2.2.3.2.1. Almanya	131
2.2.2.3.2.2. Fransa	137
2.2.2.3.2.3. İngiltere	138
2.2.2.3.2.4. İtalya	142
2.2.2.3.2.5. Avusturya	146
2.2.2.3.2.6. Belçika	147
2.2.2.3.2.7. Hollanda	150
2.2.2.3.2.8. Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Kesimi	153
2.2.2.3.2.9. İskandinavya	158
2.2.2.3.2.10. Balkanlar	159
2.2.3. Abdullah Öcalan'ın Yakalanması Sonrası Gelişmeler	161
2.2.3.1. Abdullah Öcalan'ın Yakalanması	162
2.2.3.2. Yargılanma Süreci	167
2.2.3.3. AİHM Süreci.....	171
2.2.3.4. PKK'nın Siyasallaşma Çabaları.....	182

2.2.3.4.1. PKK'nın Türkiye'de Siyasallaşma Çabaları.....	200
2.2.3.4.2. PKK'nın Avrupa'da Siyasallaşma Çabaları	207
2.2.4. Medyanın Rolü	215
2.2.4.1. Görsel Basın	216
2.2.4.2. Yazılı Basın.....	217
BÖLÜM 3	
AB-TÜRKİYE İLİŞKİLERİNDE TERÖR ÖRGÜTLERİNİN ETKİSİ	220
3.1. AB İlerleme Raporları Çerçevesinde Türkiye'nin Terörle Mücadelesi.....	220
3.1.1. 1999 İlerleme Raporu	220
3.1.2. 2000 İlerleme Raporu	226
3.1.3. 2001 İlerleme Raporu	229
3.1.4. 2002 İlerleme Raporu	232
3.1.5. 2003 İlerleme Raporu	234
3.1.6. 2004 İlerleme Raporu	239
3.1.7. 2005 İlerleme Raporu	244
3.1.8. 2006 İlerleme Raporu	247
3.2. Terörle Mücadelede AB İle Uyum Süreci	249
3.2.1. Türkiye'nin PKK'nın Artan Faaliyetlerini Sona Erdirmeye Yönelik Tutumu: Terörle Mücadele Yasası.....	252
3.3. Terörle Mücadelede AB-Türkiye İşbirliği	253
SONUÇ	258
KAYNAKÇA.....	268
EK-1.....	277
EK-2.....	278
EK-3.....	283
EK-4.....	292
EK-5.....	302
EK-6.....	312
EK-7.....	319
EK-8.....	329

Kısaltmalar

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AFİD	Anadolu Federe İslam Devleti
AGİK	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı
AGİÖ	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Örgütü
AGİT	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AHWGE	Ad Hoc Working Group on Europol
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AK	Avrupa Konseyi
AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi
AKPM	Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi
ARGK	Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu
ASALA	Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia
AT	Avrupa Topluluğu
ATU	Action Against Terrorism Unit
BM	Birleşmiş Milletler
BKA	Bundeskriminalamt
BND	Bundesnachrichtendienst
CODEXTER	Terörizm Uzmanlar Komitesi

DEHAP	Demokratik Halk Partisi
DDKD	Devrimci Demokrat Kültür Derneği
DEP	Demokrasi Partisi
DGM	Devlet Güvenlik Mahkemeleri
DGSE	Direction gnrale de la scurit extrieure
DHB	Devrimci Halkın Birliği
DHKP/C	Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi
DKP	Demokratik Kitle Partisi
DLO	The Drugs Liaison Officers
EDU	Europol Drug Unit
ERNK	Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi
EUROPOL	European Police Office
FATF	Financial Action Task Force
FBI	Federal Bureau of Investigation
FDHC	Filistin Demokratik Halk Cephesi
FEK-BEL	Krt Dernekleri Federasyonu
FHKP-C	Filistin Halk Kurtuluş Cephesi
FK	Filistin Kurtuluş rgt
HADEP	Halkın Demokrasi Partisi
HAKPAR	Hak ve zgrlkler Partisi
HEP	Halkın Emek Partisi
YKD	Yurtsever Kadınlar Derneği
HUNDER-KOM	Kürdistan Sanatçılar Birliği

IAEA	International Atomic Energy Agency
İBDA-C	İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi
INTERPOL	International Criminal Police Organisation
KAB	Kürdistan Aleviler Birliği
KADEK	Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi
KDP	Kürdistan Demokratik Partisi
KONGRA-GEL	Kürdistan Halk Kongresi
KGB	Rus Gizli Servisi
KİH	Kürdistan İslami Hareketi
KUK	Kürdistan Ulusal Kongresi
KUM	Kürdistan Ulusal Meclisi
KYB	Kürdistan Yurtseverler Birliği
MI5	UK Security Service
MI6	Secret Intelligence Service
MGK	Milli Güvenlik Kurulu
MİT	Milli İstihbarat Teşkilatı
NATO	North Atlantic Treaty Organisation
ODGP	Ortak Dış ve Güvenlik Politikası
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OPCW	Organisation for Prohibition of Chemical Weapons
PİK	Kürdistan İslam Partisi
PKK	Kürdistan İşçi Partisi

SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TAJK	Kürdistan Özgür Kadın Hareketi
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TDP	Türkiye Devrim Partisi
TMY	Terörle Mücadele Yasası
THKP-C	Türkiye Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi
TİKKO	Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu
TKDP	İran Kürdistan Demokrat Partisi
TREVI	Terrorism, Radicalism, Extremism, Violence,
Internationalism	
TSK	Türk Silahlı Kuvvetleri
UKO	Ulusal Kurtuluş Ordusu
YCK	Kürdistan Gençler Birliği
YDK	Kürt Demokratik Halk Birliği
YKD	Yurtsever Kadınlar Derneği
YWRK	Kürdistan Yurtsever Aydınlar Birliği

GİRİŞ

Bu çalışmada, terör örgütlerinin uluslararası ilişkilerdeki etkisi Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri çerçevesinde incelenmektedir. Tezde öncelikle terörizmin farklı kuruluşlarca algılanma biçimi sorgulanacak ve ardından ayrılıkçı ve dini terör bağlamında, Türkiye’de faaliyette bulunan terör örgütü örneklerinden yola çıkılarak Türkiye-AB ilişkilerinin analizi yapılacak; terörist örgütlerin AB ülkelerinde örgütlenmesi, lojistik konumlanması ve propaganda faaliyetlerinin Türkiye-AB ilişkileri üzerindeki etkisi irdelenecektir.

Çalışmada, terörizmle mücadele konusunda, AB üye ülkelerinin terörizme bakış açıları ve bu yolda izledikleri politika ve uygulamaların dönüşümü ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede, uluslararası alanda etkin olarak faaliyet gösteren BM, AB, AGİT gibi örgütlerin teröre yaklaşımları ele alınmış, daha sonra da Türkiye özeline inilmiştir

Terörizm, Türkiye’de on binlerce insanın ölümüne ve daha çok sayıda insanın yaralanmasına veya sakat kalmasına neden olmuştur. Terör sonucu, Türkiye’de ciddi ekonomik kayıplar ortaya çıkmıştır. Sadece 1984 sonrasındaki etnik ayrılıkçı terörizmin faturasının 100 milyar doların üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. 1984-2004 döneminde Türkiye’de meydana gelen terör olaylarının sayısı 51.500 civarındadır. Bu olayların yaklaşık 22 bini (% 43) ayrılıkçı terörizm kaynaklıdır. Genel olarak Türkiye, 1970-1980 yılları arasında ideolojik terörizm (sağ-sol çatışması) tehdidiyle, 1980’lerden sonra ise ayrılıkçı terörizm (PKK terörizmi)

tehdidiyle karşı karşıya kalmıştır. PKK'nın örgüt profiline bakıldığında, PKK'nın 7000 militanının yüzde 31'inin yabancılardan(ağırlıklı olarak Suriye, Irak ve İran vatandaşları), yüzde 22'sinin ise 9-18 yaş arasındaki çocuk ve gençlerden oluştuğu görülmektedir.¹

Uluslararası faaliyet yürüten İslamcı terör örgütlerinin İslam'daki "cihat" kavramını yalnızca bir yönüyle ele alarak uygulamaya çalışmaları, Dünya'da İslam'ın terörizmle birlikte anılmasına neden olmaktadır. Hâlbuki "cihat" kelime olarak, "Nefisle mücadele, İslam'ı tebliğ ve düşmanla savaşıma"² anlamlarını içermektedir. Bu tek yönlü algılamada, bu örgütlerin içinde yaşadıkları ülkelerin uzun yıllar başka ülkelerin işgali altında kalmış olmalarının da etkisi olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, bu örgütlerin işgal kuvvetlerine karşı mücadele edebilmek için yeterli ekonomik, askeri ve teknolojik alt yapıya sahip olmamaları zaman içerisinde terörizm faaliyetlerini bir mücadele yöntemi olarak kullanmalarına neden olmuştur. O kadar ki bu örgütler terörizmin her türlü yönteminin dünyada uygulayıcıları haline gelmişlerdir. İntihar saldırıları, bunun en belirgin örneğidir.

Ülkelerin güvenliği açısından giderek artan bir tehdit olma özelliği sergileyen terörizmle mücadele konusunda uluslararası işbirliği çabaları artmıştır. Bununla birlikte, hala terörizmin tanımı üzerinde bile genel bir mutabakat sağlanamamış olması ve terörist eylemlerden sonra üçüncü ülkelerde ele geçirilen teröristlerin yargılanması ya da saldırıya maruz kalan ülkeye teslim edilmesinde

¹ Haşim Söylemez, "PKK'nın Üçte Biri Yabancı", **Aksiyon**, Sayı: 622, 2006, s.68

² İslam Ansiklopedisi, (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1993), Cilt:3, s.527

yaşanan engeller terörizmle uluslararası mücadelenin en önemli zaaflarından biri olarak görülmektedir.

Terörün gerek kavram olarak gerekse içerik bakımından, akademik araştırma konusu olarak incelenmesi çok eskilere dayanmaz. Yakın zamanlara kadar daha çok bir güvenlik sorunu olarak incelenmeye çalışılan terörizm, 1960’lardan önce devletler ve uluslararası sisteme yönelik olarak sadece sınırlı bir tehdit olarak algılanmıştır. Uluslararası politika ve uluslararası hukukta, genel olarak tüm devletlerce kabul gören bir “terörizm” tanımı yapılamamıştır. Bunun en temel nedenlerinden birisi, devletlerarasında terörizme bakışta var olan görüş ayrılıklarıdır. Terörizmle mücadele, genel olarak devletlerin ulusal egemenlik yetkisinde bir iç güvenlik konusu olarak kabul edilmiştir.

Terörizm konusunda yapılan çalışmaların en önemli sorunu, “terör” ve “terörizm” kavramlarını tanımlamada karşılaşılan güçlüklerdir. Ortak bir terörizm tanımı üzerinde uzlaşılammış olunması, hem pratikte hem de kuramsal alanda pek çok farklı tanımı gündeme getirmektedir. “Terör, herhangi bir amaca (bu amaç çoğunlukla siyasaldır) ulaşmak için, sivillerin veya güvenlik görevlilerinin, propagandaya yönelik, ses getirici eylemlerle öldürülmesidir.”³ Terör ile terörizm ayrı kavramlardır. Terörü stratejik eylem, terörizmi ise stratejik söylem olarak adlandırabiliriz. Terörizm, siyasal amaçlar için örgütlü, sistemli ve sürekli terör kullanmayı yöntem olarak benimseyen bir stratejik söylemdir. Bu nedenle, örneğin herhangi bir linç olayında ya da trafik kazasında “terör” bulunmakla beraber

³ İhsan Bal, “Terör Nedir? Neden Terörist Olunur?”, Derl. İhsan Bal, **Terörizm: Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler**, (Ankara: USAK Yayınları, 2006), s.8

“terörizm” yoktur. Teröristler, eylemlerini gerçekleştirir ve bu eylemlerinin amaçları doğrultusunda propagandaya yönelirler. Terörizm de bu aşamadan sonra devreye girer. Kısacası, terörizmden söz edebilmek için aynı siyasal amaca yönelmiş bir dizi terör olayının var olması gerekmektedir. Birbirleriyle bağlantılı olmayan terör hareketlerinin toplumda dehşet ve korkuyu arttıracığı şüphe götürmez bir gerçektir; ancak bu, terörizmden söz etmek için yeterli değildir.⁴

Hoffman’a göre, terörizm tanımlamalarında ön plana çıkması gereken nokta terörizmin siyasal yönüdür. Bu çerçevede Hoffman’ın tanımlamasına göre, terörizm siyasal amaçlı, planlı, hesaplı ve sistematik şiddet kullanımudur. Hoffman’ı farklılaştıran nokta, terörizm kavramının tarihsel evrim sürecine büyük önem vermiş olması ve bu süreçte kavramın akla getirdiği çağrışımların sürekli değişmesi dolayısıyla kavramı dinamik olarak ele almasıdır. Bu dinamizm çerçevesinde terörizm, Jakobenler döneminden bu yana sürekli anlam ve içerik bakımından değişiklik gösteren bir kavram olmuştur.⁵

Terörizmin tanımlanmasını etik bir sorun olarak gören görüşün temsilcilerinden Wardlaw ise terör tanımlamalarında hedefe odaklanmanın ahlaki gerekçelendirmelere yol açtığını dile getirmektedir. Wardlaw’a göre terör şiddetin kullanıldığı bir davranış biçimidir. Terörü sadece bir davranış biçimi olarak ele alan Wardlaw, bu davranış şeklinin siyasal amaçlar için belirginleştiği durumları “siyasal terörizm” olarak isimlendirmektedir. Bu çerçevede, siyasal terörizm “Kurulu

⁴ Sertaç Başeren, “Terörizm: Kavramsal Bir Değerlendirme”, Derl.Ümit Özdağ ve Osman Metin Öztürk, **Terörizm İncelemeleri**, (Ankara: ASAM Yayınları, 2000), s.2

⁵ Bruce Hoffman, **Inside Terrorism**, (New York: Columbia University Press,1998), s.14-15

otoriteden yana veya karşıt, kişi veya gruplar tarafından eylemin o andaki kurbanlarından daha geniş bir kitle içerisinde aşırı korku ve tedirginlik yaratarak, bu kitleye eylemi planlayanların siyasal taleplerini kabul ettirmek için tasarlanmış şiddet kullanımını veya şiddet kullanımını tehdididir.”⁶

Terör eylemlerinin hangi düşünsel gerekçelerle haklı çıkarılmaya çalışıldığını araştıran O’Boyle ise etik gerekçelendirmeler ve sonuç üzerine odaklanmanın haklı çıkarma çabaları içerisinde göze çarpan 2 unsur olduğunu belirtmektedir. Şiddetin, tanrısal veya toplumsal nitelik taşıyan karşı konulamaz kurallar ve normlar bütünü çerçevesinde haklı çıkarılabildiği durumlara ırkçı, faşist veya dinci grupların söylemlerinde sıkça rastlandığını ifade eden O’Boyle, etnik köken veya sınıf temelinde mücadele ederken teröre başvuran grupların ise sonuç üzerine odaklanarak şiddeti haklı çıkardıklarını iddia etmektedir.⁷

Terörizmi siyasal şiddetin özel bir biçimi olarak tanımlayan Wilkinson’a göre ise, terörizm kavramını siyasal şiddetin diğer biçimlerinden ayıran belli başlı beş özellik bulunmaktadır. İlk olarak terörizm, önceden tasarlanmıştır ve korku ortamı yaratmayı amaçlamaktadır. İkinci olarak terörizm, şiddetin o anki kurbanlarından çok daha geniş bir kitleyi etkilemeyi hedeflemektedir. Üçüncü olarak terörizm, tabiatı itibarıyla sivilleri de içine alan sembolik hedeflere rasgele saldırı şekilleri içermektedir. Dördüncü olarak terörizm, yaratılan şiddet toplum tarafından

⁶ Grant Wardlaw, **Political Terrorism**, (Cambridge: Cambridge University Press, 2000), s.16

⁷ Garret O’Boyle , “Theories of Justification and Political Violence”, **Terrorism and Political Violence**, 14, 2, (2002), s.23

düzensizlik yaratacak sosyal normlara saldırı olarak algılanmaktadır. Son olarak terörizm, siyasal davranış biçimlerini belirli bir yöne kanalize etmeye çalışmaktadır.⁸

Paul Wilkinson siyasal terörizmi, ihtilalci terörizm, yarı-ihtilalci terörizm ve bastırıcı terörizm olarak üçe ayırmaktadır. İhtilalci ve yarı-ihtilalci terörizm, mevcut siyasal sistemde bazı değişiklikler yapmakla ya da hükümetlerin politikalarını etkilemekle yetinebilir. Bastırıcı terörizm ise kurulu otoritenin ayaklananlara karşı uyguladığı terörizm türüdür. Uluslararası terörizm de ihtilalci terörizmin bir alt grubunu oluşturmaktadır. Uluslararası terörizm açısından değiştirilecek siyasal sistem, uluslararası hukukun temsil ettiği sistemdir. Terörizme uluslararası niteliğini kazandıran, eylemin bir yönüyle ulusal sınırları aşmasıdır.⁹

Avrupa'nın terörizm konusunda uzun ve trajik bir geçmişi vardır. Avrupa'da bugüne kadar terör örgütleri 4000'den fazla kişinin ölümüne neden olmuştur. IRA, ETA, Kızıl Ordu Fraksiyonu ve Kızıl Tugaylar, bu örgütlerden sadece birkaçıdır. Avrupa, belli dönemlerde Asala, El Kaide gibi Ortadoğu/Kafkasya merkezli terör örgütlerinin de hedefi haline gelmiştir. Avrupa, terörizmi önleme konusunda oldukça kararlı bir tutum sergilemektedir; ancak sınır aşan, din güdümlü terörizmi yeni yeni tanımaktadır. Avrupa Birliği, terörizmi önleme amacıyla giderek daha fazla önlem almaktadır; ama tabii ki terörizme karşı yüzde yüz güvenlikten söz edilemez.

⁸ Paul Wilkinson , “The Strategic Implications of Terrorism”, **Terrorism and Political Violence**, 14, 2, (2002), s.37

⁹ **A.g.e.** , s.40

AB'nin terörle mücadele stratejisinin temelinde üç unsur yer almaktadır. Bunlardan ilki, ulusal hükümetlerin kendi polis teşkilatları, güvenlik ve istihbarat ajansları ve yargı makamları üzerinde tüm kontrolü ellerinde tutuyor olmalarıdır. İkincisi, ulusal ajanslar arasında işbirliğini kolaylaştıracak yasama araçlarına sahip olunmasıdır. Örneğin; polis teşkilatları arasında işbirliği örgütü olan Europol, tetkik hâkimleri ve savcılar arasında işbirliği kuruluşu olan Eurojust, istihbarat ve güvenlik hizmetlerinin Avrupa Birliği'nin içindeki ve dışındaki terörist tehditlerini inceledikleri Durum Merkezi, Varşova'da yeni kurulan Avrupa Sınırları Ajansı gibi. Bu bağlamda, AB terörizmin finansmanı ile mücadele etmek ve teröristlerin bir ülkeden diğerine geçişlerini zorlaştırmak için çok uzun bir mevzuat programını benimsemiştir. Üçüncü unsur olarak da, Avrupa Birliği ile diğer uluslararası örgütler arasındaki işbirliğini kuvvetlendirmek ele alınmaktadır. Bunlar başta Birleşmiş Milletler olmak üzere Viyana'daki Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA) ve Lahey'deki Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü'dür (OPCW). Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Norveç ve İsviçre'nin yanı sıra Romanya, Bulgaristan ve Yunanistan gibi Avrupa Birliği'nin hemen doğusundaki ve güneyindeki ülkelerle giderek daha yakından çalışılmaktadır; böylece terörle mücadele eden ülkelere yardım sağlamaktadırlar.

AB, geçmişte İslami sivil toplum örgütlerinin terörizmin finansmanı için kullanıldığını iddia etmekteydi. Bazı dönemlerde, belli kurumlardan ya da sivil toplum örgütlerinden yardım amacıyla belli kişilere finansman sağlanabilmektedir, ancak bu finansmanın yanlış kişilere ulaşmaması gerekmektedir. AB, bunu sağlamak ve şeffaflığı artırmak amacıyla adımlar attığını ifade etmektedir.

Türkiye, 31 Temmuz 1959’da AB yolundaki ilk girişimini yapmış; ancak kendi iç politikasındaki dalgalanmaların etkisiyle ve Türkiye’nin AB’nin birtakım prensip ve kurallarını yerine getirememesi nedeniyle, AB’yle ilişkileri belli süreçlerde sekteye uğramıştır. AB ile yaşanan bazı gerginliklere rağmen, daima Avrupa’ya dâhil olma amacını güden Türkiye, AB tam üyeliği konusundaki kararlılığını da sürdürmektedir. Bu süreçte Türkiye, kendisinden beklenen üyelik kriterlerini yerine getirmek amacıyla uyum yasaları çıkartmaktadır ve terörizm de dahil olmak üzere yasalarını, AB üyesi ülkelerin uygulamalarıyla bağdaştırmaya çalışmaktadır. Zira Türkiye, AB aday ülkeleri arasında terör konusunda en çok sorun yaşayan ülkedir. Büyük bir terörizm sorunuyla karşı karşıya olan Türkiye, terörizmle mücadele konusunda AB üye ülkelerinin desteğine ihtiyaç duymaktadır ve bu yolda ortak adımların atılması için girişimlerde bulunmaktadır. Nitekim önceki yıllarda her ülkenin terörizm sorununu kendi iç politika sorunu olarak ele almasına karşın son yıllarda ayrılıkçı ve dini terör örgütlerinin Dünya’da birçok ülkeyi de hedef almaya başlamasıyla, ülkeler hukuki, siyasi, ekonomik ve aynı zamanda askeri önlemler olarak, terörizmle mücadele yolunda konsensüs sağlanmasına yönelik çabalarda bulunmuşlardır. Ancak, görülmektedir ki, terörizmi algılamada büyük farklılık gösteren devletlerin “terörizmle mücadele”ye bakış açıları da oldukça farklıdır, yani gelinen noktada hedeflenen konsensüs tam olarak sağlanamamıştır. Bu durum, Türkiye-AB ilişkilerinde de birtakım çıkmazlara ve Türkiye’nin tam üyelik yolunda engellerin çıkmasına neden olmaktadır. Türkiye’deki siyasi çevreler, terörizmle mücadele konusunda AB üye ülkelerinin gereken adımları zamanında atmamış olduklarını belirtmektedirler ve bu durum Türkiye-AB ilişkilerinde güven temelini sarsmaktadır.

Avrupa ülkeleriyle Akdeniz ülkeleri arasındaki işbirliğini geliştirmeyi amaçlayan Barselona Süreci'nin 2005 Kasım Toplantısı'nda terörizmin tanımı konusunda yaşanan tartışmalar ve sonuçtaki hayal kırıklığı da devletlerin ortak tanım üzerinde kolay kolay uyuşamayacaklarını göstermektedir. 1937 Konvansiyon girişimi dışında, terör-terörizm tanımlarına açıkça yer veren herhangi bir uluslararası sözleşme de yoktur. 27 Ocak 1977 tarihinde Strazbourg'da imzalanan "Terörizmin Önlenmesi İçin Avrupa Konvansiyonu" gibi çok iddialı isimler taşıyanlar da dâhil, ne Birleşmiş Milletler bünyesinde 1963-2001 yılları arasında imzalanan ve tümü terörizmi konu alan on iki sözleşmede, ne de Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nca 1975-2001 yılları arasında hazırlanan on belge ve şartta, bunlara taraf olan ülkelere kabul edilmiş terörizm tanımına rastlanmamaktadır. Yani devletler 30 yıllık bir süreçte imzaladıkları yirminin üzerindeki uluslararası hukuk belgesine karşılık, terörist eylemleri sayma ve kınamanın ötesine geçememişlerdir.

BÖLÜM 1

ULUSLARARASI ALANDA TERÖR

Yıllardır süren terör olayları göstermektedir ki, terörün en önemli yanı, uluslararası nitelik kazanmış olmasıdır. Artık teröristler eskiden olduğu gibi sadece içinde buldukları ülke sınırları ile kalmayıp, başka ülkelerdeki farklı gruplar ile bağlantılar kurarak karşılıklı destek sağlamaktadırlar. Bundan dolayı, dünya uluslarının terörizmle mücadelede çeşitli yöntemlere başvurdukları görülür. Birleşmiş Milletler(BM), Avrupa Birliği(AB), Avrupa Güvenlik ve Savunma

Örgütü(AGİT) veya Avrupa Konseyi(AK) gibi birçok uluslararası örgüt bünyesinde bu doğrultuda çeşitli girişimler söz konusudur. Ancak, bu faaliyetlerin çok da başarılı olduğunu söyleyebilmek pek mümkün değildir. Yürütülen bu siyasi nitelikteki faaliyetler sonucunda, daha başarılı sonuçlar elde edebilmek amacıyla bir takım örgütlerin de oluşturulduğu gözlenmektedir. Bu bağlamda en önemli adımlar, polisiye işbirliği alanında atılan adımlar olmuştur.¹⁰ Uluslararası alanda terörle mücadele konusunda uluslararası örgütlerin yaptıkları düzenlemeleri sırasıyla ele alarak konuya açıklık getirebiliriz.

1.1 BİRLEŞMİŞ MİLLETLER

1.1.1. Birleşmiş Milletler'in Terörizm Kavramına İlişkin Düzenlemeleri

11 Eylül 2001 terör eylemleri ve uluslararası sistemin yapısında meydana gelen değişimle birlikte, devletler dış politikalarında ve dolayısıyla ulusal güvenliklerini ilgilendiren konularda köklü değişikliklere gitmişlerdir. Bu bağlamda, uluslararası ilişkiler disiplininde yer alan çalışmaların, büyük ölçüde dış politika ve ulusal güvenlik kavramlarının yeniden değerlendirilmesine odaklandığı görülmüştür. Güvenliğin bu yeni boyutlarından birisi de uluslararası terörizmdir. Kuşkusuz, uluslararası terörizm yeni bir olgu değildir. Ancak, 11 Eylül 2001 sonrasında uluslararası terörizm, uluslararası politikanın ve dolayısıyla da uluslararası ilişkiler çalışmaları gündeminin baş sırasına oturmuştur.

¹⁰ Sezgin Kaya, “Interpol, Europol ve Uluslararası Terörizm”
http://www.emniyet.gov.tr/StratejiGelistirmeDB/dergi/39/web/makale/Sezgin_Kaya.htm

Uluslararası bağlantıları olmakla birlikte 1990'lara kadar sınırlı bölgelerde faaliyet gösteren terör örgütleri küreselleşmenin getirdiği ortamlardan yararlanarak ve yine küreselleşmeden kaynaklanan olumsuzlukları taraftar toplama ve meşrulaştırma unsuru olarak kullanarak, küresel ölçekte faaliyet göstermeye başlamışlardır. Ülkelerin uzun yıllardır zarar görmekte olduğu terör eylemleri karşısında uluslararası aktörlerin ciddi önlemler almaya başlaması ancak 11 Eylül 2001 terör eylemlerinden sonra başlamıştır. Uluslararası terörizmle mücadele konusunda adımlar atılmış olmakla beraber, terörün daha uzunca bir süre ve ne zaman, ne şiddette ve kimi hedef alacağı tahmin edilmeden küresel bir sorun olarak var olmaya devam edeceği aşikârdır.

11 Eylül 2001 terör eylemleri sonrasında, Birleşmiş Milletler'de yürütülen terörizmle mücadele çalışmalarına hız verilmiştir. Terörle mücadeleyi, BM Şartı'nın "Barışı Tehdit, Barışın İhlali ve Saldırı Hareketlerine Karşı Alınacak Tedbirler" başlığını taşıyan 7. bölümü çerçevesinde değerlendiren Güvenlik Konseyi, 1368 ve 1373 sayılı kararları alarak, Teşkilat'ın terörizme karşı çabalara tüm gücüyle destek vermesini kabul etmiştir. Ekim 2001'de Birleşmiş Milletler bünyesinde terörizm konusunda "Politika Çalışma Grubu" kurulmuştur. Söz konusu grup, terörizmle mücadelenin etkin ve sonuç alıcı biçimde yürütülebilmesi için kullanılacak uluslararası araçları ortaya çıkarırken, bu mücadele esnasında insan haklarının zarara uğramaması için de çaba göstermektedir.¹¹

¹¹Report of the Policy Working Group on the United Nations and Terrorism, **UN Action Against Terrorism**, <http://www.un.org/terrorism/a57273.html>

Birleşmiş Milletler, dünyadaki terörist faaliyetleri engellemek için çeşitli düzenlemeler yapmaktadır, ancak bu düzenlemeler beklenen düzeyde değildir. BM'nin hazırladığı sözleşmelerin ve oluşturduğu çalışma gruplarının raporlarında, terörizmin kapsamlı bir tanımının hala yapılamamış olması düşündürücüdür. “BM çatısında yapılan birçok anlaşma terörizmi önlemeye yönelik düzenlemelerde bulunmuştur; fakat hiçbiri terörü tanımlamamıştır. Terörizmin Önlenmesine ve Cezalandırılmasına Dair Anlaşma(1937) da Milletler Cemiyeti döneminde yapılmış, ancak yürürlüğe konulamamış olan bir anlaşmadır.”¹²

Birçok uluslararası örgüt tarafından terörizm tanımlanmaya çalışılmıştır, aynı zamanda ülkeler de ulusal hukukları çerçevesinde terörizm tanımlamaları yapmışlardır. Örneğin ABD’de 11 Eylül öncesinde terörizm bir “suç” olarak ele alınmaktayken, 11 Eylül’den itibaren bir “savaş fiili (act of war)” olarak görülmeye başlanmıştır ve geçmişte suçla mücadelede kullanılan hukuksal araçların yerini proaktif terör önleme araç ve teknikleri almıştır.¹³ Terör, korku yaratma amacına yöneliktir. Zaten köken olarak terör ve tedhiş aşırı korkuya işaret etmektedir. Tüm hukuksal metinlerde terörün aşırı şiddeti içerdiği hususunda hemfikir olunmakla birlikte, aşağıda görüleceği şekilde şiddeti kullanana bağlı olarak farklı yaklaşımlar sergilenmektedir.

Terör örgütlerinin devamlılığını arz edebilmeleri açısından dış desteğe, ülkelerin de terörle mücadelede başarılı olabilmeleri için uluslararası iş birliğine

¹²İbrahim Kaya, “**Uluslararası Terörizmin Yasaklanması Çabaları**”, <http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=6>

¹³S.Tresenbrun, “A Semiotic Approach to a Legal Definition of Terrorism”, **Journal of International and Comparative Law**, 9, (2003), S.363’den aktaran İbrahim Kaya, “**Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**”, (Ankara: Usak Yayınları, 2005), s.15

gereksinimleri vardır. Dolayısıyla terörle mücadele eden ülkeler, iç hukuk kurallarıyla terörü önlemeye çalışırken aynı zamanda uluslararası platformda terörizmi önlemek amacıyla yapılan çalışmalara destek vermektedirler. Öte yandan ülkeler teröre karşı olduklarını ifade etmelerine ve terörle mücadele edilmesi gerektiği hususunda hemfikir olmalarına rağmen bazı konulardaki önemli anlaşmazlıklar, görüşmeler neticesinde uzlaşılmasına engel olmaktadır. Bu yüzden ülkelerin beklenen hedefe ulaştığını söylemeyiz çünkü “bazı ülkelerde terör olarak görülen bir olgu başka bir ülke tarafından gerilla savaşı, bir etnik grubun kurtuluş mücadelesi ya da düşük yoğunlukta savaş olarak”¹⁴ algılanabilmektedir. Bunun nedeni de her ülkenin tarihsel gelişiminin arkasında yatan fenomenizmler ve bu fenomenizmlerin oluşturduğu mevcut yönetim biçimleri vardır. Diğer bir anlatımla, her ülke farklı siyasi, ekonomik ve askeri yapılanmaya sahiptir. Nitekim söz konusu yapılanmaların hukuksal metinlere yansımaları ülkeler arasındaki algılama ayrılıklarını da beraberinde getirir. Kuşkusuz terör tanımlamasının siyasi suç kavramı ile ilişkilendirilmesi de bunlardan biridir. “Bir terörist, suç işledikten sonra yurtdışına kaçmakta, teröristin sığındığı ülke de bu suç kendi ülkesinde işlenmediği için, suçu, “siyasi suç” olarak kabul ederek, herhangi bir yargılama yapmamakta ve suçluyu iade etmemektedir; çünkü uluslararası hukuka göre “siyasi suçlar”da iade yoktur.”¹⁵

Türkiye'nin de taraf olduğu 1977 tarihli Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi, “uçak kaçırma, uçaklara saldırı, diplomatlara ve uluslararası

¹⁴ H.Tahsin Fendioğlu, “Uluslararası Belgelerde Terörizm”, **1911 Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildirileri**, s.760'dan aktaran “Uluslararası Sözleşmelerde Terörizm”, <http://www.egm.gov.tr/terror.terorizm.uluslar.sozlesme.asp>

¹⁵ **A.g.e.**, s. 765

korunan kişilere saldırı, adam kaçırma, rehin alma ya da özgürlükleri hukuka aykırı olarak sınırlandırma eylemlerini, bomba, roket, otomatik ateşli silahlar ve bombalı mektup ya da paket kullanarak gerçekleştirilen eylemleri işleyen, işlemeye teşebbüs eden ya da bu tür eylemlere suç ortağı olmayı” terör suçu kabul etmektedir.¹⁶

1.1.2. Uluslararası Terörizm Kapsayıcı Sözleşmesi

Önceki bölümde belirtildiği üzere terörizmle mücadelede uluslararası antlaşmalara taraf olmak ve bu doğrultuda işbirliği yapmak çok büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda, 1945’ten beri faaliyet gösteren ve 192 tane üye ülkesi bulunan Birleşmiş Milletler, kendi alanında en büyük örgüt olarak tanımlanmaktadır. Nitekim örgüt kurulduğundan bu yana terörizmle mücadele alanında birçok reformlar gerçekleştirmiş, ülkeleri iş birliğine teşvik edici antlaşmaların bağlayıcılığını hep gündemde tutmuştur. Zira terör olgusunun gittikçe artan bir tehdit olarak algılanması ile birlikte, BM 1990’lardan itibaren terörle mücadele önemli kararların ve düzenlemelerin altına imza atmıştır. BM’nin bu konudaki düzenlemeleri esas olarak 1994 yılında 49/60 sayılı Genel Kurul Kararı’na ekli Deklarasyon ile başlamıştır. Söz konusu deklarasyon, örgüte üye devletlerin terörizmle mücadeleye yönelik olarak uluslararası hukuk hükümlerinin kapsamının genişletilmesi için çağrıda bulunmuştur. Üye devletlerin teklif üzerindeki hassasiyetleri akabinde 1997 yılında “Terörist Bombalamaların Önlenmesine Dair Sözleşme” ile 1999 yılında “Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşme” imzalanmıştır. Bunun yanı sıra, BM

¹⁶Resmi Gazete, 26 Mart 1981’den aktaran İbrahim Kaya, “**Uluslararası Terörizmin Yasaklanması Çabaları**”, <http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=6>

Genel Kurulu 1996 yılında “Uluslararası Terörizm Kapsayıcı Sözleşmesi”ni¹⁷ (*Comprehensive Convention on International Terrorism*) kabul etmiştir.

Uluslararası Terörizm Kapsayıcı Sözleşmesi’nde altı çizilmesi gereken esas unsur; BM üye devletlerinin terör eylemlerini iç hukuklarında suç olarak saymaları ve sözleşmeyle uyumlu hale getirmeleridir. Diğer bir deyişle, bütün ülkeler terör suçunu siyasal, ideolojik ve felsefi ilişkilerle bağlandırmadan ağırlıklarına göre cezalandıracaklardır. Bunun yanı sıra Sözleşmede geçen diğer önemli hususları kısaca şu şekilde sıralayabiliriz: teröristlere veya terör eylemi içeren faaliyetlere ülke topraklarının kullanılmaması ve bu yönde gereken önlemlerin alınması, ülkelerarası bilgi alışverişinin sağlanması, sığınmacı statüsü verilmeden önce talepte bulunan kişinin terörist faaliyetlerde bulunmadığından emin olunması vb.¹⁸

Sözleşme’yi hukuksal açıdan ele aldığımız zaman, ülkelerin anayasal değişikliklere gitmesini öngören konuların başında teröristlerin yargılanması ve iadesi gelmektedir. Yani herhangi bir üye devlette meydana gelen terör eylemi ya da devlet suçu işleyen kişi, o ülke tarafından yargılanmaktadır. Bu kapsamda üzerinde tam olarak uzlaşa sağlanamasa da terörist eylem veya suç şu şekilde tarif edilmiştir; “bir kişinin hukuk dışı ve kasten silahlar, patlayıcılar veya öldürücü araçlarla başka bir kişiye, insan topluluklarına veya mülke zarar vermesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması kuvvetle muhtemel şiddet uygulaması veya uygulama tehdidinde bulunmasıdır.”¹⁹ Buna ilaveten, bireylerin belirtilen suçları işlemeye teşebbüs etmesi,

¹⁷ Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 52/210 sayılı Karar

¹⁸ İbrahim Kaya, **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**, s.46

¹⁹ Pulat Y. Tacar, **Terör ve Demokrasi**, (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1999), s.86-87

suçta yer alması, başkalarının bu suçu işlemesini organize etmesi de tanım içerisinde yer almıştır. Diğer önemli nokta ise, bu suçları ya da eylemleri gerçekleştiren kişiler diğer üye ülke topraklarında yakalanırsa teröristlerin iadesi ön görülmektedir. Hatta iki devlet arasında suçluların iadesi anlaşması bulunmuyorsa, sözleşme baz alınarak iade edilebilecektir; iadenin gerçekleşmediği durumlarda ise devlet yargılama yükümlülüğü altındadır.

Çalışmasında terörle mücadelede insan hakları boyutunun göz ardı edilmemesi gerektiğini ifade eden Kaya, İnsan Hakları İzleme Örgütü ve Uluslararası Af Örgütü'nün, Uluslararası Terörizm Kapsayıcı Sözleşmesi Taslağı'nın birçok açıdan insan hakları ihlalleri içerdiğini vurgulayan ortak mektuplarını da bu duruma örnek olarak göstermektedir.²⁰ Söz konusu sözleşme hükümlerinin, var olan uluslararası insan hakları belgeleriyle çelişecek veya insan hakları standartlarından taviz verecek biçimde yorumlanmamasının gerektiğini açıklayan bir maddeyle başlamasının daha uygun olacağı görüşündedir. Sözleşme taslağında geçen silahlı anlaşmazlıklarda devlete karşı uluslararası insancıl hukuk kurallarını çiğnemenin silahlı güç kullanılması durumunda güç kullananlara başka ülkelerde sığınma hakkı tanınmasının Taslak tarafından engellenmesi ve bu eylemin uluslararası suç sayılması da söz konusu örgütler tarafından eleştirilmiştir. Taslaktaki bir diğer

²⁰ Joint Letter, Amnesty International / Human Rights Watch, 28 Ocak 2002, <http://www.hrw.org/press/2002/01/terror012802-ltr.htm>, den aktaran İbrahim Kaya, “**Uluslararası Terörizmin Yasaklanması Çabaları**”, <http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=6>.

eksiklik ise, devletlerin silahlı kuvvetleri ve güvenlik güçlerinin kapsam dışı bırakılmış olmasıdır.²¹

Özetlemek gerekir ise, yukarıda bahsedilen üç sözleşmenin imzalanmasını çok önemli bir adım olmakla birlikte spesifik terörist eylemlerin dışında kapsayıcı bir anlaşma özelliğini taşımamaktadırlar.²² Bunun altında yatan neden ise “terörün hukuksal tanımı, terörizm ile sömürgecilik karşıtı ve ulusal kurtuluş hareketleri arasındaki ilişki ve devletlerin silahlı kuvvetlerinin faaliyetleri” hususlarında görüş ayrılıklarının bulunmasıdır.²³

1.2. AVRUPA BİRLİĞİ

1.2.1. Avrupa Birliği ve Terör Kavramı

Avrupa Birliği'nin temelleri 1950'li yıllara dayanmaktadır. Birlik, çok sektörlü bütünleşmenin en ilerici örneği olarak görülmekle birlikte ekonomik entegrasyonunu tamamlamış durumdadır. Ancak Dünya'daki dengelerin değişmesiyle birlikte örgüt konjonktürel durumlara ayak uydurabilmek için birçok alanda yeni ortak politikalar oluşturmaya başlamıştır. Bu politikalar özellikle AB'yi

²¹ Kaya, **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk** , s.46

²² 2002 yılında Birleşmiş Milletler bünyesinde Çalışma Grubu kurulmuştur. Komite'nin 51/210 sayılı kararına istinaden grubun tüm BM üyesi devletlere, uzman kurumlarına ve Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu'na açık olması kararlaştırılmıştır. Diğer yandan, Ad Hoc Komitesi “Nükleer Terörizm Faaliyetlerinin Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme (International Convention for the Suppression of Acts of Nuclear Terrorism) Taslağı”nı hazırlamakla görevlendirilmiştir. Ancak, taslakta terörizmin hukuksal tanımı önemli bir anlaşmazlık noktasını oluşturmaktadır. Buna ilaveten, Taslak Sözleşme'nin 4. maddesi nükleer silaha sahip devletlerin, olası kullanımını meşru gösterebilecek şekilde yorumlanabileceği kaygılarını öne çıkarmaktadır. Detaylı bilgi için bakınız: İbrahim Kaya, **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**”, s.47-48

²³ İbrahim Kaya, **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**, s.46

siyasi birlik olma yolunda endeksleyen hususları içermektedir. Bu amaç doğrultusunda Birlik, süreç içerisinde birtakım anlaşmalar imzalayarak aşamalı olarak nihai hedefine ulaşmaya çalışılmıştır. Nitekim Ortak Dışışleri ve Güvenlik Politikası, Adalet ve İçişleri, suçla ilişkin konularda Polis ve Hukuk işbirliği ön sıralardaki yerlerini almışlardır. Ancak Birlik ülkelerinin kendi iç yapılanmaları itibariyle söz konusu uluslar arası politikalarda ve özellikle iç ve dış güvenlik alanlarında uzlaşya tam olarak varamaması günümüz itibariyle halen devam etmektedir.

11 Eylül 2001 yılında, dünyanın merkezi konumunda olan ve belki de uluslar arası arenada en büyük güce sahip olan Amerika'nın terörizme mağdur kalması ve büyük kayıplar vermesi; yankılara sebep olmuş ve diğer ülkeleri alarma geçirmiştir. Şüphesiz ABD'deki terörist saldırılardan en çok etkilenenlerin başında AB ülkeleri gelmiştir; ne de olsa üye ülkelerin farklı dönemlerde gerçekleşmiş terör saldırılarına ilişkin kötü tecrübesi bulunmaktadır. Diğer bir anlatımla, 11 Eylül saldırıları AB için terörizme karşı kapsamlı bir mücadelenin, yeni bir dönemin başlangıcıdır; Birlik ülkeleri, güncel çalışmalar yapmaya başlamışlar; iç ve dış güvenlik alanlarında bir takım yasal düzenlemeler gerçekleştirmişlerdir.²⁴

Bu çerçevede, AB'nin almış olduğu en önemli kararlardan biri, 2002'de kabul edilen "Çerçeve Karar"dır. Çerçeve Karar'da devletlerarasındaki karmaşık ve

²⁴ Mehmet Özcan ve Serkan Yardımcı, "Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele", s.198, derl. İhsan Bal, **Terörizm: Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler**, (Ankara: Usak Yayınları, 2006), **passim**

gecikmeye neden olan suçluların iadesi prosedürü değişmiştir.²⁵ Ancak içeriğinde doğrudan bir terörizm tanımlaması yapılmamış; suç içeren eylemlere ilişkin düzenlemelerde kavramsal çerçeve ile yetinilmiştir. Sonuçta, Çerçeve Karar'ın alınmasıyla birlikte hangi terör eylemlerinin suç oluşturacağı konusunda bir belirsizlik oluşmuştur. Bu bakımdan söz konusu kararda, örgüt yerine “terörist grup”²⁶ ifadesinin yer almış olması önemli bir noktadır. Çerçeve Karar'a göre cezalandırılması gereken eylemler; “bir terörist örgütü yönetmek, terörist bir örgütü desteklemek, bu örgüte finansal yardımda bulunmak, bilgi ve materyal kaynakları temin etmeye katkıda bulunmak veya bu örgüt içerisinde yer almaktır.”²⁷

Mehmet Özcan, Çerçeve Karar doğrultusunda üç parçalı bir terörizm tanımı yapmaktadır. İlk olarak terörizm, eylemin içeriği açısından ele alındığında bunların bir ülkeyi ya da uluslararası bir organizasyonu zarara uğratan kasıtlı eylemler olduğunu ifade etmektedir. İkinci olarak, terörizm eylemin hedefi açısından ele alındığında bunların bir ülkenin halkını ya da bir uluslararası kuruluşu bir şey yapmaya veya yapmamaya zorlama şeklinde olduğunu belirtmektedir. Son olarak ise terörizm eylemin amacı açısından ele alındığında, bir ülkenin ya da bir uluslar arası kuruluşun politik, sosyal, ekonomik, anayasal temel yapısını yıkmak veya işlemez hale getirmek amacıyla yapılan eylemleri sıralamaktadır. Avrupa Birliği'nin Çerçeve Karar'da yer alan resmi terörizm tanımı ise şu şekildedir: “Bir ülkenin halkını ciddi

²⁵ Çerçeve Kararı'nın akabinde Aralık 2001'de “Avrupa Tutuklama Emri ve Üye Devletler Arasında Teslim Prosedürlerine Dair Konsey Çerçeve Kararı” Konsey tarafından kabul edilmiştir. Bakınız **Framework Decision on Europe Arrest Warrant and Surrender Procedures Between Member States, (13.06.2002), OJ L 190** aktaran Mehmet Özcan, Serkan Yardımcı, “Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele”, <http://www.usakgundem.com/makale.php?id=158>²⁵

²⁶ Bu tanıma göre, terörist grup, belirli bir periyodik süreyi doldurmuş, ikiden fazla kişiden oluşan, belirtilen suçları işlemek amacıyla hareket eden gruptur.

²⁷ Mehmet Özcan, “Öcalan Davası ve AB Süreci”, USAK Gündem, <http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?id=281&type=2>.

şekilde korkutmak veya sindirmek, bir hükümeti ya da bir uluslararası kuruluşu bir şey yapmaya veya yapmamaya zorlamak ve bir ülkenin ya da uluslararası kuruluşun politik, sosyal, ekonomik, anayasal temel yapısını yıkmak veya işlemez hale getirmek amacı ile bir ülkeyi ya da uluslararası bir organizasyonu ciddi zarara uğratan kasıtlı eylemleri yapmaktır.”²⁸

On üye ülke (Belçika, Almanya, İspanya, Fransa, İrlanda, İtalya, Avusturya, Portekiz, Finlandiya ve İngiltere), terörist örgütlerle ilişkili olarak işlenen terörist eylemleri ayrı suçlar olarak hukuklarında cezalandırmışlardır. Danimarka ve İsveç’te ise terörist örgütler başlı başına cezalandırılmamış ve bunları idare etmek ile bunlarda yer almaya ilişkin ceza düzenlemeleri yapılmamıştır. Ancak bazı yer alma faaliyetleri dikkate alındığında Danimarka’nın kısmen Çerçeve Karar’ın 2. maddesiyle uyumlu olduğu söylenebilir. Avrupa Birliği Komisyonu’nun bu hükmün gerekçesi üzerindeki bakışı bu suçların ayrı birer bağımsız suç kategorisi oluşturmasıdır.²⁹

“Fransa ve Belçika örneklerinde olduğu gibi bazı Avrupa Birliği üye devletleri suçlar ve kabahatler arasında ayırım yapmaktadır. Bu ülkelerde suça teşebbüs daima cezalandırılırken, kabahate teşebbüs ise ancak konuyla ilgili özel hüküm bulunması halinde cezalandırılmaktadır. Bu bağlamda, Fransa ve Belçika hukuk sistemlerinde Çerçeve Karar’ın 1. maddesinde³⁰ anılan fiillerin büyük kısmının suç kategorisinde olduğu ve dolayısıyla bunlara teşebbüsün de suç teşkil

²⁸ Mehmet Özcan, **AB ve Küresel Terörizm Mücadele**, s.215

²⁹ İbrahim Kaya, **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**, s.137

³⁰ Tam metin: http://www.europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2002/l_164/l_16420020622en00030007.pdf

ettiği belirtilse de, en azından terörist suçlar listesindeki bazı fillerin kabahat sayılma ve dolayısıyla bunlara teşebbüste bulunmanın, eğer özel hüküm yoksa suç sayılabileceği olasılığı bulunmaktadır.”³¹

Çerçeve Karar’ın 6. maddesi, Avrupa Birliği üye devletlerine çeşitli durumlarda teröristler için öngörülenlerden daha az ceza vermelerine izin vermektedir. Buna göre; her üye devlet Madde 5’te belirtilen cezaların düşürülmesinin sağlanması için gereken önlemleri alabilecektir eğer suçlu;

- 1) Terörist faaliyetten vazgeçerse
- 2) İdari ve yargısal makamlara onların başka şekilde elde edemeyecekleri bilgileri sağlarsa ve bu bilgiler onlara
 - i) suçun etkilerini önlenmede veya azaltmada;
 - ii) diğer suçluların teşhis edilmesi veya yargı önüne çıkarılmasında;
 - iii) kanıt bulmada veya
 - iv) 1’den 4’e kadar olan maddelerde belirtilen diğer suçların önlenmesinde yardımcı olursa söz konusudur.

Bu maddeyle bir imkân verilmiş olup, üye devletler için zorunluluk yoktur.

³¹ İbrahim Kaya, **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**, s.141

Avrupa Birliği üyesi devletler hukuklarında yapılan bir incelemede Almanya, İspanya, Fransa, İtalya, Avusturya ve Portekiz'in bu madde bağlamında ceza indirimine gittikleri görülmektedir. "Alman Ceza Kanunu mahkemeye, fail kendi isteğiyle terör örgütünün varlığını sürdürmesini engellemeye çalışırsa ya da örgütün amaçları doğrultusunda bir suçun engellenmesini önlemeye çalışırsa veya gönüllü olarak bilgisi dâhilinde olan bir suçun planlanması aşamasında bildiklerini devlet yetkililerine açıklarsa ceza indirimine gitme yetkisi tanımaktadır. Fransa'da Ceza Kanunu idari veya yargı mercilerini haberdar ederek suçlu, suç eyleminin durdurulmasını veya suçun ölüm ya da kalıcı hasara yol açmasını önleyici ve suç vuku bulmuşsa diğer suçluları teşhis edici bilgiler sağlarsa suçluya verilen cezanın yarı yarıya indirileceğini öngörmektedir."³²

Terörizm tehdidi, Avrupa Birliği'ne üye olmayan ya da Avrupa sınırları dışındaki bir ülkeyi ilgilendirdiğinde, uluslararası terörizmle mücadelede çifte standart anlayışı bütün boyutlarıyla ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, Avrupalı devletler terörizmle mücadele konusunda çok sayıda karar almakta, ancak durum kararların uygulanmasına geldiğinde, altını imzaladıkları kararlara aykırı davranabilmektedirler. "Çifte standart esaslı davranışlara muhatap olan ülkelerin başında ise Türkiye gelmektedir."³³

1.2.2.Avrupa Birliği'nin Terör Kavramına İlişkin Düzenlemeleri

³² A.g.e., s.146

³³ Türkiye Barolar Birliği, **Türkiye ve Terörizm, TBB tarafından oluşturulan proje grubu**, Ankara, TBB Yayınları:107, Birinci Baskı, (Haziran 2006), s.396-397

Avrupa Birliği başından beri terörle mücadele kapsamında, terör tehdidi altında olan ülkelerle sıkı bir işbirliği içerisinde değildi. AB, ancak 7 Temmuz 2005'te Londra'da gerçekleştirilen bombalı saldırılar ve bunu takiben gerçekleşen 11 Eylül saldırılarından sonra terörle mücadele üzerinde ciddi bir şekilde çalışmaya başlamıştır. Bugün, bu alanda her ne kadar gelişme olsa da AB'nin halen terörle mücadele alanında kapsamlı bir stratejisi bulunmamaktadır. Londra'daki bombalama olaylarının ardından AB, terörle mücadele alanında, birtakım konuların çalışılmasında ve işbirliğinin güçlendirilmesinde öncelikler tanımlamıştır; finansman, bilgi paylaşımının geliştirilmesi, polis ve yargı alanlarının işbirliği içerisinde pekiştirilmesi vb.

Avrupa'nın Terörle Mücadele Konsepti ve kıtada terörizmle mücadele konusunda devletler seviyesinde olumlu bir işbirliğinin oluşturulamamış, algılama ve uygulama farklılıklarının ortaya çıkmış ve bu durum da terörizmle mücadele çeşitli zafiyetler yaratmıştır. Ancak, terörizmle mücadelenin kurumsal boyutuna bakıldığında bu zafiyet bir ölçüde giderilmiş ve terörizm tehdidiyle mücadele edebilecek bazı örgütlenmeler hayata geçirilmiştir. Bu kurumların bir bölümü faaliyet alanlarındaki terörizmin özelliği gereği, "ad hoc" ve bir noktada illegal kuruluş statüsüyle görev yapmakta, bir diğer bölümü ise uluslararası kurumlara bağlı yasal örgütlenmeler konumunda çalışmaktadırlar.³⁴ Bu kapsamda üye devletler yasal prosedürleri ve bürokratik işlemleri hızlandırmak amacıyla başta terörizm uzmanlarından oluşan bir ekip kurmuşlardır. Bu çalışma grubu, ulusüstü bir niteliğe sahip olmamakla birlikte üye devletlerin uluslararası işbirliği prosedürlerine göre

³⁴ A.g.e., s.391-392

hareket etmektedirler. Yani her üye devletin ulusal otoriteleri bu değerlendirme ekipleriyle yakın işbirliği içerisinde çalışmakta ve çalışmalar esnasında hukukun üstünlüğü ve etik ilkeleri göz önünde bulundurmaktadırlar. Zira kurulan bu grubunun amacı prosedürel işlemlerin hızlandırılmasından ziyade terörizmle mücadelede bütün üye ülkelerde ortak bir politika sağlamaya yöneliktir.³⁵

AB, terörle mücadele konusunda günümüze dek Schengen Antlaşması ve Maastricht Antlaşması'yla birtakım düzenlemeler yapmıştır. Schengen Antlaşması, "Avrupa Tek İç Pazarına" ön hazırlık olmak üzere 14 Haziran 1985'te Lüksemburg'un Schengen kentinde üç Benelüks ülkesi, Fransa ve Almanya arasında imzalanan, sınırların deneme niteliğinde kaldırılmasını öngören bir antlaşmadır. İçeriği oldukça gizli tutulan bu anlaşma beşler arasında sınırların kaldırılmasını öngörmekte; terörizm, silah, mermi ve uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadeleyi ve bu alanlarda ülkeler arasında yapılacak işbirliğini de kapsamaktadır. Bu çerçevede polis güçleri arasında işbirliği yapılması, sıcak takip konusunda ülkeler arası işbirliğinin geliştirilmesi ve polis teşkilatları arasında haberleşmeyi sağlayacak bir bilgi ağının (SIS: Schengen Bilgi Sistemi) kurulması kararlaştırılmıştır. Antlaşmayla birlikte siyasi iltica talebi başvurularının beş ülkeden birisi tarafından incelenmesi esası da benimsenmiştir. 1991 yılında bu antlaşmaya İtalya, İspanya ve Portekiz de katılmışlardır. 1993 yılından itibaren üçüncü ülkelere karşı tek bir vize uygulanması fikri de üye ülkeler tarafından kabul edilmiştir. Bu anlaşma çerçevesinde halen, "Schengen Polis Gümrük Çalışma Grubu", "Uyuşturucu ile Mücadele Avrupa Komitesi", "Gümrük İşbirliği Konseyi'nin farklı Daimi Çalışma Grupları" ve

³⁵ Mehmet Özcan ve Serkan Yardımcı, "Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele", s.217.

“Mafya ve Diğer Organize Suçlarla Mücadele Çalışma Grubu” faaliyetlerini sürdürmektedir.³⁶

Diğer bir düzenleme olan Maastricht Antlaşması ise Belçika, Danimarka, Federal Almanya, Yunanistan, İspanya, Fransa, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Portekiz ve İngiltere'nin 7 Şubat 1992 tarihinde Maastricht'de bir araya gelerek; üye ülkelerin ekonomilerini güçlendirmek, ekonomik bütünlük sağlamak, tek ve istikrarlı para içeren ekonomik ve parasal bir birlik kurmak, Avrupa kıtasının bölünmüşlüğüne bir son vermek ve tek bir Avrupa Devletler Topluluğu'nu oluşturmak üzere anlaşmalarıyla imzalanmıştır. Bu antlaşmanın koşulları arasında; ortak dış politika ve güvenlik politikaları oluşturma, adli konuları ve içişleri alanlarındaki hususları antlaşma çerçevesinde yürürlüğe koyarak halkların emniyetini ve güvenliğini garanti altına alma ve serbest dolaşımı kolaylaştırmaya yönelik hükümler de mevcuttur. Antlaşmada sözü edilen adli konular ve içişleri alanlarındaki işbirliği ise; mülteci politikası, birlik dış sınırlarının geçilmesi, üçüncü ülke vatandaşları için göç politikası, uyuşturucu alışkanlığı ile mücadele, kaçakçılıkla mücadele, terörizmle mücadele, medeni hukuk alanında işbirliği, ceza hukuku alanında işbirliği ve gümrük işbirliğini kapsamaktadır.³⁷

Çalışmanın bu bölümüne kadar Avrupa Birliği'nin terörizm konusunu ne şekilde ele aldığını inceledik. Buna ilişkin olarak, belli başlı AB ülkelerinin iç hukuk düzenlemelerinde terörün ne ifade ettiğine bakmamızda da fayda vardır:

³⁶ Türkiye Barolar Birliği, **Türkiye ve Terörizm, TBB tarafından oluşturulan proje grubu**, s.390-391

³⁷ **A.g.e.**, s. 391

1) Almanya: Alman Ceza Hukuku'nda terör örgütü kurucuları ve üyeleri için bir ila 10 yıl arasında hapis cezası öngörülmektedir. Bu tür örgütlerin liderleri üç yıldan az olmamak kaydıyla hapis cezasına çarptırılmaktadır. Bu tür örgütleri destekleyenlere verilecek cezalar da altı ay ile on yıl arasında olacaktır. Sadece gruba yeni üyeler ya da destekçiler kazandırmak ise altı ay ile beş yıl arasında cezalandırılacaktır. Yalnızca terörist eylem tehdidinde bulunan terörist grupları destekleyenlere beş yıl hapis cezası ve para cezası verilecektir. Bunlar Alman Ceza Kanunu'nun 38(b) maddesi ile birlikte ele alındığında terörist grupların liderlerine verilecek cezalar maksimum 15 yıl olarak ortaya çıkmakta ve Çerçeve Karar ile uyumlu olmaktadır.

2) İngiltere: İngiliz Terörle Mücadele Yasası, İçişleri Bakanı'na terörizme karıştığına inandığı ulusal ve uluslararası örgütleri "terörist örgüt" ilan etme yetkisi vermektedir. Yasa'nın 56. maddesine göre terör eylemleri işlenmesine ilişkin her türlü eylemi hangi seviyede olursa olsun idare edenler suçlu sayılmaktadır. Terörist grubun faaliyetlerinde yer almak başlı başına suç oluşturmamakla birlikte bazı spesifik suçlar için bunu cezalandırmaya yönelik önlemler alınmıştır. Terör örgütüne aidiyet veya terör örgütüne davet suç olarak tanımlanmıştır. Terör örgütü üyesi veya destekçisi olduğu şüphesini uyandıracak şekilde giyinmek, bu örgütlerin simgelerini taşımak veya göstermek de ayrıca suç kabul edilmiştir. 56. maddeden farklı olarak bunlar sadece terör örgütü ilan edilmiş örgütler için geçerlidir. Bunlardan başka terör örgütü ilan edilip edilmediğine bakılmaksızın terörle ilgili finansman sağlamak veya para toplamak, terör amaçlı bilgi toplamak ayrıca suç olarak kabul edilmektedir. Madde 57'nin 1. fıkrasına göre bir terör suçu işleme, hazırlama veya azmettirme

amacına hizmet edebilecek herhangi bir maddeyi bulunduran kişi, terör suçu şüphesi taşıyorsa suç işlemiş kabul edilmektedir.

3) Fransa: Fransa Ceza Kanunu'nda yönetmek ve yer almak arasında bir ayrım yapılmamaktadır, terörist suç sayılan eylemlerden birini işlemeye yönelik olarak kurulan örgüt ve grupların faaliyetlerinde yer almak “terörist eylem” olarak tanımlanmaktadır. Terör grubuna finansal destek sağlanması suç sayılmaktadır. Buna göre “eylemin gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmaksızın kısmen veya tamamen terör suçlarında; kullanılması amacıyla veya bunu bilerek her çeşit fon, tahvil ve mülkleri sağlayarak, toplayarak veya bunları idare ederek veya bu amaçla tavsiyede bulunarak bir terörist örgütü finanse etmek” terör eylemidir.

4) İtalya: Madde 270 ile terörizm amacıyla veya demokratik düzeni yıkmak için şiddet eylemleri gerçekleştirme amacıyla olan örgütleri övenler, oluşturanlar, kuranlar, yönetenler ve finansman sağlayanlar ile bu örgütlerde yer alanlar suçlu kabul edilmektedir. Şiddet eylemlerinin yabancı bir devlet veya uluslararası bir örgüte yöneltilmesi halinde terörist amacın bulunduğu açıkça belirtilmiştir. Madde 270-ter ve 270-quarter terör örgütlerinde yer alanlara barınma, yiyecek, konaklama veya ulaştırma veya iletişim olanakları sağlamanın suç sayılacağı belirtilmektedir. Terörist örgütleri idare etme ve bunlara fon sağlama 7 ila 15, bu örgütlerde yer alma beş ile 10 yıl hapis cezası ile cezalandırılmaktadır. Diğer yardım fiilleri 4 yıla kadar hapis cezası gerektirmektedir; ancak bu yardım fiillerinin tekrarı halinde ceza ağırlaştırılmaktadır. İtalya'da 29 Mayıs 1982 tarihli 304 sayılı Kanun, terörizm ve demokratik düzeni bozucu suçlarla ilgili olarak suç eylemleriyle ilgiyi kesme ve

yetkililerle işbirliğinde bulunma halinde ceza indirimine gidileceğini öngörmektedir.

5) İspanya: İspanyol Ceza Kanunu, bir örgüte üye olanların işlediği terör suçları ile bireysel terör suçları arasında bir ayırım yapmaktadır. İspanya Ceza Kanunu'nun 570. ve 571. maddeleri kapsamındaki suçlar, yani terör suçları veya bu suçları ifa edenleri herhangi iletişim ya da yayın aracıyla öven ya da haklı gösterenler ya da terör suçları kurbanlarının veya bunların ailelerinin itibarını zedeleyen, hor gören ya da onurunu kıran faaliyetleri gerçekleştirenler bir ila iki yıl hapis cezasına çarptırılacaktır.³⁸

6) Avusturya: Avusturya Ceza Kanunu'nun terörist gruplar başlıklı 278b maddesiyle terör örgütlerinin lider ve üyelerini cezalandırmaktadır.³⁹ Buna göre terör kasdı varsa ceza yarısı kadar artırılmaktadır. Madde 5(3) terörist gruplarla ilgili suçlarda minimum-maksimum cezaları düzenlemektedir. Bu maddenin uygulanabilmesinin ön koşulu Madde 2'de belirtilen fiillerin suç sayılmasıdır. Ancak bundan sonra bunlara ceza verilmesi ve bu cezaların Madde 5(3) ile belirtilenden az olmaması bu hükmün yerine getirildiği anlamına gelir. Bu hükme göre Madde 2(2)(a)'da belirtilen suçlara on beş, Madde 2(2)(b)'de belirtilen suçlara sekiz yıl hapis cezası verilmelidir.

7) Danimarka: Madde 2(2)'de yer alan terörist gruplara finansal destek sağlamak Ceza Kanunu'nun 114a maddesi uyarınca 10 yıla kadar hapis cezasıyla

³⁸ **Türkiye Büyük Millet Meclisi, Genel Kurul Tutanağı,**
http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_sd.birlesim_baslangic?P4=17245&P5=H&page1=64&page2=6

³⁹ **A.g.e.,** s.136

cezalandırılmaktadır. 114b maddesi kapsamındaki diğer yardım çeşitleri ise altı yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılmaktadır. Dolayısıyla bu cezalar Çerçeve Karar tarafından öngörülen minimum sınırın altında kalmaktadır.

8) Belçika: Terörist grubu idare edenlere 15 ila 20 yıl hapis cezası, terörist grubun eylemlerinde yer alanlara 5 ila 10 yıl arası hapis cezası öngörmekte ve bu hükümlerle uyumlu olmaktadır. Madde 2’de anılan suçları ayrı bir şekilde cezalandırmayan Danimarka hukukunun bu madde ile uyumlu olmadığı görülmektedir.

Yukarıda anılan hükümlerin hepsi ya doğrudan terör grupları içinde bulunan ya da onları destekleyen gerçek kişilerle ilgili düzenlemelerdir. Terörle mücadelede etkin olabilmek için gerçek kişilerin yanında hukuki kişilerle ilgili düzenlemeler de yapmak zorunludur. Özellikle tüzel kişilerin terör suçlarında paravan olarak kullanılması ya da bunlar aracılığıyla teröre finansal, propaganda ve lojistik destek sağlanması birçok ciddi terör eyleminin gerçekleşmesini mümkün kılmaktadır. Bu bağlamda Çerçeve Karar’ın 7. maddesi tüzel kişilerin sorumluluğuna ve bunlara verilecek cezalara ilişkin düzenlemeler içermektedir.⁴⁰ Belçika, Danimarka, İspanya, Fransa Avusturya, Portekiz, Finlandiya ve İsveç’in terörist suçları ayrı bir suç kategorisi halinde ele almalarından dolayı Çerçeve Karar’ın 1. maddesiyle uyumlu bir yasal düzenleme yapmış oldukları görülmektedir.⁴¹

1.2.2.1. Terörizmle Mücadeleye İlişkin Konsey Çerçeve Kararı ve Uygulaması

⁴⁰ A.g.e., s.147

⁴¹ Kaya, **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**, s.131-137

13 Haziran 2002 tarihinde Avrupa Birliği Konseyi “Terörizmle Mücadele Çerçeve Kararı”nı kabul etmiş ve bu karar 22 Haziran 2002 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Karar, AB üyesi devletlerin iç hukuklarının Karar’a uyumlu hale getirilmesini istemektedir. Karar’ın giriş bölümünde terör suçunun önemine dikkat çekilmiş ve “ yetki ikamesi (*subsidiarite*) ilkesi” uyarınca terörizmle mücadelede alınacak önlemlerin üye devletler yerine birlik düzeyinde alınmasının daha faydalı olacağı açıkça ifade edilmiştir.

Karar, 13 maddeden oluşmaktadır, Karar’ın son maddesi yürürlük maddesi olup 12. madde ise Karar’ın uygulama alanının Cebelitarık’ı da kapsadığını ifade etmektedir. Karar uyarınca, üye devletler iç hukuklarını dönüştürmek ve terörizmle mücadele edebilmek için gerekli düzenlemeleri yapacaklardır. Karar’ın 11. maddesi ise Avrupa Birliği Komisyonu, üye devletleri gerçekleştirdikleri düzenlemelere ilişkin bir rapor hazırlayacaktır.

AB üye devletlerinin birçoğu terörizm ile ilgili düzenlemelere sahip değildi, AB de bu durumu aşmak amacıyla ülkelerin mevzuatlarını yakınlaştırmayı ve işbirliğini öngören Çerçeve Karar’ı çıkarmıştır. Karar AB’nin, Adalet ve İçişleri Alanlarında İşbirliği kapsamında (Üçüncü Sütun, Maastricht Antlaşması’nın VI. Bölümü) ülkeler açısından bağlayıcıdır. Ancak kararın uygulama yöntemleri üye ülkelerin inisiyatifine bırakılmıştır.⁴² Genel itibariyle, Kararın amacı, terörizme karşı üye ülkelerin belli bir mevzuat benimsemesi ve bunun sonucunda ortak bir politika ortaya çıkarmaktır. Çünkü üye ülkelerde terörizm mevzuatı açısından farklı

⁴² Mehmet Özcan ve Serkan Yardımcı, “Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele”, s.214

durumlar vardır, hatta bazı ülkelerde herhangi bir düzenleme dahi yoktur. Ayrıca yasal düzenleme bulunan ülkelerin mevzuatları da birbirinden farklıdır. Bunun yanında bütün üye ülkelerin terörizmle ilgili uluslararası sözleşmeleri onaylamadıkları da düşünülürse ortaya oldukça sıkıntılı bir durum çıkmaktadır. Diğer yandan terörizmle mücadele konusunda kapsamlı bir yaklaşım başlatmak isteyen AB, işe ortak terörizm mevzuatından başlamıştır.⁴³

Çerçeve Karar'ın 1. maddesi "Terörist Suçlar ve Temel Haklar ve İlkeler" başlığı altında terör suçunun tanımı yapılmaktadır. Buna göre;

1. Her Üye Devlet, kendi ulusal hukukuna göre tanımlanmış olan doğaları ve bağlamları gereği;

- halkı ciddi şekilde sindirme veya

- bir devleti veya uluslararası örgütü bir eylemi işlemeye veya işlemekten kaçınmaya gayri meşru olarak zorlama veya

- bir ülkenin veya uluslararası örgütün temel siyasi, anayasal, ekonomik veya sosyal yapılarını ciddi şekilde istikrarsızlaştırma veya yıkma amacıyla işlenen bir ülkeye veya uluslararası örgüte ciddi şekilde zarar verebilecek olan; aşağıda belirtilen fıkralarda belirtilen kasdi eylemlerin terörist suçlar olarak sayılmasının sağlanması için gereken önlemleri alacaktır:

⁴³ A.g.e., s.216

- a) Ölüme sebebiyet verebilecek şekilde bir kişinin yaşamına saldırılar
- b) Bir kişinin fiziksel bütünlüğüne saldırılar;
- c) Adam kaçıırma ya da rehin alma;
- d) Devlet ya da kamu imkânlarını, taşıma sistemlerini, bilgi sistemi de dâhil olmak üzere altyapı imkânlarını, kıta sahanlığı üzerindeki sabit platformları, insan yaşamını tehlikeye atma veya büyük ekonomik kayba yol açma ihtimalinde kamusal mekânı veya özel mülkiyeti geniş çaplı yok etmeye neden olma;
- e) Uçaklar, gemiler ya da başka insan ve mal nakil araçlarını kaçıırma;
- f) Nükleer, biyolojik ya da kimyasal silahlanma ya da silah ve patlayıcıları üretme, bulundurma, edinme, nakil, sağlama ya da kullanma ile biyolojik ve kimyasal silahlara yönelik araştırma ve geliştirme;
- g) İnsan hayatını tehlikeye atacak şekilde tehlikeli maddeleri ortama salma ya da yangın, sel baskını veya patlamalara neden olma;
- h) İnsan hayatını tehlikeye atacak şekilde su, enerji veya diğer temel doğal kaynakların sunulmasına müdahale etmek ya da bunu engellemek;
- i) a'dan h'ye kadarki fıkralarda sıralanan eylemlerden birini işleme tehdidinde bulunmak

2. Çerçeve Kararı, Avrupa Birliği Anlaşması'nın 6. maddesinde belirtilen temel haklara ve temel hukuk ilkelerine saygı yükümlülüğünü değiştirme sonucunu doğurmaz.⁴⁴

Çerçeve Kararı öncesi sadece bazı üye devletler ayrı terörle mücadele yasaları çıkarmışlar, devletlerin geneli bu kapsama giren suçları ceza yasalarında genel suçlar altında ele almışlardır. Yukarıda belirtilen maddenin amacı tüm üye devletlerin terörizm tanımını birbirine uyumlu hale getirmek ve bu bağlamda tüm ülkelerce geçerli, nitelikleri belirlenmiş ortak bir terörizm tanımı oluşturmaktır. Bu maddeye dikkat edilecek olursa kasıt unsuru ön plana çıkarılmış böylece aslında her yerde görülebilecek sıradan suç eylemleri bu niyeti taşımak kaydıyla terör suçları haline getirilmiştir.⁴⁵

Çerçeve Karar Madde 2'nin b fıkrası muğlak ve açık uçlu bir yapıdadır. Bu maddenin kapsamına yalnızca terörist örgütlere üye olma durumu girmemektedir; aynı zamanda terör örgütüne üye olmayanların ya da üye oldukları kanıtlanamayan kişilerin terör grubunun suç eylemlerine katkıda bulunma olasılığı taşıyan her türlü yardım faaliyetlerini de içermektedir. Çerçeve Karar uyarınca terörist grubun faaliyetlerinde yer alma, spesifik terör suçlarının işlenmesi bağlamına değinilmesi zorunluluğu gerektirmemektedir. Bu bağlamda 2. maddenin b fıkrasının amacı, ortada spesifik bir eylemle doğrudan bir ilişki olmasa bile terörist grupların gelişmesine eylemleri ile katkıda bulunanları yargı önüne çıkarmaktır. Zira spesifik suçlar ön plana çıkarıldığında bu hükmün kapsamı kısıtlı hale gelmektedir. Örneğın;

⁴⁴ Mehmet Özcan ve Serkan Yardımcı, “Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele”, s.218

⁴⁵ Kaya, **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**, s.128-129

“bir terör örgütünde yer almak veya bunu yönetmek eğer sadece somut ve spesifik terör eylemlerine iştirak olarak suç sayılacaksa, kişi henüz gerçekleşmemiş bir terör eyleminden dolayı cezalandırılmaz. Ayrıca her zaman terör örgütü liderleriyle spesifik suçlar arasındaki ilişkiyi kanıtlamak mümkün olamamaktadır.”⁴⁶

Belirtilen tanımlamalara ilişkin olarak, üye devletlerden bazıları Çerçeve Karar’ın ötesine geçerek bu suçların kendilerini terörist suç saymaktadırlar. Örneğin İspanyol hukuku terör kasdı unsuru taşıması halinde ağırlaştırılmış hırsızlık, şantaj ve tehdidi terör suçu olarak kabul etmektedir. Sahte belge düzenlemek de terörist gruba üye kişilerce işlendiği takdirde terör suçu sayılmaktadır. Benzer şekilde Fransız Ceza Kanunu 421-1 maddesinde terör suçlarını saymakta ve bunlar içerisine Madde 441-2 ile 441-5 arasında sayılan hırsızlık, şantaj ve sahtecilik suçlarını dâhil etmektedir. Portekiz yasaları da bu suçları terör suçu saymakta olup, Finlandiya’da ise sadece ağırlaştırılmış hırsızlığın terörist suçlar arasında olduğu belirtilmiştir. İrlanda’nın taslağı tam anlamıyla bu suçlara yer vermektedir. Bazı üye devletlerde bunlar terör suçu veya tek başlarına terörle ilişkili suç kabul edilmekte birlikte, bu devletlerin terör mevzuatı bu suçlara atıfta bulunmakta dolayısı ile kısmen bu devletler de Çerçeve Karar’ı yerine getirmiş sayılabilmektedir. Örneğin; terör kasdının genel suçları ağırlaştırıcı durum olarak kabul edildiği İtalya’da terör amacı İtalyan Ceza Kanunu’na göre hırsızlık, şantaj, tehdit ve sahteciliği kapsar görünmektedir.⁴⁷

Çerçeve Karar’ın 11.maddesinin 2.fıkrasına göre 31 Aralık 2002 tarihine

⁴⁶ A.g.e.,s. 130

⁴⁷ A.g.e., s.139.

kadar, üye devletler Konsey Genel Sekreterliği'ne ve Komisyon'a "Çerçeve Karar" uyarınca onlara getirilen yükümlülükleri kendi ulusal hukuklarına uyarlayan hükümlerin metinlerini gönderme yükümlülüğü altındadırlar. Bu bilgilerden ve Komisyon'un raporundan hazırlanan başka bir rapor temelinde, 31 Aralık 2003'e kadar, Konsey, üye devletlerin bu Çerçeve Karar'a uygun olarak gereken önlemleri alıp almadığını değerlendirme durumundadır. 8 Haziran 2004 tarihinde Komisyon Raporu'na ek olarak sunulan Komisyon Personel Çalışma Raporu, üye devletlerdeki yasal düzenlemelerin analizini içermektedir. Buna göre, Belçika Ceza Kanunu Çerçeve Karar'da tanımlandığı şekliyle kasıt unsurunu vurgulayarak açıkça terörist suçları tanımlamakta ve uzun bir terör suçları listesi sunmaktadır. Belçika Ceza Kanunu, Çerçeve Kararı'nın giriş bölümünün 2 nolu paragrafında belirtildiği şekliyle silahlı kuvvetler eylemlerinin bu kapsamda değerlendirilemeyeceğini ifade etmektedir. Ayrıca Belçika Ceza Kanunu, terörizme ilişkin düzenlemelerin asla insan haklarını sınırlandırır şekilde yorumlanamayacağını da hükme bağlamaktadır. Bu bağlamda, Karar'ın giriş bölümü, Avrupa Birliği'nin "insan onuru, özgürlük, eşitlik ve dayanışma, insan hakları ve temel özgürlüklere saygı evrensel değerleri" üzerine kurulu olduğunu ifade ederek Birlik'in üye devletlerin paylaştığı "demokrasi ilkesi ve hukuk devleti ilkesi üzerine" dayandırıldığını ve terörizmin "demokrasi, insan haklarının özgürce kullanılması ve ekonomik ve sosyal gelişmeye bir tehdit oluşturduğunu" belirtmektedir. Ayrıca Karar, "ölçülülük ilkesi" üzerinde durmuştur ve alınan önlemlerin Karar'da öngörülen amaçları gerçekleştirmek için gerekli olandan öteye geçmeyeceğini ifade etmektedir.⁴⁸

⁴⁸ A.g.e., s.140.

Çerçeve Karar'da "Karar, AB'yi oluşturan anlaşmanın 6. maddesinde kabul edilen yasal prensiplere ve temel haklara saygı gösterilmesine yönelik zorunlulukların değiştirilmesine etki etmeyecektir" ifadesi geçmektedir.⁴⁹ Ancak, başta uluslararası düzeyde faaliyet gösteren insan hakları örgütleri olmak üzere, birçok sivil toplumu kuruluşları ve hukuk otoriteleri Çerçeve Karar'ın temel hak ve özgürlüklere ciddi şekilde zarar verdiği görüşünde hem fikirlerdir. Buradan hareketle, AB üye ülkeleri terörle mücadelede yapılması gerekenleri yapma kararlılığında gözükmektedirler; ancak hedeflediklerine ulaşmada demokrasi ve özgürlüğe zarar vermeden nasıl gerçekleştirecekleri belirsiz gözükmektedir.

Genel olarak bu dönemde AB politikaları incelendiğinde, terörizme karşı çok yönlü bir yaklaşım sağlama çabasının olduğu görülmektedir. Birlik, uluslararası güvenliğin sağlanması açısından kendisini sorumlu olarak lanse etmektedir. Diğer yandan terörizmle mücadele konusu AB'nin her 3 sütununda da (Avrupa Toplulukları, Ortak Dışişleri ve Güvenlik Politikası, Adalet ve İçişleri Alanlarında İşbirliği) belirleyici olmuştur. Birliğin uluslararası terörizmle mücadele açısından uzun dönemli politikasının temel direkleri olarak, AB içerisinde üye devletlerin ceza hukuklarını harmonize ederek yargı ve polis güçleri arasındaki işbirliğini azami seviyeye çıkarmak, üye ülkeler arasında ortak bir politika belirleyerek genel tutumu koordine etmek, soruna global bir yaklaşım benimseyerek BM'nin çatısı altında bir çözüm üretilmesini sağlamak, bu yeni terörizmin önemli niteliklerinden biri olan finansal gücünü sona erdirmek ve hava yolu taşımacılığı esas olmak üzere sınırlarda

⁴⁹ Hakan Ataman, " Bomba Felsefesinin Dönüşü", **Radikal**, http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=r2&haberno=5457, (15 Ocak 2006)

güvenliği artırmak sayılabilir.⁵⁰

1.2.3. Terörle Mücadelede Avrupa Birliği Kurumlarının Rolü

Önceki bölümlerde Avrupa Birliği'nin terör kavramını nasıl tanımladığı ve terörizmle mücadelede hangi antlaşmalar çerçevesinde çözüm önerileri ürettiği aktarılmıştır. Diğer bir ifadeyle, ülkelerin savunma, güvenlik ve dış politika alanlarını kendi iç güvenlik konusu olarak görmeleri, yetkilerini paylaşmaktan ısrarla kaçınmaları ve bu yönde terörizmle mücadele stratejisini belirlediklerinin analizi yapılmıştır. Bu bölümde ise, kavramsal ve politik yaklaşım farklılıklarından öte Birlik ülkelerinin terörle mücadelede kurumsal açıdan değerlendirilmesi yapılacaktır.

AT ülkeleri, özellikle 1960'lardan itibaren terörist saldırılara maruz kalmışlar ve terörizmin demokratik toplumlara olan tehdidini ve içinde buldukları yapının terörizme elverişliliğini fark etmişlerdir. Yine de Avrupa devletleri, terör örgütlerine karşı hukuksal normlar dâhilinde insan haklarına saygılı, hukukun üstünlüğünü temel alan, teknik donanımı ve bilgi düzeyi gelişmiş polis birimlerinin denetlenebilir politikalarıyla mücadele etmeyi uygun görmüşlerdir. Elbette Birlik ülkelerinin burada hedeflediği teröristlerin ileri sürdükları tezleri ve propaganda söylemlerini çürütmektir. Bunun için de en rasyonel yol olarak; sosyal, politik, yasal, ekonomik ve kültürel alanlarda düzenlemeleri öngörmüşlerdir.⁵¹

AT ülkeleri 1976 yılından itibaren devletlerarası işbirliği çerçevesinde gelişen

⁵⁰ Mehmet Özcan ve Serkan Yardımcı, “Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele”, s.247

⁵¹ A.g.e., s.242

ve üye ülkeler arasında iç güvenlik alanında işbirliğini başlatan TREVI gruplarını kurmuşlardır. TREVI grupları üye ülkelerin adalet ve içişleri bakanlarının ve kamu yetkililerinin bir araya geldiği bir yapıdır ve temelde terörizmle mücadele konusunda bilgi alışverişi ve işbirliği yapmak üzere kurulmuştur. TREVI oluşumu, Maastricht Antlaşması ile kurulan yeni yapılanmaya kadar devam etmiştir.⁵²

1977 yılında Fransız lider Valery d'Estaing, terörizmle mücadelede daha kapsamlı ve çok yönlü bir yaklaşım gerektiğini ifade ederek, AT üyesi devletlere “Avrupa Adli Alanı” oluşturulması önerisinde bulunmuştur. Bu dönemde, kaleme alınan tasarı suçluların iadesine ilişkin sözleşme yapılması, kriminal konularda karşılıklı yardımın artırılması gibi çok önemli ve ilerici konuları içermekle birlikte uygulamaya geçirilememiştir. Aynı dönemde, kabul edilen Tek Avrupa Senedi’nde ise bu düşüncelere yer verilmemiş, sadece Senet’in ekinde yer alan siyasi deklarasyonda atıfta bulunulmuştur. Kısacası, Avrupa Adli Alan düşüncesi, Maastricht ve sonrasında Amsterdam Antlaşması’yla ciddi anlamda gündeme gelmiştir.⁵³

1998 yılında Konsey, Europol Sözleşmesi’ne uygun olarak, Europol’ü tam olarak faaliyetlerine başlamadan önce terörist eylemlerle ilgili olan ya da olabilecek suçlarla ilgilenmesi için yetkili kılmıştır. Europol, 1 Temmuz 1999’da tam olarak faaliyetlerine başlamıştır. Amsterdam Antlaşması ile yapılan değişiklikle 29. maddede Europol’ün, adalet, özgürlük ve güvenlik alanında AB vatandaşlarına en

⁵² Ertan Beşe, **Terörizm, Avrupa Birliği, İnsan Hakları**, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2002), s.81

⁵³ Mehmet Özcan ve Serkan Yardımcı, “**Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele**”, s.247-248

yüksek düzeyde koruma sağlayacak bir araç olduğu vurgulanmıştır.⁵⁴ Europol'un görev alanları 2001 yılında her türlü uluslararası suçları kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Diğer yandan, Avrupa bütünleşmesinin önemli adımlarından olan Amsterdam Antlaşması Adalet ve İçişleri alanında önemli değişiklikler yapmıştır. Terörizmle mücadele ve önleme ise açıkça özgürlük, güvenlik ve adalet alanının amaçlarından biri olarak belirtilmiştir. Amsterdam Antlaşması'nın 29. maddesinin 3. paragrafı, terörizm de dâhil olmak üzere, suçla mücadele ve önlemede hedefe ulaşmak için; polis güçleri, gümrük otoriteleri ve diğer otoriteler arasında yakın işbirliği, adli otoriteler arasında yakın işbirliği ve kriminal konularda üye ülkelerde mevzuatın yakınlaştırılmasını hedeflemiştir. 1999 yılında Tampere Zirvesi'nde, Amsterdam Antlaşması'nda belirlenen hedeflere ulaşmak için eylem planı oluşturulmuştur. Bu Zirve'de alınan kararlar, dört önemli önlemi içermektedir. Bunlar sırasıyla, ortak soruşturma ekiplerinin oluşturulması, Eurojust'ın kurulması, kriminal konularda adli kararların karşılıklı tanınması ilkesinin yürürlüğe sokulması ve ulusal ceza hukuklarının yakınlaştırılmasıdır.⁵⁵

11 Eylül saldırıları, küresel bir diğer güç olma yolunda ilerleyen Avrupa Birliği'nin de terörizme bakış açısını etkilemiştir. 11 Eylül öncesi, terörizmi ve terörle mücadeleyi diğer ciddi suçlarla beraber Europol'ü çalışmaları içerisinde değerlendiren ve hem Avrupa Birliği'nin kurumsal boyutunda, hem de üye ülkelerinin çoğunda etkin anti-terörizm düzenlemeleri olmayan AB, bu olaydan

⁵⁴Amsterdam Antlaşması 29. Madde: Avrupa Topluluğu'nun gücüne karşı önyargılı olmaksızın, Birliğin amacı, ırkçılık ve yabancı düşmanlığını önleyerek ve bunlarla mücadele ederek ve suç konularında polis ve yargı işbirliği alanlarında üye devletler arasında ortak eylem geliştirerek özgürlük ve adalet sınırları içinde yurttaşların güvenliğini en iyi şekilde sağlamak olmalıdır.

⁵⁵Ertan Beşe, **Terörizm, Avrupa Birliği, İnsan Hakları**, s.86

hemen sonra terörizme karşı vizyon ve strateji arayışlarına girmiş ve küresel terörizmle mücadele açısından yeni politikalar geliştirmeye yönelik adımlar atmıştır. Zira 21 Eylül 2001 tarihinde olağanüstü toplanan Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesinde AB Konseyi “Terörizm, Dünya ve Avrupa’ya karşı gerçek bir tehdittir ve terörizmle mücadele AB’nin öncelikli hedeflerinden birisi olacaktır.” ifadesini kullanmıştır.⁵⁶ Bunun yanı sıra, Adalet ve İçişleri Bakanları Konseyi, polis ve adli işbirliğinin geliştirilmesinden, terörizmin finansal gücünün önlenmesine kadar anti-terörizm ile ilgili olarak birçok yeni düzenlemeyi gündeme getirmiştir. Aynı zamanda radikal denilebilecek bu önlemler, daha az tartışma ve çabuk kabullerle uzlaşmaya varılarak kabul edilmiştir. Çünkü terörün yarattığı korku ortamı insanları psikolojik olarak etkilemektedir. Avrupa Komisyonu’nun 2004 yılında gerçekleştirdiği ankete göre Avrupalıların %82’si, terörizmi “en yakın korkulan tehdit” olarak gördüğünü ifade etmiştir. Dolayısıyla üye devletleri ortak bir tutuma çekmek AB için bir öncelik olsa da bunun gerçekleştirilmesi de beklendiği kadar kolay olmamıştır.⁵⁷

Saldırlardan sonra AB, terörizme karşı bir cevap verme arayışına girmiştir; Adalet ve İçişleri Bakanları Konseyi de terörizmle mücadele için bir takım önlemler listesi belirlemiştir. Bu önlemler; yargı işbirliği alanında ortak terörist eylem ve terörizm tanımı yapmak ve terörist suçluların yasal korunmasını önlemek için çerçeve kararları çıkarmak, AB ülkeleri arasında “Kriminal Konularda Karşılıklı Yardıma İlişkin Sözleşme”nin bir an önce yürürlüğe girmesi, AB genelinde terörizm konusunda uzman polis ve savcılardan oluşan ortak bir soruşturma ekibinin

⁵⁶ Mehmet Özcan ve Serkan Yardımcı, “Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele”, s.199

⁵⁷ A.g.e., s.199-200

kurulması, polis ve istihbarat servisleri arasında işbirliği alanında üye devletlerin birimleri ile Europol arasında düzenli bilgi değişiminin sağlanması, Europol bünyesinde terörizm ile mücadele biriminin kurulması, sınırların güvenliği açısından ciddi denetimlerin yapılması ve gerek görüldüğü takdirde Schengen sisteminde kısıtlamaların yapılması, bu bağlamda uzun süreli Schengen vizelerinin verilmemesi, üçüncü ülke vatandaşlarına verilen vize ve oturma izinlerinin ve kimlik kontrollerinin dikkatlice gözden geçirilmesi ve sıkılaştırılması, terörizmin finans kaynakları açısından özellikle BM Sözleşmelerinin üye devletlerce yürürlüğe sokulması, terörist örgütlerin finansmanını önleyecek önlemlerin alınması olarak belirtilmiştir.

Aynı yıl içerisinde AB Devlet ve Hükümet Başkanları, saldırıları ve ABD'nin tepkisini değerlendirerek AB'nin genel politikasını belirlemiş ve terörizmle mücadelede bir "eylem planı" kabul etmişlerdir. Zirvede alınan karar gereği terörizme karşı mücadele, artık AB'nin öncelikli hedeflerinden biri haline gelmiştir. Zirvede belirlenen eylem planı ise AB'nin terörizmle mücadeledeki genel çerçevesini belirleyecek beş başlıktan oluşmaktadır.⁵⁸

Şöyle ki;

1) Birinci başlık üye devletlerin polis ve adli birimleri arasındaki işbirliğini geliştirmektir. Bu açıdan suçluların iade prosedürünü kolaylaştıran ve yeniden

⁵⁸ **Conclusion and Plan of Action of the Extraordinary European Council Meeting on 21.09.2001, SN 140/01, s. 209**'dan aktaran Mehmet Özcan ve Serkan Yardımcı, "Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele", s.207

düzenleyen “Avrupa Tutuklama Emri” ve “Üye Devletler Arasında Teslim Prosedürlerine Dair Konsey Çerçeve Kararı” ile terörist eylemlerin ortak bir tanımını yapan “Terörizmle Mücadeleye İlişkin Çerçeve Kararı” önemli işleve sahiptir. Adalet ve İçişleri Bakanlar Konseyi, Avrupa topraklarındaki teröristlerin, terör örgütlerinin ve bunları destekleyenlerin listesini hazırlayacaktır. Üye devletlerin istihbarat örgütleri işbirliğini ve bilgi değişimini artıracak, gerekirse ortak soruşturma ekipleri kurulacaktır. Üye devletler, terörizmle ilgili bütün bilgilerini Europol ve Eurojust ile paylaşacak ve Europol içerisinde uzman anti-terörist ekip kurulacaktır.

2) İkinci başlık terörizmle mücadeleye ilişkin uluslar arası sözleşmelerin üye devletlerde en kısa sürede yürürlüğe sokularak işletilmesidir. Bu bağlamda BM'nin ilgili sözleşmeleri ön plana çıkmaktadır. AB, terörizme karşı global bir yaklaşım sergileyebilmek ve inandırıcı olabilmek için bu sözleşmelerde ısrar etmektedir.

3) Üçüncü başlık terörizmin finansmanının sona erdirilmesidir. Bunun için Bakanlar Konseyi, kara paranın aklanmasını önlemesi ile ilgili direktif ve mal varlıklarının dondurulması ile ilgili çerçeve karar hazırlayacaktır.

4) Dördüncüsü, hava yolu ve taşımacılığı güvenliğinin güçlendirilmesidir. Bu önlemler; uçak mürettebatının teknik eğitimi, yolcu eşyalarının kontrolü ve görüntülü izlenmesi, pilot mahalline ulaşımın engellenmesi ve üye devletlerin kontrol mekanizmalarının takibini kapsayacaktır. Daha sonra, AB genel olarak dış sınırlarda her türlü giriş-çıkış güvenliğini sağlamaya yönelik bir dizi önlem listesi belirlemiştir.

5) Sonuncusu ise, AB'nin dış politikasının koordine edilmesidir.

Terörizmle mücadelede Birlik'in politikalarının koordine edilmesi Genel İşler Konseyi'nin görevidir. Ortak Dış ve Güvenlik Politikası da terörizmle mücadeleyi kendi bünyesine entegre edecektir. Bu açıdan üçüncü ülkelerle olan ilişkilerde dahi terörizmle mücadele, ele alınacak konular arasına girmiştir. Eylem Planı'nda görülen uzun dönemli stratejinin temel hedefi, küresel terörizmin temel direklerini işlevsiz hale getirmektir. Diğer önemli yanı ise terörizmle mücadelenin ODGP alanına da taşınmış olmasıdır. Birlik'in üçüncü ülkelerle olan siyasi, ticari ve ekonomik ilişkilerinde o ülkelerin terörizme karşı duruşları, anti-terörist düzenlemelere sahip olmaları gibi konular göz önünde bulundurulacaktır. Bu politika terörizme karşı global bir politika belirlemede önemli bir adımdır. Diğer yandan Birlik ülkeleri arasında azami derecede polis ve istihbarat birimleri arasında işbirliğinin öne çıkarılması Eylem Planı'nın temel noktasını oluşturmaktadır. Terörizme karşı çalışmalarını hızlandıran AB, 19 Ekim 2001 tarihli Gent Zirvesi sonucunda 11 Eylül saldırıları ve terörizmle mücadele için bir deklarasyon yayınlamıştır⁵⁹

Amsterdam Antlaşması sonrasında, AB vatandaşlarına “bir özgürlük, güvenlik ve adalet alanı” oluşturmayı hedefleyen AB kurumları, güvenlik alanında çalışmalarını, çoğunlukla uyuşturucu kaçakçılığı, organize suçlar, insan kaçakçılığı, sınır güvenliği ve diğer ciddi suçlar üzerine yoğunlaştırmışlardır. Ancak 11 Eylül'den sonra iç güvenlik tehdidi algılama ve terörizm başlı başına ele alınan bir konu olmuştur. Ekonomik entegrasyonunu sağlamada oldukça başarılı bir örnek olan

⁵⁹ A.g.e., s.207

AB, iç güvenlik alanında işbirliği sürecini hükümetlerarası düzlemde sürdürmektedir. Maastricht Antlaşması ile beraber ortaya çıkan üç sütunlu yapıda Üçüncü Sütun başlığı altında Adalet ve İçişleri alanında işbirliği çalışmaları, Amsterdam sonrası artarak devam etmiştir. Amsterdam Antlaşması ve 1999 Tampere Zirvesi ile alınan karar ve eylem planları bu alandaki işbirliği çalışmalarına ivme katmıştır. Özellikle Tampere sonrası “özgürlük, güvenlik ve adaleti”sağlamaya yönelik bir dizi önlem listesi belirlenmiştir. Bu dönemdeki çalışmalar sınırların güvenliği, yasadışı göç ve insan kaçakçılığı, dolandırıcılık ve örgütlü suçlarla mücadeleye odaklanmıştır. 11 Eylül saldırıları AB’nin bu alandaki politikalarını ve bu politikalara yönelik tartışmaların içeriklerini değiştirmiştir. Bir yönü ile 11 Eylül’den sonra Avrupa, iç güvenlik alanında hızlı bir entegrasyon sürecine girmiştir.⁶⁰

Ekim 1999’daki Tampere Zirvesi’nde üye devletler Birlik’in “özgürlük, güvenlik ve adalet” alanını özellikle ceza hukuku alanında geliştirmek için bir önlemler listesi üzerinde uzlaşmıştır. Böylece Konsey bir yıl içerisinde ceza hukuku işlemlerinin karşılıklı tanınması için bir çalışma planı hazırlanması ve iki yıl içerisinde sınır ötesi yargılamayı gerçekleştirecek bir AB örgütünün (Eurojust) kurulması hususlarında görevlendirilmiştir. Çalışma planı, Kasım 2000’de hazırlanmış ve birçok üye devlet bunu parça parça uygulamaya sokmuştur. Bu arada üye devletler beş yıllık bir müzakere süreci sonunda “Ceza Hukuku Konularında Karşılıklı Yardım Sözleşmesi” üzerinde anlaşmıştır. Bölük pörçük ve nispeten çok yavaş şekillenme sürecinde olan AB’nin terörle mücadeleye ilişkin önlemlerinin, 11 Eylül saldırılarının ardından ciddi oranda değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

⁶⁰ A.g.e., s.208

Avrupa Birliği 11 Eylöl saldırılarından sonra 27 Aralık 2001’de bu tür terör saldırıları ile mücadele etme bağlamında bir “Konsey Ortak Pozisyonu” kabul etmiştir. Buna göre tüm Birlik içerisinde terörizmin finansmanı suç haline getirilmiş ve terörle bağlantılı kişilerin ve kurumların finansal varlıkları ile ekonomik kaynaklarının dondurulması istenmiştir. Böylece bu kişi ve gruplara mali ve benzer yardımların yapılması önlenmek istenmiştir. Ortak Pozisyon ayrıca terör eylemlerine verilen her türlü desteğın önlenmesini hedeflemiş ve terör eylemlerinin önlenmesi ve bu eylemlerde yer alanlara üye devletlerde barınma sağlanması engellenmeye çalışılmıştır. Ortak Pozisyon, AB üyesi devletler, diğer devletlere de terörün finansmanının engellenmesi ve teröristlere destek verilmesinin önlenmesi bağlamında işbirliği çağrısında bulunmaktadır ve bu doğrultuda teröristlerin ölkelerarası geçişinin engellenmesi amacıyla daha etkin sınır kontrollerinin yapılması, karşılıklı bilgi aktarımının sağlanması ve devletlerin birbirlerine terör suçlarının araştırılması ve soruşturulmasında yardımcı olması yönünde hükümler içermektedir. Aynı gün kabul edilen başka bir Ortak Pozisyon da yargı ve idari merciler arasında işbirliği öngörmekte ve terörle bağlantılı kişilerin sahip olduğu mali varlıkları ve ekonomik kaynakları dondurmakta ve bu kişi ve gruplara mali hizmetlerin sunulmasını yasaklamaktadır. Bu ikinci Pozisyon ayrıca kendisi ve önceki Ortak Pozisyon’a eklenen listede hangi nitelikleri taşıyan kişilerin terörist olarak yer alacağına ilişkin kriterleri de belirlemiştir. Yine aynı gün kabul edilen Konsey Regölasyonu ile benzer şekilde terörle bağlantılı kişilerin, grupların ve kuruluşların mali varlıkları dondurularak bunlara mali hizmetler sunmak yasaklanmıştır. Buna göre Konsey, terörle bağlantılı kişi, grup ve kuruluşların bir

listesini hazırlayacaktır.⁶¹

Avrupa Birliği, henüz BM Güvenlik Konseyi kararı çıkmadan, terörist örgütler listesini çıkaracağı kararını 21 Eylül günü Belçika Dönem Başkanlığının ev sahipliğinde düzenlenen olağanüstü AB Konseyi'nde almıştır. Bu kararın ardından AB Adalet ve İçişleri Bakanları toplanarak AB adına terörizmin ortak tanımını yapmış ve ardından da çıkarılacak iki listenin içeriğini tartışmaya açmışlardır. İki listeden biri mal varlıklarına el konulacak olan kişiler, örgütler ve kurumları kapsarken, ikinci liste ise terörizmin tanımlaması çerçevesinde “terörist” kategorisine konulacak örgütleri içermiştir. İlk listen açıkça beyan edilirken, ikinci liste ise gizli tutulmuştur. Zira ikinci listede bulunan “terörist” ve “direnişçi” terimlerine yönelik tartışmalar 2001 yılında da sonuçlandırılmamıştır. Belçika'nın Dışişleri Bakanı Louis Michel'in deyimiyile bu tartışma kısa sürede biteceğe de benzememektedir.⁶²

1.2.3.1. Avrupa Polis Bürosu'nun (EUROPOL: The European Police Office) Rolü

Europol, bölgesel nitelikte olan ve uluslararası terörizmle mücadele eden bir polis örgütüdür; terörizm, uyuşturucu kaçakçılığı ve diğer uluslararası suç biçimleriyle mücadele edilmesi amacına yönelik bir enformasyon değişimi yapmaktadır. Aslında Europol, Interpol'e benzer bir fonksiyon üstlenmiştir; ancak, ondan farklı olarak küresel değil, bölgesel bir örgüttür. “Interpol gibi Europol de üyeleri arasında işbirliği yapmayı kolaylaştıracak, işbirliğinden doğan maliyetleri

⁶¹ İbrahim Kaya, **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**, s.125-126.

⁶² A.g.e., s.127

azaltacak ve işbirliği için gerekli güven ortamını sağlayacak bir kurum olarak görülmektedir.”⁶³

AB, üye ülke polislerinin işbirliğini sağlamak ve üye olmayan ülkelerle de suçla mücadele alanında işbirliği yapabilmek amacıyla Europol’ü kurmuştur. 1995’ten itibaren uyuşturucuyla mücadele alanında faaliyet gösteren kurum, 1 Ocak 1999 tarihinden bu yana da terörizmle ve sahte para basımıyla mücadeleyi de görev kapsamına almıştır. Terörizm alanında bilgi toplamak, bunları üye ülkelerin değerlendirmesine sunmak ve böylece terörizme karşı daha etkin mücadele edilmesini sağlamak da bu kuruluşun görevleri arasındadır. 1 Mayıs 1999 tarihinde yürürlüğe giren Amsterdam Antlaşması da polis işbirliğinin etkinleştirilmesi ve suçluların iadesi gibi konularda Europol’ün çalışmalarına destek vermiştir. Europol’ün 2001 başında düzenlediği “Anti terörizm Konferansı”nda ise Madrid Belgesi kabul edilmiştir. Bu belgede; teröristlere “sisteme muhalefet eden radikal unsurlar ve şiddete başvurmasa bile siyasi ayrılıkçılığı körükleyen unsurlar dâhil” karşı mücadele konusunda anlaşmaya varılmış, bu maksatla AB sınırları içinde en çok aranan teröristlerle ilgili veri tabanı oluşturulması ve bunların proaktif bir şekilde izlenmesi yönünde mutabakat sağlanmıştır. Bu çalışmalar sırasında, İspanya, İtalya ve Yunanistan kendi aralarında anlaşarak, kendi sınırları içindeki terörizm eylemleriyle mücadele için ortak bir araştırma grubu oluşturmuşlardır.⁶⁴

⁶³ “Interpol, Europol ve Uluslararası Terörizm”, **Güvenlik Stratejileri Dergisi** , (İstanbul: Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, 2005), 2, s. 35

⁶⁴ Türkiye Barolar Birliği, **Türkiye ve Terörizm, TBB tarafından oluşturulan proje grubu**, s.392

Avrupa çapında faaliyet gösteren Europol'un faaliyet alanı Europol Konvansiyonu'nun sonuna eklenen bir blmlle terör suçu da dâhil olmak üzere birçok önemli suçu içerir şekilde genişletilmiştir. Europol'un yanı sıra, Konsey kararıyla adli alanda faaliyet gösteren Eurojust kurulmuştur. Eurojust, AB yesi devletlerce saptanan savcı, yargıç ve polislerden oluşmaktadır. Eurojust'ın amaçları olarak ye devletlerin yetkili kurumları arasında soruşturma ve kovuşturmalarla ilgili olarak eşgüdümün oluşturulması ve geliştirilmesi, ye devlet yetkili kuruluşları arasında koordinasyon, ye devlet yetkili kurumlarının soruşturma ve kovuşturma görevlerini daha etkin yapabilmelerinin desteklenmesi sayılabilir.⁶⁵

Europol'un temeli, esas itibarıyla Maastricht'de imzalanan Avrupa Birliği Antlaşması'na dayanmaktadır. Aslında Europol, AB Antlaşması'yla tesis edilmiş bir örgüt değildir. Örgütün temelini, 1970'li yıllarda faaliyetlerine başlayan ve esas amacı Avrupa'da terörizmle mücadele etmek olan TREVI Grubu (*Terrorism, Radicalism, Extremism, Violence, Internationalism*) oluşurmaktadır. Buna karşın, günümüzdeki yapısına yakın bir kurum olarak Europol fikrinin, ilk kez AT Bakanlar Konseyi'nin 28- 29 Haziran 1991 tarihli Lüksembourg toplantısında gündeme geldiği görülmektedir. Bu toplantıda Alman şansölyesi Kohl, ABD'deki FBI (*Federal Bureau of Investigation*) ve Almanya'daki BKA (*Bundeskriminalamt*) benzeri bir yapı olarak, Avrupa Kriminal Polis Bürosu (*European Criminal Police Office*)'nun kurulmasını önermiştir. Aynı toplantıda, her ye ülkenin ulusal düzeyde bir temsilcisinin katılımıyla bir Uyuşturucu rtibat Görevlileri (*The Drugs Liaison Officers-DLO*) biriminin kurulması da kararlaştırılmıştır. Bu iki düşünce bir arada ele

⁶⁵ İbrahim Kaya, **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**, s.127-128

alınmış ve bir plan benimsenmiştir. Lüksembourg toplantısında benimsenen plana göre, üye devletlerarasında uluslararası örgütlü suçlar, terörizm ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi ciddi nitelikteki suçlarla mücadele alanında işbirliğini sağlayacak yeni bir yapının oluşturulması fikri, İngiltere'nin çekincelerine rağmen benimsenmiştir. Bu çerçevede, Europol'ün faaliyetlerine yardımcı olmak üzere Ad Hoc Çalışma Grubu (*Ad Hoc Working Group on Europol-AHWGE*) kurulmuştur. AHWGE, ilk etapta bir Avrupa Uyuşturucu Bürosu(*The Europeans Drug Unit-EDU*) kurmakla yükümlüydü. Uyuşturucu konusunda toplanan tüm bilgilerin üye devletlerarasında EDU aracılığıyla paylaşılması amaçlanmıştır. EDU, bu anlamda Europol'ün öncüsü sayılmaktadır. Europol'ü kuran Konvansiyon ise 26 Haziran 1995 tarihinde imzalanmış, 1 Ekim 1998'de yürürlüğe girmiştir. Europol, 1999'da EDU'yu da içine alarak çalışmalarına başlamıştır.⁶⁶

11 Eylül öncesi sadece yedi terörizm uzmanı olan Europol'ün aynı yıl Ekim ayında bu sayısı 35'e yükselmiştir.⁶⁷ Zira AB Konseyi'nin amacı, Europol'ü terörizmle mücadelede merkezi bir role oturtmaktır. Bu bağlamda Europol, kendisine verilen bu yetkileri birkaç programla yerine getirmektedir. Bu programlardan ilki, terörizmle ilgili bilgileri, stratejik ve operasyonel yönleriyle analiz ederek tehdit ve risk değerlendirmesi yapan Terörizmle Mücadele Programı'dır. Bir diğer program, nükleer veya radyoaktif maddeler, patlayıcılar ve kitle imha silahlarının üretilmesini, trafiğini kontrol etmektedir. Bir diğer önemli program ise terörizmle mücadele çabalarını ve devletlerin buna yönelik birimleri arasındaki işbirliğini artırmayı ve

⁶⁶ Ertan Beşe, **Terörizm, Avrupa Birliği ve İnsan Hakları**, (Ankara, Seçkin Yayıncılık,2002),s.94

⁶⁷ Aktaran Monica De Boer , “**9/11 and the Europeanisation of Anti- Terrorism Policy: A Critical Assessment**”, Groupement d'Etudes et de Recherches “Notre Europe”, Policy Papers N°6, September 2003, s.12

düzenli şekilde toplantılar yapmayı hedefleyen *Networking* Programı'dır. Ayrıca ortak ekipler için Hazırlık Programları ve Eğitim Programları da bulunmaktadır.⁶⁸

2002 yılında Konsey kararıyla kurulan Eurojust, Europol ile yakın işbirliği içerisinde. Diğer yandan AB Polis Şefleri Operasyonel Görev Gücü de terörizmle mücadelede öne çıkan bir ekiptir. Konsey tarafından desteklenen bu ekip, üye ülkelerin üst düzey polis yetkililerinden oluşmakta ve iç güvenlik alanında alınan tedbirleri denetlemektedir. Ayrıca üye ülkelerin iç ve dış istihbarat birimlerinin üst düzey yetkilileri hem bu ekiple hem de Europol ile yakından çalışmakta ve terörizm alanındaki gelişmeleri değerlendirmektedirler.⁶⁹ Belirtilen gruplara ek olarak, Konsey bünyesinde Terörizm Çalışma Grubu, İrtibat Görevlileri, Terörizm üzerine Polis Çalışma Grubu, İkinci Sütun Terörizmle Mücadele Çalışma Grubu gibi birkaç çalışma grubu daha vardır. Ancak terörizmle mücadele açısından ortaya çıkan bu çalışma grupları birtakım sorunlara, uzlaşmazlıklara neden olmaktadır; "...bu kadar ayrı birimin varlığı koordinasyon alanında ciddi bir zafiyetin ortaya çıkma olasılığını da beraberinde getirmektedir."⁷⁰

Özetlemek gerekir ise, Europol uluslararası terörizm başta olmak üzere, sınır aşan suçlara yönelik faaliyetleri açısından oldukça önemlidir. Çünkü yapılanması ve mevzuatı itibarıyla gerekli sınır ötesi faaliyetleri yönetilme potansiyeline sahiptir. Diğer yandan, Europol, benzeri amaçlarla geçmişte oluşturulmuş yapılarla kıyaslandığında görev alanı net bir biçimde tanımlanmış, belli bir yasal zemine

⁶⁸ İbrahim Kaya, *Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk*, s.220

⁶⁹ A.g.e., s.221

⁷⁰ A.g.e., s.221

oturan ve daha güvenilir bir yapı olarak görülmektedir. Ayrıca, 11 Eylül sonrası dönemde AB'nin polisiye ve adli işbirliğini geliştirici nitelikte birtakım girişimlerde bulunması Europol'ün terörizm karşısındaki konumunu yasal açıdan daha da güçlendirmiş, terörizmle mücadelesini kolaylaştırmıştır. Bununla beraber, Europol'ün yetersiz bütçeye ve personele sahip olması ve bölgesel örgüt niteliğinden dolayı bağımlılık arz etmesi örgütün daha işler çalışması yönünde engel teşkil etmektedir.

1.2.3.2. TREVI İşbirliğinin Rolü (Terrorism, Radicalism, Extremism, Violence International)

AB'ye üye ülkelerin devlet ve hükümet başkanlarının Avrupa Konseyi'nde 1975 yılında alınan karar doğrultusunda ülkelerin iç güvenlik konularından sorumlu İçişleri veya Adalet Bakanları, 29 Haziran 1976'da Lüksemburg'da güvenlik konusunda işbirliğinin sağlanması için bir çalışma programı oluşturmuşlardır. Bu program uyarınca TREVI işbirliği uygulamaya geçmiştir. TREVI'nin çalışma alanları, terörizm, kökten dincilik, aşırılık ve şiddettir. TREVI 1986 yılından bu yana Çalışma Grupları "TREVI I, II, IV, V, VI", Ad-Hoc çalışma grupları "TREVI 1992 ve Europol", üst rütbeli memurların oluşturduğu Komisyon ve Bakanlar oturumları düzeyinde faaliyetler sürdürmektedir. TREVI I, terörizmle mücadele; TREVI II ise genel polis sorunları konusunda görev yapmaktadır. TREVI'nin görevini yerine getirmesinde sürekliliği sağlamak ve sonuncu, TREVI'nin başkanlıkları arasında sıkı işbirliği tesis edebilmek amacıyla "Troika" kurulmuştur. Troika, Bakanlar düzeyinde üçüncü devletlerle irtibat kurma görevini

üstlenmektedir. Ayrıca daimi TREVI Sekreterliği mevcuttur.⁷¹

TREVI işbirliğinin genel amacı, ulusal hukuk sistemlerinin değişkenliği, polis ve güvenlik teşkilatlarının yapısı ve ceza muhakeme makamlarının sorumlulukları nedeniyle ortaya çıkan problemlerin çözümünü araştırmaktır. Bu doğrultuda TREVI, suçla mücadele için gerekli tedbirleri almak ve ceza hukukunda belirlenen hükümlerin uygulanması esnasında polisle idare arasındaki pürüzleri asgariye indirmeyi hedeflemektedir.⁷²

Terörle mücadele hedefi doğrultusunda oluşturulan diğer organlar ise şunlardır:

1) Berne Kulübü: Terörizmle mücadele etme hedefiyle kurulmuş bir kulüptür. Almanya, İtalya, Belçika, Lüksemburg, Hollanda, Danimarka, İngiltere, Fransa bu kulübün üyeleridir. İsviçre ve ABD de kulübün çalışmalarına katılmaktadırlar. Berne Kulübü'nde toplantılar ve teknik konferanslar düzenlenmektedir, ayrıca izleme operasyonları yoluyla yardımlaşma çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Kulüp toplantılarına bazı AB ülkelerinin istihbarat şefleri de katılmaktadır. Kulüp kendi haberleşme sistemine sahiptir ve terörizmle mücadelede etkili ve yaygın bir işbirliği ortamı sağlamıştır.

2) Pompidou Grubu: 1972'de Fransa Cumhurbaşkanı Georges Pompidou'nun girişimiyle kurulmuştur. Avrupa Konseyi üyelerini kapsamakta ve

⁷¹ Türkiye Barolar Birliği, **Türkiye ve Terörizm, TBB tarafından oluşturulan proje grubu**, s.393

⁷² **A.g.e.**, s.394.

Avrupa düzeyinde terörle mücadele faaliyetlerini yürütmektedir. Uyuşturucu ile mücadele alanında da faaliyet göstermektedir. Pompidou Grubu toplantıları düzenli olarak ve büyük bir gizlilik içinde yapılmakta ve grubun çalışmalarıyla çalışma sonuçları gizli tutulmaktadır.⁷³

3) Terörizmle Mücadelede İşbirliği Avrupa Danışma Grubu (GIECLCT: Le Group Informel Europeen De Cooperation Dans Le Domaine De La Lutte Contre Le Terrorisme): 1980 yılında AB ülkeleri terörizmle mücadele birimleri operasyon sorumluları, Terörle Mücadele'de İşbirliği Avrupa Danışma Grubu GIECLCT'i kurmuşlardır. Toplantılar iki yılda bir belirlenen yerlerde gizlilik ilkesine uyularak yapılmakta, bazı toplantılara üye olmayan ülkeler de katılmaktadır. Toplantılarda servis şefleri terörizmle mücadele amacıyla alınacak tedbirleri tartışmakta ve işbirliği imkânları araştırılmaktadır.

4) Terörizm Çalışma Grubu: AB üyesi ülkelerin terörle mücadele operasyon sorumluları, 1980'de "Terörle Mücadele Alanında İşbirliği Avrupa Gayri Resmi Grubu"nu (TMİAGG) kurmuşlardır. 2 yılda bir toplantılar yapılmakta ve terörizm alanındaki güncel gelişmelerle mücadele önlemleri değerlendirilmektedir.

5) Kanal İstihbarat Grubu (Cross-Channel Intelligence Conferenee Group): 1963'te oluşturulan bu grup İngiltere(1963'ten sonra üye olmuştur), Fransa, Belçika ve Hollanda'nın üst düzey polis yetkililerinden oluşmaktadır. Grup, terörizmle mücadele ve güvenlik sorunlarıyla ilgilenmektedir. Bu grup, aslında bir

⁷³ A.g.e.,s.394.

düşünce merkezidir.

6) Terörizme Karşı Faaliyet Grubu: 11 Eylül saldırılarından sonra Evian Zirvesi'nde oluşturulan bu grup; terörizmle mücadelede sunulan teknik desteğin uygunluğunu denetlemek, BM Terörizme Karşı Koyma Komitesi'nin faaliyetlerini kolaylaştırmak ve terörizmle mücadele birimleri arasında koordinasyonu sağlamak görevlerine sahiptir.⁷⁴

1.2.4. AB'de Gerçekleşen Terör Saldırılarının Terörle Mücadeleye Etkisi:2004 Eylem Planı

AB, 2004 yılında terörle yüzyüze gelmiş; terörizm gerçeği kendisini bu defa AB sınırları içerisinde göstermişti. 11 Mart 2004'te İspanya'nın başkenti Madrid'de meydana gelen bombalı saldırılarda 200'e yakın kişi hayatını kaybetmiş ve 1000'den fazla kişi de yaralanmıştı. Olaylardan sonra 19 Mart 2004'te olağanüstü toplanan Adalet ve İçişleri Bakanlar Konseyi, terörizmle mücadelede daha önce alınan önlemlerin uygulamaya konması ve güçlendirilmesi yönünde karar almış, işbirliği mekanizmalarının geliştirilmesine vurgu yapmıştır.⁷⁵ Bu saldırılar, AB'nin bu döneme kadar terörizme yönelik politikasını gözden geçirmesini sağlamış ve bundan sonraki süreçte daha hızlı hareket etme düşüncesini ortaya çıkarmıştır.⁷⁶

Avrupa Birliği, 11 Eylül terörist saldırılarından sonra "Terörle Mücadele Eylem Planı" hazırlamıştır ve bu plan altı ayda bir güncellenmektedir. Yeni

⁷⁴ A.g.e., s.396.

⁷⁵ A.g.e., s.226.

⁷⁶ A.g.e., s.226.

Eylem Planı, yedi stratejik hedeften oluşmaktadır. Bu hedefler şunlardır:

1) Terörizmle Mücadelede Uluslararası Uzlaşması ve Çabaları Artırmak

AB, terörizmle mücadelede uluslararası kamuoyunun harekete geçirilmesinden yanadır ve çözümün global odaklı politikalar çerçevesinde sağlanmasını istemektedir. Bu nedenle, BM'nin terörizmle mücadeledeki anahtar rolünü desteklemeyi öncelik haline getirmiştir. Bu bağlamda, üye devletlerin çoğu BM'nin ilgili sözleşmelerini iç hukuklarına adapte etmişlerdir. Bu yolda birliğin sağlanması, AB'nin inandırıcılığı ve etkililiği bakımından önemlidir.

Bununla birlikte AB, üçüncü ülkelerle ve Akdeniz ülkeleriyle ilişkilerinde, terörizmle mücadele konularını da gündeme getirmekte, anlaşmalarda anti-terörizm hükümlerinin yer almasını ve o ülkenin yapısının elverdiği şekilde özellikle BM terörizmle ilgili sözleşmelerinin uygulanmasını istemektedir. Diğer yandan ABD ile yakın işbirliği içerisinde hareket edilmektedir. Bu bağlamda ABD, Europol ve Eurojust arasında işbirliği ve bilgi paylaşımı konuları gündeme gelmiştir.⁷⁷

2) Teröristlerin Finansal ve Ekonomik Kaynaklara Ulaşmasını Engellemek

AB'nin terörizmle uzun dönemli mücadelesinin en önemli ayağı, teröristlerin finansal ve mali kaynaklara ulaşmasını engellemeye yönelik önlemler almaktır. Bu noktada AB daha önce terörist örgütlerin finans ve mal varlıklarına el konulmasına

⁷⁷ *Ibid*, s.231-232.

yönelik olarak tüzük ve ortak tutumlar çıkarmış; AB Komisyonu, terör örgütlerinin para transferlerinin kontrolünde etkinliğini artırmak amacıyla OECD'nin Mali Eylem Görev Gücünde (*Financial Action Task Force- FATF*) yer almıştır. Buna bağlı olarak, Kasım 2001'de FATF'ın uygulamalarıyla paralel bir şekilde karapara aklamaya ilişkin direktiflerini güncelleştirmiştir.

Komisyon ve Konsey Genel Sekreterliği ile Yüksek Temsilcilik tarafından Konsey'e sunulan raporda ise terörist örgütleri listelemenin önemli ölçüde siyasi ve psikolojik etki yaptığını, yaptırımlar neticesinde teröristlerin finansal sektörü kendi amaçları için kullanabilme imkânlarının azaldığından bahsedilmektedir.⁷⁸

Ancak AB, üye devletlerden BM Sözleşmesi ve hukukun üstünlüğü çerçevesinde teröristlerin mal varlıklarının dondurulmasını daha etkili hale getirmelerini, terörizmin finansmanına yönelik bilgilerin değişiminde devletlerarasında işbirliğinin artırılmasını ve FATF ve üçüncü ülkelerle bu konuda yakın çalışılmasını istemektedir. Terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik; birliğe giriş-çıkış yapan paranın denetimi sağlayacak düzenlemeler yapılması, Karapara Aklama direktifi çıkarılması, mali yaptırımların uygulanması Konsey'in beklentileridir. Bunun yanında çeşitli yardım kuruluşlarının terörizmi finanse etmede kullanılmasını önlemeye yönelik çalışmalar yapılması Bakanlar Konseyi'nden istenmektedir.

3) AB Kurumları ve Üye Devletler İçinde Teröristleri Bulacak,

⁷⁸ *Ibid*,s.232-233.

Araştıracak, Yargı Önüne Çıkartacak ve Terörist Saldırıları Önleyecek Kapasiteyi Artırmak

AB bu alanda gerçekten birçok gelişme sağlamış, terörizmle mücadele politikaları, aynı zamanda diğer suç kontrol politikalarının da belirleyicisi olmuştur. Ancak Birlik, üst seviyede Europol'un rolünün artırılması ve bünyesindeki Terörizm ile Mücadele Görev Gücü'nün etkinleştirilmesini, Europol ve Polis Şefleri Görev Gücü vasıtasıyla uygulamalı ve operasyonel işbirliğinin güçlendirilmesini, üye devletlerle Europol ve Eurojust arasında daha sıkı bilgi alışverişini ve 15 üye devletteki terörizmle mücadeledeki yapılanmaya ilişkin değerlendirmelerin yeni 10 üye devlette de tamamlanmasını istemektedir. Adli işbirliği bağlamında adli kayıtlara ilişkin bilgi değişiminin geliştirilmesi, iletişim verilerinin korunmasında ilerleme sağlanması da belirtilen hedefler arasında yer almaktadır. Ayrıca Komisyon'dan terörizm mağdurları ve aynı zamanda terör davalarının tanıklarının korunmasına yönelik bir Avrupa Koruma Programı hazırlaması istenmektedir. İstihbarat işbirliği çerçevesinde; Terörizm ile Mücadele Grubu ve güçlendirilmiş AB Durum Merkezi arasında kurulan bağlar neticesinde, ulusal istihbarat servislerinden gelen bilgiler ve Europol ile bilgi değişimi sayesinde Konsey, stratejik tehdit değerlendirmesi yapacaktır.⁷⁹

4) Uluslararası Ulaşım Güvenliğini Korumak ve Sınır Kontrollerinde Etkili Sistemleri Sağlamak

⁷⁹ **Ibid**, s.233

Sınır güvenliği konusu terörizmle mücadele stratejisinde ayrı bir öneme sahiptir. Zira AB, dahili sınırlarının olmadığı kendine özgü yapısı ile terörist saldırılara maruz kalma açısından risk taşımaktadır. Bu açıdan sınırlarda giriş-çıkışların denetimi, bio-metrik verilerin (parmak izi ve profil görüntüleri) kullanılması ile AB pasaportlarının güvenliğinin geliştirilmesi, belge güvenliği, bilgi alışverişı gibi konularda ilerleme sağlanmak istenmektedir. Bu anlamda 1 Mayıs 2005'ten itibaren faaliyetlerine başlayan Avrupa Sınır Ajansı düzenleyici bir rol üstlenmektedir.

5) AB ve Üye Devletlerde Terörist Saldırılar Öncesi ve Sonrası Zararların Üstesinden Gelebilecek Kapasiteyi Artırmak

Bu hedef açısından Konsey, terörist saldırılar öncesinde ve sonrasında alınabilecek önlemleri düşünmektedir. Bununla ilgili olarak “Sivil Koruma Mekanizması ve Dayanışma Programı” benimsenmiştir. Diğer terörist saldırı mağdurlarına yardım ve destekleme bu hedef içerisindedir. Ayrıca terörist saldırıları önleme, hazır olma ve yanıt verme yeteneğine ilişkin sivil koruma kapasitesinin güçlendirilmesi de istenmektedir.

6) Terörizme Neden Olan Faktörler ve Terörizmin İnsan Kazanmasına Yol Açan Sebepleri Tespit Etmek

AB'nin terörizmle uzun dönemli mücadele stratejisinde belki de en önemli ayağı bu hedef oluşturmaktadır. Birlik, terörizmin bulduğu desteğin nedenlerini, aşırı

dini ve siyasi inançlar, sosyo-ekonomik faktörler ile terörizm arasındaki ilişkinin araştırılmasını ve bunlara verilecek yanıtın ne olması gerektiği konusunda özellikle Europol, Terörizm ile Mücadele Grubu ve Polis Şefleri Görev Gücü gibi organlarını görevlendirmiştir. Ayrıca, İslam dünyası ve Avrupa arasında dinler ve kültürler arası ilişki kurulmasını teşvik edecek strateji geliştirilmesi de AB'nin hedefleri arasındadır.⁸⁰

7) AB'nin Üçüncü Ülkelerle Dış İlişkilerde Önceliği Anti-Terörist Niteliklere Sahip veya Terörizmle Mücadelede Yardıma İhtiyaç Duyan Ülkelere Yönlendirmek

Küresel ekonominin devlerinden olan AB'nin bu politikası, birçok devleti terörizme karşı tavır almaya zorlayacağı muhakkaktır. Bu politikasıyla ilgili olarak AB, öncelikle bu ülkelerle politik diyaloga geçip sonrasında bilgi değişimi ve teknik yardım sağlamayı hedeflemektedir. Revize edilen Eylem Planı'nın ardından terörizmle mücadele açısından diğer önemli bir gelişme de “Lahey Programı”dır. Kasım 2004'te toplanan AB Konseyi'nde “özgürlük, güvenlik ve adalet” alanını güçlendirmeye yönelik “Lahey Programı” kabul edilmiştir.⁸¹ 1999'da yapılan Tampere Zirvesi sonrasında “özgürlük, güvenlik ve adalet” alanındaki ulaşılmaması belirlenen hedefler genel program çerçevesinde yapılmıştır. 2004'ten sonraki beş yıllık program için AB Anayasası'nın getirdiği yenilikler çerçevesinde hareket

⁸⁰ **Ibid**, s.234

⁸¹ **Ibid**,s.235.

edilmiştir.⁸²

1.3. AVRUPA KONSEYİ

1.3.1. Avrupa Konseyi'nin Terörizme İlişkin Düzenlemeleri

1949'da kurulan ve merkezi Strasbourg'da bulunan Avrupa Konseyi'ne 46 devlet üyedir ve bu devletler yaklaşık 800 milyonluk bir nüfus toplamına sahiptir. Bunların dışında Vatikan, ABD, Kanada, Japonya ve Meksika Avrupa Konseyi'nde gözlemci statüsüne sahiptir. Avrupa Konseyi, üyeleri arasında geniş bir birlikteliği hedeflemektedir. Bu bağlamda, Konsey'in amaçları insan haklarını, parlamenter demokrasiyi ve hukukun üstünlüğünü savunmak, üye devletlerin hukuk uygulamalarını benzer standartlarda sağlayacak anlaşmalar oluşturmaktır. Bu amaçlar, özellikle 1989 sonrası dönemde Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde ekonomik reformlara paralel olarak siyasal ve hukuksal reformlara yardımcı olmak, buralarda insan hakları uygulamaları hususunda gözlemde bulunmak olarak somutlaşmıştır.

Ekim 1993'te Viyana'da yapılan Avrupa Konseyi Zirvesi'nde örgüte yeni siyasi hedefler verilmiştir. Bu toplantıya katılan devlet ve hükümet başkanları, Avrupa Konseyi'ni insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü üzerine inşa edilen demokratik güvenliğin koruyucusu olarak ilan etmişlerdir. Demokratik güvenlik, askeri güvenliğin tamamlanmasında gerekli bir unsur ve Avrupa'nın

⁸² *Ibid*,s.235.

istikrar ve barışı için ise bir ön koşul olarak nitelendirilmiştir. Ekim 1997’de Strasbourg’da düzenlenen zirvede ise Avrupa Konseyi’nin “demokrasi”, “insan hakları”, “sosyal uyum”, “kültürel çeşitlilik gibi değerlerin ve vatandaşların güvenliği” olmak üzere dört alanda bir eylem planı kabul edilmiştir. Avrupa Konseyi ana hatlarıyla üye ülkelerin Dışişleri Bakanları’ndan oluşan ve karar organı olan Bakanlar Komitesi ile üye ülkeler parlamentolarından gelen 630 üyeli Parlamenterler Asamblesi’nden oluşur. Avrupa Konseyi, çoğu üyeler dışındaki devletlerin de katılımına açık olan bağlayıcı 196 uluslararası anlaşmayı kabul etmiştir. Bunlar örgütlü suçlardan insan haklarına kadar birçok konuyu kapsamaktadır.⁸³

Avrupa Konseyi, 02.12.1975 tarihli karar gereğince 29.06 1976 tarihinde TREVI (*Terror, Radicalism, Extremismus, Violence International*) işbirliği kararını almış olup bu karar uygulanmıştır. Avrupa Birliği 04.12.1979 tarihinde “Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi”ni (Dublin Sözleşmesi) imzalamıştır. Avrupa Konseyi nezdinde İçişleri ve Adalet Bakanları çalışma programları yapmakta, AB ile ilgili ülkelerin emniyet yetkilileri de zaman zaman bir araya gelmektedirler. Ayrıca “Bakanlar Komitesi 15.1.1982 tarih 1 sayılı tavsiye kararı ile terör fiillerinin kovuşturulması ve cezalandırılması ile ilgili tavsiye kararı; 28.04.1982 tarih ve 941 sayılı tavsiye kararı; Avrupa Konseyi İstisari Asamblesinin 1984 de benimsediği “Avrupa’da Terörizme Karşı Demokrasinin Savunulması” konusundaki 1982 sayılı kararı; 1984 de Madrid’de toplanan Adalet Bakanları 14. Konferansı’nda ele alınan “Terörizm ve Uluslararası Organize Suçlara Karşı Mücadele İşbirliği” ne ilişkin 4

⁸³ İbrahim Kaya, **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**, s.69-70.

nolu kararı” uluslar arası terörizmle mücadelede büyük önem arz etmektedir.⁸⁴

Avrupa Konseyi'nin terörle mücadele alanında uluslararası hukuku ilgilendiren en önemli çalışması 27 Ocak 1977'de Strasbourg'da imzalanan ve 4 Ağustos 1978'de yürürlüğe giren Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi'dir. Türkiye de sözleşmeyi 27 Ocak 1977'de imzalamış ve 27 Ekim 1980'de onaylamıştır. 15 Mayıs 2003'te sözleşmenin güncellenmesi amacıyla bir protokol yapılmıştır. 11 Eylül saldırıları, Konsey'in kararlarında bir dönüm noktasını teşkil etmektedir ve bu tarihten sonra giderek artan bir tehdit haline gelen terörizm karşısında Konsey, yeni ve daha kapsamlı bir sözleşme yapılması gereksinimini duymuştur. Konsey, Terörizm Uzmanlar Komitesi (*CODEXTER*) tarafından hazırlanan yeni Taslak Sözleşme'yi 21 Mart 2005'te beyan etmiştir.⁸⁵

Avrupa'da terörizmle mücadele yolunda atılan adımlar arasında “Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi” önemli bir yer tutar. Zira uluslararası sözleşmelerin arasında doğrudan doğruya terörizmle ilgili olan ilk sözleşmedir; tanımı verilmiş terörist eylemlerin siyasal suç olarak kabul edilmemesi ve suçluların iadesi konusunda istisna teşkil etmeyeceğini açıkça ifade etmektedir. Ayrıca, Sözleşme'nin 1. ve 2. maddeleri, belirli terörist eylemlerin listesini vermiştir. Ancak AT üyeleri söz konusu sözleşmenin yürürlüğe girmesiyle ilgili olarak yaptıkları 1979 tarihli Dublin Sözleşmesi'nde 13. maddeye devletlerce çekince koyma olanağı tanımışlardır. Yani üye devletlerarasında suçluların iadesinde “siyasi suçlu” yer almayacaktır. Öte yandan, Konseyin yapısı gereğince homojen bir yapı sergilemesi

⁸⁴ “Uluslararası Sözleşmelerde Terörizm”, <http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm7.htm>

⁸⁵ İbrahim Kaya, **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**, s.70

zordur.⁸⁶

1.4. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT)

1.4.1.AGİT'in Terörizme İlişkin Düzenlemeleri

Soğuk Savaş'ta Doğu ve Batı blokları arasında diyalog kurması amacıyla oluşturulan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK), 1990'da imzalanan Paris Şartı'yla daimi bir diyalog platformu haline gelerek Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'na (AGİT) dönüşmüştür. Hala, 55 üyesi bulunan Teşkilat, ortaya çıkan bunalımların giderilmesinde aktif olarak çalışmaktadır.

Küreselleşmenin tehdit ve riskleriyle, çok taraflı işbirliği olmadan başa çıkılamayacağı yaklaşımıyla hareket eden AGİT, üyeleri ve diğer uluslararası kuruluşlar arasındaki ilişkileri ve işbirliğini güçlendirme çabası içerisindedir. İnsan hakları, temel özgürlükler, demokrasi ve hukuk devleti AGİT'in güvenlik konseptine dâhil ettiği kavramlardır. Düşünce ve inanç özgürlüğü, insan hakları ve temel özgürlüklerin ihlali, saldırgan milliyetçilik, ırkçılık, terörizm, şovenizm, yabancı düşmanlığı, hoşgörüsüzlük ve Yahudi karşıtlığıyla mücadeleyi ön plana alan AGİT, çalışmaların önlenmesi, kriz yönetimi ve çalışma sonrası rehabilitasyonu amacıyla sivil bir girişim olan “Acil Uzman Yardım ve İşbirliği Takımları” oluşturmuştur.⁸⁷

⁸⁶ Ertan Beşe, **Terörizm, Avrupa Birliği, İnsan Hakları**, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2002), s.37

⁸⁷ Türkiye Barolar Birliği, **Türkiye ve Terörizm, TBB tarafından oluşturulan proje grubu**, s.384

AGİT belgelerinde, güvenlik ve insan hakları arasındaki ilişki norm bazında olduğu kadar uygulama alanında da kabul edilmiştir. Barış ve güvenliği ihlal eden bir duruma rastlandığında, ilgili birim veya misyonun bu durumu derhal AGİT'in siyasi birimlerine bildirmesi gerekmektedir. Günümüzde uyuşmazlıkları AGİT çerçevesinde çözümlene görevi Milli Azınlıklar Yüksek Komiserliği'ne verilmiş olup, bu Komiserlik, 1992 AGİK Helsinki II Belgesi'nin insan hakları kısmında değil ama güvenlikle ilgili bölümünde yer almıştır.

AGİT bildirimleri güvenlik ve barışı insan hakları temeli üzerinde gerçekleştirmek istemektedir; şöyle ki; “katılan devletler, evrensel olarak tanınan insan haklarının bir parçası olarak milli azınlıklara mensup kimselerin haklarına saygının devletlerindeki barış, adalet, istikrar ve demokrasi için esaslı bir faktör olduğunu ayrıca yeniden teyid ederler. AGİT kararlarına göre insan hakları ihlalleri artık bir ulusun iç işi olmaktan çıkmıştır. Katılan devletler, insan haklarına, temel özgürlüklere, demokrasiye ve hukukun üstünlüğüne ilişkin olan sorunların uluslararası yönü olduğunu; çünkü bu haklara ve özgürlüklere saygı göstermenin uluslararası düzenin temellerinden birini teşkil ettiğini beyan ederler.”⁸⁸

1989 tarihli AGİK Viyana Kapanış Bildirisi'nde, bütün terör suçlarının kınanmakta, terörist taleplerine karşı direnme politikasının izlenmesini tavsiye etmekte, terörizm konusunda bilgi değiş-tokuşu ve işbirliği önerilmektedir. AGİK Viyana Belgesi'ne göre, diplomatik misyonların ve bunların personelinin güvenliği

⁸⁸ Ankara Barosu İnsan Hakları Merkezi, “İnsan Hakları: Konferans, Panel ve Sempozyumlar”, (Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 2006), s.210

sağlanmalı ve terörist eylemlerin önlenmesi için gereken önlemler alınmalıdır.⁸⁹ Bu nedenle, katılan devletlerden, toprakları üzerinde diğer bir katılan devletin rejimini şiddetle devirmeye yönelmiş terörizm eylemleri ve faaliyetleri başlatan, organize eden veya bu gibi faaliyetlerin hazırlık hareketlerine girişen şahısların, grupların veya örgütlerin gayri hukuki faaliyetlerini önlemeleri istenmektedir.⁹⁰

1 Ağustos 1975'te Helsinki Nihai Senedi'nin AGİK Zirvesi'nde imzalanmasıyla Avrupa'da güvenlik arayışları bir sonuca doğru evrilmeye başlamıştı. Sovyetlerin çöküşünden itibaren izleme konferansları mekanizması aracılığıyla faaliyet gösteren AGİK'in yetersizliği anlaşılmış ve Kasım 1994 Budapeşte Zirvesi'nden sonra kurumsal bir yapı haline gelerek Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı adını almıştır. AGİT, BM Şartı'nın 8. Bölümü uyarınca faaliyet gösteren dünyadaki en geniş bölgesel güvenlik örgütüdür.⁹¹ 1990 tarihli AGİT Zirvesi Paris'te yapılmış ve konferans sonunda imzalanan Paris Şartı'nda terörün her türlü kınanmakta ve terörle mücadelede işbirliğini öngörmektedir. 1992 tarihli AGİT Zirvesi'nin yapıldığı Helsinki toplantısının ardından yayınlanan Helsinki Bildirisi'nde de terörün suç olduğu belirtilmektedir.⁹²

11 Eylül saldırılarının ardından AGİT, terörle mücadele çabalarında koordinenin önemini kavramış ve kısa zamanda bir Eylem Planı hazırlamıştır. 4 Aralık 2001'de AGİT Bakanlar Konseyi tarafından kabul edilen Bükreş Terörle Mücadele Eylem Planı, Terörle Mücadele Eylem Birimi'nin (*Action Against*

⁸⁹ A.g.e., s.212

⁹⁰ İbrahim Kaya, **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**, s.67

⁹¹ A.g.e., s.91

⁹² Pulat Y.Tacar, **Terör ve Demokrasi**, s.90

Terrorism Unit-ATU) oluşturulmasını öngörmekteydi. ATU, Genel Sekreterlik'e bağlı bir organdır; üye devletlerin terörle mücadeleye ilişkin taleplerini hızlı ve etkin olarak karşılamak ve 55 AGİT devleti ve Genel Sekreteri'ne yardımcı olmak amacıyla kurulmuştur. Terörle mücadelede AGİT devletlerinin eksikliklerini saptamaya çalışan ATU, 1373 sayılı Güvenlik Konseyi kararı uyarınca çoklu ve iki taraflı terörle mücadele kapasite oluşturma stoğu hazırlamış ve ayrıca terörle mücadelede üye devletlerle diğer uluslararası ve hükümet dışı örgütlerin kullanması için bir bilgi bankası oluşturmuştur. ATU, AGİT'in Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Dairesi (Office for Democratic Institutions and Human Rights) ile birlikte terörle mücadele projelerinin geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. 13-14 Aralık 2001'de kabul edilen Bışkek Planı, daha çok Orta Asya'da terörle mücadeleye ilişkin önlemler içermektedir. 2002 yılında Porto'da gerçekleştirilen Bakanlar Konseyi'nde kabul edilen AGİT Terörü Önleme ve Onunla Mücadele Şartı ile AGİT, bu alandaki mücadelesinin ana çerçevesini çizmiştir. Ayrıca burada alınan "Terörle Mücadelede AGİT Yüküm ve Faaliyetlerinin Uygulanması Kararı" da kitle imha silahlarının teröristlerin eline geçmesi riskine vurgu yapmış; polisiye faaliyetler, sınır güvenliği, teröristlerin hareket etmeleri ve terörün finansmanının engellenmesini terörle mücadelede stratejik alanlar olarak saptamıştır.⁹³

Sonuç itibariyle, 2003 yılının Aralık ayında Maastricht'te toplanan Bakanlar Konseyi, seyahat belgeleri güvenliği üzerine kararlar almış ve "Terörle Mücadele Ağı" kurulmasını benimsemiştir. 2004 Sofya Bakanlar Komitesi'nde ise internetin terör amacıyla kullanılması, konteynır güvenliğinin geliştirilmesi, çalıntı ve kayıp

⁹³ İbrahim Kaya, **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**, s.68

pasaportların Interpol otomatik araştırma seyahat belgesi bilgi bankasına işlenmesi ve insan tarafından taşınabilir hava savunma sistemleri alanlarında kararlar almışlardır. AGİT'in terörle mücadele alanındaki çalışmaları incelendiğinde bunların özellikle uygulamaya yönelik ve teknik içerikli oldukları görülmektedir.⁹⁴

⁹⁴ A.g.e., s.68-69

BÖLÜM 2

TÜRKİYE'DE TERÖR

Terör örgütleri genellikle güvenlik güçlerini hedef almaktadırlar. Terör örgütlerinin amacı güvenlik güçlerini zayıflatarak toplum tarafından tepki çekmektir. Örgütler eylem yerini, zamanını ve hedefini seçme önceliğine sahip oldukları için güvenlik güçlerinden bir adım önde hareket ederler.⁹⁵ Buna karşın; güvenlik güçlerinin, söz konusu olayları sonradan aydınlatma, verileri değerlendirme, ipuçlarını yakalama gibi yöntemlerle sınırlı kalması terör örgütüne eylemlerini gerçekleştirmede inisiyatif sağlamaktadır.⁹⁶ Ayrıca örgütün yönetim kademesinde stratejiler hızlı bir şekilde belirlenmekte, değişen konjonktüre göre yeni taktikler ve teknikler geliştirilmekte ve bunlar seri olarak uygulanmaktadır. Bu durum, güvenlik güçlerini sürekli bir şekilde terör örgütünü izlemesini gerektirmektedir. Terör örgütlerinin en önemli özelliklerinden biri; “Karar verme mekanizmalarının seri çalışması ve örgütlerin arasındaki koordinasyonu sağlamada verimli olmalarıdır.”⁹⁷ Özetle, terör örgütlerinin hedeflerine ulaşmak için izledikleri stratejiyi şu şekilde belirtebiliriz: “Terör örgütleri, öncelikle işledikleri eylemlerden sonra saklanır, bunu hedef grupların tepkileri izler; örgütler, eylemlerinin medyada geniş yankı bulmasından, büyük ve sessiz halk yığınlarının dikkatini çekmesinden memnun

⁹⁵ Gregory F.E.C., “The British Police and Terrorism”derl. Paul Wilkinson, British Perspectives On Terrorism’den aktaran İhsan Bal, “**Türkiye’nin Terörle Mücadele Deneyimi: Hizbullah Terör Örgütü Örneği**”,derl. İhsan Bal, Terörizm: Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler, s.30

⁹⁶Teröristler, toplumdaki farklı grupları kamçılamak için bilinçli eylemler yaparak güvenlik güçlerini zayıflatmaya çalışmaktadırlar. Örneğin, Uğur Mumcu, Ahmet Taner Kışlalı, Bahriye Üçok ve 2000 yılında Hizbullah tarafından kaçırılıp, öldürülen Konca Kürüş’in de aralarında bulunduğu 60 kişi gibi.

⁹⁷ İhsan Bal, “**Terör Nedir? Neden Terörist Olunur?**”, s. 10

olurlar ve bu yolla halkı korkutur, halkı sindirirler ve böylelikle iş çevrelerinin yatırımlarını gözden geçirmesi hatta durdurması bile söz konusu olabilir.”⁹⁸ Yani, terör örgütleri; halkla devlet arasındaki bağı kopararak örgütlerine sempatan kazandırma ya da kendilerini meşrulaştırma yönünde faaliyetlerde bulunurlar. Bu yüzden; terör örgütleriyle mücadelede, devletlerin halka karşı koruyup kollayıcı bir yaklaşım sergilemesi büyük önem arz etmektedir. Bu şekilde, toplumda psikolojik çöküntü ve yılgınlığa sebebiyet verecek kaos ortamı önlenmiş olur.

Devletlerin, terör örgütleriyle mücadelede izledikleri yolu irdelemekte fayda vardır. Örgütle mücadelede kullanılacak yöntemler, o ülkenin devlet yapısı ve idare şekline göre değişebilmektedir. Liberal demokratik ülkeler ile baskıcı ülkelerin terörü önlemeye yönelik yaklaşımlarındaki esas farklılık, terör sorununu algılayış biçimleri ve bu bağlamda ürettikleri çözüm önerilerinde yatar. Despotik yani baskıcı rejimlerde; vatani bölme, üniter yapıyı değiştirme, sınıf ayrılıkları yaratma gibi amaçlar için eylem yapan terör örgütü üyeleri ağır bir şekilde cezalandırılırlar.⁹⁹ Liberal demokrasilerde ise; evrensel hukuk kuralları içerisinde yer alan temel hak ve özgürlükler dikkate alınmakta ve bu kuralların gerekleri de bütün devlet kurumlarınca yerine getirilmeye çalışılmaktadır. Kanunların uygulanmasında görevli güvenlik güçleri, olası yanlış tutumlardan dolayı halka hesap vermek durumunda oldukları için çok titiz ve dikkatli davranmak zorundadırlar.¹⁰⁰ Liberal toplumlar şiddetin yanı sıra terör örgütünün siyasal alanda yaptıkları faaliyetleri ve

⁹⁸ İhsan Bal, “Türkiye’nin Terörle Mücadele Deneyimi: Hizbullah Terör Örgütü Örneği”, s.31

⁹⁹ A.g.e., s.35

¹⁰⁰ Paul Wilkinson, “Terrorism Versus Liberal Democracy: The New Problem of Response” derl. W. Gutteridge, (London: Mansell Publishing,1986), den aktaran İhsan Bal, “Türkiye’nin Terörle Mücadele Deneyimi: Hizbullah Terör Örgütü Örneği”, derl. İhsan Bal, Terörizm: Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler, s.36

sempatizanlarını da dikkate almaktadırlar. Siyasal alanda yapılan çalışmaların şiddet kadar etkin olabileceği göz önünde bulundurulduğunda, sorunun çözümüne yönelik demokratik araçların kullanımı büyük önem teşkil etmektedir. Liberal ülkelerin esas amaçları, demokratik yollardan siyasi platformda terörü bitirmektir. Bu çerçevede, güvenlik güçlerinin terörü önleme konusunda geliştirdikleri stratejiler önemlidir. Demokratik ülkelerde bu stratejinin merkezini “ Halk Desteği” oluşturmaktadır. Buna paralel olarak, emniyet güçleri bakımından en akılcı yol, halkın desteğini sağlayacak şekilde önlemler geliştirmektedir. Yanlış verilen bir hüküm ya da uygulanan herhangi bir baskıcı hareket, toplumun devlete ve güvenlik güçlerine duyduğu güveni sarsabileceği gibi, bazı grupların terör örgütüne destek vermelerine hatta fiili olarak katılmalarına da neden olabilmektedir. Dolayısıyla, güvenlik güçleri özellikle çok dikkatli davranarak, tüm verileri en detaylı şekilde toplar, analizlerini yapar ve eylemlerine başlar. Operasyonlar, koordineli ve planlı bir şekilde gerçekleştirilir. Kısacası; emniyet güçlerinin stratejisinin temel dayanağını “proaktif terörle mücadele politikaları” oluşturmaktadır. Bunun sonucunda, terörle mücadelede halk desteği yine halkın kendi isteği doğrultusunda sağlanmış olur ki bu da demokratik toplumların uyguladığı en temel ilkelerden biridir.¹⁰¹

Peki, demokratik hukuk devleti ilkesini benimseyen Türkiye'nin terörle mücadele politikası nasıldır ve ne derecede başarılıdır? İlerleyen bölümlerde, Türkiye'deki terörün nedenleri ve çeşitleri üzerinde durulacak ardından Türkiye'nin terörle mücadele kapsamında yaptığı düzenlemelere gerek iç politika gerekse AB'nin perspektifinden bakılacaktır.

¹⁰¹ A.g.e., s.37

Nevzat Bölügiray'a göre Türkiye'de terör olaylarının doğrudan ve dolaylı olmak üzere iki temel nedeni vardır. Terörün doğrudan nedenleri; siyasal ve yönetsel istikrarsızlık, dış odaklar, güvenlik güçleri, istihbarat, cezaevlerinin durumları, insan hakları konusu vs.dir. Terörün dolaylı nedenleri ise; terörle savaşta doğrudan rolleri olmayan ancak devletin çalıştırılmaması sonucu terörün tırmanmasına neden olan etkenlerdir. Bunlar; yönetim, ekonomik ve sosyal nedenler, nüfus artışı, düzensiz göç ve çarpık kentleşme, eğitim, kültür, gençlik sorunları, basın ve yayın yerel yönetimler, sağlık sorunları, işsizlik, yolsuzluk ve halkın tepkisizliği vs.dir.¹⁰²

Demokratik ülkelerde, güvenlik güçlerinin terörle mücadele politikalarının yanı sıra devletin hukuksal alanda yaptıkları düzenlemeler de büyük önem teşkil etmektedir. Ayrıca Türkiye'nin terörle mücadele alanında gerçekleştirdiği anayasal reformlara kısaca değinmekte fayda vardır. Şüphesiz Türkiye'de en çok tartışılan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ile bu Kanunun 5237 sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu ile değiştirilmesidir.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, terörizm tehdit ve algılamalarının yoğun olduğu bir dönemde, devleti ve anayasal düzeni korumak amacıyla çıkartılmıştır. Ancak ilerleyen zamanlarda, Yasa'nın pek çok maddesi, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş, bazı maddeleri ise çeşitli yasalarca değiştirilmiş veya yürürlükten kaldırılmıştır. Sonuçta, yasanın bütünlüğü bozulmuş; düzenleyicilik ve caydırıcılık nitelikleri de büyük ölçüde kaybolmuştur. 3713 sayılı Yasa'nın fiilen "kadük" hale gelmesinden itibaren, terörizmle mücadele dâhil,

¹⁰² Nevzat Bölügiray, **Anarşi ve Terör Nasıl Önlenir**, (İstanbul: Tekin Yayınları, 1996),s. 11'den aktaran Zafer Cihirlioğlu, **Terör ve Toplum**, (İstanbul: Gündoğan Yayınları, 2004), s.249-250

Türkiye'nin iç güvenlik ve kamu düzeninde birtakım aksaklıklar meydana gelmiş, suç ve suçluluk oranında yüksek artış gözlenmiştir. Bu çerçevede, hukuksal alanda oluşan boşlukların giderilmesi için 26.09.2004'te 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu çıkartılmıştır. Yargı otoriteleri, yeni TCK'nin daha fazla zafiyet içerdiği sonucuna varmışlardır. Diğer bir ifadeyle, 5237 sayılı yeni TCK ile 3713 sayılı Yasa arasında ortaya çıkan “düzenleyici irade farklılığı”nın terörizmle mücadelede daha büyük kırılma noktalarına sebebiyet vereceği kabul görmüştür. Elbette, bu dönemde terörizm tehdidinin bir nebze azalmasını göz önünde bulunduran iktidarın AB üyeliğini hedef alarak yeni TCK'yı düzenlemesi eleştirilerin kaynağında önemli yer tutmuştur.¹⁰³

Hem iç hem de dış konjonktürdeki değişimler sonucunda Türkiye'ye yönelik ayrılıkçı ve radikal İslam bazlı terörizm tehditlerinin yükseliş eğilimine girmesi, işlerliğini büyük ölçüde yitiren 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası'nın günün koşullarına göre düzenlenmesi zorunluluğunu gündeme getirmiştir.

Bu bağlamda, sıkça eleştirilen dönemin siyasi iktidarı Terörizmle Mücadele Kanunu'na yönelik bir değişiklik tasarısı hazırlamaya zorlanmıştır. Ne var ki, değişiklik tasarısının halen “ulusal terörizmle mücadele kavramı”na ilişkin sorunu çözemediği düşünülmektedir. Tasarıda, terörle mücadeleye ilişkin olarak; merkez ve taşra koordinasyonuna, sosyo-ekonomik önlemlere atıfta bulunulmaması hata olarak değerlendirilirken, devletin tüm kurum ve kuruluşlarıyla terörle mücadele etmesini ve halkın terör tehdidi konusunda bilinçlenmesini sağlayacak bir yasal

¹⁰³ A.g.e., s.560.

düzenlemenin olmaması büyük eksiklik olarak görülmektedir. Tasarı bu özelliği itibariyle; “1970’li yıllardan bu yana çeşitli hükümetlerce sürdürülen terörizmle mücadeleyi askere ve polise havale etme anlayışının tipik bir uzantısı” olarak tanımlanmaktadır.¹⁰⁴ Bunun yanı sıra söz konusu tasarının, siyaseten güçlü bir terörizmle mücadele iradesi içermemesi ve güvenlik güçlerinin bölücü terörle mücadele ederken gerek duydukları yetkiler konusunda kısıtlamaların olması, terör örgütlerinin daha rahat hareket etmelerine ve eylemlerini sürdürmelerine olanak sağlayacağı şeklinde algılanmaktadır.¹⁰⁵

Türkiye Barolar Birliği tarafından yapılan hukuksal incelemeler sonucunda tasarının beş önemli noktada zafiyet içerdiği görülmektedir.¹⁰⁶ Bunlar:

- 1) Silahlı çete, terör örgütü, silahlı örgüt sorununa değinilmemektedir.
- 2) Terörist örgütlerin yaptıkları propaganda eylemleri ucu açık bir şekilde tarif edilmiştir. Bu tanımsızlık, hatalı kullanımlara neden olabileceği gibi basın özgürlüğünü zedeleyebilecek düzenlemeleri beraberinde getirmektedir.
- 3) Tasarının 8. maddesinde “Terörizmin Finansmanı” konusunda düzenleme yapılmıştır. Ancak söz konusu düzenleme, organize suç örgütleriyle terörist örgütler arasındaki işbirliğini engelleyecek yaptırımdan yoksundur.

¹⁰⁴ A.g.e., s.567.

¹⁰⁵ A.g.e., s.568.

¹⁰⁶ Türkiye Barolar Birliği, **Türkiye ve Terörizm, TBB tarafından oluşturulan proje grubu**, s.569-570.

4) “Etkin Pişmanlık” kapsamında terör suçu işleyenlerin ve irticai faaliyetlerde (tarikât yapılanması) bulunanların aftar yararlanması hukuken olduğu kadar siyaseten de çok tartışmalı bir alandır.

5) Tasarıda, terörizmin uluslararası boyutu ihmal edilmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye’nin terörizmle mücadele alanında yeterli hukuksal düzenlemeleri gerçekleştirmediği görölmektedir. Başta Genelkurmay Başkanlığı olmak üzere, terörizmle mücadelede görevli bütün iç güvenlik birimleri, AB’ye uyum faaliyetleri kapsamında yapılan mevzuat değişiklerinin hem terörizmle mücadele hem de genel suçlarla mücadele alanlarında ciddi anlamda sıkıntı yarattığı konusunda görüş birliğindedirler.¹⁰⁷ Bu kapsamda, Genelkurmay Başkanlığı 2000 yılında “İç Güvenlik” raporu yayınlamıştır. Raporda, yapılması öngörölen hukuksal düzenlemelerinin yanı sıra üç temel çözüm yöntemine değinilmektedir. Bunlar; terörün şiddet boyutunun sona erdirilmesi, sorunun etnik milliyetçilik temeline dayalı ayrılıkçı bir hareket haline gelmesinin önlenmesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinin sosyal ve ekonomik kalkınmasının sağlanması şeklinde özetlenebilir.¹⁰⁸

2.1.Dinci Terör

2.1.1.Genel Bilgi

¹⁰⁷ A.g.e., s.607.

¹⁰⁸ A.g.e., s.601.

Din, belli bir gerçekliğin felsefesini ve etiğini belirleyen kuramsal çerçevedir. Terör, amacını belli bir dinden aldığı takdirde; buna “dinci terör” denmektedir. Bunlar, İslamcı-köktenci hareketler olarak ortaya çıkar ve amaçlarına ulaşmak için terör yolunu benimserler. İslamcı köktencilik, günümüze dek çeşitli biçimler almıştır; modern çağda uzun bir geçmişe sahiptir. 18. ve 19. yüzyılda güçlü olan İslamcı canlanma ve reformculuk hareketleri, günümüzdeki İslamcı radikalizm biçimleri ile belirgin benzerlikler taşımaktadırlar. İslamcı köktenci hareketlerin en belirgin kuramı, modernlik ve modernleşmeye kararlı bir biçimde karşı olma noktasında kurulur. Politik ve kültürel modernleşme bir sekülerleşme süreci olduğundan, İslamcı köktencilik politik kuruluşların merkezine kutsal metinleri; politik iktidar konumuna da hem din adamı hem de yasa koyucu olarak dini liderleri koyarak buna karşı çıkmaktadır.¹⁰⁹

Terör olgusunun ortaya çıkmasına neden olan ideolojik temellerden biri de din duygusudur. Din, özgür olması gereken bir inanç sistemi olduğu halde, kimi örgütler tarafından siyasi amaç için kullanılan bir araç haline getirilmiştir. Dinin dogmaları sorgulanamaz ve değiştirilemez olduğu için dinin siyasallaşması ve bir akım olarak görülmesi de kitleler tarafından kolaylıkla kabul görmüştür. Dinin siyasete yansımada ve terörizm kapsamında bir araç olarak kullanılmasındaki en önemli neden; ‘din’in, muhalefetin olmadığı toplumlara meşru ve kabul gören bir kanal ve kurum olarak katılmayı hedeflemesi ve alternatif politikayı kullanabilme amacı olarak doğmasıdır. Dinsel örgütlerin ortak özellikleri şeriat ile yönetilen bir devleti amaçlamaları ve diğer güçlere, dinlere ve özellikle ABD ve Batı’ya karşı

¹⁰⁹ M.Hardt ve A. Negri, **İmparatorluk**, Çev. Abdullah Yılmaz, (İstanbul: Ayrıntı Yayınevi, 5.Baskı, 2001), s.42

olmalarıdır. Bütün eylemlerini Allah adına yaptıklarını savunarak eylemlerini meşru gösterme eğilimleri vardır.¹¹⁰

Son yıllarda İslam ve terör kelimelerinin sık sık birlikte kullanıldığına şahit olunmaktadır. Dinsel terör, özellikle Batı tarafından İslamiyet'e yüklenmiştir. Fakat bu terör eylemlerinin sorumluluğu dinde değil, bireydedir. Bir insanlık suçu olan terör ile ahlaki açıdan insanları eğitmeye, iyiye, doğruya yöneltmeye çalışan bir dinin bir arada düşünülmesi mümkün değildir. Nitekim Hıristiyanlık, Yahudilik, İslam olsun bütün dinler terörü reddeder ve lanetler. Buna ilişkin olarak değerlendirmelerde bulunan Karlığa, bazı gruplar tarafından din aracı ile yapılan terörün kendi içerisinde beş ayrı suçu barındırdığını ifade etmiştir; “Terörist, hem Yaratıcı’ya, hem tür olarak insanlığa, hem fert olarak insana, hem kendisine, hem de mensubu bulunduğu camiaya karşı suç işlemektedir.”¹¹¹

İslami terör, 11 Eylül sonrasında Batı tarafından ciddi bir sorun olarak ele alınmaya başlamıştır. Terör ve şiddet, İslam dininin özellikle yasakladığı şeylerdir. Ancak, günümüzde her Müslüman İslamiyet tarafından öngörülen şeyleri harfiyen yerine getirmemektedir (başörtü takmaması, hırsızlık yapması, faiz alması vb.); dolayısıyla İslamiyet’in şiddete karşı olması da bir Müslüman’ın terör amacı ile şiddete başvurmasına engel olmamaktadır. İslam, şiddete, teröre müsait bir inanç sistemi değildir. Nitekim teröre “İslami” bir vasıf yakıştırmak da doğru bir tez olarak kabul edilmemektedir.

¹¹⁰Doğu Ergil, **Ders Notları**, (Ankara: Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi, 28. Dönem Uluslararası İlişkiler Uzmanlık Programı)

¹¹¹Bekir Karlığa, “ **Din, Terör, Savaş ve Global Etik İhtiyacı**”, Der. Ergün Çapan, **İslam’a Göre Terör ve İntihar Saldırıları** , (İstanbul: Işık Yayınları, 2004), s.62

İslami terör örgütleri, amaçları doğrultusunda kullanılabilecek en uygun aracın “cihad” olduğunu düşünmektedirler. “Cihad” kelimesi ilk olarak 11. yüzyılda Haçlı Seferleri’ni nitelendirmek amacıyla Batı tarafından üretilen “kutsal savaş (Holy War)” sözcüğünün karşılığı olarak çıkmıştır. Arapça kökenli “çabalama” kelimesinden türetilen ve “Allah adına çabalamak” manasına gelen “Cihad” kavramı, özü itibariyle “savaşmak” gibi bir anlamı ifade etmemektedir. Genel anlamda, “Cihad”, Allah’ın dinini her tarafa ulaştırmak için yapılan her türlü faaliyet ve hareketi kapsamaktadır. Bu nedenle, “Cihad”, yapıldığı eylemler itibarıyla farklılık gösterir. Bunlar; cehalete, fakirliğe, ihtilafa, münafıklara, iç ve dış düşmanlara karşı cihattır¹¹². “Modern Cihat” kitabının yazarı Loretta Napoleon ise cihadın iki farklı yönü bulunduğunu belirterek, kavrama açıklık getirmiştir. “Biri, cinsel istekleri ve kötü eğilimleri yenme savaşı demek olan “Büyük Cihad”, diğeri, İslam’ın saldırganlara karşı silahla savunulması demek olan “Küçük Cihad”dır. Ama “Cihad” terimi, özellikle çeşitli silahlı gruplar tarafından Batı ile olan şiddetli çatışmalarında kullanılmıştır.”¹¹³

İslami hoşgörünün gerekli şartlarını göz önüne almadan hareket eden İslami terör örgütleri için “Kutsal Savaş” her türlü teorinin, ilkenin, siyasetin üzerinde rol oynamaktadır. İnsanları ve devletleri Kutsal Savaşları uğruna ölmeye çağıran bu yaklaşımla örgütler, kimi zaman ikna kimi zaman tehdit yolları ile “İman Misyonerleri”¹¹⁴ adı altında görev yapmaktadırlar. Laisizmin İslami sentezin en büyük düşmanı olduğu düşüncesiyle hareket eden ve yalnız dini mücadelelerini

¹¹² Şadi Eren, **Cihad ve Terör**, (İstanbul: Zafer Yayınları, 2004), s.29

¹¹³ Loretta Napoleoni, **Modern Cihad**, Çev. N.Domaniç ve N. Avhan, (İstanbul: Bulut Yayınları, 2004), s.284

¹¹⁴ Türkiye Barolar Birliği, **Türkiye ve Terörizm, TBB tarafından oluşturulan proje grubu**, s.232

kazanım için yaşayan bu radikal örgütler, Türkiye gibi İslam ve demokrasi dengesini iyi kullandığı düşünülen ülkeleri kendilerine hedef olarak seçmektedirler.

Genel olarak baktığımızda İslami örgütler yaptıkları eylemlerin Allah için olduğunu savunurlar ve çoğunlukla kendilerine “Allah’ın askerleri” nitelendirilmesini yaparlar. Bu örgütlerin propaganda alanları genişdir; propaganda alanları içinde de en başta camiler gelir. Dinsel örgütlerin mensupları genellikle yoksul, muhafazakâr ve kimlik sorunu olan genç, bilgisiz insanlardan oluşmaktadır. Bu şahıslar, bir canlı bomba ya da bombacı olarak kendilerini Allah için öldürmeye hazırdırlar, cahilliğin verdiği inançla bu dünyada bulamadıkları mutluluğu diğer dünyada bulacaklarını düşünürler ve örgütün amaçları doğrultusunda kullanılırlar.¹¹⁵

1970’li yılların sonlarında radikal İslami terörizm tehdidi altına giren Türkiye’de, kırkı aşkın yasadışı dini örgüt vardır. Örgütlerin Türkiye içerisinde halen doğrudan ya da dolaylı yollardan eylemlerini gerçekleştirdiklerini söylemek mümkündür. Örgütlerin devamlılığını sürdürmelerine etken olan nedenleri ise kısaca şu şekilde sıralayabiliriz: Türk toplumunda ve yurtdışında yaşayan Türk vatandaşları arasında kökleşmiş bir radikal İslamcı tabanın mevcut bulunması, Türkiye’deki bazı radikal Müslümanların yurtdışında faaliyet gösteren diğer terörist örgütler ile işbirliği yapması, Türkiye’nin sahip olduğu jeostratejik konumu itibariyle radikal İslami terörizm örgütlerinin dış güçler tarafından desteklenmesine elverişli olması, geçmişten günümüze süregelen siyasi partilerin oy almak uğruna radikal İslami görüşlere sahip kitleleri desteklemesi ve bunun sonucunda toplum içerisinde İslami

¹¹⁵ Loretta Napoleoni, **Modern Cihad**, Çev. N.Domaniç ve N. Avhan, s.285

örgütlerin kabul görmesi, demokrasiyi kullanarak örgütlerin sivil toplum içerisinde kendilerini meşrulaştırma çalışmalarıdır.¹¹⁶

Daha önce de belirtildiği üzere, 1979 yılında gerçekleşen İran Devrimi tüm dünyada büyük yankı uyandırdı. İslamcı radikal hareket olarak başlayan bu akım, 1980'lerde Endonezya'dan Cezayir'e kadar bütün Müslüman ülkelerde politik hedeflere yönelik şiddet olgusunu beraberinde getirdi. Buradan hareketle, 1980'li yılların başında Türkiye'de din odaklı radikal gruplar oluşturulmuş, dinin bir idare sistemi olmasını savunan bu örgütler, 1990'lı yılların başında eylemlerinin zirvesine ulaşmışlardır. Hought'a göre, 1990'lı yıllarda Sovyet sisteminin yıkılması ve Soğuk Savaş döneminin sona ermesi inançlardan kaynaklanan sorunları beraberinde getirmiştir. Zira inançlardan kaynaklanan ideolojik farklılıklar dinin nefrete ve nefretin de savaş ve terörizme doğru evrilmesine neden olmuştur.¹¹⁷

2.1.2. Türkiye'deki Dini Terör Örgüt Örnekleri ve AB'nin Bu Örgütlere Karşı Tutumu

Türkiye'de 1980'li yılların başında ortaya çıkan dini terör örgütlerini şu şekilde sıralayabiliriz: Hizbullah, Ak Doğuş-İbda-C, Ceyşullah, İslami Hareket-Tevhid Selam Kudüs Savaşçıları, Türkiye İslami Hareketi-Malatyalılar-Şafak Grubu,

¹¹⁶ A.g.e., s.550-552

¹¹⁷ James A. Hought, **Kutsal Nefret, 90'ların Dinsel Çatışmaları**, Çev. Aslı Açıkgoz, (İstanbul: Aykırı Yayınları, 2000), s.7

İCCB-AFİD (*Kaplancılar*), Hizb-üt Tahrir ve El Kaide.¹¹⁸

Anayasa Mahkemesi Başkanı Yekta Güngör Özden, Türkiye’deki pek çok yüksek yargı organı başkanının her yargı yılı açılışlarında söylediği şu kalıp sözü tekrarlayarak Türkiye’deki bir gerçeğe işaret etmiştir: “Ulusal birliğimiz, dış destekli, etnik ve dinci bir saldırıyla karşı karşıyadır.”¹¹⁹ Türkiye’de dinsel motifli ya da dini amaçlarına alet edinen türden terör eylemi yürüten örgütlerin hangileri olduğu ve bunların diğer dinsel çevre ve kuruluşlarla ne türden ilişkilere sahip olduğu konusu hep tartışmalı olarak kalmıştır. Ancak; en azından Hizbullah (*Türkiye Hizbullahı*), İslami Hareket Örgütü ve İBDA-C (*İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi*) adlı örgütlerin terör eylemleri kapsamında şiddet kullandıkları ve dini motiflerle hareket ettikleri tartışma götürmez gerçekler olarak kabul görmüştür. Çalışmamda dini terör örgütü örnekleri olarak Hizbullah ve İBDA-C’yi ele aldım; çünkü Türkiye’de bu örgütler, diğer örgütlere göre daha etkin bir konumdadır, iyi bir örgütlenmeye sahipler ve ülke güvenliğine tehdit teşkil etmektedirler.

2.1.2.1. Hizbullah (Allah'ın Partisi) Örgütü

Kelime anlamı itibariyle, Hizb, aynı görüşte olan düşünceleri ve yaptıkları aynı olan grup küme ve topluluk demektir. Hizbullah kelimesi, Allah’ın yolu,

¹¹⁸ İCCB-AFİD (*Kaplancılar*), Hizb-üt Tahrir ve El Kaide örgütlerin temelleri yurtdışında bulunmakla beraber, Türkiye’de radikal İslami terörizm tehdidi oluşturmaktadırlar. Bunlara ilaveten, Türkiye’de silahlı eylem faaliyetleri gerçekleştirmeyen yirmi civarında radikal dini grup da mevcuttur: Malatyalılar, Yeryüzü, Hizbullahi Vahdet, Hizbullahi Davet, Yöneliş, (Haksöz), Ekin, Buruç (Tohum), Mücahede, Rahmet, Vahdet, Tevhid-i Çekirdek, Akabe, Sahabe, Yıldız, Fecr, Hizbüt Tahrir vb. Ayrıntılı bilgi için bakınız: Ali Kuyaksil, “Türkiye’de Terör Ve Terörün Kaynakları”, Polis Dergisi Sayı: 40

http://www.emniyet.gov.tr/StratejiGelistirmeDB/dergi/40/makaleler/Ali_KUYAKSIL.htm#_ftnref58

¹¹⁹ Yekta Güngör Özden, **Anayasa Mahkemesi Başkanı’nın 34. Kuruluş Yıldönümü Töreni Açılış Konuşması**, <http://www.anayasa.gov.tr/general/icerikler.asp?contID=260&menuID=64>

tarafтары, Allah'ın safında yer alanlar, Allah'ın partisi gibi anlamlar taşımakta olup, “Hizb” ve “Allah” kelimelerinin birleşmesinden oluşmaktadır.¹²⁰

Hizbullah örgütünün kurucusu Ayetullah Mahmud Gaffari'dir. Şah rejimine karşı savaşan bir molla olan Gaffari, “Tek parti vardır, o da Allah'ın partisidir” sloganı ile Batı tipi demokrasiye karşı insanları kendi safına çekmeye çalışmış, Hizbullah'ı parti veya örgütten ziyade “Cihad” uğruna oluşturulan bir halk hareketi ya da gönül birliği olarak lanse etmiştir. 1973 yılında Tahran'da tutuklu bulunduğu cezaevinde işkence edilerek öldürülmesi sonucu Şii halk arasında bir idol haline gelmiştir.¹²¹

Dini bir hareket olarak ortaya çıkan Hizbullah, 1979'da Humeyni'nin iktidara gelmesi ile başlayan İran Devrimi ile büyük güç kazanmıştır. Devrimden önce Humeyni'ye bağlı olarak faaliyet gösteren 25 tane örgüt ile İran Devrim Muhafızlarından bir birliğin Bekaa Vadisi'nde bir araya gelmesi ile netleşmiş ve örgütsel oluşumunu tamamlamıştır.¹²² 1982 yılında Lübnan'da Şii bir İslam devleti kurmak amacı ile faaliyete geçen Hizbullah terör örgütü, İran askeri istihbaratının desteğini de arkasına alarak söylemlerini ve eylemlerini “Büyük Şeytan'la Savaş”¹²³ üzerine inşa etmiştir. Hizbullah ideolojisine göre şeytan, kendilerinden olmayan herkes ve herşeydir; başta ABD ve İsrail olmak üzere Batılı güçlerin hepsi ve onların savunduğu değerlerdir. Zira örgütün hedef eylemlerinde öncelikli sırayı Dar'ül Harp (İslami Kanunlarla idare edilmeyen) devletler almıştır.

¹²⁰ Emin Demirel, **Hizbullah**, (İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2001),s.18

¹²¹ Murat Erdin, **Düşünceleri, Örgüt Yapıları ve Eylemleriyle Hizbullah ve Hamas**, (İstanbul: Sarmal Yayınevi, 1999), s.18-19

¹²² Hizbullah Terör Örgütü, <http://www.siyasetvepolitika.com/genel/hizbullah-teror-orgutu.html>

¹²³ Mehmet Faraç, “Hizbullah'ın kanlı yolculuğu”, **Cumhuriyet**, 19.01.2000

Buradan hareketle Hizbullah, Müslüman ülkelerin şeriat kanunu ile yönetilmesi için yapılacak her eylemin mubah ve meşru olacağını beyan etmiştir.

Hizbullah'ın hedefine ulaşmak için izlediği strateji üç evrelidir. Birinci evre, “davet” anlamına gelen “tebliğ”dir. Bu temel aşamada, belirli kadrolara davet yapılır ve hedeflerin açıkça belirlenmesi sağlanır. İkinci evre, tebliğe karşılık vererek harekete katılan “cemaat”tir. Katılan toplulukları bilgilendirme ve eyleme yöneltme amacı vardır. Sonuncusu ise, “Cihad” olarak nitelendirilen aşamanın gerçekleştirilmesidir. İslamiyet’i ve onun kuralları altında yaşamayı reddeden topluluklara karşı yürütülecek “silahlı mücadele”ye yönelmesidir.¹²⁴

Türkiye’de Hizbullah:

1980’li yıllarda İran Devrimi’nden oldukça etkilenen Türkiye’de başta Doğu ve Güneydoğu illeri olmak üzere bir takım radikal gruplar oluşmaya başlamıştır. Bu dönem içerisinde, liderlik vasfını elinde tutan ve ilk örgütlenmeyi gerçekleştiren kişi İrfan Çağrıcı olmuştur. Çağrıcı, 26 Aralık 1990 tarihinde Yalova’da yaptığı genel kurul toplantısında, örgütlenmenin adını gizli oylama sonucu “Hizbullah” olarak belirlemiştir.¹²⁵ Çağrıcı liderliğinde başlatılan örgütlenme, zamanla çeşitli radikal dini grupların kitabevlerinin etrafında toplanması ile devam etmiştir.

Bu çerçevede M. Fidan Güngör ve Hüseyin Velioğlu önderliğinde Diyarbakır ilinde “Vahdet(Birlik)” grubu oluşturulmuştur. Zamanla grup içerisindeki konumlar

¹²⁴ Ercan Çitlioğlu, **Tahran- Ankara Hattında Hizbullah**, (Ankara: Ümit Yayıncılık, 2001), s. 88

¹²⁵ Örgüt, İran bağlantısının ve kimliğinin ortaya çıkmaması amacıyla Hizbullah adını kullanmama kararı almış yerine İslami Hareket kaydını dokümanlarında belirtmişlerdir.

belirginleşmiş, düşünce ve liderlik karmaşası kendisini göstermiştir. Böylece dağılan grup, İlim Kitabevi'nin sahibi Hüseyin Velioglu ve Menzil Kitabevi'nin sahibi Fidan Güngör arasında ikiye bölünmüştür. Her ne kadar farklılıklarını beyan etseler de, gruplar fikri anlamda radikal dini düşünceleri benimseyerek silahlı mücadele doğrultusunda “bağımsız İslami bir Kürt devleti” kurmayı hedeflemişlerdir.¹²⁶

PKK terör örgütünün kurucusu Öcalan'ın, Hizbullah'ı “oligarşik cumhuriyetin yeni saldırı taktiği”¹²⁷ olarak açıklamasıyla birlikte Hizbullah örgütü için yeni bir sayfa açılmıştır. Uzunca bir süre silahlı eylem konusunda faaliyete geçmeyen örgüt, 1991 yılında PKK terör örgütünün kendilerine karşı atağa geçmesi sonucu PKK terör örgütünün “dinsiz” olarak gördüğü bazı yöneticilerine şiddet uygulayarak sessizliğini bozmuştur. Bunun üzerine, taraftar toplama amacı güden PKK üyeleri, aynı dönem içerisinde kendilerine dini vasıfta nitelendirmeler yaparak Hizbullah ile arbedeye devam etmiş; böylelikle Güneydoğu uzun süren PKK-Hizbullah çatışmasına ev sahipliği yapmak zorunda kalmıştır. PKK terör örgütüne yönelik bir tepki olarak algılanan Hizbullah örgütü, yaptıkları eylemler sonucunda üstünlüğü ele geçirerek şehir merkezlerinde örgütsel kontrolü sağlamışlardır.

Dönemsel konum itibariyle yapılan değerlendirmeler sonucunda Hizbullah-PKK rekabeti kabul gören bir sav olarak yerini almış, “katmerli vahşet” olarak

¹²⁶ Hizbullah'ın kurulmasından önce Güneydoğu'da 11 Aralık 1980 yılında İslamcı olarak nitelendirilebilecek tek bir örgüt kurulmuştur: Partiya İslamiya Kürdistan (PKK Kürdistan İslam Partisi). PİK, “Müslüman Kürdistan” oluşturulması amacıyla İslamcı değerlere siyasi destek sağlamıştır. Ancak PİK'in Hizbullah-PKK çatışmasına müdahale etmediği bilakis Hizbullah'tan uzak durduğu bilinmektedir.

¹²⁷ Ruşen Çakır, **Derin Hizbullah, İslamcı Şiddetin Geleceği**, (İstanbul: Metis Yayınları, 2001), s.55

hafızalara kazınmıştır. “PKK’yı ve Hizbullah’ı yaratan şartların aynı olduğu; böylece etnik, sosyal, kültürel ve dini birçok etkenin üzerine binerek Hizbullah’ı yarattığı ifade edilmektedir. Cumhurbaşkanı Demirel de Hizbullah’ı PKK’nın türevidir olarak isimlendirmiştir.”¹²⁸

1998 yılının Mart ayında Şanlıurfa Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi tarafından sunulan rapora göre; Hizbullah, bir zamanlar İslam’ın düşmanı olarak hedef gösterdiği PKK’ya yönelik saldırılarını kesmiştir; çünkü Hizbullah örgütü PKK ile Türkiye’yi yıkmak hedefinde birleşmiştir.¹²⁹ Bu rapor sonucunda Türkiye Cumhuriyeti’ne yönelik daha kuvvetli bir tehdit algılaması toplum içerisinde kabul görmüş ve halkta korku yaratmıştır. Bu durum, güvenlik güçlerini PKK eylemlerini büyük ölçüde kontrol altında tutmaya iterek; esas olarak Hizbullah ile mücadeleye yöneltmiştir. Ankara, İstanbul, Urfa, Batman, Diyarbakır, Siirt gibi illerde geniş çaplı operasyonlar yürütülmüştür. Bu sayede, Hizbullah terör örgütünün önde gelen tetikçisi Abdülaziz Tunç’un Diyarbakır’da yakalanması ve Emniyet güçleri tarafından, 17 Ocak 2000 tarihinde İstanbul Beykoz’da gerçekleştirilen operasyon sonucu İlim grubunun siyasi lideri Hüseyin Velioglu ölü, örgütün Marmara ve Ege sorumlusu Edip Gümüş ve askeri kanat sorumlusu Cemal Tutar ise sağ olarak ele geçirilmesi ile operasyonlar başarıyla tamamlanmış; örgüt hakkında bilinmeyenler açığa çıkmıştır.¹³⁰

İlim ve Menzil grupları tarafından oluşturulan Hizbullah terör örgütü, Türkiye

¹²⁸ Taha Akyol, **Hariciler ve Hizbullah, İslam Toplularında Terörün Kökenleri**, (İstanbul: Doğan Kitapçılık, 2000), s.201

¹²⁹ Murat Erdin, **Düşünceleri, Örgüt Yapıları ve Eylemleriyle Hizbullah ve Hamas**, s.71

¹³⁰ Ufuk Hiçyılmaz, “Maskeli Hizbullah’ın Hedefi Cemaatler”, **Aksiyon**, <http://www.aksiyon.com.tr/yazdir.php?id=19475>

Cumhuriyeti'nde İran modelini baz alarak İslami esaslara uygun şer-i hükümlerle yönetilen bir “Kürt İslam” devleti kurmayı hedeflemektedir.¹³¹ Hizbullah, öncelikli olarak hedefine ulaşmak için örgütü ülke geneline yayma ve bu sırada örgüte karşı gelecek zararlı ve alternatif grupları sindirme, dehşet saçarak rakipleri susturma, korku ve panik yaratma, alanında tek olma ve PKK boşluğundan yararlanma yolunu benimsemiştir. Sonrasında, daha tehlikeli olarak adlandırılan emniyet güçlerini hazırlıksız yakalama, provoke etme, poliste psikolojik yıkıntı yaratma ve onları aceleci ve yanlış davranmaya yönlendirme stratejisini takip etmiştir. Bunun yanı sıra, örgütün en çok başvurduğu eylem stratejisi, silahlı saldırı ile özel önem verdiği cemaat ve cihad kavramları çerçevesinde sindirme politikasıdır.¹³²

İlimciler ve Menzilciler adı altında iki örgüt tarafından oluşturulan Hizbullah örgütü ikiye ayrılmıştır. Menzil Grubu; yasadışı faaliyetlerinde daha tecrübesiz bir gruptur, ideolojik olarak İran rejimini kendine örnek almıştır ve silahlı çatışma açısından aktif olmak yerine Kürt milliyetçiliği ile gündemde kalmayı tercih etmiştir. İlim grubu ise; ideolojik olarak daha çok Mısır'daki Müslüman Kardeşler örgütünü kendine model almış, siyasi yapılanmaya ve mezhep farklılıklarına ağırlık vermiş ve PKK ile girişilen silahlı mücadelenin meşru olduğu kanaatini dile getirmiştir.¹³³ Gruplar aralarında bulunan nüanslara rağmen temelde örgütsel yapılanma açısından aynı yolu takip etmişler ve hiyerarşinin önemini vurgulamışlardır.

Genel itibariyle örgüt yapılanması şu şekildedir:

¹³¹ Hizbullah Raporu Bölüm 1, Cumhuriyet , 02.02.2000

¹³²İhsan Bal, “Türkiye'nin Terörle Mücadele Deneyimi: Hizbullah Terör Örgütü Örneği”, Derl. İhsan Bal, **Terör: Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler**, s. 34

¹³³ Emin Demirel, **Hizbullah**,s.41-42

A.Liderlik

- 1) Siyasi lider,
- 2) Dini lider,

B. Şûra (Merkez Komitesi)

1) Askeri kanat (Cihat Grubu)

- a) Birim sorumluları,
- b) Eylem timleri,

2) Siyasi kanat (Tebliğci),

- a) Yükseköğretim birimi,
- b) Ortaöğretim birimi,
- c) Halk birimi,

i) Cami (Seyda),

ii) Mahalle ve köy sorumluları şeklinde yapılanmıştır.

Bütün İslami örgütlenmelerde üç temel bölüm bulunmaktadır. Birincisi, hizipsel siyasi teşkilattır. Herhangi bir bölgede kendisini lider olarak görür ve tanıtır. İkincisi; ulemanın önderliğindeki siyasi teşkilat olarak bilinen bir araya gelmiş ulema heyetidir. Üçüncü bölümde ise; çalışmaların kolaylaştırılması için oluşturulan yürütme kurumlarıdır. Bunlar; bir bölge ya da şehirde kurulan ulema heyeti, devrim liderlik meclisleri, çeşitli kitle iletişim araçları, mali, siyasi ve askeri organlar şeklinde yürütme organları veya liderlik bünyesinde oluşturulan kurum ve kuruluşlardır. Yukarıda izah edilen yapılanma aşamaları, fikri ve pratik açıdan farklılık arz etse de genel itibariyle Hizbullah tarafından da kabul görmüş ve

uygulanmıştır¹³⁴.

Güvenlik güçleri tarafından yapılan araştırmalar, Hizbullah terör örgütü mensuplarının özellikle gençlerden oluştuğunu, bu kişilerin genellikle işsiz ya da öğrenci olduklarını ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda ele geçirilen veriler özellikle 15-24 yaş arasındaki gençlerin çoğunlukta olduğunu göstermiştir. Buna ilaveten örgüt mensuplarının yüzde 40,5'inin lise mezunu, yüzde 1,5'unun eğitimsiz, yüzde 19'unun ilkokul mezunu ve yüzde 14'ünün de ortaokul mezunu olduklarını göstermiştir.¹³⁵

Önceki bölümlerde ifade edildiği üzere, terör örgütlerinin devamlılığını sürdürmesi büyük ölçüde dış desteğe bağlıdır. Nitekim terörle mücadelede en önemli hususu uluslararası platformda iş birliği oluşturmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye Hizbullah'ının Avrupa'daki konumlanmasını ve Birlik ülkelerinin dini terör odaklı örgütlere yaklaşımını örneklerden yola çıkarak irdelemek faydalı olacaktır.

İnsan haklarının ve demokrasinin beşiği olarak anılan Avrupa, fikir ve düşünce özgürlüğü bakımından verdiği geniş haklar neticesinde birçok farklı etnik ve dini gruplara ev sahipliği yapmış, bunları himayesinde barındırmıştır. Avrupa'nın farklılıklara kol kanat girmesi, kimi kesimler tarafından terörü motive edici destek olarak algılanmakla beraber; bazı yasadışı örgütler tarafından da lojistik konumlanmaları, örgütlenmeleri, propaganda yapmaları açısından da avantaj olarak

¹³⁴ Ali Korani, **İslami Mücadelede Hizbullahi Yol**, Çev. H. Can ve M. Gök, (İstanbul: Bengisu Yayınları, 1995), s.130-131

¹³⁵ Mehmet Faraç, "**Hizbullah**", 24.01.2000, <http://www.mehmetfarac.com/belgeb.asp?select=141>

görülmüş, Avrupa'yı hedeflerine ulaşmak için bir üs olarak kullanmışlardır. 11 Eylül saldırıları sonrasında, tüm dünyada kökten dinci terör kavramının gelişmesi ile birlikte özellikle İslamiyet'e karşı var olan ön yargı zirve noktasına ulaşmış, Müslümanların terörle ilişkilendirilmesi neticesinde ülkelerin bünyesinde barınan Müslüman gruplara yönelik sert ve kısıtlayıcı politikalar uygulanmaya başlanmıştır. Bu bağlamda, eskiden dini örgütlere destek veren yahut eylemlerine ses çıkarmayan Avrupa'nın kendisine gelecek olası bir tehdit ihtimali ile geri adım atması söz konusu olmuştur.

Avrupa'nın İslam dünyasına yönelik politikaları 19. yüzyılın başlarına kadar dayanmaktadır. Başlangıçta, Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanması güdümüyle hareket eden İngiltere, Fransa, Almanya gibi bazı Avrupa ülkeleri, dinsel farklılığı kamçulamak suretiyle “oryantalist” (şarkiyat) düşünceye ağırlık vermişlerdir. Böylelikle özellikle Güneydoğu Anadolu bölgesi başta olmak üzere bazı merkezlere yetiştirdikleri doğubilimcilerini, istihbaratçıları, diplomatları ve misyonerlerini göndermişlerdir.¹³⁶

Bir dönemin üzerinde güneş batmayan imparatorluğu olarak bilinen İngiltere tarih boyu sahip olduğu Müslüman sömürgeleri kendi hâkimiyetinde tutabilmek için zaman zaman batılılaşma ve çağdaşlaşma karşıtı olan şeriat yanlılarına destek vermiştir. İngiltere'nin İslam dünyasına yönelik politikası içerisine Türkiye de dâhil edilmiştir. Bu bağlamda, İngiltere, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda hilafetin kaldırılmasına yönelik verdiği sert tepki ve Şeyh Sait ayaklanması başta olmak üzere

¹³⁶ Necip Hablemitoğlu, **Şeriatçı Terörün ve Batı'nın Kısıncısındaki Ülke: Türkiye**, (İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 2003), s.119

birçok eylemde gizli destek unsuru olarak kilit rol oynamıştır. Günümüz itibariyle, İngiltere’de MI5 ve MI6’nın¹³⁷ kontrolünde ve güdümünde faaliyetlerini yasal olarak sürdüren siyasal İslamcı örgüt sayısının 200’ün üzerinde olduğu tahmin edilmektedir.¹³⁸

Terör örgütlerine veya kökten dinci mezhep, tarikat, cemaat gibi radikal yapılanmalara dolaylı da olsa destek veren Almanya’da Hamas, Hizbullah, Uluslararası İslam Cephesi, Müslüman Kardeşler terör örgütlerinin irtibat büroları bulunmaktadır. 1980’lerle birlikte Türkiye’de oluşan İslam odaklı terör örgütlenmeleri yine Almanya içerisinde lojistik destek imkanına sahip olmuşlardır; Tevhid (Selam), Tekfir Akabe, Mücahede, Fecr, Kaplıncılar (AFİD), Yeryüzü, Burç, Malatyalılar (Şafak), Hizbullah, Vasat, Hizbullahi Davet, Hizbullahi Vahdet, Yıldız, Ekin, Yöneliş (Hak Söz), Hizb-üt Tahrir, Vehhabi, Ceyşullah, Selefî vb¹³⁹. Türkiye’de bulunan dini terör örgütleri içerisinde en geniş yankı uyandıran Hizbullah’ın liderlerinden ve Gaffar Okan’ın ölüm emrini veren İsa Altsoy, Alman BND (Alman Dış İstihbarat Servisi) örgütünün koruması altındadır ve ne yazık ki Türkiye’nin iade talepleri her defasında yanıtız kalmaktadır.¹⁴⁰

İngiltere’nin dış istihbarat servisi MI6, Fransız Dış İstihbarat Örgütü DGSE ve Almanya İstihbarat Servisi BND İslamcı terör örgütleriyle mücadelede ortak

¹³⁷ MI5: UK Security Service- İngiliz Güvenlik Örgütü, MI6: Secret Intelligence Service- İngiliz Gizli Haberalma Örgütü

¹³⁸ A.g.e., s.121

¹³⁹ Almanya, Türkiye’ye karşı cihad ilan eden Kaplıncıların örgütü olan “Anadolu Federe İslam Devleti” ne uzun yıllar boyu hukuksal bir dokunulmazlık ve örgütsel ayrıcalık sağlamıştır. 11 Eylül sonrası örgütün El Kaide bağlantılı olduğunun öğrenilmesi üzerine, ABD baskısı sonucu kapatılmıştır.

¹⁴⁰ A.g.e.,s.124

hareket etmektedirler.¹⁴¹ Avrupa ülkeleri kimi zaman dinci oluşumlardan korkmuş, olası İslami hareketlerin kendi ülkelerine zarar vereceği konusunda tereddüde düşmüşlerdir. Bunun için birtakım önlem paketleri almak gayesiyle toplantılar düzenlemişlerdir. Bunlardan bir tanesi 1983 yılında Hizbullah'a karşı gerçekleştirilmiştir. Fransız, Batı Alman ve İtalyan güvenlik servislerinin, “Avrupa’da İslam Kutsal Savaşı’na karşı hazırladıkları” rapor, Batı Avrupa’da Hizbullah ile ilişkisi olan diplomatların, iş adamlarının ve öğrencilerin sınır dışı edilmesini öngörmüştür. Ancak o yıllarda, Hizbullah eylem hazırlığından ziyade sadece Avrupa’daki özgürlük ve demokrasi ortamını kullanarak diğer İslam ülkelerine ve Batı Avrupa’da yaşayan 5 milyon kadar Müslüman’a beyanat vermek niyetindeydi. Bu nedenle Türk Hizbullah’ı, Batı Almanya, Fransa ve İsviçre’deki Türk işçi ve öğrencileri arasında kendi fikirlerinin propagandasını yapmak için büyük çaba ve para harcamıştır.¹⁴²

2000’li yıllara gelindiğinde ise, Türkiye’de büyük operasyonlar sonucu çökertilen Hizbullah terör örgütünün yeniden hareketlendiği gözlemlenmektedir. Daha iyi örgütlenebilmek ve daha çok ses getirebilmek amacıyla yine Avrupa ve özellikle Almanya’da temaslarda bulunduğu ve diğer radikal dinci gruplarla işbirliği içerisinde yer aldığı istihbarat birimleri tarafından saptanmıştır¹⁴³.

2.1.2.2.İBDA-C(İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi)

¹⁴¹ A.g.e.,s.125

¹⁴² Amir Taheri, **Kutsal Terörün İçyüzü Hizbullah**, Çev. Hikmet Bila, (İstanbul: Sel Yayıncılık, 1990), s.196

¹⁴³ Tolga Şardan, “Terörün Üç Atlısı”, **Milliyet**, 19.02.2002

İBDA-C, Salih Mirzabeyoğlu'nun liderliğini yaptığı, İslami Büyük Doğu Projesi'ne ulaşmak hedefiyle eylemlerde bulunan bir terör örgütüdür. Hareketin lideri olan Salih Mirzabeyoğlu (Salih İzzet Erdiş), taraftarlarınca İslam'ın beklediği ve devrimi gerçekleştirecek “Büyük Kumandan” olarak adlandırılmaktadır. İBDA-C düşünce olarak din odaklı; hareket olarak ise Marksizm-Leninizm odaklıdır.¹⁴⁴ İBDA-C, yasal ve yasadışı bütün cephelerin tamamını kapsar; illegal cephelerin fonksiyonu silahlı propaganda yaparak İBDA-C'nin adını duyurmaktır. Necip Fazıl Kısakürek'in düşüncelerinden esinlendiğini ifade eden bu örgüt, militan ve eylemci bir çizgidedir. Örgüt lideri Mirzabeyoğlu'nun tezine göre; kurulması hedeflenen yönetim biçimi, günümüze kadar gerçekleşen yönetim sistemlerinden çok farklı olacaktır; ülke “Başyüce” önderliğinde bir “Yüceler Kurulu” tarafından yönetilecektir. Yüceler Kurulu, 101 kişiden oluşacak; bu kurulda doğruluğu kavrama bakımından üstün olan sınıflarla diğerlerinin görüşleri aynı kefeye konmayacak ve kararlar, “İslam aristokrasisi” tarafından alınmış olacaktır. Kurulacak olan iktidar ise halkın değil, İslam aydınlarının iktidarı olacaktır.¹⁴⁵

1980 öncesinde İBDA-C, Ak-Doğuşular olarak bilinmekteydi. Ak-Doğuşular, diğer İslami terör örgütlerine göre daha net bir İslami dünya görüşüne sahiplerdi. Genel olarak bakıldığında, İslamcı örgütlerin “Peygamber ve Dört Halife” dönemine dönme hedefleri vardır; Ak-Doğuşuların ise yukarıda bahsettiğimiz gibi “Baş Yücelik” adını verdikleri devlet düzeni hedefleri vardır. İBDA-C, hedeflerine ulaşmak için 3 aşamalı bir program uygulamaktadır. Bu program, şu şekilde

¹⁴⁴ Ali Kuyaksil, “Türkiye’de Terör Ve Terörün Kaynakları”, Polis Dergisi , 40, s.45

¹⁴⁵ Ruşen Çakır, **Ayet ve Slogan: Türkiye’de İslami Oluşumlar**, (İstanbul: Metis Yayınları, 1990), s.25

özetlenebilir: Düşman güçlerini şoka uğratarak, saldırganlaştırmak, Müslüman kitleleri pasifizmden kurtarmak için İslamcı kuruluşların statükolarını bombardımana tutmak, geniş bir kitle çalışması ve aynı zamanda dar kadro çalışması sürdürmek.¹⁴⁶

İBDA-C, örgütlenme aşamasında zorluk yaşamamış bir örgüttür. Kendisine yaşam alanı olarak yüksek okulları seçen bu örgüt, kısa zamanda üniversitelerde mevcut İslami çevreler içinde yer edinmiş ve hedeflerini gerçekleştirebilecek insan kaynağını elde etmiştir. 1980’li yılların sonu ve 90’lı yıllar İBDA Cepheleri’nin isimlerinin sıkça duyulduğu bir dönemdir. İBDA-C, kayda değer ilk eylemini, 1987 yılındaki “Başörtüsü Olayları”nda yapmıştır, ardından bu örgüt nezdindeki “Ak Doğuş Grubu” başörtülü olarak derse alınmayan öğrencileri örgütleyerek, imza kampanyaları başlatmıştır. Ayrıca İBDA Cepheleri, Ankara’da cami çıkışlarında çeşitli gösteriler tertip etmişlerdir. O güne kadar İslamcı gruplar arasında telaffuzundan dahi çekinilen, Ölüm Orucu da, bu yıllarda yine İBDA’cılarının organizasyonu ile İslamcılar’a kabul ettirilmiştir.¹⁴⁷ Örgüt, 1990’lardan itibaren giderek güç kazanmıştır, şu kısa haber özeti de bu durumu kanıtlamaya yetmektedir: “Metris Cezaevi’nin İBDA-C üssü olduğu fotoğraflarla da belgelendi. Örgüt üssü olarak kullanılan Metris’te militanları ziyarete gidenlerin koğuşlara kadar girdikleri ortaya çıktı.”¹⁴⁸

Örgütün en çok bilinen saldırılarından biri, 2000 yılında Sivas’ta gerçekleşen ve 37 kişinin ölümüne yol açan Madımak Oteli’nin bombalanması olayıdır. Örgüt,

¹⁴⁶ A.g.e., s.26

¹⁴⁷ Sara Gül Turan, **Türkiye’de Din Terörü**, (İzmir: Arda’s Yayınları, 1996), s.46

¹⁴⁸ “Metris’te Piknik”, **Hürriyet**,

<http://www.arsiv.hurriyetim.com.tr/hur/turk/00/01/27/turkiye/02tur.htm>

İstanbul'da gerçekleşen dördü bombalama saldırılarını da üstlenmiştir. Ancak Türk polisi, İBDA-C'nin imajını güçlendirmek adına, diğer örgütlerin gerçekleştirdiği eylemleri de üstlendiğini savunmaktadır.¹⁴⁹ Buna ilişkin olarak terör örgütü, 15 Aralık 2003 tarihinde İstanbul'daki İngiliz konsolosluk binasına ve Sinagoglara yönelik bombalı saldırıları¹⁵⁰ El- Kaide ile birlikte düzenlediklerini iddia etmiştir. Nitekim elde edilen tüm deliller ve yapılan incelemeler sonrasında, yetkililer, terörist eylemlerin El-Kaide ve yandaşı örgütler tarafından yapıldığını açıklamışlardır.¹⁵¹

İBDA-C örgütü, Türkiye'deki laik düzenin yerine teokratik bir düzen kurmak amacıyla hareket etmektedir ve bu amacı gerçekleştirmek için silahlı mücadelenin temel alınması gerektiğini savunmaktadır. Terör eylemleri, örgütsel olarak uygulanabileceği gibi bireysel olarak da uygulanabilir.¹⁵² İBDA-C'nin görevi, İBDA'yı temsil etmek ve İBDA'nın her platformda savunuculuğunu yapmaktır. Örgüt içerisinde haberleşme, daha ziyade İBDA fikriyatından hareketle ortaya çıkan eserler vasıtasıyla sağlanır. İBDA-C'nin yasal olarak faaliyette bulunan dergilerini şöyle sıralayabiliriz: "Tavır, Elif (kadınlara yönelik), Öfke, Karar, Ak Doğuş, Ak Zuhur, Akıncı Yol, Tahkim ve Yeni Tahkim" Bunların dışındaki yayınlar, ya kapatılmış ya da değişik sebeplerden dolayı kapanmıştır.¹⁵³

¹⁴⁹ http://www.ict.org.il/inter_ter/orgdet.cfm?orgid=93, (ICT: Institute for Counter Terrorism)

¹⁵⁰ İstanbul'da iki sinagogu hedef alan bombalama eylemlerinde 20 kişi hayatını kaybederken, 200'den fazla kişi yaralanmıştır. İngiliz Konsolosluğu'nu hedef alan eylem de ise 25 kişi ölürken, yaklaşık 390 kişi yaralanmıştır.

¹⁵¹ "Gül: 'Soruşturmada İlerleme Sağladık'", <http://www.voanews.com/turkish/archive/2003-11/a-2003-11-21-7-1.cfm>, (VOA:Voice of America)

¹⁵² Ferhan Ercan, **Dinsel Şiddet**, (İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 1997), s.77

¹⁵³ Sara Gül Turan, **Türkiye'de Din Terörü**, s.45

İBDA ve İBDA-C farklıdır. İBDA, örgüt lideri Salih Mirzabeyoğlu'nun yürüttüğü bir faaliyettir; bunun dışında kalan faaliyetler ise İBDA-C'nin faaliyetleridir. İBDA, düşünsel faaliyetlere önem verirken, İBDA-C Büyük Doğu Projesi'ni benimseyen örgüt üyelerini harekete geçirmekte, bu kişilerin eylemlerde bulunmalarını sağlama amacını gütmektedir. Diğer bir anlatımla, İBDA görüşünün temeli, Necip Fazıl Kısakürek tarafından yaratılan Büyük Doğu Projesi'ne dayanmaktadır. İsmi, 1943–1978 yılları arasında yayınlanmış olan “Büyük Doğu” adlı dergiden alan İBDA fikri, “Osmanlı modelinde açıkça somutlaşan hilafet yönetiminin yeniden kurulması ve batılılaşma karşıtlığı” şeklinde özetlenebilir. Kısacası, İBDA görüşü kendisini saf İslami anlayışın pratikteki tek uygulayıcısı olarak görmektedir.¹⁵⁴

Örgüt lideri Salih Mirzabeyoğlu, “İBDA Diyalektiği” adlı eserinde İBDA'yı aynen şu şekilde tanımlamaktadır: “Büyük Doğu'nun sırrı İBDA ve İBDA'nın sırrı Büyük Doğu'dur.. İBDA, İslam'a muhatap anlayışı temsil makamındaki Büyük Doğu'ya nispet vasfını gösteren bir sıfattır. Büyük Doğu, İslamiyet'in emir subaylığı...”¹⁵⁵ Mirzabeyoğlu, 1996 Şubatı'nda “Tutuşturduğu yangını uzaktan seyreden emperyalist dünya görecek ki; Rusya'yı Rusya'da, Fransa'yı Fransa'da vuran acımasız terör, İngiltere'yi İngiltere'de, Amerika'yı Amerika'da vuracaktır” sözlerini sarf etmiştir.¹⁵⁶ Bu sözlerin de gösterdiği üzere; bu örgüt, tüm dünya için ciddi bir tehlike oluşturmaktadır.

¹⁵⁴ A.g.e.,s.47

¹⁵⁵ A.g.e., s.51

¹⁵⁶ “İBDA-C, Şimdi El Kaide Cephesinde” , http://www.haber7.com/haber.php?haber_id=104877

Mirzabeyoğlu, 12 Eylül askeri darbesinin verdiği kōşeye çekilmişlik havasından kurtularak, 1984 yılında İBDA isimli örgütü kendine özgü yöntemleriyle kurmuş ve İBDA düşüncesinin başından beri var olan “örgütsüzlük” problemini çözmüştür. “Akıncı Güç” dergisinin yayını sırasında oluşmaya başlayan hareket, 1984 yılına gelindiğinde “İBDA Örgütü” olarak şekillenmiş ve İBDA üyeleri için örgütlü mücadele dönemi başlamıştır. Örgüt lideri, 1986 yılında da İBDA’yı cephelere

bölerek, İBDA-C’yi aktif olarak faaliyete geçirmiştir.¹⁵⁷

Yukarıda da belirtildiği gibi, İBDA-C’nin örgütlenme modeli, “cephe sistemi” şeklindedir. İBDA-C’de tek kişi dahi cephe oluşturabilir; yani örgütteki cephe sayısı, üye sayısı kadar dahi olabilir. Ama üye, cephe kurmak yerine gücünü mevcut cephelerde değerlendirme yoluna da gidebilir. Tüm cepheler kardeş olarak kabul edilmektedir. Bu cepheler, ortak eylemlerde bulunabileceği gibi, cepheler arasında farklılıklar da olabilir. Cepheler birbirlerine karşı suçlamada bulunamazlar. Yetki ve sorumluluk, her cephenin kendisine aittir. İBDA-C cepheleri arasında herhangi bir hiyerarşi olmadığı için her cephe birbirinden bağımsızdır; ama elbette ki bu cepheler, İBDA’nın temel prensiplerine ve stratejilerine uymakla yükümlüdürler. Diğer bir deyişle, İBDA-C üyelerinden en başta İBDA düşüncesini tam olarak benimsemelerini beklenmektedir.¹⁵⁸ Buna ilaveten, örgüt bünyesinde üyeler, yeteneklerine ve çalışma alanlarına göre uzmanlık alanlarına yönelirler ve bu doğrultuda faaliyetler gerçekleştirirler. Her İBDA üyesi, fikriyattaki ”kendinden

¹⁵⁷ Sara Gül Turan, **Türkiye’de Din Terörü**, s.52

¹⁵⁸ **A.g.e., passim**

zühur” ilkesi gereği, örgüt içinde kimse tarafından emir almadan, kendine hedef olarak seçtiği yerlerde eylemlerde bulunabilir. Ayrıca İBDA üyesi, şartlar ve olaylar çerçevesinde nasıl bir cepheleşmeye gideceğini kendisi belirler; bu da yine İBDA fikriyatındaki “gerektiği yerde gerekeni yapma” ilkesinin bir gereğidir. İBDA-C üyeleri, molotof kokteyli atma, sabotaj yapma ve bombalama gibi kişisel risk taşıyan eylemler yapmayı tercih etmektedirler. Eylemin türü ve hedefi konusunda üyeler, grubun yayınları yoluyla bilgilendirilmektedirler.¹⁵⁹

İBDA-C'nin esas olarak kendisine hedef seçtiği eylem yerleri ve şahıslar; kiliseler, sinagoglar, TV vericileri, gazeteler, laiklik yanlısı muhabirler, Atatürk büstleri, bankalar, kulüpler, tavernalar, barlar, örgüt için finansman bulmaya çalışan kişileri tehdit eden tüccarlar vb şeklinde özetleyebiliriz. Bunun yanı sıra örgütün üstlendiğini iddia ettiği saldırılar şunlardır: İstanbul'daki Yahudi sinagoglarına saldırı (1992), Yahudi işadamına suikast girişimi (1994) ve İstanbul'daki Rum Ortodoks kilisesine saldırı (1994)dır.¹⁶⁰

Geçmişte İBDA-C adı birçok bombalama olaylarına karışmasına rağmen, devlet tarafından bir tehdit olarak görülmezken; artık devlet tarafından bir terör örgütü olarak ele alınmaktadır. Özellikle son yıllarda, İBDA-C, Türkiye'nin istikrarı ve güvenliği açısından büyük bir tehlike arz etmektedir.¹⁶¹

¹⁵⁹ A.g.e., s.53

¹⁶⁰ A.g.e., s.55-56

¹⁶¹ Edgar O'Ballance, **Islamic Fundamentalist Terrorism 1979-1995**, (London: MacMillan Press, 1997), s. 205

Terörle mücadele konusunda Türkiye'ye yeterince destek sağlamadığı için eleştirilen Avrupa Birliği, iki yıl boyunca süren baskının sonrasında İBDA-C'yi 24.12.2003 tarihinde "terör örgütleri listesi"ne dâhil etmiştir. PKK ve DHKP-C'den sonra terör örgütleri listesine alınan İBDA-C ile birlikte Türk terör örgütü sayısı üçe yükselmiştir. Listeye dâhil edilmemesi konusunda " örgütün halka yönelik olarak toplumsal bir eylemde bulunmadığı" gerekçesini öne süren birlik ülkeleri, İstanbul'da meydana gelen bombalı eylemlerin ardından İBDA-C'yi terör örgütü olarak kabul ettiklerini ve Avrupa'daki malvarlıklarının dondurulmasını da karara bağladıklarını açıklamışlardır.¹⁶²

Özetlemek gerekirse; İBDA-C, İstanbul'daki İngiliz Konsoloslugu ve iki sinagog bombalama olaylarını üstlenen, tehlike arz eden terörist bir örgüttür. Türkiye'nin laik rejim yapısının zarar görmemesi ve NATO ve AB'nin güvenlik politikalarının işlenmesi için, uluslararası işbirliği çerçevesinde bu örgülle mücadele şarttır.¹⁶³

Tezde dinci terör genel hatlarıyla ele alınmış, ayrılıkçı terör ise daha ayrıntılı incelenmiştir. Bu durum, Türkiye'de etnik terörün dış desteğini ve örgütlenmesini, dinci teröre göre çok daha sıkı bir biçimde gerçekleştirmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Zira Türkiye'nin yıllardır yaşadığı terör sorununun özellikle etnik ayrımcılığa vurgu yapması, Türkiye'nin öncelikle ayrılıkçı terörle mücadele etmesini gerektirmektedir. Gelişmiş ülkelerde bağımsızlık peşinde koşanların genellikle zengin bölgeler olduğunu görülmektedir. (İspanya-Katalonya, Kanada-

¹⁶²"İBDA-C Avrupa terör Listesinde", <http://www.sabah.com.tr/2003/12/25/gnd112.html>

¹⁶³ <http://www.wordweonline.com/en/Islamicgreateasternraidersfront>

Quebec gibi) Lakin yurtdışındaki gruplar, teröre başvurmadan, anayasal yollarla hedeflerini gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Türkiye’de ise ayrılıkçı hareketler, aksine ülkenin en geri kalmış bölgelerinde yeşermiştir ve hedeflerini gerçekleştirmek için teröre başvurmaktadırlar. Ayrılıkçı hareketler, zora ve şiddete başvurmanın yanı sıra; hukuk devletinin ve demokrasinin sağladığı özgürlükleri amaçlarına ulaşmada araç olarak görmektedirler. PKK örneğini ele alırsak, örgütün etnik kimliğini tanıtmaya isteği ve Kürtlerin ayrı bir ulus devlet olduklarını iddia etmeleri, Türkiye’nin ulus devletine zarar vermeye yöneliktir. Hedefleri, ulus devlet ve üniter devlet yapısının ortadan kaldırılmasına yönelik olduğu için üzerinde durulması gereken konu da budur.

2.2.Ayrılıkçı Terör

2.2.1. Genel Bilgi

Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşundan bu yana geçen süre içerisinde şiddetli terörizm tehditlerine maruz kalmıştır. Bu tehditleri kısaca; Osmanlı İmparatorluğu’ndan miras kalan tehditler, Cumhuriyetin Kuruluş İdeolojisi’ne yönelen tepkilerden kaynaklanan tehditler ve ülkenin jeopolitik ve jeostratejik konumu nedeniyle oluşan tehditler şeklinde sıralayabiliriz.¹⁶⁴

Bu çerçevede, Türkiye’nin karşı karşıya kaldığı mevcut terörizm olgusunun nasıl algılandığını hukuksal tanımlamalarla birlikte akademik kaynaklara atıflarda

¹⁶⁴ Türkiye Barolar Birliği, **Türkiye ve Terörizm, TBB tarafından oluşturulan proje grubu**, s.531

bulunarak irdelenmek faydalı olacaktır. Hukuksal açıdan ele aldığımız zaman “terör” tanımına ilişkin en somut anlatımların 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nda ve Türkiye’nin de üye olduğu Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi’nin kararında görmekteyiz.

Nitekim 12.04.1991 tarihinde kabul edilen 3713 sayılı TMK’nın 1. maddesindeki düzenleme, Türkiye için terörün hukuksal zeminini şu şekilde tanımlamaktadır. Terör: “Cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle; Anayasa’da belirtilen Cumhuriyet’in niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek; devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak; Türk devletinin ve Cumhuriyet’in varlığını tehlikeye düşürmek; devlet otoritesini zaafa uğratmak, yıkmak veya ele geçirmek; temel hak ve hürriyetleri yok etmek; devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilen, her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.”¹⁶⁵ Bunun yanı sıra AKPM, 23 Eylül 1999 tarihli kararıyla terörü; “Genelde bir ülkeye, bu ülkenin kurumlarına, topluma veya münhasıran bireylere karşı, resmi makamlar, toplumdaki bazı kişiler veya gruplar veya genel olarak kamuoyunda tedhiş havası estirmek amacıyla, ayrılıkçı emeller, aşırı ideolojik kavramlar, fanatik veya irrasyonel göreceli faktörlerin motivasyonu sonucu şiddete başvuran veya şiddete başvurma tehdidinde bulunan kişiler veya gruplar tarafından gerçekleştirilen her

¹⁶⁵ “Terörle Mücadele Kanunu”, http://tem.iem.gov.tr/mevzuat/terorle_mucadele_kanunu.pdf

türlü eylem” olarak tarif etmiştir.¹⁶⁶

Türkiye'nin iç ve dış politikasında büyük kaoslara neden olan terörizm sorunu, özellikle ayrılıkçı hareketlere dayandırılmaktadır. Bunun sebebini Atilla Şehir şu şekilde izah etmektedir; “Büyük devletlerin ana politikaları “böl, parçala, yönet” olarak tezahür etmiştir. Bunun da ilk adımını bölücülük oluşturmuştur. Böylelikle Türkiye dış ve komşu ülkelerin ve iç tehdit odaklarının etkisiyle tam bir iç savaş aşamasına getirilmiştir”.¹⁶⁷ Batılı ülkelerin kendi çıkarları doğrultusunda Türkiye'deki bölücü örgütlere destek verdiğini iddia eden A.Şehir; örgütlerin amacını ise kendilerince belirlenen bölgede bağımsız bir devlet kurmak olarak açıklamıştır.

Türkiye'deki etnik ayrılıkçı hareketleri inceleyen emekli büyükelçi Pulat Tacar, ödül alan çalışmasında; terör kavramını hukuksal çerçevede ele alarak, konunun siyasi boyutuna değinmektedir. Tacar, “Terör ve Demokrasi” adlı kitabında Avrupa'daki terör yasalarında sorunun nasıl idrak edildiği ve bunların Türkiye ile nasıl ilişkilendirildiği üzerinde durmaktadır. Genel bir anlatımla; gerilla hareketi, kendi kaderini tayin hakkı, azınlık hakları gibi literatürde çok sözü edilen kavramlar aracılığıyla özellikle Türkiye'de bölücü terörün analizini yapmaya çalışmaktadır. Ayrılıkçı terörizm sorununun çözüm yollarını araştıran Tacar, farklı etnik kimliklerin bir arada yaşamaları için kamunun alabileceği bir takım önlem politikaları da sunmaktadır. Bu önlemler; “federalizm veya adem-i merkeziyeti

¹⁶⁶ Münip Ermiş, “Terörle Mücadele Kanunu Taslağı”, http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_238.htm

¹⁶⁷ Atilla Şehir, **Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri**, (İstanbul: Burak Yayınları, 2000), s. 117

kabul eden; özerklik veya çoğunluk ile azınlığın iktidarı paylaştığı “consociational democracy (koalisyonel demokrasi)”¹⁶⁸ gibi anayasal formüller, eğitim ve dil alanlarında kültür politikalarıyla önlem alınması, yerli halklar, göçmenler ya da kenara itilmiş azınlıkların durumunu düzelterek önlemler ve kaynakların hakça dağıtımı” olarak özetlenebilir. Yazar, söz konusu önlemlerin bazı ülkelerde ayrılıkçılığı ve bölünmeyi özendirici etkilere neden olduğunu hatırlatmakla birlikte, çözüme ilişkin olarak tarihi ve jeostratejik koşulların göz önünde bulundurulmasını önermektedir.¹⁶⁹ Bu bağlamda PKK’yı örnek veren Tacar, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Örgütü (AGİÖ) Kopenhag Belgesi ve Cenevre Uzmanlar Komitesi Raporu’nda yer alan “yerel özerklik” kavramına dikkat çekmektedir. Bu hususta, etnik temelde yerel özerklik verilmesini “azınlıkların artık ulus devletle değil yerel özerk yönetimle özdeşleştiği anlamını taşıyacağını, böylece azınlığın ulus devletin değil, özerk yönetimin öznesi olacağını” ve bu yaklaşımın da ulusun bölünmesi anlamına geleceğini ifade etmiştir.¹⁷⁰ Zira Kürtlerin azınlık olarak tanımlanmak bir yana self-determinasyon hakları dolayısıyla Türklerle eşit bir halk olduklarını savunduklarını vurgulamış; “Kürtlerin azınlık oldukları savının Kürtlerden değil, Avrupa’lılardan kaynaklandığını” ileri sürmüştür.¹⁷¹ Sonuç olarak, PKK’nın mücadelesini kendi kaderini tayin hakkı çerçevesinde yürüttüğünü ileri süren ve amacının bu hak çerçevesinde bağımsız bir devlet kurmak olduğunu belirten Tacar; örgütün uzun vadeli giriştiği ayrılıkçı savaşı kaybetmesiyle birlikte siyasi çözüm taleplerine yöneldiği kanaatindedir.

¹⁶⁸ Pulat Y. Tacar, **Terör ve Demokrasi**, (Ankara: Bilgi Yayınları, 1999), s.179-180

¹⁶⁹ Kanada (Quebec Partisi), Eritre, Etyopya, Gene Nijerya ve Hindistan’da azınlıklara verilen bölgesel özerklikler beraberinde büyük sorunları getirmiştir.

¹⁷⁰ **A.g.e.**, s.244-245

¹⁷¹ **A.g.e.**, s.245

2.2.2.PKK Örneği

2.2.2.1.PKK Terör Örgütünün Kuruluşu, Amaç ve Gelişimi

Etnik kökene dayalı ayrılıkçı PKK terör örgütü, 1984-1992 yılları arasında büyük ölçekte maddi manevi kayıplara neden olmuştur. Türkiye'nin 1992 yılında terörle mücadele stratejisini değiştirmesiyle birlikte örgütte gerileme süreci başlamıştır. Nitekim iç ve dış konjonktürel gelişmeler Kürt etnik terörizmin yeniden güçlenmesine ve halen tehdit unsuru olarak devam etmesine fırsat vermektedir.¹⁷²

PKK öncelikle, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki illegal örgütlenme ile kendisini göstermiştir. Söz konusu bölgelerdeki ekonomik, siyasal ve toplumsal sorunların fazla olması örgütün militan kazanmasında büyük rol oynamıştır. Zira bölgede yüksek oranlardaki işsizlik ve iktidardaki partilerin birtakım politikaları örgüt sempatanlarının sayısının her geçen gün artmasına olanak sağlamıştır. Bununla beraber PKK'ya katılanların hepsinin gönüllü olduğunu söylemek yanlıştır; örgüt bünyesindeki insanların bir kısmını köylere yapılan baskınlarda kaçırılan ya da örgüte zorla katılan kişiler oluşturmaktadır. Mehmet Ali Birand ise, konuya daha farklı açıdan yaklaşarak güvenlik sorununa değinmiştir. Birand'a göre, "Güneydoğu'daki güvenlikten sorumlu kuruluşların baskıcı uygulamaları, sıradan insanları potansiyel PKK sempatanı yapmıştır."¹⁷³

¹⁷² Türkiye Barolar Birliği, **Türkiye ve Terörizm, TBB tarafından oluşturulan proje grubu**, s.547

¹⁷³ Mehmet Ali Birand, **APO ve PKK**, (İstanbul: Milliyet Yayınları, 1992), s. 19

Diğer yandan, PKK'nın taraftar kazanmak amacıyla basın yayın araçlarını en iyi şekilde kullanması; geniş çapta farklı kesimlere seslenmesi çok önemlidir. Böylelikle örgüt, kendisini meşru gösterecek uygun zemini hazırlamıştır. 1970'lerde başlayan bu süreç özellikle iki yayın grubu etrafında şekillenmiştir; Özgürlük Yolu Dergisi (1975) ve Ala Rizgari Dergisi (1976)'dir. İlk grubun liderliğini üstlenen K. Burkay ve A. Baran, PKK'nın mücadeleleri için "Bağımsız bir Kürdistan Komünist Partisi"nin kurulmasını zorunlu görmüşlerdir. Ala Rizgari grubu ise, komünist parti gibi bir oluşuma ihtiyaç duyulmadan siyasi mücadelenin demokratik kuruluşlar vasıtasıyla yapılması gerektiğini ileri sürmüştür. Bundan başka, 1974 yılı sonlarında Ankara'da açılan ve Kürt sorunu üzerine birçok kitaplar çıkaran Komal Yayınları kitleler üzerinde derin etkiler yaratmıştır.¹⁷⁴

Genel bir anlatımla PKK, iç ve dış örgütlenmesinde hedeflediği ilerlemeyi kaydetmiştir. Tezin daha sonraki bölümlerinde, terör örgütünün başarısının ardındaki faktörler detaylı şekilde ele alınacak ve bu bağlamda örgütün tarihsel gelişimi ve mevcut durumunun analizi yapılacaktır.

2.2.2.2. PKK Stratejisinin Gelişim Süreci

PKK, kurulduğunda hedefinin "bağımsız Kürt devleti"ni sağlamak olduğunu açıklamıştı. Bunu geçerli kılmak için örgütün öncelikli stratejisi "beka"dır. Ancak terör örgütünün seçtiği strateji Marksist ideolojik kabullerine, sosyal dokuya, coğrafyaya ve o dönemde kendisine finans sağlayanların çıkarlarına uygun olarak

¹⁷⁴ Emin Gürses, *Ayrılıkçı Terörün Anatomisi IRA-ETA-PKK*, (İstanbul: Bağlam Yayınları, 2001), s.84

değişim göstermiştir. Genel olarak bakıldığında “uzun süreli halk savaşı” olarak formüle edilen yaklaşım stratejisi, şiddet ve terör kullanarak Türkiye’yi askeri alanda mağlup etmeyi ve söz konusu devleti kurmayı amaçlamaktaydı. Bu amaçla, ideolojik merkez olarak “parti”, şiddet ve terörü uygulayacak “ordu” ve her ikisini destekleyecek, legal ve illegal alanda örgütlenmeyi başarmış “cephe” örgütüne ihtiyaç duyulmaktaydı. Nitekim yaşanan süreçte teoriye uygun olarak yapılanma tamamlanmıştır. Buna göre Şam’da işleri organize eden bir parti, dağda eylem yapabilen silahlı militanlar ve ulaşılabilen her yerde halkı denetleyen ve yöneten cephe teşkilatları kurulmuştur.

PKK’nın varlık nedeni olarak adlandırılan, kırsala dayalı silahlı faaliyetleri esas alan “uzun süreli halk savaşı stratejisi” yöntemi 1992’den itibaren tıkanmıştır. Bu tıkanma, 1999’da Öcalan’ın yakalanması sonrasında itiraf edilmiş, Öcalan, PKK’ya silah bırakma ve diyalog yoluna gitme çağrısında bulunmuştur. Diğer bir anlatımla, İmralı’da Öcalan’ın yargılanması PKK için yeni bir süreci başlatmıştır. Öcalan’ın yakalanmasının ardından örgütten çok sayıda kopuş yaşanmıştır. Fakat bu kopuşlardan hiçbirisi 2004 Kongresindeki kadar etkili olmamıştır. Zira üst yönetimde yer alanların kopuşunun en önemli nedeni liderlik mücadelesidir. Örgütün başında kalan grup, yaşanan gelişmeleri bir beka sorunu olarak görmeye başlamışlardır. Artık olayların merkezinde geçmişin “ideolojik hedefleri” yerine kendileri vardır. Nitekim bu noktadan itibaren örgüt için stratejik öncelik de değişmeye başlamıştır. Sonuçta stratejik öncelik, ideolojinin belirlediği hedefler olmaktan çıkmış; örgütü bir arada tutma, “dağıtmama” veya başkalarına “kaptırmama” olarak şekillenmeye başlamıştır. Elbette ki, PKK’yı strateji değişikliğine iten nedeni yalnızca askeri başarısızlık

olarak göremeyiz. Güvenlik güçlerinin terörle mücadelede aşama kaydetmeleri, bunun yanı sıra PKK'ya finansman sağlayan ülkelerin hedefinin devlet kurdurulmasını teşvik etmek değil; Türkiye'yi yormak, kaynaklarını tüketmek ve kendi içinde sorunlarla meşgul olmasını sağlamaktı.¹⁷⁵

SSCB'nin dağılmasıyla birlikte değişen iki kutuplu düzen yerini tek kutuplu dünya düzenine bırakmış, bölgesel dengeler farklılaşmış ve dolayısıyla PKK'nın ideolojisi işlevsiz hale gelmiştir. Artık dünyadaki temel değerler insan hakları, özgürlük, azınlık hakları, demokrasi ve liberalizmdir. Bu durumu gören örgüt, 1994'te 5. Kongresi'nde strateji değişikliğini resmileştirmiştir. Bölge halkının örgüte destek olmaması, örgütteki denetim ve organizasyon eksikliği ve güvenlik güçlerinin artan operasyon kabiliyeti bu strateji değişikliğini zorunlu kılan diğer unsurlardır. Askeri bir zafer hiç rasyonel görünmediğine göre, örgüt mücadelesini devletin zayıf olduğu alanlara yönelterek, mücadelesini devam ettirebilirdi. Bu bağlamda, örgüt, demokrasi, insan hakları gibi kavramların artık sürekli gündemde olduğu Türkiye'de etnik kimliklerin su yüzüne çıkarılmasını sağlayıp, ardından etnik kimliğe vurgu yapan yasaların kabulünü sağlamak amacındaydı. Bu sürece ilişkin olarak PKK, Türkiye'nin iki kurucu unsur - Kürtler ve Türkler- tezini ortaya atmış ve nihai olarak Anayasada iki uluslu bir yapının oluşturulmasını hedeflemiştir.

Kısaca belirtmek gerekirse, iç ve dış dinamiklerin değişmesi ile birlikte örgütün silahlı militan gücü zayıflamış ve örgüt yeni strateji arayışlarına yönelmiştir. Bundan böyle silahlı militanların rolü şiddet eylemleri düzenlemek, devleti ve

¹⁷⁵ Adem Uzun, **PKK'dan KADEK'e Bir Terör Örgütünün Anatomisi**, (Ankara: Ocak Yayınları, 2003), s.134

güvenlik güçlerini etkisiz hale getirmekten değil kendi cephelerinin dağılmasını önlemek, çatışmadan kaçınmak ve psikolojik baskı unsuru yaratmaktır. Diğer bir deyişle, örgüt savunma modunda yer alırken psikolojik savaş türüne kaymıştır. Artık stratejiyi en işler kılacak olan, kendisine büyük sorumluluk ve görev düşen örgütün “cephe” bölümüdür. Hakikatte, cephe eylemleri, Türkiye’nin AB adaylığıyla birleşince örgütün faydalanacağı sonuçlar vermeye başlamıştır; demokrasi ve özgürlüklerin sınırsızca kullanımı en çok PKK’ya yaramıştır. Ayrıca örgüt, ağırlık merkezini devletin güçlü olduğu güvenlik alanı yerine “sivil toplum” alanına inşa etmiştir.¹⁷⁶

Örgüt stratejisini 4 aşama halinde inceleyip, ayrıntılı bir şekilde örgütün strateji analizi aşağıda sırasıyla yapılmıştır.

2.2.2.2.1. Birinci aşama: İdeolojik Oluşum ve Örgütlenme (1973- 1978)

PKK’nın düşünsel temelleri 21 Mart 1973’te Ankara yakınlarındaki Çubuk barajında yapılan toplantıda atılmıştır. Toplantıda, özellikle Kürdistan’ın bağımsızlığından ve bağımsızlık için mücadele eden bölücü bir örgütlenmeden söz edilmiştir. Öcalan, bu süreci “Grubumuzun ilk şekillenışı 1973 baharındadır. Kürdistan adına anti-sömürgecilik temelinde iş yapma açıklamasını, 1973

¹⁷⁶ A.g.e., s.137-139

nevruzunda yaptım. Çubuk barajı hikâyesi budur. Orada yaptık; fakat iki yıl kendi grubumu bir düzineye çıkaramadım.” şeklinde ifade etmiştir.¹⁷⁷

İdeolojik, yöntemsel ve örgütlenme biçimi açısından kendisini Marksist-Leninist bir örgüt olarak tanımlayan PKK, kullanacağı yöntemler ve amacı ile dönemin konjonktürel yapısı ile uyum içerisinde olmuştur. Diğer bir anlatımla, sol düşünceye ağırlık veren grupları kendisine hedef kitle olarak belirlemiştir. Örgüt, daha sonraları liderleri olan Öcalan’ın kişiliği, felsefeleri ve yönetim biçimi ile gerek ideoloji gerekse faaliyetleri bakımından değişime uğramıştır.

Bu dönemde, Ankara Dikmen Toplantıları (Ekim 1975-Ocak 1976) olarak adlandırılan örgütsel oturumlar önemli kararların alınmasında büyük rol oynamıştır. Toplantılarda PKK’nın ideolojik yapılanması ve kuruluşuna yönelik eylem planları hazırlanmıştır. Örgüt için bir dönüm noktasını teşkil eden toplantıları, Öcalan şöyle aktarmaktadır: “ 1976 yılı, parti ve mücadele tarihimizin içerisinde çok anlamlı bir yıldır. Bu yıl tamamen kendi kaderine terk edilerek unutturulmaya çalışılan bir halkın yeniden tarih sahnesine çıkarılması için, öncü güçlerin bu halk içine yayılması yıllarıdır”¹⁷⁸. 1976 yılında ikinci bir toplantı daha gerçekleştirilerek örgütün ilk manifestosu hazırlanmıştır. Toplantı, örgütün merkezi yapısının şekillenmesi, grup üyelerinin siyasal çalışmalar yapması ve örgütlenmek üzere sözde Kürdistan’a dağılması şeklinde kararların alındığı önemli bir toplantı olmuştur. Ankara Dikmen toplantıları sonrasında; özellikle öğrenci ve genç kesiminin yoğun olduğu, Marksist-Leninist bölücü düşüncelerin rahatlıkla tartışıldığı iller belirlenmiştir. Örgüt Doğu ve

¹⁷⁷Emniyet Genel Müdürlüğü, “**PKK Faaliyetleri**”, (Ankara: 1999), s.42

¹⁷⁸Oktay Pirim ve Süha Örtülü, **PKK’nın 20 Yıllık Öyküsü**, (Ankara: Boyut Kitapları, 1999), s.26.

Güneydoğu Anadolu bölgesinde seçilen illerde yürütülecek faaliyetleri “ülkeye dönüş kararı” olarak nitelendirmiş, Marksizm’in Kürdistan’a taşınması gerektiğini vurgulamıştır¹⁷⁹. Bu nedenle Öcalan, teşkilatlanma çalışmalarını yerinde tespit edebilmek, sempatanlarına kendini tanıtmak amacı ile iki ay sürecek bir geziye çıkmış ve bu geziye “tarihi Kürdistan seferi” ismini vermiştir.¹⁸⁰

2.2.2.2.2. İkinci aşama: Politik İdeolojinin Sınanması Dönemi-Partileşme (1978-1980)

1978 yılı PKK’nın partileşme aşamasına geldiği ve bölgede hâkimiyet kurma çalışmalarının yaşandığı dönemdir. Bu girişim çabaları beraberinde örgütler arası silahlı çatışmaları getirmiştir. Nitekim bölgesel eylemlerin yapıldığı bu aylarda "Apocular" olarak bilinen ancak kendilerini “Kürdistan Devrimcileri” olarak isimlendiren grupla diğer Marksist- Kürtçü örgütler arasında silahlı çatışmalar yaşanmıştır. Apocular, Diyarbakır’da “Özgürlük Yolu” ve “Devrimci Demokrat Kültür Derneği” taraftarları başta olmak üzere, Mardin’de “Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları” ve Tunceli’de “Halk Kurtuluş Militanları” ile silahlı çatışmaya girmiştir. Bunun yanı sıra, bölgede en çok çatışma içerisinde bulunduğu gruplardan bir diğeri de Devrimci Halkın Birliği (DHB) grubu olmuştur.¹⁸¹ İki grup arasında çıkan silahlı çatışmalar sonucu çok sayıda insan hayatını kaybetmiştir. Dönem itibarıyla, Kürdistan devrimcileri; “PSK, DDKD, KAWA, KUK, RIZGARA gibi

¹⁷⁹İnanç Ünal ve Can Polat, **İmralı’da Neler Oluyor? APO-PKK ve Saklanan Gerçekler**, (Ankara: 1999), s.40.

¹⁸⁰Nihat Ali Özcan, **PKK (Kürdistan İşçi Partisi), Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi**, (Ankara: Asam Yayınları, 1999), s. 109.

¹⁸¹ Devrimci Halkın Birliği, özellikle Kahramanmaraş, Gaziantep, Malatya ve Tunceli yörelerindeki Kürt- Alevi kesimler üzerinde faaliyetlerini sürdürmeye çalışmıştır.

örgütleri reformist küçük burjuva milliyetçileri” olarak değerlendirmiştir.¹⁸² PKK, daha çok bu örgütlerin ileri gelenlerine karşı suikastlar geliştirmeyi uygun görmüştür. Nitekim Ağrı’da Özgürlük yolu (PSK) liderlerinden Mustafa Çamlıbel, Siverek’te ise KAWA’nın ileri gelenlerinden Ferit Uzun’u gizlice öldürmüştür. Bu süreç daha sonra PKK adını alacak olan “Kürdistan Devrimcileri” adlı örgütün kırsal kesime açılma sürecini oluşturacaktır.

PKK faaliyetlerinin yoğun olarak sürdüğü dönemde, “Apocular” a yakın olan Halil Çavgun’un öldürülmesi ile Şanlıurfa’nın Hivan ilçesinde gerginlik artmıştır. İlçeye müdahale konusunda görevlendirilen ve örgütün yönetim kademesinde yer alan Cemal Bayık, Süleymanlar aşireti ile çatışmaya girmiş; ilçeyi kontrol altına almıştır. Belediye başkanı, aynı zamanda Süleymanlar kabilesi reisi, Ahmet Kemal Bayık, belediye hoparlörlerinden halka Kürtçe seslenerek örgütün istediği gibi kendini halk düşmanı ilan etmiştir. Öcalan, bu gelişmeleri “Hilvan, kırsala açılmanın ön kapısı” diye nitelendirmiştir. Hilvan ve Ceylanpınar’da yaşananlar örgütün kendine olan güvenini artırmış ve partileşme kararını hızlandırmıştır.¹⁸³

Böylece örgüt, partileşme için kongre kararı almıştır. Partileşme toplantısı 27 Kasım 1978 tarihinde Diyarbakır’ın Lice ilçesinin Ziyaret (Fis) köyünde yapılmış ve üç gün sürmüştür. Toplantı sonunda PKK (*Partiya Karkaren Kürdistan-Kürdistan İşçi Partisi*) adıyla bir parti kurulması kararlaştırılmıştır. Bu toplantı daha sonra PKK’nın Birinci Kurtuluş Kongresi olarak örgütün kayıtlarına geçmiştir. Toplantı sonunda PKK’nın Merkez Komitesi’ne yedi kişi seçilmiştir: Öcalan (Genel

¹⁸² A.g.e.,s.39-40.

¹⁸³ A.g.e., s.41.

Sekreter), Cemil Bayık, (Genel Sekreter Yardımcısı), Şahin Dönmez (Örgütlenme Komitesi), Mehmet Karasungur, (Askeri Sorumlu), Mazlum Doğan, (Yayın Sorumlusu), Hayrı Durmuş, (Örgütlenme Komitesi Üyesi), Baki Karer, (Örgütlenme Komitesi Üyesi). PKK kurulmuştur, ancak örgüt parti kuruluşunu ilan etmemiş, etkili bir eylem sonuna bırakmıştır.¹⁸⁴

İlan edilmemiş PKK bölgede örgütlenme faaliyetlerine ağırlık verirken, 1979 yılının Mayıs ayında, PKK terör örgütü kurucularından ve Fis köyü toplantısında PKK merkez yürütme komitesine seçilen Şahin Dönmez, güvenlik güçlerinin gerçekleştirdikleri bir operasyon sonucunda Elazığ'da yakalanmıştır ve örgüt ilk kez deşifre edilmiştir.¹⁸⁵ Dönmez'in yakalandıktan sonra PKK terör örgütü hakkında ayrıntılı bilgiler vermesi, örgütü ve yöneticileri deşifre etmesi yüzünden, yakalanma kaygısına düşen Öcalan sıkıyönetimin ilanından hemen sonra Ethem Akcan ile birlikte Suriye'ye geçmiştir.¹⁸⁶

1979 yılında Şahin Dönmez'in yakalanması PKK'ya vurulan ilk önemli darbe olmuş ve kurulma aşamasında olan PKK terör örgütü oldukça zor durumda kalmıştır. Öcalan, Suriye'ye geçişinde bu gelişmenin etkili olduğunu savunmasında şu sözlerle belirtmiştir: “Şahin Dönmez ve Yıldırım Merkit'in yakalanıp çözülüşü ile Kesire'nin talepleri 2 Temmuz 1979 Ortadoğu hicretini kesinleştirdi.”¹⁸⁷

2.2.2.2.3. Üçüncü aşama-Geri çekilme-Tanıma Dönemi (1980- 1984)

¹⁸⁴ Ahmet Aydın, **Kürtler, PKK ve Abdullah Öcalan**, (Ankara: Kitap Yayınları, 1992), s.50-51.

¹⁸⁵ **Cumhuriyet**, 23.06.1979

¹⁸⁶ Nihat Ali Özcan, **PKK (Kürdistan İşçi Partisi), Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi**, s.48.

¹⁸⁷ Abdullah Öcalan, **Sümer Rahip Devletinden Halk Cumhuriyetine Doğru**, (İstanbul: Mem Yayınları, 2001), s.254

Soğuk savaş döneminin iki süper gücü olan ABD ve Sovyetler Birliği'nin hegemonya çatışmaları sürerken, Ortadoğu'da ABD karşıtı görüşleri desteklemek amacıyla Sovyetlerin bölgede etkinleşmesi ile PKK'nın ve Öcalan'ın kendilerini tanıtmaya ve kabullendirme dönemi aynı zamana denk gelmektedir. Buna istinaden, PKK'nın Doğu Bloğu istihbarat güçleri tarafından oluşturup desteklendiğini belirten görüşler de mevcuttur. Bu istihbarat örgütünün Sovyetler Birliği adına hareket eden Doğu Bloğu ülkelerinden Suriye ve Bulgaristan gizli servisi olması ihtimal dâhilinde görülmektedir.¹⁸⁸ Diğer taraftan, daha sonra Rusya'nın başbakanlığına getirilecek olan eski Dışişleri Bakanı Primakov'un o yıllarda Şam'da TASS Ajansı (Sovyetlerin resmi haber ajansı) görevlisi olarak görülmesi, asıl görevinin ise KGB (Rus Gizli Servisi) bölge sorumlusu olması ve PKK ile yakın ilişkide bulunması da söz konusudur.¹⁸⁹

PKK hareketinin doğuşunda, kurulduğu bölgede etkinliğini artırması ve uluslararası boyut kazanmasında Suriye özel bir konuma sahiptir. Suriye'de PKK terör örgütü mensupları, başkent Şam ile Haseki ve Halep illerinin merkezlerine yakın kesimlerde birçok çiftlik kiralayarak Suriye istihbarat örgütünün desteği ve denetimi altında eğitim ve barınma imkânlarına kavuşmuşlardır¹⁹⁰. Suriye'den aldığı destekle örgütlenme çalışmalarına giren Öcalan, burada bulunan kamplarda "1994 yılına kadar 15 bin gerilla eğittiğini" daha sonraki tarihlerde itiraf etmiştir.¹⁹¹ Nitekim ilerleyen dönemlerde, Suriye, PKK için vazgeçilmez bir bölge haline

¹⁸⁸ Nihat Ali Özcan, **PKK (Kürdistan İşçi Partisi), Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi** , s.48

¹⁸⁹ **A.g.e.**, s.49

¹⁹⁰ İnanç Ünal ve Can Polat, **İmralı'da Neler Oluyor? APO-PKK ve Saklanan Gerçekler**, s.67

¹⁹¹ Abdullah Öcalan, **"PKK Beşinci Kongre Gerçeğine Doğru Yaklaşım"**, Şam, 2 , 1995, s. 87

dönüşmüştür. PKK, 1982 yılına kadar Filistinli örgütlere ait kamplarda, sonrasında ise müstakil kamplarda faaliyetlerini sürdürmüştür.

Kasım 1979 tarihinde, üst düzey örgüt mensuplarının bulunduğu 60 civarında militan Türkiye sınırlarından yasadışı olarak Suriye'ye geçiş yapmış, buradan da Lübnan'da bulunan Yaser Arafat'ın liderliğini yaptığı FKÖ içerisinde en büyük ve en etkin grup olan El-Fetih'in iki kampına yerleşmişlerdir.¹⁹² Bir yıl süre ile ağırlıklı olarak askeri eğitim gören PKK mensuplarını eğiten Filistinlilerin tamamının, daha önceden Sovyetler Birliği, Bulgaristan, Romanya ve Küba gibi sosyalist ülkelerde eğitim gördükleri anlaşılmıştır. Bu eğitim dönemi, örgüt tarafından “pasif dönem” olarak adlandırılmıştır.¹⁹³ Terör örgütünün Lübnan'daki Filistin ve Ermeni kamplarında eğitime tabi tutulması üzerine örgüt lideri Öcalan, sağlanan imkân ve desteklerden de cesaret alarak tüm faaliyet alanlarında ileri hamlelerin başlatılmasını planlamıştır.

Yine 1979 yılı içerisinde Siverek'te Bucaklar'ı ezmek ve Botan'da gerilla hareketi oluşturmak söylemi ile Halit Kod Mehmet Karasungur isimli örgüt mensuplarının sorumluluğunu yaptığı “silahlı propaganda birliği” kurulmuştur. Bu

¹⁹² PKK, Lübnan'da bulunan Filistin Halk Kurtuluş Cephesi (FHKP-C) ve Filistin Demokratik Halk Cephesi'nin (FDHC) kamplarında eğitime tabi tutulmuşlardır. Zamanla FDHC'nin bazı kampları tamamen PKK'nın kontrolüne verilmiş, böylece PKK herhangi bir Lübnanlı veya Filistinli bir örgüt gibi özel bir statü elde etmiştir. Bu husus, PKK'ya verilen önemin bir başka örneği olmuştur. PKK'nın Suriye ve Suriye'nin kontrolündeki Lübnan topraklarındaki konumu, ilerleyen yıllarda giderek daha da yükselmiştir. Bunun yanı sıra, PKK'nın İran ve Kuzey Irak'taki ilk faaliyetleri, 1980 askeri harekâtının gerçekleştirilmesinin hemen öncesinde İran Kürdistan Demokrat Partisi (TKDP) yetkilileriyle birtakım ilişkiler geliştirilmesiyle başlamıştır. Ancak Kuzey Irak'ın kuzey şeridi ile İran-Türkiye sınırına yakın bölgelerine Barzani liderliğindeki KDP'nin etkili olması ve İran hükümetinin de Talabani'ye soğuk bakmasıyla, PKK-Talabani ilişkisinin yurt içine yapılacak sızmalarda avantaj yerine dezavantaj teşkil edeceğini görülmüştür.

¹⁹³ Emin Demirel, **Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar**, (İstanbul: IQ Yayınları, 2005), s.126

yapılanma PKK terör örgütü tarafından ilk profesyonel askeri örgüt olarak tanımlanmıştır. PKK'nın ilanı, Bucak eylemi ile gerçekleşmiştir. PKK ile uzlaşmayan Bucak aşiretinin lideri ve Adalet Partisi Milletvekili Mehmet Celal Bucak'ın öldürülmesi amacıyla 29 Temmuz 1979 günü, Bucak'ın bulunduğu kayınpederinin evine saldırı düzenlenmiştir ve PKK ile "Bucak Aşireti" arasında silahlı çatışma yaşanmıştır. Eve el bombası atılmıştır. Bucak, olaydan yaralı olarak kurtulmuştur. Eylemden sonra olay yerine bırakılan bir bildiri, PKK'nın kuruluşunu ve partileştiğini ilan etmiştir.¹⁹⁴

1980 yılı Türkiye'deki PKK tehdidini daha çarpıcı biçimde gözler önüne sermiştir. Bunun nedeni; PKK'nın diğer etnik ayrılıkçı ermeni terör örgütü ile işbirliğine gitmesi ve ortak eylem kararı almasıdır. Bu kapsamda, Ocak-Nisan 1980 tarihi içerisinde PKK liderlerinden 'Cuma' kod adlı Cemil Bayık ile Ermeni terör örgütü ASALA mensupları arasında iki kez güç ve eylem birliğine ilişkin ortak karar alınmıştır. PKK-ASALA ilişkileri, bir süre sonra ASALA militanlarının PKK mensuplarına özellikle patlayıcı maddeler konusunda askeri dersler vermeye başlamasıyla daha da gelişmiştir.¹⁹⁵

7 Nisan 1980 tarihinde PKK ve Asala örgütleri, Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta faaliyet yürüten Marksist-Leninist Savt-ul Şugule-İşçinin Sesi Örgütü'nün bürosunda ortak bir basın toplantısı yapmışlardır. Abdullah Öcalan, yurt içerisinde faaliyet gösteren militanlarına gönderdiği bir talimatla; PKK'nın 21-28 Nisan tarihlerini

¹⁹⁴ Nihat Ali Özcan, **PKK (Kürdistan İşçi Partisi), Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi**, s.55-56

¹⁹⁵ Emin Demirel, **Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar**, (İstanbul: IQ Yayınları, 2005), s.127

“Kızıl Hafta” ilan ettiğini, bu günlerde bütün imkânların seferber edilerek silahlı eylemlerin tamamlanmasını istemiştir. Örgütçe ilan edilen “Kızıl Hafta” ile ilgili haber ve yorumlar geniş biçimde Mayıs 1980 tarihli PKK Bülteni III’te aktarılmıştır. Daha sonrasında ise Siverek’te 21 Nisan günü orta dereceli okullarda “Kızıl Hafta”nın önemini belirten konuşmalar yapıp, sözde devrim şehitleri için bir dakikalık saygı duruşunda bulunduktan sonra tüm okullara bir haftalık boykot konulmuştur. Bu kutlamalar, Viranşehir, Urfa, Suruç, Siverek, Hilvan, Halfeti, Birecik, Ceylanpınar, Gaziantep, Nizip ve birçok yerde örgüt mensupları ve kitleler tarafından yapılmıştır.¹⁹⁶

Önceden yurtdışına eğitime gönderilen gruplar, Mayıs 1980 tarihinde Türkiye’ye giriş yapmışlardır. Amaçları Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yayılım göstermek ve geniş çaplı faaliyetlerde bulunmaktır. PKK, söz konusu bölgede izlenecek stratejiyi eyalet sistemi şeklinde nitelendirmiştir. Bu çerçevede, terör örgütü, “batı eyaleti olarak tanımlanan Gaziantep, Kahramanmaraş, Şanlıurfa, Adıyaman ve Malatya illerindeki silahlı faaliyetlerin, Adıyaman kırsalına dayandırılarak geliştirilmesi ve buradan çevredeki illere yayılması, “kuzey eyalet” olarak isimlendirilen Elazığ, Erzincan, Bingöl, Tunceli, Ağrı, Kars, Iğdır gibi illerdeki silahlı faaliyetlerin Tunceli kırsalındaki bölge merkezine dayandırılması ve giderek diğer bağlı illere doğru genişletilmesi, “orta eyalet” olarak nitelendirilen Diyarbakır, Mardin, Siirt, Muş, Bitlis, Van illerinden gerçekleştirilecek silahlı faaliyetlerin ise Sason kırsalına dayandırılması ve bağlı illerin dağlık alanlarına

¹⁹⁶ A.g.e., s.128

doğru genişletilmesini” hedeflemiştir.¹⁹⁷ Öte yandan Tunceli, Adıyaman ve Sason kırsal bölge merkezleri seçilerek, militanlar bu alanlarda üstlenmeye başlamışlardır. Bu illerin merkez seçilmesinin nedeni ise; kırsal kesime dayalı silahlı faaliyetleri Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin tüm alanlarına yaymaktır.¹⁹⁸

Özet olarak, bu dönemde PKK eğitim faaliyetlerinde bulunarak harekât tekniğini geliştirmeye çalışmıştır. Şüphesiz PKK’nın dış ülkelerden gördüğü desteğin yanı sıra, örgütün basın yayın çalışmalarına ağırlık vermesi; örgütün kendisini tanıtmaması, yeni elemanlar ve sempatizanlar kazanmasında büyük rol oynamıştır.¹⁹⁹

2.2.2.2.4.Örgütün Strateji Değişikliği: “Halk Savaşı” Stratejisi

PKK’nın niteliğini ve amacını açıklayan üç yazılı kaynak, kuruluş döneminde kaleme alınmıştır. Bunlar “Kürdistan Devriminin Yolu Manifesto”, “Parti Programı” ve “Tüzük” tür. 1978 yılında yayınlanan örgüt manifestosunda, PKK’nın hedefleri ve stratejisi şu şekilde deklare edilmiştir: “Kürdistan, sömürgeci devletler (Türkiye, Irak, İran, Suriye) tarafından dörde bölünmüştür. En büyük parça Türkiye Kürdistanı’dır. Bu bölgede yarı- feodal üretim ilişkileri mevcuttur. Kürdistan devrimine Türkiye Kürdistan’ı öncülük yapacaktır. Devrimin niteliği ulusal demokratik devrimdir. Hedefleri, sömürgeciliği yıkarak bağımsız, demokratik, birleşik bir Kürdistan devrimi kurmaktır. Azami hedefleri ise, Marksist-Leninist ilkelere dayalı bir devlet kurmaktır. Devrimde öncü güç proletarya; temel güç

¹⁹⁷ Emniyet Genel Müdürlüğü, **PKK Faaliyetleri**, (Ankara: 1999), s.189-199.

¹⁹⁸ Emin Demirel, **Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar**, s.129.

¹⁹⁹ Mart 1980 tarihinde aylık “PKK bülteni” adında bir dergi yayınlanmaya başlanmıştır. Haber ve yorum ağırlıklı olan bu dergi, içerik itibarıyla örgütün gelişme trendine ve temel sorunlarına değinerek, elemanlarına moral vermeyi hedeflemiştir.

köylüdür. Temel ittifak, işçi- köylü- aydın ittifakıdır. Müttelikler yurtsever kesimler, Türkiye devrimci hareketi, Kürdistan'ın diğer parçalarındaki devrimci yurtsever hareketler, sosyalist ülkeler, kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfları ve ulusal kurtuluş hareketleridir.”²⁰⁰

Genel bir anlatımla, her üç belgede de “işçi sınıfı” yerine “ Kürt milliyetçiliği” kavramları konularak, Marksist- Leninist görüşe atıf yapılmıştır. Nitekim örgüt kurucuları Lenin'in ulusların kendi kaderini tayin hakkı ile Stalin'in ulusal sorun tezi çerçevesinde, Kürtlerin bağımsız bir devlet kurmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bu kurama ilişkin olarak örgüt, bazı gruplarca Ulusalçılar, UKO'cular veya Kürdistan Devrimcileri olarak adlandırılmışlardır.²⁰¹

Görüşlerini ve hedefini meşru kılmak için Öcalan, “sömürge” yaklaşımını temel almaktadır. Yazılı belgelerden de anlaşıldığı üzere PKK, “otonomi”, “özerklik” gibi öne sürülen yaklaşımları aslında bir hıyanet gibi görmektedir. Diğer bir deyişle, örgütün asıl hedefi belirlediği coğrafyada “Birleşik Büyük Kürdistan” ı kurmaktır.²⁰² Ancak PKK'nın Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki hâkimiyeti 1993'ten itibaren zayıflamaya başlamıştır. Güç kaybetmeye başlayan terör örgütü, acil eylem planı kararı alarak yeni stratejiler ve taktikler üretmeye odaklanmıştır. Bu çerçevede, 1995 yılında parti programında yapılan değişlikle, birinci bölümün 3. maddesinde amaç şu şekilde değiştirilmiştir: “Örgütün amacı, Kürdistan üzerindeki sömürgeci egemenliğe ve gerisindeki emperyalizm etkilerine

²⁰⁰ G. İsmet, **PKK, Ayrılkı Şiddetin 20 Yılı, 1973–1992**, (Ankara: Turkish Daily News Yayınları, 1993), s.52

²⁰¹ Emin Demirel, **Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar**, s.118

²⁰² Fikret Bila, **Hangi PKK?**, s.34

son vermek, Kürdistan'daki çağ dışı kalıntıları tasfiye etmek, bağımsız ve birleşik bir Kürdistan'da demokratik bir halk yöntemi kurmak, ilerici insanlığın bir parçası olarak sınıfsız topluma doğru ilerlemektir.”²⁰³ PKK'nın program ve tüzük değişikliğinde dikkati çeken unsur, şüphesiz Öcalan'ın yeni fikriyatı olan “demokratik birlik” tezidir.

Öcalan, 1999 yılında yaptığı savunmasında, PKK'nın tarihsel gelişimini şu şekilde tanımlamaktadır: “1970–1980 arası ideolojik isyan hareketi, 1980–1990 arasında da siyasi ve eylemsel hareket olarak doğup gelişmiş son büyük Kürt isyanıdır.”²⁰⁴ Nitekim PKK'nın 1997-1999 yılları arasında siyasallaşma çalışmalarına ağırlık verdiği bilinmektedir. Bu süreçte, hem Türkiye'de hem de Avrupa'da siyasi faaliyetler ve organizasyonlar ön plana çıkmıştır. Bunun yanı sıra, Öcalan'ın 1999 yılında yakalanmasının ardından örgüt, bağımsız Kürdistan tezinden uzaklaşarak; çalışmalarını Kürt kimliğinin tanınması, kültürel haklar, siyasi hayata yasal yollardan katılma ekseninde yürütmüştür.²⁰⁵

2.2.2.2.5. PKK'nın Mücadele Araçları

PKK'nın ideolojisi, örgütsel yapısı ve kullandığı yöntem, Mao teorisi²⁰⁶ baz alınarak oluşturulmuştur. Örgüt, Mao'nun gerilla savaş mücadelesini kendisi açısından en uygun strateji olarak ön görmüş; 1984'den itibaren “uzun süreli halk

²⁰³ İnanç Ünal ve Can Polat, **İmralı'da Neler Oluyor? APO-PKK ve Saklanan Gerçekler**, s.48

²⁰⁴ Abdullah Öcalan, “**Kürt sorununda demokratik çözüm bildirgesi**”, (İstanbul:1999), s.42

²⁰⁵ Fikret Bila, **Hangi PKK?**, s. 72

²⁰⁶ Çinli lider Mao Zedung, gerilla savaş teorisi ve uygulaması açısından “uzun süreli halk savaşını” savunmuştur. Bu kapsamda PKK, Peru'daki Aydınlik Yol ve Kamboçya'daki Kızıl Kmerlerle birtakım ortak özelliklerle taşımaktadır.

savaşı” başlatılması kararını almıştır. PKK, bu halk savaşını stratejik savunma, stratejik denge ve stratejik saldırı şeklinde üçe ayırmıştır.²⁰⁷ Stratejik savunma üç aşamadan oluşmaktadır: Silahlı propaganda, silahlı çatışma ve ilerlemiş gerilla aşaması. Bu Türk güvenlik güçlerinin saldırı durumunda PKK’nın ise savunma konumunda olmasıdır. İkinci aşama olan stratejik denge, PKK’nın inisiyatifi ele geçirmeyi hedeflemesidir. Sonuncusu ise, PKK’nın Türk güvenlik güçlerini savunma pozisyonuna girmeye ve bütünüyle çatışmaların dışında kalmaya mecbur bırakmasıdır.²⁰⁸

1) Stratejik Savunma (1984–1989)

Stratejik savunma dönemi aslında, silahlı propaganda aşaması olarak da nitelendirilebilir. Bu aşamada, eylemleri gerçekleştirmek üzere “silahlı propaganda birlikleri ve grupları” kurulmuştur. Böylelikle, silahlı örgüt birimlerinin güvenlik güçlerini yıpratarak, bunlarla baş edebilecek konuma ulaşılması hedeflenmiştir. Diğer yandan amaçlanan nokta, siyasal platformdaki güçlüğü, askeri güçlüğü dönüştürmektir. Zira bu aşamada kullanılan “savunma” kavramı toplum içerisinde taraftar bulabilmek için ortaya atılan politik bir söylemden ibarettir. Bu yöntemin temel dayanağını ve hedefini ise köylü kesim oluşturmaktadır.²⁰⁹

Stratejik savunma döneminde öne çıkan gerilla hareketlerinden ziyade örgütün siyasi kanatta güçlenme çabası çok önemlidir. Buna ilişkin olarak Kürt sorununun

²⁰⁷ Ümit Özdağ, **Türkiye’de Düşük Yoğunluklu Çatışma ve PKK**, (Ankara : 2005), s.7-9

²⁰⁸ **A.g.e.**, s.27

²⁰⁹ Nihat Ali Özcan, **PKK (Kürdistan İşçi Partisi), Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi** , s.83

ortaya çıkarılması ve tanıma kavuşturularak bütün dünyaya dayatılmasını örnek gösterebiliriz.²¹⁰

2) Stratejik Denge (1989- 1991)

Bu dönemde uzun süreli halk savaşının adı “silahlı propaganda” olarak tanımlanmıştır. Yani askeri mücadele ile birlikte genel grev, boykot, işgal ve çeşitli düzeylerde ayaklanmalar gibi siyasi mücadele yöntemleri uygulanmıştır. Diğer yandan, silahlı birliklere tabur, alay, tugay gibi birlikler katılmış ve hareketli savaş biçimleri ortaya çıkmıştır. Bunun nedeni ise, silahlı mücadeleyi geniş alana yayarak, üs bölgeleri birleştirmek ve bunları kurtarılmış bölgeler olarak ilan etmek amacı vardır.

Stratejik denge aşamasında, silahlı mücadeleyle ulusal kurtuluş savaşı verildiği propagandası yapılmış, uygulanan psikolojik baskı sonucu halk ayaklandırılmalarına yönlendirilmiştir. Bu ayaklanmalar, uluslararası kamuoyunda yankı uyandırmak ve akabinde sosyalist ülkeler başta olmak üzere birçok ülkeden ve devrimci güçlerden siyasi destek toplamak için gerçekleştirilmiştir. Özü itibarıyla, bu dönemde “stratejik zaferi” yaratmak esas alınmış; dönemin süreci bölge ve dünyadaki gelişmelere bağlanmıştır.²¹¹

3) Stratejik Saldırı (1991- 1996)

²¹⁰ Serxwebun, Ağustos 1999, s.6.

²¹¹ Nihat Ali Özcan, **PKK (Kürdistan İşçi Partisi), Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi**, s.75.

Stratejik saldırı dönemi, örgütün devlet güçleri ile denge durumuna gelmesinden sonra başlatılan genel saldırı ile söz konusu güçlerin tümünden imha edilmeye çalışıldığı dönemdir. Bu noktada devleti zayıflatmanın en etkin yolu; halkı örgütlemek, ayaklanmalar çıkartmak, yer yer şehirlerde genel grev, genel boykot vs eylemler gerçekleştirmek olarak görülmüştür. Örgüt, zamanla bölgedeki gücünü ve halkın güvenini kaybeden güvenlik güçlerine yönelik son darbeyi ise saldırılar şeklinde gerçekleştirmeyi hedeflemiştir. Bu bağlamda, şehirleri ve kasabaları geçici olarak işgal etmiş, karakolları imha etmiş ya da ele geçirmiştir. Aynı anda şehir merkezlerinde ayaklanmalar çıkartan örgüt, böylece düşman güçlerini içeriden ve dışarıdan kuşatarak imha etmeye çalışmıştır.²¹²

2.2.2.3. PKK Terör Örgütünün Yapılanması ve Gelir Kaynakları

PKK örgütünün yapılanması; parti, cephe ve ordu olmak üzere üç ayrı bölümden oluşmaktadır. Parti; örgütün ideolojisini, Cephe; (ERNK) halkın temsil edildiği ve yönetildiği siyasi organizasyonu, Ordu (ARGK) ise; silahlı mücadeleyi temsil etmektedir. Cephe ve ordu, partinin ön gördüğü çerçevede hareket eder.

Partinin en yüksek karar organı Kongre, belirlenmiş delegelerin üçte ikisinin katılımı ile dört yılda bir toplanır. İki kongre arasında partinin en yüksek ideolojik ve politik organı Parti Genel Başkanıdır. Ayrıca parti yapılanmasında Genel Başkanlık Konseyi (en üst yürütme organı), Merkez Komite (iki kongre arasında parti politikasını belirler), Merkez Disiplin Kurulu (iki kongre arasında disiplinsizlik

²¹² A.g.e., s.76

işlerini soruşturur) üyeleri şeklinde bir oluşum mevcuttur. Kongre, PKK'nın genel faaliyetlerinin değerlendirildiği bir zemindir; burada örgütün geçmiş dönemlerine ait değerlendirmeler ve öz eleştiriler yapılmakta, gelecek dönem faaliyetlerine ilişkin hedefleri belirlenmekte, Merkez Komite ve Merkez Disiplin kurulunun seçimleri yapılmaktadır. Bunun yanı sıra Kongre'de, Genel Başkanlık Konseyi tarafından tehlikeli görülen üst düzey örgüt sorumlularının soruşturmaya alınmaları, yargılanmaları ve cezalandırılmaları, örgütün yurt dışındaki çeşitli kuruluşlarında sorumlu olarak görev yapacak veya görev yerleri değişecek teröristlerin belirlenmesi, yurtdışında kamuoyu oluşturabilmek için faaliyet gösterilen ülkelerin üst düzey bürokratları ile ilişkilerin geliştirilmesi hususları gündeme getirilerek değerlendirilmektedir. Diğer bir deyişle Kongre'de militanların eğitim durumları ve faaliyet alanlarının belirlenmesi ve örgüt içi disiplin uygulamaları gibi konular kararlaştırılmaktadır.²¹³ PKK'nın üst düzey karar alma organı Kongre olmasına rağmen, bütün önemli kararların alınması ve hayata geçirilmesinde Genel Sekreter A. Öcalan'ın büyük ağırlığı vardır.

Ülke içerisinde yürütülen “parti-cephe-ordu” faaliyetleri eyalet sekreteri konumundaki örgüt mensuplarına bağlı olarak sürdürülmekte ve yine bunlara bağlı olarak tespit edilen bölge sorumluları bulunmaktadır. Bu çerçevede, terör örgütü eylemlerine başladığı 1984 yılından itibaren Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde teşkilatlanma ve üstlenmesini bu şekilde gerçekleştirmiştir. Şöyle ki, il faaliyetlerini yürütmek üzere örgütlenen şehir komiteleri ve bunlara bağlı mahalle ve semtlerde alt komiteler oluşturulmuştur. Ayrıca her komiteye bağlı olarak mali

²¹³ Emin Demirel, **Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar**, s.401.

birimler kurulmuştur. Diğer yandan, köylerde oluşturulan köy komiteleri cepheye bağlı ve köy savunma birlikleri ise savaşçı birimlere bağlı olarak faaliyetlerini yürütmektedirler.²¹⁴

Terör örgütlerinin faaliyetlerini ve yayılmalarını sağlayan en önemli unsurlardan biri şüphesiz finansal kaynağa sahip olmalarıdır. Buradan hareketle, PKK terör örgütü de maddi açıdan geniş çapta illegal yollara başvurmuş ve örgütün kasasına büyük meblağlarda para aktarılmasını sağlamıştır. Aşağıda PKK'nın yurtiçi ve yurtdışındaki gelir kaynaklarına nasıl ulaştığı ve hangi şekilde temin ettiği anlatılacaktır.

PKK'nın Yurtiçi Gelir Kaynakları

PKK terör örgütü, Türkiye'deki gelir kaynaklarını kısaca; nakit ödeme veya internet aracılığıyla yapılan bağışlarla aidatlar, gasp ve soygun gibi faaliyetlerden elde edilen gelirler, kaçırılan kişilerin serbest bırakılmaları karşılığında alınan fidyeler, vergilendirme, cezalandırma ve bazı ihaleler dolayısıyla firma ve müteahhitlerden toplanan paralar, Türkiye'nin Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine kara yoluyla yolcu taşıyan seyahat acentelerinden elde edilen yüksek tutarda haraçlar, yerel yönetimlerden baskı ve tehdit yoluyla sağlanan gelirler, Güneydoğu Anadolu bölgesinde çocuklarını askere gönderen vatandaşlardan alınan paralar, büyük şehirlerde Kürt kökenli sanayici işadamı ve otel sahiplerinden

²¹⁴ İnanç Ünal ve Can Polat, **İmrallı'da Neler Oluyor? APO-PKK ve Saklanan Gerçekler**, s.48.

tehdit yoluyla alınan paralar şeklinde elde etmektedir.²¹⁵

Kuşkusuz, PKK'nın Türkiye'deki en büyük gelir kaynağını mülteciler oluşturmaktadır. Örgüt, özellikle 1989 yılından itibaren mülteci transferi için sahte pasaport düzenleyen teşkilatlar kurmuştur. Bunun nedeni ise, yabancı bir ülkeye sahte pasaportla veya pasaportsuz gidebilmek, mültecilik başvurusu için bir avantaj sağlamaktaydı. Mülteciler, siyasi nedenlerle pasaport alamadıklarını (Kürtçe konuşmalarının yasak olduğunu dile getirmeleri gibi) ve ülkeden yasa dışı yollarla kaçmak zorunda kaldıklarını iddia etmekteydiler. Yurt dışına yaptırılan bu göçler, 1989 yazında en yoğun dönemine ulaşmıştır ve 1992 yılı itibariyle yavaşlamaya başlamıştır. Bu dönemde PKK istediği amacına ulaşarak Avrupa kamuoyunun dikkatlerini Türkiye'ye çekmeyi başarmıştır.²¹⁶

Bu kabulün kolay olduğuna ilişkin verilerden birisi de, PKK'nın 12 yılda yurt dışına 220 bin mülteci taşıdığı iddiasıdır.²¹⁷ Ayrıca, söz konusu mülteciler PKK'nın en önemli askeri kaynağını oluşturmuşlardır. Örgüt, faaliyetleri için gereken insan kaynağını ve yine yurtdışı faaliyetleri için gereken mali desteği de bu şekilde rahatça sağlamıştır. Avrupa'dan toplanan mülteci gençler ise Suriye'deki ve Bekaa'daki kamplarda eğitime tabi tutulmuşlardır. Bu kişiler, Suriye'deki bölgelerde eğitildikten sonra Kuzey Irak üzerinden Türkiye'ye gönderilmişlerdir.²¹⁸

²¹⁵ Öcalan Davası, Gerekçe, <http://www.belgenet.com/dava/gerekce13.html>, s.354-360.

²¹⁶ Emin Gürses, **Ayrılkçı Terörün Anatomisi IRA-ETA-PKK**, s.94.

²¹⁷ **Milliyet**, 09.05.1995.

²¹⁸ Sedat Laçiner, "PKK Yatırımlardan Haraç Alıyor", **Milliyet**, 02.08.1994

Belirtilen hususlara ek olarak PKK, örgüt amaçları ile aynı doğrultuda hareket eden Türkiye'deki derneklerden ve siyasi oluşumlardan da maddi destek sağlamıştır. Öcalan'ın Arslan Tekin ile görüşmesinde örgütün finansmanına ilişkin şöyle bir açıklaması olmuştur: “Mezopotamya Kültür Derneği ve İstanbul Kürt Enstitüsünün maddi desteği büyüktür. Ayrıca Karadeniz'e açılımda TİKKO, TDP, DHKP-C ve PKK'nın müşterek eylem kararı almasıyla bu bölgeye açılım yapılmıştır.”²¹⁹

PKK'nın Yurtdışı Gelir Kaynakları

Bölücü terör örgütü PKK'nın yurt dışı gelir kaynaklarının büyük kısmını şu unsurlar oluşturmaktadır: Silah kaçakçılığı ve uyuşturucu madde kaçakçılığı, yardım kampanyaları ve bağışlardan elde edilen kazançlar, üye aidatları, tehdit, şantaj, gasp yoluyla elde edilen gelirler, kara para aklama faaliyetleri sayesinde gayri meşru elde edilen paraların Türkiye'ye sokulması, örgüt adına çalıştırılan işyerleri, adam kaçırmakla fidyeden gelir sağlama, insan ticaretinden elde edilen paralar, işçi istismarlığı ve yasadışı yollardan Avrupa ülkelerine giden kişilerin mülteci olması için sahte pasaport temin etme ve sahte ikametgâh oluşturma faaliyetleri nedeniyle elde edilen gelirler, yabancı kurum ve kuruluşların maddi destekleri, sınır ticareti yapmaktan ve mültecilere kolaylık sağlama faaliyetlerinden elde edilen gelirler ve örgüt yayınlarının fahiş fiyatla satılmasından elde edilen gelirler.²²⁰

²¹⁹ Arslan Tekin, **İmrâlı'daki Konuk**, (Ankara: Tutibay Yayınları, 1999), s.63

²²⁰ Ankara 2 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin Sanık Abdullah Öcalan Davası Gerekeçeli Kararı Esas No:1999/21, Karar no:1999/73, Cumhuriyet Savcılığı Esas No:1997/271.

PKK'nın yurtiçi ve yurtdışı gelir kaynaklarını temin etme yöntemi neredeyse birbirinin aynısıdır. Ancak örgütün dış destek unsuru göz önünde bulundurularak, yabancı ülkelerdeki konumlanması ve kendisini bir anlamda meşru göstermesi, faaliyetlerini yönetme açısından daha büyük serbesti sağlamıştır. Bu bakımdan göze çarpan ilk unsur; PKK'nın dış ülkelerdeki basın yayın faaliyetlerinden kazandığı yüklü paralardır. Örgüt, yayınladığı gazete, dergi ve kitapları ideolojilerini yaymak ve teorik eğitimlerde taraftarlarını eğitmek amacıyla kullanmanın yanı sıra, bu yayınları sempatanlarına ve militanlarına satarak mali kaynak sağlamaktadır. Örneğin, Partinin programını belirleyen “Kürdistan Devriminin Yolu, Manifesto” isimli broşür ile “bağımsızlık” anlamına gelen “Serxwebun Dergisi” bunun en önemli göstergesidir.²²¹

PKK örgütü elemanları Ortadoğu ülkelerinden Batı ülkelerine kadar geniş bir coğrafyada teşkilatlanmış durumdadırlar. Bu sınır hattı, örgütün maddi kaynak temin etmek için yaptığı insan kaçakçılığı ve uyuşturucu ticaretine avantaj sağlamıştır. Ancak terör örgütünün, uluslararası arenada aktif olarak silahlı ve siyasi faaliyetleri geliştikçe mali yükü artmaya başlamıştır. Bu nedenle PKK, dış ülkelerdeki Kürt kökenli vatandaşlardan topladığı paraları Londra, Paris ve Berlin gibi şehirlerde şirketler kurarak yatırıma dönüştürmeye başlamıştır.²²² Öcalan bu durumu şu sözlerle anlatmaktadır. “Avrupa'daki halk para kaynağının özünü teşkil etmektedir. Burada

²²¹ Necati Alkan, “**Psikolojik Harekat, Terörizm ve Polis**”, (Ankara: TEMUH Yayınları, 2000), s.103

²²² Emin Gürses, **Ayrılkçı Terörün Anatomisi IRA, ETA, PKK**, s.98

toplanan paralar, İnan ve Irak'taki örgüt mensuplarına aktarılmaktadır. Avrupa'dan yılda 30 milyon mark aidat toplanmaktadır.”²²³

2.2.2.3.1. PKK'nın Yasal Kuruluşları

Önceki bölümlerde belirtildiği üzere, 1995 yılından itibaren siyasallaşma çalışmalarına ağırlık veren PKK, bu kapsamda sivil örgütlenmelere yönelmiştir. Diğer bir deyişle, propaganda ve ajitasyon faaliyetlerini yasal kuruluşlarca meşru gösterme stratejisini izlemiştir. Terör örgütü, kitlesel eylemleri yönlendirmek ve örgüte eleman kazandırmak amacıyla özellikle aşağıda belirtilen kuruluşları aracı olarak kullanmıştır.²²⁴

- 1) Kürt Enstitüsü
- 2) Kürt Kültür Vakfı
- 3) Yurtsever Kadınlar Derneği (YKD)
- 4) Yukarı Mezopotamya Kültür Merkezi
- 5) Amed Kültür Merkezi
- 6) Hevkari Kültür ve Sanat Merkezi

²²³ A.g.e., s.64.

²²⁴ Atilla Şehirli, **Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri**, (İstanbul: Burak Yayınları, 2000), s.354-360

7) HEP, DEP, HADEP partileri: HEP ve DEP partileri “bölücülük” unsuru içerdiği ve “PKK” bağlantısı olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmışlardır. HADEP’in ise pek çok il ve ilçe yöneticisi, üyesi ve taraftarları PKK ile olan ilişkisi nedeniyle tutuklanmıştır ve daha sonra da parti kapatılmıştır.

8) Özgür Üniversite

9) Özgür Ekin Derneği

10) ZPS-ZEND PRES (Zin Basın-Yayın Ticaret ve Sanayi Limited Şirketi)

11) Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi (ERNK): Cephe örgütlenmesinin Avrupa koludur. 23-30 Temmuz 1989 tarihleri arasında Almanya’da Birinci Kongresini gerçekleştirmiş ve süreç içerisinde ERNK’ya bağlı olarak bütün Avrupa ülkelerini kapsayacak şekilde birçok kuruluş faaliyete geçirilmiştir.

12) İnsan Hakları Derneği (İHD): PKK terör örgütü mensuplarının sözcülüğünü yapmaktadır.²²⁵

13) Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu (ARGK): 1986 yılında iki aşamalı olarak kurulmuştur. ARGK Genel Yönetmeliği hükümlerine göre; Yüksek Askeri Konsey, Genel Kurmay, Ana Karargah, Sahra Komutanlığı, Eyalet Komutanlığı gibi yukarıdan aşağıya doğru bir kurumlaşma söz konusudur. Ancak, ARGK’nın oturmuş

²²⁵ İçişleri Bakanlığı Emn. Gen. Müd. TEMÜH Dairesi Başkanlığı Bölücü Terör Şubesi, PKK ve Terörle Mücadele Çalışmaları Hakkında Bilgiler, (Ankara: 1997),s.8-9

bir hiyerarşisi bulunmamakla birlikte halen kendisi organize etmeye çalışmaktadır.²²⁶

Diğer Sivil Örgütlenmeler:

- 1) Kürdistan İslami Hareketi(KİH)
- 2) Kürdistan Gençler Birliği(YCK)
- 3) Kürdistan Özgür Kadın Hareketi(TAJK)
- 4) Esnaf Birliği-Yurtsever
- 5) Kürdistan Sanatçılar Birliği(HUNDER-KOM)
- 6) Asurîler Birliği
- 7) Kürdistan Yurtsever Aydınlar Birliği(YWRK)
- 8) Kürdistan Aleviler Birliği(KAB)
- 9) Kürdistan Ulusal Meclisi(KUM)²²⁷

2.2.2.3.2. PKK'nın Avrupa'da Örgütlenmesi

²²⁶ Öcalan Davası, İddianame, <http://www.belgenet.com/dava/dava07.html>

²²⁷ Emin Demirel, **Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar**, s.391-431

Terör örgütlerinin amaçlarına ulaşmada en çok ihtiyaç duydukları şey dış destek unsurudur. Çünkü dış desteği olmayan bir örgütün başarılı olma ihtimali çok düşüktür. Diğer bir anlatımla, örgütlerin mücadelesinde temel ihtiyaçlarını; finansman, konumlanma, araç gereç temini vb karşılayacak sponsor devletlere gereksinimleri vardır. S. İlhan'a göre, "Güvenlik güçlerinin sürekli düzenledikleri operasyonlar, örgütlerin bütün faaliyet kanallarını tıkamaktadır. Bu nedenle dış destek, örgütlerin adeta bir nefes borusudur."²²⁸

Uluslararası veya yerel düzeyde faaliyet yürüten terör örgütlerinin hepsinin arkasında dış destek olduğunu belirten Sami Denker ise, ülkelerin terör örgütlerine yaptıkları yardımı "sığınma hakkı vererek, dernek, yayın organı gibi yan kuruluşlar açmasına göz yumarak, kamp yerleri tahsis ederek, bu kamplarda eğitim vererek, militanları kamplarında ve kırsal alanda ziyaret edip moral vererek, yaralanan teröristlerin tedavilerini yaptırarak, silah, cephane ve mühimmat yardımı yaparak, teröristlere barınma, giyecek, yiyecek gibi lojistik ihtiyaçlarını temin ederek" şeklinde ifade etmiştir.²²⁹ Bu çerçevede, son 27 yıldır Türkiye'deki faaliyetlerini aralıksız sürdüren PKK terör örgütünün arkasındaki dış desteğin ne kadar sağlam olduğu aşikârdır.

Birleşmiş Milletler üye ülkeleri, 1970'te alınan karar doğrultusunda "silahlı örgütlerin diğer bir ülkeye karşı faaliyetlerini desteklemekten, organize etmekten ve kışkırtmaktan kaçınacaklarına" dair beyanatlarda bulunmuşlardır,²³⁰ 1991 yılında

²²⁸ Suat İlhan, **Terör, Neden Türkiye?** (Ankara: ASAM Yayınları, 2002), s.5

²²⁹ M. Sami Denker, **Uluslararası Terör, Türkiye ve PKK**, (İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1997), s.7

²³⁰ BM Genel Kurulu, karar no. 2625, 24 Kasım 1970

başta ABD olmak üzere İngiltere ve Fransa terörizmle mücadeleye ilişkin bir metin hazırlamışlardır. Söz konusu metinde, “doğrudan ya da dolaylı olarak terör faaliyetlerinde yer alan; terör faaliyetinde bulunanları koruyan, bunları eğiten, silahlandıran, faaliyetlerde bulunanlara mali destek veren ya da herhangi bir koruma sağlayan devletler, diğer devletlere ve BM’ye karşı sorumludurlar.” ifadesi yer almış; öneri 20 Aralık 1991 tarihinde yürürlüğe girmiştir.²³¹ Alınan karara uyması gereken ülkeler arasında bir ayırım yoktur; ancak uygulamaya bakıldığında terörü destekleyen ülkeler eğer AB üyesi ülkeler ise bu ülkeler terör örgütlerine verdikleri destekten dolayı herhangi bir yaptırıma tabi tutulmamışlardır. Bu yaklaşım, hem çifte standardı ortaya çıkartmakta hem de terörden zarar gören ülkelerin terör örgütlerine karşı zayıf duruma düşmelerine neden olmaktadır. M. Bal, çalışmasında konuya ilişkin olarak AB ülkelerinin PKK’nın yurtdışındaki derneklerini ve alenen yaptığı uyuşturucu kaçakçılığını tolere ettiklerini söylemiştir. Yazar’a göre, Avrupa polisinin terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığındaki rolünü bilmesine rağmen, bazı ülkelerde örgütün derneklerinin siyasi dernek statüsünde değerlendirilmesi ve bu derneklerin denetimsiz olması; PKK’nın Avrupa’da oldukça iyi bir organizasyona sahip olması sonucunu da beraberinde getirmiştir.²³²

PKK’nın sivil toplum kuruluşu kılıfı altında veya başka organizasyonların güdümünde konumlandığı AB ülkeleri; Almanya, İtalya, Fransa, Belçika, Danimarka, Yunanistan, Hollanda, İngiltere, Avusturya, Finlandiya, İrlanda, Güney Kıbrıs Rum Kesimi, İspanya, Norveç, İsveç’tir. Ayrıca 2007 yılında birliğe katılacak

²³¹Emin Gürses, **Ayrılkçı Terörün Anatomisi IRA-ETA-PKK**, (İstanbul: Bağlam Yayınları,2001), s.148

²³²Mehmet Ali Bal, **Savaş Stratejilerinde Terör**, (İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 1.Baskı, 2003), s.202-203

olan Romanya ve Bulgaristan da PKK'nın konumlandığı ülkelerdir ve AB ülkeleri ile birlikte değerlendirilmelidir.

PKK terör örgütünün konumlanmış olduğu en dikkat çeken ülkeler ise şöyledir: Rusya, Yunanistan, Suriye, İtalya, Almanya, Fransa, Danimarka ve Irak'tır. Son 4 yıldaki gelişmeler nedeniyle, Irak topraklarındaki PKK varlığı açısından bazı değişiklikler gerçekleşmiştir. Suriye ile 1998 sonlarına kadar PKK konusunda zaman zaman problemler yaşanmıştır; fakat bu PKK'nın Suriye'de artık var olmadığı anlamına gelmemektedir. Fransa, Almanya, İtalya gibi güçlü AB üyesi ülkelere karşı ise net bir tavır koyulamamaktadır. Diğer bir deyişle, Türk dış politikasının Batıya dönük olması ve Türkiye'nin içinde bulunduğu koşullar, söz konusu ülkelere karşı izlenmesi gereken politikaları engellemektedir.

2.2.2.3.2.1.Almanya

Almanya'da yaklaşık iki buçuk milyon Türk uyrukludan yaklaşık 60 bininin PKK bünyesine katıldığı düşünülmektedir. Almanya'da yaşayan Türk uyrukluların sayısı ve içinde bulunduğu koşullar göz önüne alındığında, Almanya'nın, PKK'nın militan toplamasına elverişli bir devlet olduğunu söyleyebiliriz. Örgüt, militan toplama faaliyetlerini özellikle yasal kuruluşlar aracılığıyla konferanslar ve eğitimler vererek sürdürmektedir. Bu çalışmalar, en çok o ülkede kaçak olarak bulunan ve zor durumda olan kişiler üzerinde başarıya ulaşmaktadır. Buradaki faaliyetler için gereken finansman ise; düzenlenen birtakım organizasyonlar, dayanışma merkezleri, yardım kampanyaları, halk merkezleri, kültür merkezleri ve enformasyon merkezleri

ile örgüte ait olan dergi ve gazetelerin satılmasından elde edilen gelirlerle gerçekleşmektedir.²³³

Abdullah Öcalan ile İmralı'da yapılan bir görüşmede PKK'nın Almanya ile ilişkilerine yönelik şu bilgiler elde edilmiştir: "Almanya ile ilişkiler 1980'lerde işçilerle başladı. 1990'lardan sonra eylemlilik sürecine girildi. Bu ülke, PKK konusunda kendi çizgisinde kadro yaratmak istiyor. En büyük Kürt nüfus ve kuruluşları buradadır. Almanya kendi Kürt çizgisinde olan Kürt örgütleri desteklemeye devam edecektir. Yalnız PKK'ya değil Ortadoğu'ya açılım politikaları var. Almanya, ABD ve İngiltere kolektif bir birlik olabilir."²³⁴ Öcalan'ın bu açıklamalardan anlaşıldığı üzere, Almanya gibi AB içinde önemli bir ülkenin bu şekilde PKK'ya destek veriyor olması, Türkiye'nin AB'ye girme sürecinde üzerinde durulması gereken tehlikeli bir durumdur.

Almanya, örgütün propaganda faaliyetlerine de destek olmaktadır. PKK terör örgütünün yayın organları olan Serxwebun, Berxwedan, Kürdistan Report, Özgür Politika, Sterka Civarı gibi gazeteler sansüresiz olarak yayınlarına devam etmektedirler. Birlik üyesinin, PKK'yı terör örgütü listesine almasına rağmen hiçbir müdahalede bulunmaması, söz konusu ülkenin Ortadoğu'da egemenlik peşinde olduğuna dair iddiaları destekler niteliktedir. Bunun yanı sıra Almanya'daki

²³³ A.g.e., s.202-203.

²³⁴ Arslan Tekin, **İmralı'daki Konuk**, (Ankara: Tutibay Yayınları,1999), s.55

parlamentelerin ve üst makam yetkililerin terör örgütü lideri ile sanikken görüşmesi ilişkilerin resmîyetini açığa çıkartmaktadır.²³⁵

1984 yılında Rusal Heym kentinde bir PKK'nın örgüt tarafından öldürülmesi, haraç toplama faaliyetleri, işgaller, kundaklama olayları, zorla gazete ve dergi satılması gibi yasadışı eylemlerin yaşanması ve Almanya'da da PKK şiddet hareketlerinin yaygınlaşması üzerine bazı devlet görevlileri, ülkelerinin çıkarını gözeterek bu eylemlere son verilmesini sağlamak amacıyla Şam'a giderek Abdullah Öcalan ile görüşmeler yapmıştır. Bu durumu Öcalan da savunmalarında açıkça dile getirmiş, örnek olarak ise şu görüşmeyi vermiştir: 1995-1996 yıllarında Almanya Anayasayı Koruma Üyeleri'nden bir kişi ile birkaç Alman milletvekili ile görüştüğünü, örgüt üyelerinin de Alman Yasalarına ve demokrasisine saygılı olmalarını istediklerini, kendilerinin de PKK örgüt üyelerinin tutuklanma ve yakalanmalarının önlenmesini istediklerini belirtmiştir. İlâveten bu görüşmelerden sonra Alman Başsavcısı'nın PKK örgütünün, terör örgütü olmadığı anlamında demeçlerinin çıktığını da sözlerine eklemiştir. Aynı yıllarda Alman Senatörü Henrich Lummer'le aynı konuda görüştiklerini, onun da Almanya ve Avrupa'daki PKK'nın şiddet eylemlerine son vermesini istediğini söylemiştir. PKK, Almanya'da örgütün cephe faaliyetlerini yürütmek üzere ERNK'nın şubelerini kurmuş, ERNK ve bu paraleldeki dernek ve kuruluşlar senelerce örgütün propagandasını yaparak terör

²³⁵ **Ankara 2 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin Sanık Abdullah Öcalan Davası Gerekçeli Kararı** Esas No:1999/21, Karar No:1999/73 C.Savcılığı Esas No:1997/271)

örgütüne eleman kazandırmışlardır. Almanya, örgütün bu faaliyetlerine his ses çıkarmamıştır.²³⁶

PKK'nın, Almanya iç politikasında destek bulması Türkiye açısından oldukça olumsuz bir durum yaratmaktadır. Almanya'da PKK, özellikle Sosyal Demokrat Parti (SPD) ve Yeşiller Partisi içinde etkinliği artırmıştır. Buna örnek olarak terör örgütüne Yeşiller, Hıristiyan Demokrat Parti(CDU) ve SPD' ye mensup bazı milletvekillerince parti politikasının dışında PKK'ya destek sağlamışlardır. Ayrıca, Alman Demokratik Sosyalizm Partisi'nden (PDS) bazı milletvekilleri, PKK ve yandaşları ile birlikte toplantılar düzenlemekte ve örgütün yapmak istediği toplantıları için resmi izin alınmasına da yardımcı olmaktadır.

PKK, Almanya ve Avrupa'daki tüm faaliyetlerini merkezi Köln'de bulunan "Avrupa Komitesi" aracılığıyla sürdürmektedir. Terör örgütü PKK'nın Avrupa Komitesi'ne bağlı olarak eyalet, bölge ve birlik komiteleri bulunmaktadır. Yine merkez komiteye doğrudan bağlı olarak Kürdistan Komitesi, Dış İlişkiler Komitesi, Basın Yayın Komitesi, Mali İşler Komitesi, Parti Güvenliği Kontrol ve İstihbarat Grubu, Örgüt Eğitim Merkezi ve özel çalışma grupları bulunmaktadır.²³⁷ PKK'nın kolaylıkla binlerce taraftarını Berlin gibi önemli şehirlerde sokaklara dökebilmesi Alman politikacıların örgüte karşı ılımlı bir tavır takınmasına neden olmaktadır. Bu şekildeki büyük gösteriler Alman politikacılar üzerinde baskı yaratmaktadır ve bu gösterilerin dikkate alınması politikacıların dikkat etmesi gereken bir husustur.

²³⁶ **Ankara 2 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin Sanık Abdullah Öcalan Davası Gerekçeli Kararı** Esas No:1999/21, Karar No:1999/73 C.Savcılığı Esas No:1997/271

²³⁷ M. Sami Denker, **Uluslararası Terör, Türkiye ve PKK**, (İstanbul: Boğaziçi Yayınları,1997), s.128,133

Alman politikacılarının, Türkiye’de PKK sorunu çözüldüğü takdirde bu eylemlerden kurtulacakları şeklinde bir düşünceye sahip olması sonucu Almanya, Türkiye’deki hükümetlere sorunun çözülmesi için değişik baskı yolları denemiştir.²³⁸

Almanya’da PKK derneklerinin sayısının artması nedeniyle buna orantılı olarak uyuşturucu suçlarından yakalanan Türk vatandaşlarının da sayısında belirgin bir artış söz konusudur. “Terör örgütü PKK, rahat faaliyet gösterme imkânlarına kavuştuğunda, örgüt ve uyuşturucu madde kaçakçılığı arasındaki organik bağlantı bu şekilde kendini göstermektedir”.²³⁹1993 yılında ülkede PKK’nın resmen yasaklanmasına rağmen Almanya’daki PKK dernek, halk merkezi, kültür merkezi, enformasyon ve dayanışma merkezleri gibi örgütlenmeler Almanya Kürt Dernekleri Federasyonu (Yek-Kom) kontrolünde faaliyet göstermektedir; bu faaliyetler paravan isimli dernekler tarafından da yürütülmektedir.²⁴⁰

PKK terör örgütünün Almanya’daki tüm gösterileri ve diğer propaganda faaliyetleri açık şekilde örgütün sembolleriyle yapılsa da bu eylemleri yapan gruplara polis tarafından hiçbir müdahalede bulunulmamaktadır. Örneğin, örgütün, 31 Mayıs 2001 tarihinden itibaren Avrupa’da başlattığı “Kimlik Bildirimi Kampanyası”nda terör örgütünün üyeleri olduklarını ifade eden kişiler olmuştur ve Alman polisi bu açıklamalara rağmen; bu örgüte mensup olduklarını beyan edenlere herhangi bir işlem uygulamamıştır. Örneğin; Almanya’nın PKK’nın yasaklı olduğu bir ülke olmasına rağmen, Brandenburg Bölgesi’nde eyalet yetkililerinin; yasalara uydukları

²³⁸ Emin Gürses, *Ayrılıkçı Terörün Anatomisi IRA-ETA-PKK*, s.110-111

²³⁹ Mehmet Ali Bal, *Savaş Stratejilerinde Terör*, s.202-203.

²⁴⁰ *A.g.e.*,s.188-189.

sürece örgüt yandaşlarının eylemlerini devam ettirebileceklerini, bu kişilere engellemelerde bulunulmayacağını ve kendilerine verilen söz konusu dilekçeleri kabul ederek inceleyeceklerini belirttiklerine dair iddialar da vardır.

Almanya’da PKK terör örgütü ile ilgili olarak elde edilen bilgilere göre Federal Hükümet ile eyalet yönetim birimleri arasında PKK’ya ilişkin görüş birliği yoktur; ancak genel olarak kolluk kuvvetlerinin PKK’nın Almanya’da gerçekleştirebileceği muhtemel şiddet eylemlerini önleme çabasında oldukları görülmektedir. Verilere genel olarak bakıldığında Almanya, Avrupa kıtasında PKK’nın sesini duyurabileceği bir başkent niteliğindedir. Öyle ki aralarında Medico International, Hannover Çağrısı, Uluslararası Af Örgütü, Kızılhaç örgütü, Alman Sendikalar Birliği gibi sivil toplum örgütleri örgüt yandaşı oluşumların düzenledikleri etkinliklere iştirak ederek, örgütün görüşleri doğrultusunda Türkiye aleyhtarı demeçler vermekte ve yanlış raporlar düzenleyerek, bu yolla PKK terör örgütüne destek vermektedirler. Bu birliklerin yanı sıra Aşağı Saksonya Bölgesi yani Hamburg, Bremen, Hannover’da; genelde eyalet yetkililerinin örgütün söz konusu eylemlerine karşı mücadelecî bir tavır almadığı gözlenmiştir.

Hannover Polis Müdürlüğü, Ekim 2001’de, Türk vatandaşlarına Türkçe olarak bir bildiri yayımlamıştır: “Değerli vatandaşlar, diğer yabancı aşırı örgütler gibi, PKK, hemşehrilerinden tehditle para topluyor. Halen, PKK faaliyetleri yasaklanmasına rağmen, polisteki bilgilere göre, burada yaşayan Kürt asıllı vatandaşlara karşı hala ağır suç işlenmektedir. Hannover’da güven içinde yaşayabilmeniz için, bu suçların önlenmesinde ve işlenmiş suçların aydınlatılmasında

polise yardımcı olunuz. Eğer kendiniz bu gibi suçun kurbanı olduysanız veya böyle bir suçun kurbanı olan kişiyi tanıyorsanız, lütfen, bize bildirin”.²⁴¹

2.2.2.3.2.2. Fransa

PKK için Fransa, Avrupa alanındaki faaliyetlerin organizesinde önemli bir merkez olarak görülmekte ve ülkedeki faaliyetler bu doğrultuda sürdürülmektedir. Buna en iyi kanıt Öcalan’ın Fransa’ya ilişkin olarak yaptığı şu açıklamadır: “Fransa’da geniş bir halk kitlemiz vardır. Bu kitleden büyük bir maddi gelir görmekteyiz. Fransa hükümeti bize destek vermektedir. Temkinli yaklaşıyorlar. Astarı yüzünden pahalı, işe yaramıyor.”²⁴² Terör örgütü PKK’nın siyasi kanadı olarak faaliyet yürüten ERNK ile kendi paralelindeki diğer dernek ve kuruluşlarca PKK’ya, bu ülkede çalışan Türk işçileri arasından militan kazanmak amaçlanmakta, düzenlenen çeşitli geceler ve açılan yardım kampanyaları ile örgütün dergi ve gazetelerinden elde edilen gelirler aktarılmaktadır.

PKK terör örgütü güney ve kuzey eyaletleri şeklinde yapılandığı Fransa’da, “Kürt Dernekleri Federasyonu” adı altında teşkilatlanmıştır. Söz konusu federasyon; dernekler ve birlikler halinde 11 kadar oluşumun faaliyetlerini yönlendirmektedir. Görünürdeki amacı Kürt kimliğini uluslararası ortamda canlı tutmak ve kabul ettirmek olan “Paris Kürt Enstitüsü” ise, PKK terör örgütü ile dolaylı olarak bağlantılı yasal alanda faaliyet gösteren bir oluşumdur. PKK terör örgütünün

²⁴¹“Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı”, 21.Dönem, 4.Yasama Yılı, 46.Birleşim, (03.01.2002),http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_birlesim_baslangic?P4=6850&P5=B&p_age1=8&page2=8.

²⁴² Arslan Tekin, **İmralı’daki Konuk**, s.58.

Fransa’da; tehditle para toplama, bildiri dağıtma ve afiş asma, örgüte eleman kazandırma, gösteri yürüyüşleri gibi etkinliklerin yanı sıra, başta uyuşturucu madde kaçakçılığı olmak üzere diğer gelir getirici faaliyetlerde bulunmaktadır. PKK terör örgütü Avrupa sorumlusu Ali Rıza Altun adlı terörist, hala Fransa’da ikamet etmekte ve iltica başvurusunun reddedilmesi üzerine müracaat ettiği Temyiz Mahkemesi’ndeki davanın sonuçlanmasını beklemektedir. Söz konusu teröristin bu ülkede oturma süresi Temmuz 2001 ayı itibarıyla dolmasına rağmen, temyize gittiği gerekçesiyle halen Fransa’da örgütsel faaliyetlerde bulunması dikkat çekmektedir. Ali Rıza Altun adlı teröristin de katıldığı PKK terör örgütü üst düzey toplantılarının çoğunun Fransa’da gerçekleştirildiği, alınan bilgilerden anlaşılmaktadır.²⁴³

Son dönemde ayrıca; PKK’nın organizasyonu ile Mayıs 2001’de başlatılan Kimlik Bildirim kampanyasında; Fransa Demokratik Birliği Partisi’nden bazı partililer, “ben PKK’lıyım” diyen şahıslara ve gerçekleştirdikleri eylemlerine olumlu bakmışlardır. PKK yandaşı derneklerce yapılan gösteri başvurularına yerel yönetimlerce izin verilmiştir. Bir Kürt heyeti, kimlik bildirim başvurularını vermek üzere Strazbourg Valiliği tarafından kabul edilmiştir. Bütün bu örnekler, terör örgütü olarak tanımlanan PKK’nın söz konusu ülkede muhatap alınıyor olması açısından önem arz etmektedir.

2.2.2.3.2.3. İngiltere

²⁴³ Emin Demirel, *Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar*, passim

Abdullah Öcalan, tutuklu olduğu dönemde şu şekilde ifadeye bulunmuştur: “İngiltere PKK yaklaşımını iyi anlamak gerekir. Şahsi yorumum, İngiltere kendine göre Kürt harekâtı üzerinde derin politikaların içindedir. Bazılarını yanına çeker, bazılarını harcar. Destekler gibi yapar, amacına ulaştınca horlar.”²⁴⁴ “İngiltere, bizim konumuza en akıllı yaklaşan ülkedir. MED TV’ye yayın hakkı verdi. Benim tasfiye kararımı sanırım İngiltere vermiş. Politikaları İngiltere oluşturur. ABD’ye uygulattırır. İrlanda’da IRA örgütü ile görüşmelerimiz ve zaman zaman temaslarımız olmaktadır. İngiltere bence ana politikayı oluşturmaktadır. Avrupa’daki işbirlikçilerine ama özellikle ABD’ye bunu uygulattırmaktadır. Ortada bu konularla ilgi belge yok, olması da mümkün değildir zaten. Ancak gelişmelerde dikkat edilmesi gereken konu Avrupa’nın İngiltere’de düğümlenmesidir. Konulara çok derin yaklaşıyor.”²⁴⁵

Öcalan’ın bu ifadeleri İngiltere’nin PKK eylemlerinde ve AB içindeki örgütlenmesinde ne kadar kilit bir rol oynadığını açıkça göstermektedir. Bunun en önemli nedeni İngiltere’nin güçlü bir ülke olmasıdır. Bu nedenle İngiltere’nin planladığı politikalar kolaylıkla başka ülkelere de uygulanabilmektedir. PKK’nın İngiltere’deki rolünü anlayabilmek için örgütün bu ülkedeki konumlanmasına bakmak gerekir: PKK terör örgütü İngiltere’de; Kürt Dernekleri Federasyonu (FEK-BİR) kontrolündeki dokuz dernek, üç birlik, bir komite ve iki büro ile faaliyetlerini sürdürmektedir. Ayrıca, örgütün, çoğu Londra’da olmak üzere beş bin Kürt asıllı sempatzanı ile 50 kadar teröristi İngiltere’de bulunmaktadır.

²⁴⁴ Arslan Tekin, **İmralı’daki Konuk**, s.435

²⁴⁵ **A.g.e.**, s.57

Bölücü terör örgütü İngiltere’de, Türk vatandaşlarından zorla para toplamaktadır ve bu faaliyetlerinin yanı sıra, örgüt güdümündeki yasal oluşumlar tarafından planlanan muhtelif projelere yerel yönetimlerden maddi destek sağlanmaktadır. Bu maddi destek PKK’nın örgütsel faaliyetlerinde kullanılmaktadır. İngiltere’deki Kürdistan İşçi Derneği Merkezi’nde, örgüt tarafından kandırılan gençlere eğitim verilmekte ve bunu takiben örgütün Kuzey Irak’taki kamplarına gönderilmektedir. Ayrıca, örgütün kadın yapılanması olan Özgür Kadınlar Partisi (*Partiya Jina Azad*) tarafından haftada iki gün kadınlara yönelik olarak Londra Halkevi’nde ideolojik anlamda eğitim verilmekte ve bu yolla örgütün kadın militan ihtiyacı giderilmektedir.

İngiltere, 2001 yılında PKK’yı yasaklı örgütler listesine almasına rağmen; PKK’nın uzantıları yoluyla gerçekleştirdiği çeşitli sosyal etkinliklere toleransla yaklaştığı; PKK’nın yaptığı propaganda ve gösterilere müdahale etmediği gözlenmiştir. Yani İngiltere PKK’yı bir terör örgütü olarak görmekte, ancak, bu ülkede terör örgütü PKK adına faaliyet gösteren kuruluşlar rahatça örgütlenebilmektedir. Özellikle, Kürdistan İnsan Hakları Projesi, Kürdistan Enformasyon Merkezi ve *Kürdistan Workers Association* isimli kuruluşlar vasıtasıyla örgüt faaliyetlerini rahatlıkla yürütmektedir.²⁴⁶

İngiltere’de bugün 200.000 ile 300.000 arasında Türk ve Kürt kökenli Türkiye göçmeni ve sığınmacının yaşadığı tahmin edilmektedir. Bunlara sayıları 50.000 ile 100.000 arasında değişen Kıbrıslı Türk de dâhildir ve her yıl 10.000

²⁴⁶ M. Sami Denker, **Uluslararası Terör, Türkiye ve PKK**, (İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1997), s.42

civarında, ağırlıklı olarak Kürt kökenli Türk adaya yerleşmektedir. Gelenlerin büyük bir kısmı, diğer ülkeler ile karşılaştırıldığında, siyasi sorunları öne süren kişilerdir ve bu ortamda aşırı ve ayrılıkçı gruplar geniş bir faaliyet alanı bulmuşlardır. Günümüze dek, İngiliz liberal yasalarından sonuna kadar yararlanan ve devlet fonlarını mümkün olduğunca kullanabilen bu örgütlerin en önemlileri sayılan PKK ve DHKP-C'ye yasaklama getirilmesi önemli bir adım sayılmalıdır. Belli ülkelerin terör konusunda attığı adımlar, diğer Avrupa ülkelerine de örnek oluşturabilir. Örneğin; MED TV konusunda Belçika, İngiltere'nin attığı adımları yakından takip etmiştir. Aynı çerçevede bir Avrupa Birliği üyesi ülkenin sözü geçen örgütleri kendi yasalarına göre terör örgütü sayması bu örgütlerin sınırlararası faaliyetlerini de sınırlandıracaktır. Örneğin bir PKK militanı İngiltere'den Almanya'ya kaçacak olsa İngiliz yasalarına göre terörist sayıldığından bu kişinin İngiltere'ye iadesinin talebi mümkün olabilecektir ya da İsveç yasalarına göre hiçbir suç işlememiş olmasına rağmen bir PKK üyesi ya da taraftarı İngiltere'ye turist olarak geldiğinde bu bağlantısının kanıtlanması halinde tutuklanabilecektir. Hatta birçok Avam ve Lordlar Kamarası üyesinin PKK ile temas kurduğu, faaliyetlerine destek olduğu hatırlanacak olursa bu siyasi destek de kendiliğinden ortadan kalkabilecektir. En önemlisi de Türkiye'nin mücadelesi, "terörle mücadele" olarak güçlü bir şekilde tescil edilmiş olacaktır. Son olarak terör, İngiltere ile Türkiye arasında sorun olmaktan çıkarken, iki ülke ilişkileri gelişecek, Avrupa platformlarında Türkiye en çok zorlandığı konuda güçlü bir "destekçi" bulabilecektir.²⁴⁷

²⁴⁷ A.g.e., s.43

PKK ve DHKP-C İngiltere’de ve Avrupa’nın diğer ülkelerinde sosyal ve siyasal bir olgudur. Diğer bir deyişle hem Türkiye’nin hem de bu ülkelerin ihmal ve gecikmeleri sonucunda meselenin terör dışında başka boyutları ortaya çıkmış, terör ilk başlarda bu gelişmenin kaynağı gibi dururken, bugün gelinen noktada sonucu halini almıştır. Bu ülkelerde özellikle PKK’nın binlerce destekçisi ve üyesi vardır. Dolayısıyla terör alanındaki yeni düzenleme olumlu bulunmakla birlikte konunun sosyal yönünde bazı adımlar atılsaydı bu Türkiye için daha olumlu bir gelişme olabilirdi. Terör Yasası ve Türkiye açısından getirdiklerine bakacak olursak, PKK İngiltere’deki faaliyetlerini, tıpkı diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, PKK adından çok paravan isimler altında gerçekleştirmektedir. Örgütçe kurulan vakıflar, dernekler, şirketler, hayır kurumları ve kampanya örgütleri onlarca meslek ve alanda faaliyet göstermekte, bunların bazılarının başında İngiliz vatandaşı kişiler bulunmaktadır. Hatta bazı şirketler ABD ya da başka bir Batılı ülkede kurulup bu ülkede şube açmakta, PKK ismini de ağzına dahi almadan örgütün görüşlerini tekrarlamaktadır.²⁴⁸

2.2.2.3.2.4. İtalya

Bazı İtalyan yerel yönetimleri ve partileri PKK uzantısı oluşumların faaliyetlerini desteklemişlerdir. Bu bağlamda, Güney İtalya Martana Belediyesi’nin PKK güdümünde faaliyet göstermesi gerekçesiyle kapatılan eski Demokrasi Partisinin milletvekili ve terör örgütünden doğrudan talimatlar aldığına dair iddialar

²⁴⁸ Sedat Laçiner, “Yeni Terörizm Yasası: İngiltere PKK ve DHKP-C’yi Yasaklıyor mu?” **Turkish Weekly- Stratejik Araştırmalar Dergisi**, http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=29#_ftn16.

vardır. Ayrıca, aynı belediye yargı yoluyla Leyla Zana'ya "Onursal Vatandaşlık payesi" vermiştir. İtalya Toscana Bölge Meclisi'nde 31 Ocak 2001 tarihli oturumunda Türkiye aleyhtarını iki önerge kabul edilmiştir. Sardunya Adasında bulunan Koartusan Elena Belediyesi, kentte bulunan bir parka 17 Aralık 2000 tarihinde "Kürt Halk Parkı" adını vermiştir. Frenze Bölge Meclisi, terörist başı Öcalan'ın idamı kararının engellenmesi, Kürtlere bazı siyasi haklar ve "toprak" verilmesi yönünde karar almıştır. Floransa Belediye Meclisi tarafından Abdullah Öcalan'a "Fahri Hemşehrilik" ünvanı verilmesi konusunda bazı çevrelerce kamuoyu oluşturulmaya çalışılmıştır. Kürdistan Parlamentosu 29-30 Eylül 1998 tarihlerinde İtalyan Parlamento binasında toplanmış ve söz konusu toplantı Komünist Yeniden Kuruluş Partisi (PRJ) milletvekilleri Ramon Montavani ve Walter de Cesaris'in başını çektiği 14 parlamenter tarafından desteklenmiştir.²⁴⁹

Bunlardan başka söz konusu İtalyan milletvekillerinin de içinde bulunduğu 80 parlamenter Öcalan'ın idamdan kurtarılması için Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) ile Avrupa Birliği Helsinki Zirvesi'nde konunun gündeme alınması için hükümete çağrıda bulunmuştur. İtalyan Senatosu'nda 5 Mayıs 1999 tarihinde düzenlenen bir oturumda Senato Başkan Yardımcısı Ersilia Salvato (DS) ve Yeşiller grubu tarafından hükümete sunulan iki önergede "Terörist başı Öcalan'ın idamının önlenmesi ve Türkiye'nin AB'ye üyeliğinin insan haklarına saygıya bağlı kılınması" kararları çoğunlukla kabul edilmiştir. Dönemin Başbakan Yardımcısı Sergio Matterella (PPI) 30 Haziran 1999 tarihinde Yeşiller grubu başkanı tarafından sunulan

²⁴⁹ Emin Demirel, *Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar*, s.126

soru önermesine cevaben “İtalyan Hükümeti, Öcalan’ın hayatını kurtarmak için Türkiye’ye her türlü baskıyı yapacaktır” açıklamasını yapmıştır.²⁵⁰

Terörist başının İtalya’da kaldığı dönemde ve bunu takiben yoğun bir şekilde İtalya’ya yönelik sürdürülen yasa dışı göç olayı sonucu sözde Kürt sorunu İtalyan kamuoyunun ilgi alanına girmiş, PKK konusu sıkça tartışılmaya ve örgüt yanlısı çevrelerce istismar edilerek, Türkiye’ye baskı uygulanmaya çalışılmıştır. Bu arada, terörist başının İtalya’da ikameti esnasında önemli şahsiyetlere uygulanan prosedürün uygulanması ayrıca dikkat çekmiştir. Son olarak “Kimlik Bildirim Kampanyası” kapsamında: İtalya’da örgüt yandaşlarınca Meclis ve Başbakanlık binaları arasında toplanan imzaların Başbakanlık memurlarına teslim edildiği öğrenilmiştir. Ayrıca terörist örgütün, özellikle Türkiye’nin Doğu ve Anadolu bölgesinde kırsal kesimde döşediği mayınların, birçok kişinin sakatlanmasına veya hayatını kaybetmesine neden olduğu, bu kapsamda ele geçirilen mayınlar incelendiğinde, çoğunluğunun İtalyan menşeli mayınlar olması dikkat çekmektedir. PKK terör örgütü mensupları İtalya’da; İtalya Kürt Demokratik Halk Birliği (YDK) bürosu vasıtasıyla faaliyetlerini yürütmektedir. Söz konusu oluşumun yanı sıra; üç dernek, iki büro ve bir komite ile bu ülkede propaganda amaçlı faaliyetler yürütmektedir. Bu faaliyetleri Azad-Kürtlere Destek Derneği, Toscana ve Ancona Belediye Meclisleri gibi bir kısım aşırı sol görüşlü sivil toplum örgütü ve yerel yönetimlerce çeşitli zamanlarda Türkiye aleyhtarı konferans, toplantı, seminer gibi etkinlikler düzenlenerek terör örgütüne destek sağlanmaktadır. 2001 yılında “Kürt Milleti için Büyük Kongre” adıyla bir seminer düzenlenmiştir. Söz konusu seminerin

²⁵⁰ A.g.e., s.127

İtalyan Demokrat Sol Partisi ve “ARCI” adlı Hristiyan dini örgütü tarafından desteklendiği iddia edilmektedir. PKK uzantılı oluşumlar ve İtalyan Komünist Partisi milletvekilleri, Şubat 2001’de “Kürt Sorunu” konulu bir konferans düzenlemiştir. Demokrasi için Araştırma ve İnceleme Merkezi ve Uluslararası Demokratik Hukukçular Derneği tarafından 17-18 Şubat 2001 tarihlerinde Roma’da bir toplantı düzenlemiştir. Roma’da El Trimondi Enternasyonal Örgütü, “Kürt milleti için büyük kongre” başlıklı bir seminer düzenlenmiştir.²⁵¹

İtalya’da PKK’nın en verimli finansman kaynağının uyuşturucu kaçakçılığı olduğunu, arkasından da işçi simsarlığının geldiği bilinmektedir. PKK terör örgütünün İtalya’da, Kürdistan Kültür Derneği, Kürdistan Enformasyon Bürosu, ERNK Bürosu-Roma, Kürt Dostluk Derneği ve benzeri kuruluşlar adı altında faaliyetlerini yürüttüğü bilinmektedir. Bu ülkede faaliyetlerini ERNK Roma Bürosu, Kürdistan Kültür Derneği, Kürdistan Enformasyon Bürosu, Kürt Dostluk Derneği ve benzeri kuruluşlar adı altında yürütmektedir.

Abdullah Öcalan, Suriye’den çıkarıldıktan sonra, önce Moskova’ya, Moskova’dan da 12 Kasım 1998 tarihinde İtalya’ya sığınmıştır. Türkiye’nin haklı olan iade talepleri, İtalya Hükümeti’nce kabul görmemiş; Roma İstinaf Mahkemesi de bu ülkeye sığınmasından sekiz gün sonra sanık Abdullah Öcalan’ı evinde geçici olarak gözaltında bulundurma şartıyla serbest bırakmıştır. İtalyan Hükümeti 16 Ocak 1999 tarihinde ise sanığın İtalya’dan ayrılmasını sağlamıştır. Sanık Abdullah Öcalan’ın İtalya’da kaldığı sürece İtalyan Hükümeti’nden gördüğü destek de bu

²⁵¹ Emin Demirel, **Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar**, s.122

ülkenin terör örgütlerine nasıl hoşgörülü davrandığını göstermektedir. Ayrıca, Öcalan'ın ifadesine göre İtalya'daki örgütlenme genelde örgütün Avrupa sorumlusu tarafından yürütülmektedir.²⁵²

Yunanistan, ülkesindeki PKK militanlarını dünyadan gizlemek için önce onları Lavrion'daki mülteci kampına götürmüş, sonra da Yunanistan'ın dağlık ve ormanlık bölgelerine ve Evia adasındaki örgütün eğitim kamplarına götürülmüş ve her türlü eğitim Yunan istihbaratı tarafından verilerek terör eylemleri için Türkiye'ye gönderilmişlerdir. Bu durum uluslararası gündeme taşındığında, bunları Yunanistan tarafından inkâr etmekte, sadece Birleşmiş Milletler Mülteci Kampı bulunduğu yolunda açıklamalar yaparak PKK terörüne verdikleri desteklerini gizlemeye çalışmaktadırlar. PKK'nın Yunanistan sorumlusu Fethi Demir ve yakalanan birçok PKK militanının açıklamaları, teröre Yunanistan yetkililerinin desteğini açığa çıkarmıştır.²⁵³

2.2.2.3.2.5. Avusturya

PKK terör örgütü diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Avusturya'da da sosyal ve kültürel amaçlı derneklerin kılıfı altında örgütlenmiştir. Terör örgütünün Avusturya'da; Kürt Dernekleri Federasyonu güdümünde dokuz dernek ve birlik aracılığıyla faaliyet gösterdiğine dair bilgiler elde edilmiştir. Söz konusu oluşumların bünyesinde faaliyet gösteren terör örgütü üyelerinin ve örgütün 1500 kadar

²⁵² Arslan Tekin, **İmralı'daki Konuk**, s.56.

²⁵³ **Ankara 2 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin Sanık Abdullah Öcalan Davası Gerekeçeli Kararı** Esas No:1999/21, Karar No:1999/73 C.Savcılığı Esas No:1997/271.

sempatizanının Avusturya’da zorla para toplama, bildiri dağıtma, afiş asma eylemleri ile propaganda faaliyetlerini devam ettirdiği gözlenmiştir. PKK doğrultusunda faaliyetlerde bulunan ERNK bürosu, Kürt Kızılayı gibi kuruluş ve dernekleri vasıtasıyla, bu ülkede bulunan Türk vatandaşlarından zorla para toplama, Türkiye aleyhinde kamuoyu oluşturma amacıyla çeşitli etkinlikler düzenleme ve bu ülkede bulunan Türk kuruluşlarına yönelik saldırı eylemlerinde bulunma faaliyetleri gerçekleştirmektedir.

Avusturya’da faaliyet gösteren diğer terör örgütleriyle birlikte PKK ve özellikle yan kuruluşları mesela, Avusturya Sosyalist Partisi (SPO) ve bu partinin bir yan kuruluşu olan Renner Enstitüsü ile Yeşiller ve Avusturya Komünist Partileri ile ilişki içerisindedir. Avusturya’da, terör örgütü güdümündeki Kürt Dernekleri tarafından kimlik bildirim başvurusunun “Meclis Başkanı” tarafından kabul edilip konu ile ilgili inceleme yapılacağı belirtilmesi, ayrıca, parlamento önünde gerçekleştirilen gösteri sonrasında toplanan başvuru dilekçelerinin parlamento görevlilerine teslim edildiği yönünde alınan bilgiler, bir terör örgütüne mensup olduğunu ilan eden şahısların muhatap alınmasına dair sayısız örneklerden biridir. Bu yönüyle Avusturya örgüte Almanya’nın yaptığı gibi üst düzeyde destek vermiş olmaktadır.

2.2.2.3.2.6. Belçika

Dava süresince sorgulanan sanıkların ifadelerine göre, PKK terör örgütünün, Belçika’da da çok güçlü temsilcilikleri vardır. PKK terör örgütünün yasal görüntüsü,

dernekler çatısı altında oluşturulmaktadır. Kiralanan evlerde terör örgütü, militanlarına siyasi eğitim vermektedir ve bu duruma Belçika yetkilileri müdahale etmemektedir. Örgütün temsilcilikleri, ERNK adına Belçika yetkilileri ile görüşmektedir ve bu yolla örgüte meşru nitelikte bir yapı kazandırılmaktadır. Ayrıca ERNK'nın, PKK'nın bir kolu olduğu bilinse de ülkenin yetkilileri ERNK'nın resmi bürolar açmasına engel olmamaktadır. Oysa ne evlerde verilen eğitimlerin ne de derneklerde yürütülen faaliyetlerin ülkedeki yetkili makamların haber veya izni olmadan yapılması neredeyse imkânsızdır.²⁵⁴

1994 yılı içinde Belçika, Hollanda, Danimarka, İsviçre, Avusturya, Fransa, Almanya, İsveç ve İngiltere'de faaliyet göstermeye başlayan Kürt derneklerinin üst organı olan KON-KURD, KNK-KUK ve Medya TV'nin merkezi Belçika'dadır. KON-KURD alt kuruluşları ve kendisine bağlı dokuz federasyon yoluyla Kürt kimliğinin tanınması için çaba göstermektedir. Bu amaçla Avrupa genelinde yürüyüş, gösteri, miting, açlık grevi gibi faaliyetler yapılmaktadır. Ayrıca, PKK terör örgütü Belçika'da; Kürt Dernekleri Federasyonu (FEK-BEL) güdümündeki 11 dernek, iki birlik, bir spor kulübü ve bir merkez ile faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu derneklerin doğrudan FEK-BEL'in talimatları çerçevesinde çalıştıkları, örgüt adına Belçika'da gerçekleştirilecek gösteri, yürüyüş, miting, açlık grevi, imza kampanyası, bildiri dağıtma ve afiş asma gibi faaliyetleri yerine getirdiklerine dair önemli bilgiler vardır.²⁵⁵

²⁵⁴ **Ankara 2 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin Sanık Abdullah Öcalan Davası Gerekeçeli Kararı** Esas No:1999/21, Karar No:1999/73 C.Savcılığı Esas No:1997/271

²⁵⁵ Emin Demirel, **Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar**, s.13

Örgüte sağlanan destek kapsamında; Hıristiyan Demokrat Parti üyesi bazı parlamenterlerin, “Kürt sorunu” konusunda hazırlanan karar tasarılarını Temsilciler Meclisi Genel Kurulu’nun gündemine getirerek destek verdikleri gözlenmiştir. Örgüt, geçmişte olduğu gibi bugün de mensuplarına yönelik eylem ve etkinlik düzenleme talimatlarını bazı yayın organlarında yapılan programlar vasıtasıyla vermekte ve örgüt yandaşlarını yönlendirmektedir. Bu faaliyetler de göz önünde bulundurularak, Belçika yetkilileriyle gerçekleştirilen temaslarda, Belçika’daki PKK faaliyetlerinin engellenmesi önemle vurgulanmıştır. Bununla birlikte kültürel yayımlar yaptığı gerekçesiyle yayımına izin verilen, önceden MED TV adıyla faaliyet gösteren ve Abdullah Öcalan’ın yakalanması sonrasında Avrupa ülkelerinde baş gösteren şiddet olayları sonucu İngiltere tarafından yayımına son verdirilen televizyon, isim değişikliğine giderek Medya TV adını almıştır. Bu kanal, günümüzde de MED TV’nin Brüksel yakınlarındaki Denderleeuw kasabasında bulunan stüdyolarını kullanarak yayınlarını sürdürmektedir. Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, Denderleeuw’daki stüdyonun faaliyette bulunmadığını ileri sürmektedirler.²⁵⁶

Brüksel Kürt Enstitüsü tarafından Avrupa Birliği, Türkiye ve Kürtler konulu düzenlenen bir toplantıda Belçika Temsilciler Meclisi ve Voülks-Uni partisi üyesi bir parlamenterin yaptığı konuşmada, Kürt sorununun Avrupa’nın gündeminden düşmemesi gerektiğini belirttiği öğrenilmiştir. Son dönemde ise, FEK-BEL tarafından Belçika’da düzenlenen kimlik bildirim eylemi kapsamında toplanan

²⁵⁶ A.g.e., s.133

başvuruların Parlamento yetkililerine verilmesi, bazı Belçikalı yetkililerin PKK'yı bir terör örgütü olarak görmediğini göstermesi açısından önemlidir.

Belçika ile Türkiye arasındaki bir diğer konu da Fehriye Erdal vakasıdır. Aralarında Fehriye Erdal'ın da bulunduğu bir grup DHKP-C militanı, 9 Ocak 1996 günü Sabancı Grubu'nun İstanbul'daki merkezini basarak Otomotiv Grubu Başkanı Özdemir Sabancı'yı öldürmüşlerdir. Daha sonra Fehriye Erdal, Eylül 1999'da Belçika'nın Bruges kentinde bir evde çıkan yangın sırasında üzerinde "Neşe Yıldırım" kimliğiyle yakalanmıştır. Belçika makamları, bir süre sonra yakalanan kişinin Fehriye Erdal olduğunu açıklamıştır. Belçika yasalarına göre bir saldırının terör eylemi sayılması için tam otomatik silahla yapılmış olması gerekmektedir. Oysa Erdal ve suç ortakları, tam otomatik silah kullanmamışlardır. Belçika hükümeti bunun üzerine kendi yasalarını değiştirerek, Aralık 2003'te, Belçika dışında terörizm suçu işleyen başka ülke vatandaşlarının da Belçika'da yargılanabileceğini hükme bağlamıştır. Türkiye'nin iade talebi üzerine Belçika makamları Erdal'ın kesinlikle iade edilmeyeceğini açıklamıştır. Bu durum, Türkiye'de birçok kesimde hayal kırıklığına yol açmıştır. Bu gelişmenin bir Avrupa Birliği ülkesinin ve genel olarak AB'nin terörizmle mücadelede Türkiye'yi yalnız bırakması olarak algılanmış ve bu durum bir çifte standart olarak gösterilmiştir.²⁵⁷

2.2.2.3.2.7. Hollanda

²⁵⁷ Murat Yetkin, "Fehriye Erdal Olayı ve AB'de Terörizm Kriterleri" ,**Radikal**, <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=168699>

Öcalan'ın İmralı'da yaptığı açıklamalardan biri şöyledir: "Hollanda'da bazı evler tutulup siyasi eğitim verilmekteydi. Kalabalık gruplar eğitim yaptıklarına göre; Hollanda yetkililerinin de haberi vardı. Hollanda üslenme ve eğitim alanımızdır; en fazla destek ve para aldığımız yerdir. Ayrıca uyuşturucu ticaretinden elde edilen paraların bir miktarı da bize aktarılıyordu."²⁵⁸ ERNK ve buna bağlı örgütlerin temsilcilerinden oluşan ve PKK terör örgütünün Avrupa'da bir anlamda diplomatik temsilini gerçekleştiren sürgündeki Kürt parlamentosu (SPK) 12 Nisan 1995'te Hollanda'nın Lahey kentinde kurulmuştur. PKK'nın terör faaliyetlerini el altından yürüten ve örgüte uluslararası desteğin önünü açan SPK'nın en yoğun faaliyet gösterdiği yer Hollanda'dır.

PKK'nın silahlı kanadına militan kazandırılmaya çalışılmaktadır. 10 mülteci kampında barındıkları ve ideolojik eğitim almaya devam ettikleri yönünde iddialar bulunmaktadır. Anılan kampların örgüte sağladığı lojistik kolaylıkların yanı sıra propaganda maksatlı sağlanan imkânlar, örgütün güçlenmesine neden olmaktadır. Lavrion mülteci kampında bulunan kaçak Kürt kökenli şahısların Avrupa ülkelerine geçişlerinde Atina'dan faaliyet gösteren PKK mensupları sayesinde İtalya'ya gitmelerine yardımcı olunduğu, örgütün insan kaçakçıları ile işbirliği içinde oldukları gözlemlenmektedir. Hollanda polisi, terörle mücadele çerçevesinde yürüttüğü çalışmalar sırasında, Eindhoven kenti yakınlarındaki bir kasabada terör örgütü PKK'nın militanlarının silahlı eğitim yaptığı bir kampı ortaya çıkarmıştır.²⁵⁹

²⁵⁸ Arslan Tekin, **İmralı'daki Konuk**, s.57

²⁵⁹ Emin Demirel, **Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar**, s.322-327

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının yoğun olarak yaşadığı Amsterdam, Rotterdam, Lahey, Arnheim ve Deventer gibi şehirlerde, örgüt mensuplarının vatandaşlardan zorla para topladığı, bazı işyeri sahiplerini tehditle aylığa bağladığı, para vermeyenlere sürekli olarak baskı yaptığı bilinmektedir. PKK terör örgütü bu ülkedeki faaliyetlerini hala birçok dernek aracılığıyla sürdürmektedir. PKK terör örgütü Hollanda'daki yasal faaliyetlerini ise aşağıda isimleri verilen dernek ve benzeri organizasyonlarla yürütmektedir:

- a) Hollanda'da, Kürt Dernekleri Federasyonu, Kürt İşçileri Kültür Birliği,
- b) Beynelminel Kürt Cemiyeti, Haarlem Türkiye'li İşçi Gençlik Derneği (HTIGD),
- c) Hollanda Türkiye'li İşçiler Federasyonu, Hollanda Kürdistan Komitesi,
- d) Rosa Kültür Merkezi, Türkiyeli Demokrat İşçiler Derneği, Hollanda Kürt İşçiler Derneği (*Komela Karkeren Kurd Le Hollanda*) gibi kuruluşların Türkiye'den yasal veya yasadışı yollarla Hollanda'ya giden, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölge halkını Kürtçülük ideolojisi etrafında örgütleyerek destek ve sempatizan sağladığı bilinmektedir.²⁶⁰

Örgüt, Hollanda'da “Spor Eğitim Merkezi veya Çiftlik Evi” görünümündeki eğitim kampında Avrupa'dan toplanan sempatizan gençlere dönemler halinde ideolojik eğitim vermekte ve terör örgütünün silahlı kanadına eleman

²⁶⁰ M. Sami Denker, **Uluslararası Terör-Türkiye ve PKK**, (İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1997), s.108.

kazandırmaktadır. Ayrıca Hollanda’da; PKK uzantısı kuruluşlarca düzenlenen Kimlik Bildirim Kampanyası’nda, terör örgütü mensubu olduklarını beyan eden şahısların yazılı başvurularının Parlamento Temsilciler Meclisi Dış İlişkiler Komisyonu tarafından kabul edilmiş ve referans olarak muhafaza edilmiştir.

2.2.2.3.2.8.Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Kesimi

PKK terör örgütü, Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Kesimi’nde rahatça faaliyet gösterebilmektedir. Elde edilen bilgiler ve yakalanan PKK militanlarının ifadelerinden, 1994 yılından itibaren Türkiye’den ve Avrupa’dan çeşitli yollarla Yunanistan’a gönderilen PKK militanlarının, bu ülkede örgüte ait mevcut kamplarda patlayıcı madde eğitimine tabii tutuldukları ve bu eğitimi tamamlayan militanların görevlendirildikleri metropol iller ve turistik bölgelerde bombalı saldırılar yapmak üzere Türkiye’ye giriş yaptıkları anlaşılmaktadır. Yunanistan’ın özellikle Avrupa kamuoyunu etkilemek için, Türk turizmini baltalama amaçlı yoğun gayretleri ile ülkesindeki siyasi, askeri ve diğer resmi kişilerin himayelerinde oluşturulan kamplarda Türkiye’nin turistik bölgelerine yönelik bombalama ve sabotaj eğitimlerinin verilmesi yasadışı örgüt ile Yunanistan’ın hangi noktalarda birleştiklerini göstermektedir.

PKK terör örgütü Yunanistan’da; Balkan ülkelerindeki faaliyetlerini yönlendirmek üzere merkezi Atina’da bulunan “YDK(*Yekitiya Demokratik a Gele Kurd*)Balkanlar ve Yunanistan Temsilciliği”ne bağlı; YDK büroları, dayanışma komiteleri ve kültür merkezleri adı altında 10 kadar kuruluşu ve Yunanca basılan

yayın organları ile faaliyet göstermektedir. Öcalan'ın Suriye'den ayrıldıktan sonra üç kez Yunanistan'a gitmesi, yakalandığında Kenya'daki Yunan Büyükelçilik binasında gizlenmesi, üzerindeyse Güney Kıbrıs Yönetimi tarafından verilen gazeteci Lazaros Mavros adına düzenlenmiş sahte bir pasaport çıkması dikkat çekicidir. Ayrıca, Yunan Parlamentosu'nun, 157 milletvekili imzalı bir mektupla Abdullah Öcalan'ı İtalya'da bulunduğu sırada ülkesine davet etmesi, Yunan devlet adamlarının PKK terör örgütü militanlarını Yunanistan'da kabul ederek görüşmeler yapması, Yunanlı milletvekilleri ve emekli generallerinin Lübnan Bekaa'daki örgüt kamplarına kadar giderek terör örgütüne siyasi ve psikolojik destek sağlaması, Yunanlı Amiral Naksakis'in beraberinde iki kurmay subayla birlikte 24 Nisan 1997 tarihinde Irak Zap bölgesine gelerek teröristlere eğitim vermesi, beş Yunan milletvekilinin PKK terör örgütünün Atina sorumlusu ile birlikte Yunan ve sözde örgüt bayrağının bulunduğu bir ortamda ortak basın toplantısı yapması, PKK terör örgütü tarafından Nevruz kutlamaları adı altında 21 Mart tarihlerinde düzenlenen faaliyetlere Yunan resmi makamlarının katılması, Olimpia, Kalavrita ve Lefkasi belediyelerinin Abdullah Öcalan'a "fahri hemşehrilik" unvanı vermesi gibi basın yayın organlarına kadar yansıyan bilgi ve belgeler Yunanistan'ın terörizme verdiği desteği açıkça göstermektedir. Ayrıca, örgüt mensupları, Yunanistan'da patlayıcı madde ve orman yangınları konusunda eğitim gördükten sonra Türkiye'ye metropollere yönelik eylemler için gönderilmekte, sivillere yönelik eylemler gerçekleştirmektedir.

PKK'nın Yunanistan'daki militanlarının Atina civarındaki Lavrion Mülteci Kampı'nda barındıkları ve ideolojik eğitim aldıkları düşünülmektedir. Bu kampın,

Yunanistan Kamu Düzeni Bakanlığına bağlı olduğunu belirten BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin ilgili yazıları Yunanistan'ın PKK terör örgütüne desteğini belgeleyen fotoğraflar ve belgelerdedir. Ayrıca, Lavrion Kampının idari olarak Yunanistan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı ve denetimi altında olduğunu belirten 20 Ekim 1999 tarihli Yunanistan Cumhuriyeti'ne ait Resmi Gazete Yunanistan'ın PKK terör örgütüne desteğini belgeleyen fotoğraflar ve belgelerde sunulmuştur. Anılan kampların örgüte sağladığı lojistik kolaylıkların yanı sıra, propaganda maksatlı sağlanan imkânlar, örgütün güçlenmesine neden olmuştur. Lavrion Mülteci Kampı'nda bulunan kaçak Kürt uyruklu şahısların, Avrupa ülkelerine geçişlerinin, Atina'da faaliyet gösteren PKK mensuplarının organizesinde gerçekleştirildiği, kaçak mültecilerin Patra YDK bürosu himayesinde İtalya'ya gitmelerine yardımcı olunduğu, örgütün insan kaçakçıları ile işbirliği içinde olduğu iddia edilmektedir.

Abdullah Öcalan, İmralı'da Yunanistan'a ilişkin şu ifadelerde bulunmuştur: “Yunanistan, genel politika içinde örgütü kullanmak istemiştir. Ayrıca biz de onları kullandık. Bu, PKK ve o ülkelerin politikalarıdır. Yunanistan'da eğitim merkezleri vardır. 1990 yılından itibaren her konuda eğitim gördüler.”²⁶¹ Abdullah Öcalan ifadesine göre, Öcalan, Yunanistan generalleriyle Bekaa'da görüşüp, onlardan yardım talebinde bulunmuştur ve bu generallerden destek bulmuştur: Lavrion kampının kullanılması, ERNK temsilciliklerinin kurulması gibi. Bunun karşılığında, örgütten Türkiye'deki metropollerde eylemlere ağırlık verilmesi, örgütün turizm gibi ekonomik faaliyetlere yönelmelerini istediklerini belirtmiştir. Bu doğrultuda,

²⁶¹ Arslan Tekin, **İmralı'daki Konuk**, s.435

Yunanistan'da bomba eğitimi başta olmak üzere birçok alanda eğitim aldıklarını vurgulamıştır.²⁶²

Öcalan Güney Kıbrıs Rum Kesimi'ndeki PKK'ya ilişkin olarak ise şu ifadede bulunmuştur: "Güney Rum Kesimi'nde zayıf temsilciliğimiz var. Eğitim ve kamp yok. Sadece örgüt üyelerine kolaylık sağlıyorlar. Pasaport işleri yapıyorlar ve kilise kanalıyla para yardım ediyorlar. Benim diplomatik pasaportum Atina'daki temsilciğimiz vasıtasıyla temin edildi."²⁶³ Özetle, Yunanistan "Düşmanımın düşmanı dostumdur." anlayışına uygun hareket ederek, PKK ile işbirliğine gitmiştir.

Ankara'nın, Atina'yı teröre destek veren ülkeler listesine koyma talebi, Washington ve Brüksel'de olumlu yankı bulamamıştır. Washington bir taraftan Yunanistan'daki Türk düşmanlığı üzerine kurulan siyaset-terör ilişkisini tasfiye etmeye çalışırken, diğer taraftan da bir NATO üyesi olan Yunanistan'ı kendi çizgisinde tutmaya çalışmıştır. Brüksel ise AB üyeleri arasındaki dayanışma adına PKK terörünün yaptığı tahribatı ve buna kendisinin katkısını göz ardı etmeye çalışarak Atina'yı korumaya çalışmıştır. Öcalan yakalanmadan önce PKK'nın başarılı olacağı hesapları yapan ve örgüte her düzeyde destek veren, faaliyetlerine göz yuman AB ülkeleri, Öcalan'ın yargılanma sürecine müdahale etmeye çalışarak örgüte desteklerini dolaylı da olsa devam ettirmektedirler.²⁶⁴

²⁶² A.g.e.,s.53-54

²⁶³ A.g.e.,s.431

²⁶⁴ Emin Gürses, *Ayrılıkçı Terörün Anatomisi IRA-ETA-PKK*, s.148-149

Avrupa'daki bazı ülkeler, PKK'nın faaliyetleriyle özellikle 1989 yazından itibaren yakından ilgilenmeye başlamışlardır. 1989'da başlayan yoğun mülteci akımı, PKK'ya Avrupa'da bir gündem yaratma ve konuyu uluslararası alana taşıma imkânı sağlamıştır. Ayrıca bu mültecilerin önemli bir kısmı ödedikleri aidat ve diğer yardımlarla PKK için birer vergi mükellefi olmuş ya da haraç toplama ve uyuşturucu kuryeliği yapma gibi konularda vergi memuru ihtiyacını da karşılamıştır. Suriye'de iken, İran, Irak ve Suriye'nin doğal müttefikleri olduğunu ifade eden PKK lideri Öcalan, amaca ulaşmak için ABD de dâhil değişik ülkelerle işbirliğine gidilebileceğini de inkâr etmemiştir. Hem Türkiye'de hem de özellikle bazı Avrupa başkentlerinde PKK ile işbirliğinden önemli mali çıkarlar sağlayan gruplar türemiştir. Bunların başında özellikle bazı siyasiler, hukuk büroları ve hükümet dışı kuruluşların üst kademe çalışanları gelmektedir.²⁶⁵

PKK militanları, Yunanistan'ın her konuda, her terör örgütüne açıkça destek verdiğini, para yardımıyla bulunduğunu, eğitim kampları kurularak terör örgütü elemanlarına bombalama, suikast dâhil her türlü eğitimi verdiğini, Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin ise geçişlerde kolaylık, hüviyet ve pasaport temini, örgüte yardım toplama ve gidiş gelişlerde destekleri olduğunu, ayrıca kiliseler kanalıyla örgüt üyelerine yardım yaptıklarını belirtmişlerdir.²⁶⁶

Yunanistan ve Kıbrıs Rum Kesiminin PKK terör örgütüne vermiş oldukları destek, devlet düzeyinde yürütülmektedir. PKK terör örgütüne söz konusu ülkelerin

²⁶⁵ A.g.e. , s.150-151

²⁶⁶ **Ankara 2 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin Sanık Abdullah Öcalan Davası Gerekçeli Kararı** Esas No:1999/21, Karar No: 1999/73 C.Savcılığı Esas No: 1997/271

bakanları, milletvekilleri, çeşitli kademelerdeki askeri ve sivil bürokratları, gazetecileri ve diğer kesimlerince yoğun bir destek vermektedir. Özetle, Yunanistan Türkiye'ye karşı ilan edilmemiş bir savaş kampanyası sürdürmektedir.

2.2.2.3.2.9. İskandinavya

Körfez savaşından sonra Finlandiya'nın gündemine Kürt Meselesi, "Ezilmiş bir halkın mücadelesi" şeklinde girmiştir. Bu görüş üzerinde diğer kuzey ülkeleri parlamentolarının benzer görüşlerinin de etkisi olmuştur. Helsinki'de hala Fin-Kürt dostluk derneği ve Kürt Enformasyon merkezi isimleri ile aynı çatı altındaki PKK uzantısı ve yandaşı kuruluşlar faaliyet göstermektedir.

İsveç hükümeti ise, PKK'yı terör örgütü olarak tanımaktadır; fakat Avrupa'da pek çok ülke gibi Kürt dernekleri federasyonu şemsiyesi altında faaliyet gösteren paravan kuruluşlara tavizkar davranmaktadır. Hükümet, PKK'yı açıkça kınamaktan çekinmekte, sadece başvurduğu şiddet eylemlerine karşı çıkmaktadır. ERNK'nın İsveç'te Türk vatandaşlarından zorla para topladığı bilinmektedir. Aynı şekilde, Stockholm'ün çeşitli bölgelerinde Türk turizmini baltalamaya yönelik posterlerin asılmasını ERNK sağladığı iddia edilmektedir. Ayrıca, örgüt doğrultusunda İsveç'te faaliyet gösteren yaklaşık 42 dernek, İsveç Kürt Dernekleri Federasyonu adı altında toplanmaktadır.²⁶⁷

²⁶⁷ Emin Demirel, *Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar*, s.158

Danimarka kamuoyu, Kürt Sorunu'nu bir azınlık ve insan hakları sorunu olarak görmüş ve ülkesi olmayan bir toplumun bağımsızlık mücadelesi olarak algıladıkları durumu da anlayış ve sempatiyle karşılamışlardır. Hala PKK terör örgütünün, bu ülkede de çeşitli kültürel adlar altında açmış olduğu derneklerin faaliyetlerine devam etmelerinin, bunların yanında 1995 yılında faaliyete başlayan ERNK bürosunun hükümet izniyle resmi olarak açılmasının ve Adalet Bakanının ERNK bürosunun herhangi bir suç işlemediği takdirde faaliyetlerine engelleme getiremeyeceklerini belirtmesinin dikkat çekicidir.

2.2.2.3.2.10. Balkanlar

Bulgaristan'daki PKK mensupları, Atina'daki YDK Balkanlar temsilciliğine bağlı olarak, üç dernek, bir kültür evi, bir komite ve bir merkez ile faaliyetlerini sürdürmektedir. Ayrıca PKK terör örgütü, yasadışı olarak tesis ettiği örgüt evleri ve çeşitli ticari işletmeler vasıtasıyla, örgütün Avrupa bağlantılı militan geçişlerine kolaylık sağlamaktadır. Örgüt, Bulgaristan'daki Türk işadamlarından ve bu ülkeden geçmekte olan tırlardan tehditle para toplamakta, bu ülkedeki organize suç örgütleri ile işbirliği içerisinde başta uyuşturucu madde kaçakçılığı olmak üzere yasadışı faaliyetler yoluyla gelir temin etmekte, çıkardığı "Kürdistan Dergisi" vasıtasıyla örgütsel propaganda yapmaktadır. "Yurtsever Kürt Öğrencileri Birliği" ile "Kürt Hemşehri Derneği" gibi oluşumlar, PKK'nın yan kuruluşu olarak faaliyetlerine devam etmektedirler. Bazı Bulgaristan Sosyalist Partisi mensupları da, terör

örgütünün Bulgaristan'daki bütün etkinliklerine katılmakta ve faaliyetlerini desteklemektedirler.²⁶⁸

Öcalan'ın Bulgaristan'a ilişkin şöyle bir ifadesi vardır: “Bulgaristan’da Sofya’nın merkezinde bir büromuz mevcuttur. Büro eğitim için kullanılıyor. Dernek adı altında bir bürodur. Eğitim verilenler Avrupa’ya aktarılır. Sırbistan’ın elinde bol miktarda Strella füzeleri vardır. Füzeler Avrupa’dan gelen paralar ile alınıyor.”²⁶⁹

Bölücü terör örgütü PKK’nın Romanya’daki faaliyetleri daha çok ticari niteliktedir. Romanya’yı ticari faaliyetleri için bir üs olarak kullanan PKK, bu ülkedeki faaliyetlerini Kürt iş adamları Derneği ile “Mezopotamya’nın Sesi” ismiyle çıkardıkları dergi çerçevesinde sürdürmektedirler. Ayrıca Romanya, terör örgütünün Türkiye’deki büyük şehirlerde ve turistik yörelerde gerçekleştirilecek eylemlerinin planlandığı bir ülkedir. Romanya’da söz konusu eylemlerin koordinasyonu yapılmakta ve Romanya’dan bu eylemlerde kullanılacak patlayıcı maddeler temin edilmektedir.

PKK’nın, Romanya’da aktif olarak faaliyet gösteren ortalama 100-150 kadar mensubu vardır. Bunlar Kürt Kültür Derneği bünyesinde; Bükreş Kürtevi, Romanya Kürdistan Komitesi, Kürt Kültür Merkezi, Köstence Enformasyon Bürosu, Doğulu İşadamları Vakfı adındaki altı organizasyon bünyesinde; militan sağlamakta, propaganda yapmakta, ideolojik eğitim vermekte, siyasi destek sağlamaya yönelik faaliyet göstermektedir. Diğer taraftan Komal’ın Kürt Kültür Merkezi olarak Romen

²⁶⁸ Emin Demirel, *Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar*, s. 322-327

²⁶⁹ Arslan Tekin, *İmrallı’daki Konuk*, s.54

yetkili makamları tarafından resmen tanındığı ve siyasi büro haiz olarak çalışmalarına izin verildiği yönünde alınan bilgiler dikkat çekmektedir. PKK terör örgütü Romanya'yı diğer bölgelerden aktardığı patlayıcı madde sevkiyatında bir ara bölge olarak kullanmaktadır. Romanya'nın tır geçiş güzergâhında olması dolayısıyla, buradan geçen tırlardan zorla haraç topladıkları bilinmektedir. Bu arada, Romanya'daki PKK Merkez Okulu adlı merkezin halen kapalı olmasına rağmen, örgüt sözde başkanlık konseyinin söz konusu merkezin yeniden açılması ve askeri/siyasi eğitime başlanması yönündeki talimatı, örgütün bu ülkedeki varlığını devam ettirme gayreti olarak görülmektedir.²⁷⁰

Romanya'nın PKK için önemi Öcalan'ın şu ifadesiyle özetlenebilir: “Bizim açımızdan Romanya önemlidir. 5000 civarında esnaf kitlemiz mevcuttur. Bükreş'te evlerimiz ve derneklerimiz var. Eğitim amaçlı kullanıyoruz. Bize sık sık serbestlik sağlıyorlar. Romanya Türkiye'den katılanların siyasi eğitim yeridir. Esnaflar kitlesinden dolayı mali açıdan önemlidir. Romanya'dan daha çok teknik malzeme yani telsiz, dürbün, gece görüşü cihazları gelmektedir.”²⁷¹

2.2.3. Abdullah Öcalan'ın Yakalanması Sonrası Gelişmeler

1984'ten bu yana faaliyet gösteren PKK birçok sivilin ve askerinin ölümüne yol açmıştır. Bu ölümlere, ülkenin ekonomik ve siyasi kayıpları da eklendiğinde; Öcalan'ın yakalanmasının yeni bir dönemi başlatacağı düşünülmüştür; fakat yakalandığı dönem Türkiye'nin terör sorununu giderecek bir dönem olmamıştır.

²⁷⁰ Emin Demirel, *Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar*, s.322-327

²⁷¹ Arslan Tekin, *İmralı'daki Konuk*, s.55

Öcalan'ın yakalanması beraberinde birçok komplo teorisi ve spekülasyonu da beraberinde getirmiştir. Öcalan'ın tutulduğu ülkelerden yakalanış şekline kadar birçok tartışma yapılmıştır ve hala da yapılmaktadır. Örgütün finansmanını engelleme yollarından biri, örgüte destek veren ülkelerin örgütle ilişkileri kesebilmektir.

Hukuki gereklilikleri yerine getirmek ve kayıplara uğrayan ailelerin tepkilerini kesmek için Öcalan'ın cezalandırılması gerekmekteydi ve bu ceza, niteliği gereği caydırıcı olmalıydı; fakat böyle bir ceza verilmediği gibi teröristlerin cayması gibi bir durum da söz konusu olmamıştır. Yine de verilen ceza, PKK yanlıları ve bazı kesimler tarafından fazla bulunmuştur ve verilen cezaya tepki gecikmemiştir. Bu tepki, uluslararası anlamda etkisi olan yargı mekanizması AİHM çatısı altında gerçekleştirilmiştir. Ayrıca birçok devlette yer alan örgütle ilgili mekanizmalar da harekete geçirilmiştir.

2.2.3.1. Abdullah Öcalan'ın Yakalanması

Öcalan'ın yakalanması hem Türk hükümeti hem de PKK açısından karşılıklı kazanç getirebilecek bir olgu olarak görülmüştür. Kimilerine göre Öcalan'ın yakalanması sonucu uzun ve kanlı bir PKK ayaklanması gerçekleşmeyecekti ve böylece daha istikrarlı bir ekonomi ve daha demokratik bir Türkiye oluşacaktı. Demokratik ve ekonomik anlamda daha iyiye giden bir Türkiye ise AB'ye girme sürecinde yerine getirmesi gereken kriterleri yerine getirmiş olacaktı. Böylelikle Türkiye'nin Kürt sorunu, aynı zamanda AB'nin sorunu ve sorumluluğu olacaktı.

Buna ilaveten, AB'ye kabulü Türkiye'nin toprak bütünlüğünü koruması konusunda yardımcı olacaktı. Öcalan, "Zafer, demokrasiye dayanır. Herhangi birisi Amerika'ya ya da İngiltere'ye baktığı zaman dünyayı nasıl yönlendirdiklerini ve şekillendirdiklerini iyi anlar. Demokrasi, Batı'nın üstünlüğünü sağlamıştır."²⁷² diyerek demokrasiyi savunduklarını ifade etmiştir.

PKK'ya yardım ve yataklık yapan ülkelerden birinin de Suriye olduğunun bilinmesine rağmen bu konuda net bir siyasi adım atılamamıştır. Bunun en önemli nedeni, Suriye'nin ülkesindeki teröristlere ilişkin takındığı tutumdur. Suriye, topraklarındaki teröristleri iade etmemiştir; çünkü ülkesindeki bu kişileri "siyasi mülteci" olarak görmekteydi ve iadeyi gerçekleştirme nedeni olarak bunu göstermekteydi. Suriye'nin bu tutumu, Türkiye'nin baskısı ve Suriye'nin içinde bulunduğu ortam nedeniyle zamanla değişmiştir. Burada Türkiye'nin baskısından kasıt, Türkiye'deki yetkili ağzların, Türkiye'nin artık Suriye'ye karşı net bir tavır alacağını sinyallerinin vermesidir. Bu değişime giden süreçte yaşanan gelişmeler şöyledir: 1998 yılında Suriye'nin örgüte o zamana kadar verdiği desteğin ulaştığı boyut, Türkiye'nin kararlı bir tutum içine girmesini zorunlu kılmıştır. Buna bağlı olarak Türkiye, diplomatik atağa geçilmiştir. Türkiye, aynı yılın Eylül ayında askeri anlamda da harekete geçmiştir. Türkiye, Suriye sınırına asker yığmaya başlamıştır. 1 Ekim 1998 tarihinde ise Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, T.B.M.M. açılış konuşmasında sert bir şekilde Suriye'yi uyarmıştır.²⁷³

²⁷² Michael M. Gunter, "The continuing Kurdish problem in Turkey after Ocalan's capture", **Third World Quarterly**, 21, 2000, *passim*

²⁷³ Tuncay Özkan, **Operasyon**, (İstanbul: Doğan Kitapçılık, 2000), s.64-65

Suriye içinde bulunduğu olumsuz iç ortam ve dış baskılar nedeniyle yumuşamaya başlamıştır. Gösterilen çabalar 1998 yılında etkisini göstermiş ve 9 Ekim 1998'de Öcalan Suriye'yi terk etmek zorunda kalmıştır.²⁷⁴ Türkiye kararlı tutumundan geri adım atmamış ve sonunda PKK terör örgütünün bu ülkede sürdürdüğü faaliyetlere son vermek amacıyla, Suriye ile Türkiye arasında 20 Ekim 1998 tarihinde Adana'da bir mutabakat belgesi imzalanmıştır. Türkiye etkili bir ilişki yürütmüş ve başarılı olmuştur.

Öcalan, yıllar boyu kendisine her türlü lojistik destek veren, örgüte topraklarında kamplar açan bir ülkeden ayrılıp aynı yardımları yapan ve uluslararası platformda siyasal destek verecek güçte bir başka ülke olan Yunanistan'a gitmek istemiştir; fakat Yunanistan'dan önce Rusya'ya gitmiştir. Avrupa ülkelerine yaptığı sığınma başvurusu kabul edilmeyen Öcalan, 16 Ocak 1999'da yeniden Rusya'ya dönmüştür. Rusya ise Öcalan'a ülkeden ayrılması için 10 günlük müddet tanımıştır. Suriye'den sonra Rusya'ya gittiği Mesut Yılmaz tarafından açıklanan Öcalan, Türkiye'nin diplomatik girişimlerinin sonucu olarak buradan da İtalya'ya geçmiştir. Roma havaalanında sahte pasaport nedeniyle 12 Kasım 1998 tarihinde tutuklanmıştır; ancak Öcalan Türkiye'ye verilmemiştir. MED TV'ye Amsterdam'daki Kürdistan Enformasyon Merkezi tarafından 13 Kasım 1998 tarihinde gönderilen haberde Öcalan'ın Roma'ya İtalyan hükümetinin bilgisi dâhilinde gittiğini belirttiği ifade edilmiştir. İtalyan hükümeti Ankara'nın iade talebine olumsuz cevap vermiş; Öcalan'ın iadesi konusunda Ankara 1957 tarihli Avrupa İade Sözleşmesi'ni dayanak olarak göstermiştir. Bu sözleşmenin

²⁷⁴ A.g.e, s. 186

3.maddesinin 2. fıkrasına göre bireyin ırk, din, ulus ya da siyasi görüşü nedeniyle cezalandırılmasının söz konusu olduğu bir durumda iade edilmeyebileceği belirtilmektedir. İadeyi düzenleyen 11. maddeye ise İtalya çekince koymuş ve ölüm cezasının olduğu ülkelere suçluları iade etmeyeceğini beyan etmiştir. Gerekçe olarak da İtalyan anayasasının ölüm cezasını yasaklayan 2. madde ve 27. maddenin 4. fıkrası olarak göstermiştir.²⁷⁵

İtalya'nın Öcalan'ı Türkiye'ye vermemesinin üzerine halk tarafından İtalyan malları boykot edilmeye başlanmış ve bu boykot Türkiye'nin birçok yerine yayılmıştır. Bu boykot devam ederken 17 Kasım 1998 tarihinde Öcalan, İtalya'da ilk kez sorgulanmış ve sorgulama sırasında Öcalan, kanlı eylemlerden pişmanlık duyduğunu belirtmiştir. Bu olaydan hemen bir gün sonra Avrupa Parlamentosu hiçbir Avrupa ülkesinde Öcalan'a siyasi sığınmacı statüsü ve hakkı verilmemesiyle ilgili aldığı kararı açıklamıştır. 20 Kasım 1998 tarihinde Öcalan, Roma İstinaf Mahkemesi tarafından serbest bırakılmıştır. Bu tarihten 10 gün sonra yani 30 Kasım 1998'de terörist başı Abdullah Öcalan'ın Türkiye'ye iadesi istemini içeren 900 sayfalık dosya İtalyan yetkililere verilmiştir.²⁷⁶

İtalya'nın Öcalan'ı iade etme gerekliliğinin temelinde 1977 tarihli Avrupa Terörizmi Önleme Sözleşmesi yatmaktadır. Bu sözleşmenin 2. maddesi, siyasi içerikli şiddeti içeren eylemlere katılanları iade kapsamına almaktadır. Bu çerçevede içinde olayı değerlendiren ve üzerinde Washington'un artan oranda baskısını

²⁷⁵ Emin Gürses, **Ayrılıkçı Terörün Anatomisi IRA-ETA-PKK**, s.143

²⁷⁶ Abdullah Manaz, **Türkiye'ye Yönelik Terör Odakları**, (İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2005), s.29

hisseden İtalya, Öcalan'ın Türkiye'ye iade edilmemesi ve Yunanistan'a gönderilmesiyle üzerindeki yükten kurtulmuş olmaktadır. Öcalan, Yunan büyükelçisinin Nairobi'deki rezidansında kalmayı istemiştir. Yunanlı yetkililer, Öcalan'a siyasi sığınma verebilecek diğer Afrika ülkeleri ile görüşmelere başlamıştı. Güney Afrika, Öcalan'ı kabul edebilecek gibi görünmüştü. Yunan İstihbarat Teşkilatı'na göre Öcalan'ın Yunan diplomatik temsilciliğinden uzaklaştırılması gerekmektedir. Yerinin bilindiğinden endişe edilmeye başlanmıştır. Öcalan'ın komşu bir ülkeye ya da Kenya'daki bir Yunan Ortodoks kilisesine götürülmesi yönünde görüşmeler 12 Şubat 1999 tarihinde başlamıştı. Kenya güvenlik kuvvetleri, 14 Şubat 1999'da Yunanistan büyükelçiliğine ve büyükelçinin rezidansını kuşatmış ve bundan bir gün sonra Öcalan, Yunan Büyükelçisinin rezidansında Hollanda'ya gitmek üzere havaalanına giderken ortadan kaybolmuştur.

16 Şubat 1999 tarihinde Türk kuvvetleri tarafından Öcalan'ın yakalandığı açıklanmıştır.²⁷⁷ Türkiye, Abdullah Öcalan'ın yakalanıp getirildiğini dönemin Başbakanı Bülent Ecevit'in, 16 Şubat 1999 günü saat 01.00'de düzenlediği basın toplantısıyla öğrenmiştir. Türkiye'de sadece en üst düzey 10 kişinin bildiği operasyon gizli tutulmuş ve Abdullah Öcalan'ı taşıyan özel uçak İstanbul'a, oradan Bandırma'ya ve askeri bir gemiyle İmralı Adası'na götürüldükten sonra Başbakan Ecevit açıklama yapmıştır. Ecevit, MİT Müsteşarı Şenkal Atasagun'la birlikte basının karşısına çıkıp canlı yayında, Öcalan'ın yakalanıp Türkiye'ye getirildiğini duyurmuştur. 15 Şubat 1999'da Kenya'nın başkenti Nairobi'de yakalanan Öcalan, Genelkurmay Özel Kuvvetleri Komutanlığı ve MİT'in oluşturduğu özel tim

²⁷⁷ Abdullah Manaz, **Türkiye'ye Yönelik Terör Odakları, passim**

tarafından, eski devlet bakanlarından Cavit Çağlar'a ait özel uçak ile 15 Şubat'ı 16 Şubat'a bağlayan gece sabaha doğru 03.00'da Türkiye'ye getirilmiştir.²⁷⁸

Öcalan'a göre; yakalanması, dünya çapında bir komplo sonucu gerçekleşmiştir. Öcalan, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne verdiği savunmada, yakalandığı dönemde dünyada yaşanan birçok gelişmeyi yakalanmasıyla ilişkilendirmiştir. O kadar ki, ABD Başkanı Clinton'ı sıkıntıya sokan Monica skandalından, Türkiye'nin Rusya ile imzaladığı Mavi Akım projesine kadar birçok olayı yakalanmasının gerekçeleri arasında saymıştır.²⁷⁹ Öcalan'a göre ABD Başkanı Clinton, Monica skandalı nedeniyle, Yunanistan Ege ve Kıbrıs nedeniyle, Rusya IMF'den aldığı 8 milyarlık kredi ve Mavi Akım Doğalgaz projesi nedeniyle, İsrail de Türkiye'yi yanında tutmak istemesi nedeniyle Türkiye ile işbirliği yapıp kendisini yakalatmıştır. Öcalan dünya gündemindeki tüm olayların merkezine kendisini koymaktaydı; ama savları ciddi bulunmamaktaydı.²⁸⁰

2.2.3.2. Yargılanma Süreci

Öcalan'ın yargılama süreci, Marmara Denizi'nde küçük bir ada olan İmralı'da 31 Mayıs 1999- 29 Haziran 1999 tarihleri arasında sürmüştür. 6. gün 08 Haziran 1999- Mütalaa, 7. gün 23 Haziran 1999 Savunma ve 29 Haziran 1999 Karar olarak gerçekleşmiştir. Öcalan, yurtdışında insanlara sığınma hakkı verilmesi, iş temin edilmesi konusunda bazı derneklerin yardımcı olduğunu belirterek, PKK'nın

²⁷⁸ Bila, **Hangi PKK?**, s.86

²⁷⁹ **A.g.e.**, s.87

²⁸⁰ **A.g.e.**, s.88

insan ticareti yapmış olabileceğini ifade etmiştir. Öcalan, örgütün siyasi eğitim merkezi olan Hollanda’da, bu faaliyetlerden yetkililerin de haberi olabileceğini vurgulamıştır.

Öcalan, örgütün İsviçre’de MED TV’ye finansman sağlayan bazı kuruluşları olduğunu anlatarak, bu tip kuruluşlar yoluyla İsviçre bankalarına para yatırılmış olabileceğini, kimin adına ve kim tarafından yatırıldığını bilmediğini söylemiştir. IRA, Japon Kızılordusu, ETA, Hizbullah, İBDA-C, Kızıl Tugaylar gibi yurtdışı örgütlerle ilişkilerinin bulunmadığını savunan Öcalan, İBDA-C ve Hizbullah’ın, PKK’dan boşalan yerleri doldurmaya çalıştığını ileri sürmüştür.²⁸¹

PKK ve yandaşları Öcalan’ın İmralı’daki duruşmayı Türkiye Cumhuriyeti’nin yargılandığı bir şova dönüştürmesi beklentisi içindeyken, Öcalan beklenmedik bir ifade vermiş ve yapmış olduğu herşey ve geçmişte sebep olunan tüm acılar için özür dilemiştir. Silahlı mücadeleyi bir hata olarak adlandırmış ve Türkiye Cumhuriyeti’ne ve Türk demokrasisine hizmet etme yolundaki arzusunu dile getirmiştir. Dahası, PKK’dan silahlı mücadeleye son vermesini ve 2 Ağustos’ta Türkiye’yi terk etmesini istemiştir. PKK onun bu talimatına uymuş ve silahlı gruplarını büyük çoğunluğunu Irak- İran sınırında bulunan yerlere olmak üzere Türkiye dışına çıkartmıştır.²⁸²

Öcalan, 29 Haziran 1999 tarihinde vatan hainliği ve ayrılıkçı eylemlerde

²⁸¹ “Abdullah Öcalan Yargılanıyor”, <http://www.belgenet.com/dava/durusma02.html>

²⁸² Ümit Özdağ, “Fırat Üniversitesi I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu”, PKK ve Terör Hareketleri, (Elazığ: 2000), s.102

bulunmak suçlarından idam cezasına çarptırılmıştır. Karar, Yargıtay tarafından 21 Ekim 1999 tarihinde onaylanmıştır. Ancak Türk hükümeti, Strazburg'daki Avrupa Konseyi İnsan Hakları Mahkemesi'nin, kararın infazı hakkındaki kararına kadar idam cezasını durdurmuştur. 1 Ağustos 2002 tarihinde, Türk Parlamentosu ölüm cezasının kaldırılmasına ve Avrupa Birliği sistemine uygun olması için Anayasanın değiştirilmesine karar vermiştir. Bu reform sonucu, Öcalan'a verilmiş idam cezası ömür boyu hapis cezasına çevrilmiştir.²⁸³

Öcalan'ın yaptığı tüm değerlendirme ve açıklamalarda, PKK terör örgütünün yıllardır ısrarla vurguladığı ayrılıkçı söylemleri bırakmış olması dikkati çeken en önemli hususlardan biridir. Özellikle Öcalan'ın Avrupa'ya çıkışıyla birlikte söylemlerini değiştirmesi bu tarz söylemlerin günümüzde yoğunlaşan AB'ye giriş sürecinde gündeme gelen tartışmalarla sürdürülmesi örgütün yeni dönem stratejisinin de tamamen dış bağlantılı olarak yürütüldüğü gerçeğini kanıtlayıcı niteliktedir. Bu kanının oluşmasında teröristlerin yurt dışına çekilme dönemi başlatılması da oldukça etkili olmuştur. Burada dikkat çeken asıl nokta bunun Avrupa tarafından aynı paralellikte Türkiye gündemine sokulmasıdır. Aynı dönemde özellikle üzerinde durulan ana temanın üniter yapının bozulmasının yolunu açacak şekilde azınlık kavramının gündeme alınmaya çalışıldığı iddiaları ortaya atılmış olmasıdır. Öcalan'ın yakalanması sürecinin ardından yaptığı açıklamalarda sürekli Batı ülkelerine sataşması ve eleştirmesinin üzerinde durularak konunun irdelenmesi önemlidir.

²⁸³ Abdullah Manaz, **Türkiye'ye Yönelik Terör Odakları**, s.67

Öcalan, yakalanma olayı ve sonrasında yaşanan gelişmeleri açıklayıcı ifadelerde bulunurken; destek aldığı tüm ilişkilerle ilgili önemli bilgiler vermiştir. Abdullah Öcalan, İmralı adasında verdiği ifadelerden birinde ayrıca Türk devletinden ve şehit ailelerinden özür dilemiştir. Ayrıca barışa ve Türk devletine hizmet etmek istediğini belirtmiştir. Bu ifade değerlendirildiğinde; Öcalan'ın barış kılıfı altında terörist kimlikten kurtulmanın ve bu kılıf altında eylemlerin devam etmesinin istediğine dair işaret vermiştir.²⁸⁴ Şiddete ilişkin tanım da yaparak şiddetin “ilkellik ve vahşet” olduğunu; can güvenliği ve kültürel haklar tehlikeye girdiğinde meşru savunma temelinde şiddetin olabileceğini, zorunlu olmadıkça silahlı çatışmaya girilmemesi gerektiğini de belirtmiştir.²⁸⁵

Türkiye’de Öcalan’a dair karar verildikten sonra AİHM, açıkladığı kararda AİHS’nin 6. maddesinde yer alan adil yargılanma hakkının ihlali nedeniyle Öcalan’ın yeniden yargılanması gerektiğini belirtmiştir. Gerekçe olarak da daha önceki içtihat hukukunun devamı olarak DGM’lerde yer alan askeri yargıcın varlığı ileri sürülmüştür. Türkiye, 2003 yılında çıkardığı bir yasayla AİHM’de verilen aleyhte kararlar ile ilgili olarak yeniden yargılama olanağı tanımıştır. Ancak bunu Öcalan ile ilgili AİHM’nin vereceği muhtemel kararı göz önüne alarak 2003 sonrasında kesinleşen kararları, yani Öcalan davasını dışarıda bırakacak şekilde düzenlemiştir. Kısacası, Türkiye Öcalan’ı bir kez daha yargılamamıştır. Maddi hukuk bakımından ele alındığında Öcalan’ın Türkiye’de yeniden yargılanması mümkün değildir. Bunun tek istisnası; lehe olan kanunun geriye yürümesi ilkesidir.

²⁸⁴ Ümit Özdağ, “Fırat Üniversitesi I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu”, PKK ve Terör Hareketleri, s. 94

²⁸⁵ Abdullah Öcalan ile avukatları arasında geçen görüşme notları, Serxwebun, (Mayıs 2000), <http://www.serxwebun.com/2000/05>

Bu ilkeye göre Öcalan davasının yeniden görülmesi ihtimali vardır. Bunun için yargılama talebi ortaya çıktıktan sonra, yargı süreci yeniden başlayacak ve Türk yargısı adil yargılanıp yargılanmadığına karar verecektir. Türk yargısı AİHM'nin kararını uygun bulsa bile, yeniden yargılama yapabilmek için lehe olan kanunun uygulamasıdır. Bunu uygulayıp uygulamamak ise tümüyle Türk yargısının takdirindedir.²⁸⁶

2.2.3.3. AİHM Süreci

Abdullah Öcalan, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yargılanmış ve TCK'nın 125. maddesi gereğince hakkında 29.06.1999 günü idam cezası verilmiştir. Bu cezadan sonra, Avrupa Birliği Uyum Yasaları nedeniyle verilen idam cezası 4771 sayılı kanun çerçevesinde değiştirilerek “ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası”na çevrilmiştir.

Öcalan, hakkındaki kararı avukatları aracılığıyla AİHM'ye göndermiştir ve bu mahkeme söz konusu davayı dört yıldır inceleyerek 12 Mart 2003 tarihinde tamamlamıştır. İnceleme sonucunda Öcalan'ın adil yargılanmadığına, kötü muamele gördüğüne ve savunma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Ancak Türk Yargısı'ndaki kararı hakkaniyete uygun bulan mahkeme, ek tazminat taleplerini dikkate almamış; ancak Türkiye'nin savunma masrafları tutarı olan 100 bin euroyu ödemesini kararlaştırmıştır. Mahkeme davada Türkiye'nin gözaltı süresi, adil yargılama hakkı ve kötü muameleyle ilişkin AİHS'nin 3., 5. ve 6. maddelerini ihlal

²⁸⁶ Mehmet Özcan, “Öcalan Davası ve Sağduyuya Davet”, <http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?id=34&type=2>

ettiği sonucuna varmıştır. Hem Türkiye hem de Öcalan'ın avukatları verilen kararı temyiz edeceklerini açıklamışlardır. AİHM, Öcalan'ın adil yargılanmadan ölüm cezasına mahkûm edildiği kararına varmıştır. Yargı sürecinde gerçekleştirilen DGM'lerde askeri hâkim değişikliğini yeterli bulmayarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6.maddesinin d fıkrasının ihlal edildiğini hükmederek, davayı gören Ankara DGM'yi bağımsız ve tarafsız olmayan bir mahkeme olarak değerlendirmiştir. Gözaltı süresinin uzunluğu sebebiyle AİHS'nin özgürlük ve güvenlik hakkıyla ilgili 5. maddesinin ihlal edildiğine karar veren mahkeme, Öcalan'ın en az yedi gün yargı önüne çıkarılmadan gözaltında tutulduğuna dikkat çekmiştir. Kararda ayrıca Öcalan'ın gözaltı süresince tecrit edildiği ve avukatlarına kısıtlamalar getirildiği belirtilmiştir. AİHM'nin Öcalan ile ilgili kararını değerlendiren hukukçuların bir kısmı, mahkemenin Türkiye'ye karşı ön yargılı olduğu görüşünde birleşerek AİHM'nin kararının çifte standartlı olduğunu, askeri hâkimin sadece iki celsede bulunduğunu, yasa değişikliğinden sonra askeri hâkim gidince sanık ve müdahil avukatlarına duruşmaların yenilenmesi isteyip istemediklerinin sorulduğunu ve hayır cevabını aldıklarını, savunma hakkının hiç ihlal edilmediğini, sanık vekillerin en iyi şartlar içinde görev yapmalarına yardımcı olduğunu ve son karara da sivil hâkimin imza attığını, AİHM'nin Türkiye'yi bir türlü anlamadığını, hazırlık aşamasında dört günü aşan sürede gözaltında tutulduğu iddiasının özgürlük ve güvenlik hakkının ihlali sonucu doğurmayacağını, hukuka ve yasalara uygun olarak yargılanıp idam cezası kararı verildiğini ve AİHM'nin kararının daha üst nitelikte bir karar olduğunu

ifade etmişlerdir.²⁸⁷

AIHM'nin seçilmiş olma nedeni, örgütün düşünüş tarzını görmek açısından önemlidir. Bunu görmeden önce de AIHM'ye gidilen süreçte örgütün sempatizanları ve üyelerince verilen tepkilere bakmak gerekir. Öcalan'a verilen idam kararının ardından uygulanacak prosedüre yönelik olarak AKP Hükümeti 12 Ocak 2000 tarihinde liderler zirvesinde konunun karara bağlanılacağını kamuoyuna açıklamasının ardından, terör örgütü ve yandaşı kurumların arka arkaya açıklamaları basına yansımıştır. Öcalan, yargılama sürecine ilişkin olarak Türkiye'deki hukuk yollarını tükettikten sonra prosedür gereği AIHM'ye başvurabilmiştir. Bu girişimi nedeniyle Öcalan'ın davayı azınlık hakları ile ilgili bir soruna dönüştüğüne dair kanı oluşmuştur. Bu kanı, dayanağını "Kopenhag Kriterleri" içindeki unsurlardan almaktaydı. Yine bu fikre göre davanın gerçekleştiği dönem de Öcalan'ın hedefine uygun bir dönemdir.²⁸⁸

Verilen idam kararı, örgüt tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Kararın ardından yapılan açıklamada; örgüt, kararı "demokratik haklarına" yöneltilen bir tehdit olarak değerlendirmiştir. Bu karar sonrasında terör örgütü, "fedai eylem" tarzını benimseyerek, başta metropol illerde kullanılmak üzere birçok militanını çeşitli intihar türü eylemler gerçekleştirmek amacıyla yetiştirmeye başlamıştır. İdam kararının ardından Türkiye içinde hukuk yollarını tüketen Öcalan, Yargıtay'a cezasının bozulması amacıyla avukatları aracılığıyla başvuru yapıp Yargıtay

²⁸⁷Orhan Usta, **Güneydoğu'da Terör Görünümü ve Devlet Siyaseti**, (Siirt: Siirt Valiliği Yayınları, No:6, 2003), s.42-43

²⁸⁸ Adem Uzun, **PKK'dan KADEK'e Bir Terör Örgütünün Anatomisi**, s.203

başkanlığı 9. Ceza Dairesi'ne idam kararının bozulması ile ilgili savunmasını vermiştir. Öcalan, yapmış olduğu savunmada, bugüne kadar PKK tarafından gerçekleştirilen terör eylemlerinden “son Kürt isyanı” olarak bahsederek davanın ve yaşanan olayların “savaş hukuku” kuralları çerçevesinde ele alınarak değerlendirilmesi talebinde bulunmuştur. Savunmasında yargılanmasına yönelik temelde uluslararası hukukun çiğnendiğini ileri süren Öcalan, Türkiye'ye teslim edilmiş başta Yunanistan olmak üzere, birçok Avrupa ülkesinin ulusal hukuklarını göz ardı etmeleri ve açıklığa kavuşturulması gereken devlet ve hükümet çıkarlarını esas alarak komplocu yöntemleri temel aldıklarını ileri sürmüştür. Sözde demokratikleşme ve siyasal kazanımlar elde etme amacıyla olan Öcalan, mahkemedeki savunmasında toplumun tüm kesimlerine dil, din, ırk, ulus ve etnik farklılıkları ne olursa olsun herkese düşünce, inanç ve kültür değerlerini özgürce yaşama hakkı verilmesi talebinde de bulunmuştur. Ayrılıkçı söylemleri bir tarafa bırakan Öcalan, tüm çabasının “PKK'yı şiddet yönteminden arındırma ve Türkiye'nin içine girdiği demokratikleşme sürecine yasal dönüşümüne hazırlama” amacından ibaret olduğunu belirterek, PKK'nın da bu kararlılığını ortaya koyduğunu ileri sürmüştür.²⁸⁹

Öcalan, Türkiye'nin de hukuken bağlı olduğu AİHS ile ilgili olarak, “bireysel haklar, medeni haklar, ekonomik ve sosyal haklar, halkların ve kültürlerin varlığını özgürce belirleme haklarının” AİHS'de daha kapsamlı tanımlandığını ve gereklerinin tüm üyelerince sağlanmasını zorunlu kıldığını iddiasıyla, umudunu AİHM sürecine

²⁸⁹ Öcalan Davası Yargıtay'daki Savunma-2, <http://www.belgenet.com/dava/ysavunma1a.html>

bağlamıştır.²⁹⁰ PKK terör örgütünün lideri Öcalan'a verilen idam kararının sonrasında, cezanın ömür boyu hapse çevrilmesi için, avukatları aracılığı ile AİHM'ye gidilip, yapılan başvurunun 21 Kasım 2000 tarihinde gündeme alınacağı açıklanmıştır. AİHM tarafından Abdullah Öcalan'ın dava içeriği 29 Kasım 2000 tarihinde görüşülmüştür. Bu görüşme için Öcalan'ın avukatlarınca iki yüz sayfalık savunma metin hazırlanıp, 7 Kasım 2000 tarihinde mahkemeye verilmiştir. Bu arada örgüt, mahkeme sürecini etkileyebilmek için Fransa'nın Strazburg kentinde 21 Kasım 2000'de, AİHM'de görülecek dava için terör örgütü sempatanlarına çağrıda bulunarak önemli oranda desteği toplama çabası içerisine girip dava sürecini etkilemeyi amaçlamıştır.²⁹¹

Öcalan'ın AİHM'de görülecek davası öncesinde Avrupa'da kamuoyu oluşturmak amacıyla Kürdistan Gençlik Kolları tarafından başta Strazburg olmak üzere çeşitli kentlerde birtakım yürüyüşler düzenlenmiştir. AİHM'de 21 Kasım 2000 tarihinde Öcalan'ın avukatları tarafından verilen savunmada “Öcalan'ın Kenya'dan kaçırılarak Türkiye'ye getirilmesinin uluslararası bir komplo olduğunu, DGM duruşmalarının ikisinde askeri hâkimin bulunmasını” ileri sürerek itiraz etmişler ve bu durumların uluslararası hukuka aykırılığını iddia etmişlerdir. AİHM, Öcalan'ın avukatları tarafından sunulan başvuruyu inceleyerek “işkence, yaşam hakkı, özgürlük ve yargılanma esnasında usulsüzlükler” gibi hususlarda, Öcalan'ın 15 Şubat 1999 tarihinde Türkiye'ye getirilme ve idam kararına kadar olan süreye ilişkin başvuruyu kabul ettiğini açıklamıştır.

²⁹⁰ <http://www.serxwebun.com/2001/09/index.html>, (Eylül 2001), s. 6

²⁹¹ <http://www.serxwebun.com/2000/11/hab01.html>, (Kasım 2000), s. 38

Öcalan'ın AİHM'de 31 Ağustos 2001 tarihinde görüşülmesi beklenen davası avukatlarının savunmayı tamamlayamaması üzerine avukatlarının mahkemeye yaptıkları başvuru sonrasında 28 Eylül 2001 tarihine ertelenmiştir. Terör örgütü yandaşları da Öcalan'ın AİHM'de görülecek davasını siyasi bir sorun haline dönüştürme içine girmiştir. Buna örnek olarak 28 Eylül 2001'den itibaren örgütün giriştiği siyasi eylemler verilebilir: Yurt içinde ve yurt dışında oturma eylemi, iş yerlerini kapatma, grev, toplantı...²⁹²

Öcalan'ın avukatları AİHM'de başlayan dava süreci ile ilgili olarak 28 Eylül 2001 tarihinde Öcalan'ın 3000 sayfadan oluşan savunmalarını mahkemeye vermiştir. Savunmada üzerinde durulan unsurlar, Öcalan'ın Türkiye'ye getirilme usulü, getirilirken bir şekilde olaya dâhil olmuş ülkelerin durumları, İmralı duruşmalarında usulsüzlükler, idam ve Kürt sorunu oldu. Mahkemenin başlaması ile birlikte Avrupa'nın birçok merkezinde çeşitli gösteriler düzenlenerek, dava sürecini etkileyebilmek ve konunun azınlıklar kavramı çerçevesinde tartışılmasını amaçlayan gösteriler tertip edilmiştir. Bu gösterilerin Kürtlük bilincini çağrıştıran temalarla da desteklendiği görüldü. Söz konusu davanın, 28 Eylül 2001 tarihinde başlamasına dair mahkemeye verilen savunmanın içeriğinde, dinlerin doğuşu ve gelişimi, toplumsal mücadelelerin oluşumu, medeniyetlerin doğuşu ve neolitik dönemden bugüne kadar kadının köleleştirilmesi gibi felsefi ve geniş bir tarih çözümlemesinin yapılmaya çalışıldığı görülmüştür. Öcalan Rus hükümetinden siyasi sığınma hakkı talep ettiğinde bu başvurunun, Duma'da 1'e karşı 298 oyla siyasi sığınma hakkının kabul edilmesine rağmen Rusya'nın Öcalan'ı sınır dışı etme uygulamasının hukuka

²⁹² “21 Eylül 2001 tarihli PKK Başkanlık Konseyi Açıklaması” ,**Serxwebun**, (Eylül 2001)

aykırılığı iddia edilmiştir. Bu iddia savunmadaki en önemli unsurlardan biridir. Bu durumun hukuka aykırılığı iddia edilerek uygulamanın, AB ve AİHM'nin kapsamına girdiği belirtilerek konunun mahkemece dikkate alınması talep edilmiştir.²⁹³

Avrupa Parlamentosu'nda 1998 yılında kabul edilen "Türkiye Hakkında Avrupa Stratejisi" başlıklı alınan kararla Türkiye'ye yönelik; "Özellikle Kürtlerin maruz kaldığı zulüm, hapis ve işkenceye son verilmesi, Leyla Zana'nın serbest bırakılması, Kürt halkının temsilcilerini de içeren toplum güçleri arasında diyalog kurulması, Türkiye'deki her kesime ana dilleri ile eğitim hakkı ile Kürt dilinde yayın ve kendini anlatma özgürlüğü verilmesi, TBMM'de Kürtlerin temsil edilmesi, Siyasi Partiler Yasasının değiştirilmesi, seçimlerdeki %10 barajının kaldırılması ve anti terör yasasının iptali, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden olağanüstü halin kaldırılması ve köy koruyucuları sisteminin tasfiyesi; PKK'nın tek taraflı ateşkesinin kabul edilmesi ve Kürt hedeflerine saldırıların durdurulması konularını içeren hususlar bulunmaktaydı. Öcalan hakkında verilen idam cezasının kaldırılmasını ana gündem maddesi haline getirmeye çalışan terör örgütü sempatizanları bu hususu her ortamda tartışmaya açma gayreti içerisine girip bu kapsamda Öcalan'ın avukatlarından İrfan Dünder, Öcalan'ın Kürtler için stratejik önemine dikkat çekerek idam cezasının kaldırılmasını aksi durumda halklar arasında büyük bir kopuş yaratıp yüzyılı kaybettireceğini belirtmiştir. Türkiye gündeminde yer edinen AB'ye giriş ve giriş öncesi, Kopenhag kriterlerine geçiş süreci ile ilgili tartışmalar Öcalan'ın idam

²⁹³ **Özgür Politika**, (09 Ekim 2001)

kararı sonrasında kamuoyunda yoğun bir şekilde tartışılmaya başlanmıştır.²⁹⁴

İdam kararına ilişkin alınan kararın ömür boyu hapse çevrilmesi kararının ardından başta “şehit yakınları” olmak üzere geniş bir kitleden tepki gelmiştir. Konuyla ilgili olarak yapılan açıklamalarda, idam kararının ertelenmesi sonrasında Türkiye’nin aleyhine gelişmelerin yaşanması durumunda karar dosyasının T.B.M.M.’ye gönderileceği açıklaması yapılmıştır.²⁹⁵

12 Mayıs 2005’te Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Büyük Dairesi’nin Öcalan Başvurusuna İlişkin Kararı açıklanmıştır. Bu karara göre;

- 1) Gözaltının yasal olmadığı itirazının ileri sürülebileceği bir iç hukuk yolunun olmaması ve yakalandıktan sonra derhal bir hâkim önüne çıkartılmamış olması nedenleriyle Sözleşme’nin kişi özgürlüğü ve güvenliğine ilişkin 5. maddesinin;
- 2) Yargılamanın bir bölümünde askeri hâkim bulunması nedeniyle bağımsız ve tarafsız bir mahkemede yargılanmadığı, gözaltında bulunduğu sırada avukat yardımından yararlandırılmadığı, yargılamanın ileri aşamalarına kadar yargılama dosyasına ulaşma imkânı verilmediği, avukatlarına sayı, görüşme süresi ve dosyaya ulaşma imkânlarında kısıtlamalar uygulandığı gerekçeleriyle Sözleşme’nin adil yargılamaya ilişkin 6. maddesinin; adil olmayan yargılama neticesinde ölüm cezasına çarptırılmış olması nedeniyle Sözleşme’nin işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin 3. maddesinin, ihlal edildiğine karar vermiştir.

²⁹⁴ <http://www.ozgurpolitika.org/2001.05.04/allhab.html>, (29 Haziran 2001)

²⁹⁵ <http://www.arsiv2.hurriyet.com.tr/hur/turk/00/01/15/turkiye/04tur.htm>

3) Öte yandan, AİHM, Öcalan'ın yakalanması sebebiyle kişi özgürlüğü ve güvenliğinin, idam cezasına hükmedilmiş olması sebebiyle yaşam hakkının ve bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının, idam cezasının uygulanmasına yönelik şikâyetleri, Kenya'dan Türkiye'ye getirilme ve İmralı adasındaki hükümlülük koşulları nedeniyle kötü muamele yasağının ve bireysel başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkin olarak ise, ihlal bulunmadığı sonucuna varmıştır. Ayrıca, Sözleşme'nin 7, 8, 9, 10, 13, 14 ve 18. maddelerine ilişkin iddiaların incelenmesine gerek bulunmadığına karar vermiştir.

4) AİHM, kararında başvurana ayrıca bir tazminat ödenmesine ihtiyaç bulunmadığına, ancak yargılama giderlerinin ödenmesine hükmetmiştir.

5) Karar, bundan sonraki aşamada, uygulamayı denetlemekten sorumlu Avrupa Konseyi Delegation Komitesi'nde ele alınacaktır.

6) Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına saygılı, demokratik bir hukuk devletidir ve yargı bağımsızdır. Anayasa, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler ve yürürlükteki yasalar çerçevesinde gereği takdir edilecektir.²⁹⁶

AİHM Büyük Dairesi, Öcalan'ın başvurusuna (46221/99) ilişkin kararında şunlara hükmetmiştir:

²⁹⁶http://www.disisleri.gov.tr/MFA_tr/BasinEnformasyon/Aciklamalar/2005/Mayis/NO79_12Mayis2005.htm

- 1) **Red:** AİHM, Hükümetimizin Sözleşme'nin 5/1, 3 ve 4. maddelerine ilişkin ilk itirazını reddetmiştir (iç hukuk yollarının tüketilmediği yolundaki itirazlar).
- 2) İhlalin mevcut olduğuna hükmedilen iddialar: AİHM;
 - a) Gözaltının hukukiliği itirazının ileri sürülebileceği bir iç hukuk yolunun olmaması sebebiyle, Sözleşme'nin 5/4. maddesinin (oybirliğiyle),
 - b) Yakalandıktan sonra derhal bir hâkim önüne çıkartılmamış olması sebebiyle Sözleşme'nin 5/3. maddesinin (oybirliğiyle),
 - c) Bağımsız ve tarafsız bir mahkemede yargılanmadığı gerekçesiyle Sözleşme'nin 6/1. maddesinin (11'e karşı 6 oy ile),
 - d) Sözleşme'nin 6/1. maddesiyle bağlantılı olarak, adil yargılanmadığı gerekçesiyle Sözleşme'nin 6/3(b) ve (c) maddelerin çarpıtılmış olması sebebiyle Sözleşme'nin 3. maddesinin (13'e karşı 4 oy ile) ihlal edildiğine karar vermiştir.
- 3) İhlalin mevcut olmadığına hükmedilen iddialar: AİHM;
 - a) Başvuranın yakalanmasına ilişkin olarak Sözleşme'nin kişi özgürlüğü ve güvenliğini düzenleyen 5/1. maddesinin (oybirliğiyle),
 - b) Sözleşme'nin yaşam hakkına ilişkin 2. maddesinin (oybirliğiyle),

- c) İdam cezasına hükmedilmiş olması nedeniyle Sözleşme'nin 2. maddesi ile bağlantılı olarak, 14. maddesinin ihlal edilmediğine (oybirliğiyle),in (oybirliğiyle),
- d) İdam cezasının uygulanmasına yönelik şikâyetine ilişkin olarak Sözleşme'nin 3. maddesinin (oybirliğiyle),
- e) Kenya'dan Türkiye'ye getirilme şartlarına ilişkin olarak kötü muamele yasağını düzenleyen Sözleşme'nin 3. maddesinin (oybirliğiyle),
- f) Başvuranın İmralı adasındaki hükümlülük şartlarına ilişkin olarak Sözleşme'nin 3. maddesinin (oybirliğiyle),
- g) Bireysel başvuru hakkını düzenleyen Sözleşme'nin 34. maddesinin (oybirliğiyle),

ihlal edilmediğine karar vermiştir.

4) Yukarıdaki maddelerle beraber veya ayrı ayrı olarak Sözleşme'nin 7, 8, 9, 10, 13, 14 ve 18.maddelerine ilişkin iddiaların ayrıca incelenmesine gerek bulunmadığına,

5) Sözleşme'nin 3, 5 ve 6. maddelerinin ihlal edildiğine ilişkin tespitin başvuranın uğradığı zararın tatmin açısından yeterli olduğuna,

6) Yargılama gideri olarak da bütün harç ve vergilerden muaf olarak 120.000 Euro ödenmesine karar vermiştir.

AİHM Büyük Dairesi'nin anılan kararı ile 12 Mart 2003 tarihli AİHM 1.Dairesi'nin kararı arasında yargılama gideri dışında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır.²⁹⁷

2.2.3.4.PKK'nın Siyasallaşma Çabaları

Silahlı mücadeleye başlamalarından günümüze dek PKK ve Kongra-Gel'de meydana gelen gelişmeleri incelememiz örgütün siyasallaşma sürecini anlamamız bakımından önemlidir. PKK, 1978 yılında Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu bölgelerini, Irak, İran ve Suriye'nin de belirli bölgelerini içerecek şekilde "Birleşik Kürdistan Devleti" kurma amacıyla kurulmuştur. PKK, 15 Ağustos 1984'te başlattığı ve Öcalan'ın yakalandığı 15 Şubat 1999 tarihine kadarki 15 yıllık süreçte, sürekli saldırıya yönelik eylemlerde bulunmuştur.

1991 Körfez Savaşı, PKK konusunda önemli bir dönüm noktasıdır. Bu savaş sonrasında Kuzey Irak'ta oluşan güç boşluğu nedeniyle bir süre silahlı gücünü artıran PKK, eylemlerini artırmışsa da askeri açıdan "denge" aşamasına geçememiştir. 1992 yılında kavram değişikliğine yönelen ve "alan hakimiyeti" stratejisini uygulamaya koyan Türk Silahlı Kuvvetleri karşısında, 1992'den itibaren askeri açıdan gerilemeye başlamış, 1995 yılında Kuzey Irak'a yapılan büyük çaplı operasyonlarla silahlı

²⁹⁷http://www.disisleri.gov.tr/MFA_tr/BasinEnformasyon/BasinBilgiNotlari/2005/Mayis/BN9_12Mayis2005.htm

etkinliğini giderek yitirdiği düşünülmüştür; ancak son dönemdeki PKK faaliyetleri bu varsayımı çürütecek niteliktedir. PKK, başta Suriye ve Yunanistan olmak üzere Irak, Lübnan, Libya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Ermenistan ve Batı Avrupa ülkelerinden, bu ülkelerdeki çeşitli dernek ve sivil toplum kuruluşları tarafından askeri ve siyasi destek görmüştür.²⁹⁸ Bu ülkelerde çıkarılan yayınların ise bir kısmı şöyledir: Botan Dergisi, Mart 1992'den itibaren Ermenistan'da Ermenice olarak çıkarılmaya başlanmıştır. Kürdistan Bağımsızlık Radyosu, 1997 yılı içerisinde Kuzey Irak'ta yayınlanmaya başlanmıştır. Riya Karker, Libya'da, Savtul Kürdistan Suriye'de, Denge Kürdistan, Serkewtin ve Kovera Kürdistan ise Lübnan'da olan yayınlardır.

1991 Körfez Savaşı'ndan sonra bölgede söz sahibi olmak isteyen ABD ile Batı Avrupa ülkeleri, PKK'yı terör örgütü olarak ilan etmelerine rağmen, örgütün yan kuruluşlarının faaliyetlerine son vermeye yönelik bir girişimde bulunmamışlardır. Bila'ya göre Körfez Savaşı sonrası Bağdat yönetimi için yasak bölge ilan edilen 36. paralelin kuzeyi Kürt devletinin fiili sınırı olarak çizilmiştir ve "Provide Comfort Harekâtı (Huzur Operasyonu)" süresince insani yardım faaliyetleri içinde Kuzey Irak'ta devlet olmanın gerektirdiği kurumların oluşturulmasına başlanmıştır.²⁹⁹ Bu süreçte, PKK da askeri açıdan güçlendirilmiştir. Askeri açıdan sağlanan destekte dalgalanmalar gözlemlense de siyasi açıdan özellikle Batı Avrupa ve ABD, sorunun siyasallaşması ve siyasal çözüm aranması yönünde ağırlığını koymuştur. ABD ve AB'nin bu tutumu, 2004 yılı itibarıyla da geçerli olmuştur. Gelecekte de bu tutumun devam edebileceği tahmin edilmektedir. Bu süreçte

²⁹⁸ Serxwebun, "PKK Başkanlık Konseyi açıklaması", (Ağustos 1999), s.14

²⁹⁹ Bila, Hangi PKK?, s.48-52

vurgulanması gereken bir olgu da PKK'nın silahlı propaganda dönemindeki eylemlerinin "Kürt ulus bilinci" yaratma amacına dönük olduğudur ki terör süreciyle paralel yürütülen siyasallaşma faaliyetleriyle bu yolda mesafe alınmıştır. Kürt kimliğine dayalı bir siyasallaşma yaşandığı ve Güneydoğu'da farklılaşan bir coğrafya oluştuğu söylenebilmektedir.

Örgütün değişimine ilişkin kanıt olarak örgütün yaptığı açıklamalara bakıldığında bu değişimin sadece Öcalan'ın kafasındaki bir düşünce olmadığı anlaşılmaktadır³⁰⁰. Ayrıca, AİHM, Abdullah Öcalan'ın yargılanmasının adil olmadığı görüşünü savunurken, eski kurucular ve Öcalan'ın vekilleri silahlı mücadeleyi bırakarak, haklarını demokratik yollardan aramanın mücadelesini vermektedirler.³⁰¹ Bu bağlamda siyasi açıdan organize olmak için Yurtsever ve Demokratik Kürdistan Partisi'ni (PPDK)³⁰² kurmuşlardır. Eski kurucu PKK'lılar Öcalan'ı Hitler ve Stalin'e benzetmekte ve Öcalan'ı despot olmakla suçlamaktadırlar. Öcalan'ın eleştirildiği bir konu da oldukça fazla sayıda kendisine muhalif kişileri öldürme emirleridir. Bu suçlamaları yapanların arasında PKK kadrosunun en önemli isimlerinden Nizamettin Taş, Shahnaz Altun ve hatta Abdullah Öcalan'ın kardeşi Osman Öcalan da bulunmaktadır.³⁰³ Öcalan'ın yakalanmasından sonra PKK'nın asıl kuruluş ve mücadele amacı olan "Kürdistan'ın bağımsızlığı" tezinden uzaklaşanlar suçlanmaktadırlar. PPDK Genel Sekreteri Nizamettin Taş, " Abdullah Öcalan, Kürtlerin, Türk devletinin bireyleri üyeleri olduğunu söylemektedir. Kendisi açıkça

³⁰⁰ Serxwebun, "PKK Başkanlık Konseyi açıklaması", Ağustos 1999, s.14

³⁰¹ Chris Kutschera, "PKK dissidents urge a descent from the mountains", *The Middle East Current Affairs*, 2, 358, (2005), s.26-27

³⁰² The Party Patriotic and Democratic of Kurdistan.

³⁰³ A.g.e., s.26-27

Kemalist olduğunu ve Türk devletinin kendisine güvenmesi gerektiğini söylüyor.” demiştir.

Silahlı mücadeleyi bırakan üyeler, PPK'nın yapılandırılmış siyasi bir parti olması gerektiğini ve AB'nin imkânları doğrultusunda Türkiye'ye baskı yaparak reformları kabul etmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Nizamettin Taş, “Eğer Türkiye’de bir derecede demokrasi varsa, Kürtler yeni liderlerini seçebilirlerse, Kürtler kendilerini sivil toplum içinde organize edebilirler ve böylece Kürtler amaçlarına demokratik yollardan ulaşmış olurlar. Türkiye’de federal bir sistem kurmak istiyoruz ve bütün Kürtlerin birliğini korumak istiyoruz. Belki gelecekte Liberal Kürdistan Birliği’ne sahip oluruz.” demiştir. Shahnaz Altun ise, “PKK'nın üyesi olmak, bir dine bağlanmak gibidir. Benim temel hedefim Kürdistan'ın bağımsızlığıdır; fakat federalizm süreci içerisinde. Bağımsızlık sonradan gelecektir.” demiştir.³⁰⁴

Terör örgütü, yürütülen mücadelede bugüne kadar silahlı kadrolarının ulusal sorunun tanımlanmasını sağlayarak çözümün dayatılmasında aktif rol oynadığını; yeni dönemde de politik güç kaynaklarından birinin de yine silahlı kadroların olacağını açıklamıştır.³⁰⁵Bu açıdan, pratikte silahlı kadroların çalışmalarının önüne geçen faktörün halkın eyleme yönelik mücadelesi olarak belirtilmiştir. Kitlelerin örgütlü bir şekilde eyleme girişmesi temel olarak benimsenmiştir. Bu doğrultuda Abdullah Öcalan'ın savunma ve ifadelerinin terör örgütünün tüm kademeleri

³⁰⁴ A.g.e., s.28

³⁰⁵ Serxwebun, “PKK Başkanlık Konseyi açıklaması”, (Ağustos 1999), s.14

tarafından anlaşılıp özümsemesi örgütçe kararlaştırılmıştır.³⁰⁶ Ayrıca bu dönemde siyasallaşma yolunda atılması gerekli olan adımların örgüt tabanına kabul ettirilmesi ve tabandan gelebilecek aykırı görüşlerin eritilmesi yönündeki çalışmalara da ağırlık verilmiştir. Yurt içerisinde örgütün sözde siyasi arenada temsilcisi pozisyonunda hareket eden HADEP başta olmak üzere çeşitli parti, vakıf, dernek ve kitle örgütleri aracılığıyla; yurt dışında ise ERNK temsilcilikleri, yandaş kişi ve kuruluşlar aracılığıyla siyasallaşma yönündeki gayretleri artırılmıştır.

Abdullah Öcalan tarafından yönlendirilen PKK terör örgütünün, siyasallaşma gayretleri içerisinde HADEP'in yaptığı faaliyetler önemlidir. Öcalan, Yedinci Kongre öncesinde siyasallaşma amaçlı yeni dönem stratejisini ortaya koyma yolundaki siyasi çalışmanın her alanda artan önemine işaret etmiştir. Öcalan, yeni dönem stratejisinde HADEP ve benzeri oluşumları temel öge olarak belirlemiştir. Uygulanacak yeni dönem stratejisi dâhilinde, demokratik siyasal bir yapılanmaya gitmenin yolunun örgütlü çalışmaları yürütmekten geçtiği görülmüştür. PKK tarafından Kürt kültürel kimliğinin tanınması çerçevesinde adım atılan süreçte, HADEP'e bir anlamda PKK'yı aklama görevi verilmiştir.

Öcalan'ın yakalanmasıyla birlikte terör örgütünün siyasallaşma çalışmaları içerisinde HADEP'e önemli görevler verilmiştir. Öcalan, İmralı adasında avukatları ile yaptığı görüşmeler sonrasında HADEP'in vizyonu içerisine Türkiyelileri katabileceğini belirtirken, bu kapsamdaki girişimlerin Avrupa üzerinden yapılmasını tavsiye etmiş, ayrıca Avrupa'da yaşayan Türk-Kürt emekçilerinden ekonomik yardım

³⁰⁶ A.g.e., s.17.

da alınabileceği üzerinde durmuş, partinin marjinallikten çıkması gereğini belirterek, açılım yapılmasını istemiştir.³⁰⁷

Öcalan, HADEP'in bölgenin koşullarını, Türkiye gerçeklerini gözeten, sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik taleplerin demokratik bir örgütlenmeye dayanması gerektiğini ifade etmiştir. Parti, demokratik çözümü bölgeye indirgeyerek Türkiye partisi olmasını hukuka uydurarak bu şekilde savunulabileceğini ve bu amacı gerçekleştirirken feodallikten sıyrılmak gerektiğini söylemiştir. Bunların gerektiği şekilde yapıldığı takdirde, HADEP'in Türkiye tarafından kabul edilebileceğini söyleyerek, partinin önünü açmaya çalışmıştır.³⁰⁸ HADEP'in özeleştirisini de yapan Öcalan, partinin kullandığı tabanın aynı olmasına karşılık demokratik siyaset yapmadığını ve hatta PKK'nın yan kuruluşu olma iddiasından kendilerini kurtaramadıklarını, siyasi misyonunu gerçekleştiremediklerini ve mücadeleye etkin desteği oluşturamadıklarını ifade etmiştir.³⁰⁹

Siyasallaşmanın Adımları:

Uluslararası sistemin istikrarsızlığı içinde sorun yaşayan Öcalan, bir taraftan örgütü sistemin taleplerine uygun bir şekle sokmaya çalışırken; diğer taraftan da örgütün silahlı mücadelesine zarar verecek ayrılmaları önlemek istemiştir. Bu da, PKK'nın siyasallaşırken silahı bırakma niyetinde olmadığını göstermektedir. Uluslararası sistemin taleplerini karşılayabilmek için bir dizi değişikliğin gündeme

³⁰⁷ Abdullah Öcalan, "Geleceğe Notlar", **Özgür Halk Dergisi**, 109, (2000), s.17

³⁰⁸ "Abdullah Öcalan'ın avukatları ile Görüşme Notları", **Serxwebun**, Nisan 2001, s.10

³⁰⁹ **Özgür Halk Dergisi**, 4, (15 Kasım 1999), s.13

getirildiği Şubat 2000 yılında PKK'nın Yedinci Olağanüstü Kongresi'ne sunulan politik raporda eleştiren Öcalan, çalışma yaklaşımlarının iflas ettiğini belirtmiştir. Başkanlık konseyi üyesi Nizamettin Taş ise eski tarzı mahkûm ettiklerini ifade etmiştir. Bunlar yenilgi sonrası yeni hareket tarzları belirlemenin ifadeleridir.³¹⁰

Örgütün yeni stratejisini uygulamaya başlamasının en belirgin kanıtı, KADEK'in kurulmasıdır. 4-10 Nisan 2002 tarihinde toplanan ve PKK'nın Sekizinci Kongresi olması gereken bu kongre, KADEK'in Birinci Kongresi olarak ilan edilmiştir. Bu kongrede Öcalan'ın örgüt için geliştirdiği yeni strateji, karar haline dönüştürülmüştür. Bu kararlar, "silahlı mücadele" yerine "siyasal mücadele"ye geçilmiştir. Alınan kararların tümüne "Apocu Dönüşüm" adı verilmiştir. Bağımsızlık söyleminin yerini Kürtlerin demokratik ve kültürel hakları almıştır.

KADEK'in Birinci Kongresi'nde ilk kararlar, Öcalan'ın savunmasında dile getirdiği, kendi liderliği ve Demokratik Ortadoğu tezi üzerine kurulmuştur. Kararların ilk bölümünde, Öcalan'ın Ortadoğu coğrafyasında yaşayan bütün Kürtler için liderliği ilan edilmiştir. Kongrede hedeflenen amaç Öcalan'ın yaşamını garanti etmek için uluslararası kamuoyuna, siyasal mücadelenin var olduğu mesajını vermektir. KADEK ile birlikte, PKK'nın terör örgütü niteliğinin unutturulabileceği düşünülmüştür. Bu hedef gerçekleştiği takdirde, KADEK, terör listesinin dışında tutulabilecektir.³¹¹

Aynı Kongrede PKK'nın rolünü tamamladığı ve yerini KADEK'e bıraktığı

³¹⁰ Emin Gürses, *Ayrılkçı Terörün Anatomisi IRA-ETA-PKK*, s.146

³¹¹ Adem Uzun, *PKK'dan KADEK'e Bir Terör Örgütünün Anatomisi*, s.240

da duyurulmuştur. KADEK, PKK'yı ikinci doğuşu gerçekleştiren örgütlenme olarak, kendini ise üçüncü yeni doğuşun gerçekleştircisi olarak tanımlamaktadır. KADEK, Öcalan'ın doğum günü olan 4 Nisan'ı kuruluş günü olarak ilan etmiştir. PKK, KADEK'i mirasının tek meşru temsilcisi olarak göstermiş, maddi ve manevi kazanımlarının tasarruf hakkını KADEK'e devretmiştir. KADEK, kendisine devredilen PKK'nın mirasını demokratik kurtuluş amaçlarına uygun düşecek biçimde sahiplenmektedir.

KADEK'in ilan edildiği kongrede, strateji değişikliğine ilişkin olarak yeni talepler de karar biçiminde açıklanmıştır. Öcalan'ı kapsayacak şekilde idam cezasının kaldırılması gerektiğini belirttiği kararlarında, yeni taleplerini de sıralamıştır. İdam cezasının kaldırılarak Öcalan'ı içine alacak şekilde genel bir affin çıkarılmasını, olağanüstü hal uygulamasının kaldırılmasını, köy koruculuğunun tasfiye edilmesini, göçertilen halkın yerlerine dönmesini ve uğradığı zararların telafi edilmesini, Kürt kimliğinin tanınmasını ve anadilde eğitim hakkının tanınmasını barış için Türkiye Cumhuriyeti'nin atması gereken acil adımlar olarak savunmaktadırlar. Savaşın yarattığı düşmanlıkları gidermek için siyasal ve sivil kuruluşlarla ortak çalışmayı esas almaktadırlar. Kürtlerarası birlik ve barış için bütün ulusal güçlerle diyalog içinde olmayı ve sorunları siyasal yöntemlerle çözmeyi temel yaklaşım olarak belirlemişlerdir.³¹²

Öcalan, mahkeme sürecinin sonlarına doğru etkin bir kurumsallaşmanın sağlanması amacıyla her türlü örgütlenmenin artırılarak, barış inisiyatiflerinin

³¹² A.g.e., s.82

genelleştirilmesi, idam karşıtı kampanyaların yurt çapında yoğun bir biçimde yapılması talimatını taraftarlarına vermiştir. Kendisinin birçok insanın boş yere ölmesini önlediğini iddia ederek, yaşaması için idamın önlenmesi gerektiğini, bu amaçla büyük barış çalışmalarının yapılmasını ve bu çalışmalara kadınların aktif olarak katılmasını istemiş, partisinin birinci görevinin barış olması gerektiğini söylemiştir.³¹³

Terör örgütü PKK, idam kararı sonrasında, verilen kararın ortadan kaldırılmasından ziyade Öcalan'ın serbest bırakılması doğrultusunda çalışmalarını yoğunlaştırmıştır. Bu bağlamda, Kürt sorununun çözümü için atılacak adımların uygulamaya geçmesi için hukuki ve yasal adımların atılmasına, Kürt halkının siyasi nitelikteki direnişini güçlendirmeye, uluslararası topluluğun ise çabalarını artırarak dikkatlerin davaya çekilmesine çalışılmıştır. Örgüt bu gelişmeleri yaşarken, bu görüşe karşıt olan bazı fikirler de ortaya çıkmaya başlamıştır. Buna ilişkin olarak sorunun siyasi zemine çekilmesi, siyasi ve demokratik yollardan çözüm yönünde atılan adımların doğru olmadığı, PKK'nın içine girdiği tutumun yanlış olduğu, bunun bir tasfiye olduğu ve PKK'nın bu tutumundan vazgeçerek silahlı mücadeleyi yürütmesi gerektiği yönünde muhalif çalışmalar da bu dönemde gündeme gelmiştir.³¹⁴

PKK başkanlık konsey üyesi Murat Karayılan tarafından yapılan açıklamada, "Kürt sorununa siyasi çözüm hepimizin çıkarıdır. Ama Türkiye saldırmaya devam

³¹³“27 Temmuz 1999 tarihli Abdullah Öcalan ile avukatları arasında geçen görüşme notları”, **Serxwebun**, (Temmuz 1999), s.14

³¹⁴“PKK Başkanlık Konseyi üyesi Cemil Bayık'ın açıklamaları”, **Serxwebun**, (Kasım 1999), s.15

ederse sabrımız sonsuz değildir. Yıllardır verdiğimiz silahlı mücadele amacına ulaşmıştır. Kürt sorununa uluslararası platformda dikkat çektik. Kürt kimliğini yükselttik. Bundan böyle barışçı siyasi mücadeleye yönelmek istiyoruz. Türkiye'nin toprak bütünlüğünü kabul ediyoruz. Silahlı güçlerimizin varlığı bizim açımızdan bir güvencedir” diyerek örgütün tutumunu açıklamıştır.³¹⁵

Örgütün geçmişte mücadeleyi silahlı yöntemle yürüttüğü bilinmektedir, ancak bugün ise siyasal ve demokratik yöntemle yürütmeye çalışmaktadır. Hatta bu yöntemin sekteye uğratılması durumunda, yine eylemlere geçilebileceği örgüt tarafından belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, devletin hem silahlı hem de siyasal mücadeleyi bırakması yolunda baskı oluşturduğu da ifade edilmiştir.³¹⁶Bunların yanı sıra Öcalan, Türkiye'yi zorlamadan Türkiye'ye karşı Avrupa Birliği kriterlerine uygun isteklerde bulunarak PKK sorununa ilişkin çözümün önünün açılabileceğini söylemiştir.³¹⁷

Öcalan'ın yakalanmasının ardından, örgüt üyeleri Avrupa'da ve Türkiye'de yoğun şekilde eylemler yürütmeye başlamıştır. Bu eylemler, giderek daha organize bir hale gelerek büyük şehirleri de içine alacak şekilde bombalama ve kundaklama türü eylemlere dönüşmüştür. Bunlar ülke çapında sansasyon yaratmıştır. Öcalan, örgüt mensuplarının bu dönemde gerçekleştirdiği canlı bomba eylemlerini “korkunç bir fedakârlık” olarak nitelemiştir. Öcalan, bu saldırılar yerine barış eylemlerine

³¹⁵ Milliyet, (05 Nisan 2000)

³¹⁶“PKK Başkanlık Konseyi üyesi Cemil Bayık'ın açıklamaları”, **Serxwebun**, (Şubat 2001), s.20

³¹⁷“Abdullah Öcalan'ın 5 Eylül 1999 avukatları ile görüşme notları”, **Serxwebun**, (Eylül 1999), s.6

vurgu yaparak üyelerden “barış kişiliğinin bombaları” olmalarını istemiştir.³¹⁸ Zaten, Öcalan, yakalanmasının ardından henüz uçaktayken barış kelimesini kullanarak, terör örgütünü siyasal platforma çekme niyetinin sinyallerini vermiştir. Öcalan, örgütün gerçekleştirmiş olduğu Yedinci Kongre’ye verdiği siyasi raporda örgütün gerçekleştirmiş olduğu terör eylemleriyle ilgili “90 serhildanlarıyla şiddeti daha da tırmandırmak hataydı, eksiklikti, acıyla doluydu” diyerek örgütün uygulamaya çalışacağı siyasal mücadele döneminin önünü açma yolunda önemli bir adım atmıştır. Bu dönemin, çatışmaların yaşanmaması için önemli bir fırsat olduğunu düşünerek barış şansını iğne ucu kadar da olsa kullanacağını ve bunun için yaşayacağını belirterek mücadele tarzını demokratik platformda devam ettirme isteğini açıkça belirtmiştir.³¹⁹ Abdullah Öcalan, “Bundan sonra fırsat bulabilirsem çabam silahlı çatışmanın tamamen ortadan kaldırılması ve PKK varlığının yasal ve siyasal zemine çekilmesi, demokratik sistemle bütünleştirilmesi temelinde olacaktır. Kürt sorunu da artık ayrılık, isyan, bastırma ve inkâr sürecini kapatıp demokratik birlik, barış ve kardeşlik sürecini başlatmıştır” açıklamasıyla yasal platformda yapılacak mücadelenin önünü de açmıştır.³²⁰

Terör örgütü, yürüttüğü silahlı mücadelede 1970’den 1984’e kadar olan dönemi partileşmeye yönelik çalışma ve “Birinci Hamle Süreci” olarak nitelemiştir. 2. Hamle sözde bir diriliş mücadelesi tanımlaması yapılarak demokratikleşme sürecine ulaşıldığı, 1. Hamle Süreci ile bir kadro birikimi, ideolojik-politik doğrultu, bu doğrultunun sistemleştirilmesi ve bu ideolojik politik doğrultuda mücadeleyi her

³¹⁸“İmralı adasında Abdullah Öcalan ile avukatları arasında geçen 27 Temmuz 1999 tarihli görüşme notları”, **Serxwebun**, (Temmuz 1999), s.3

³¹⁹Abdullah Öcalan, “**PKK Olağanüstü Yedinci Kongresine Sunulan Politik Rapor**”, s.31

³²⁰Abdullah Öcalan, “**Kürt Sorununda Demokratik Çözüm Bildirgesi**”, s.9

anlamda yürütebilecek belli bir kadro düzeyini şekillendirmesiyle 15 Ağustos atılımına ulaşıldığı, 15 Ağustos’la birlikte geliştirilen silahlı mücadele sonrasında toplumsal açıdan demokratikleşme sürecine gelindiğini ifade etmektedir. 1 Eylül 1998 ateşkesinin sözde sürdürülen silahlı eylemler sonrasında kazanımların sahiplenilmesi amaçlanarak; böylece sözde mücadelenin sonuçlarının geliştirilmesi hususunda gerekli tedbirlerin alınması hesaplanmıştır. Öcalan’ın yakalanmasından sonra bu çizginin pratiğe dökülmesi ve 1998 sonrasında yaşananların yeni koşullarda devam ettirilmesi üzerinde durulmuştur.³²¹

Türk güvenlik güçlerinin 1995’ten itibaren giderek keskinleşen biçimde hâkimiyet kurmasından ve PKK’nın silahlı etkinliğini yitirmeye başlamasından itibaren, örgüt stratejisini bağımsızlık iddiasından siyasi diyalog çabalarına kaydırmıştır. Bu amaçla PKK’nın “barış tezi” ve “PKK Türkiyelileşiyor!” sloganıyla iç politikaya ağırlık koymaya yönelmiştir. Bu durum, PKK’nın “Bağımsız Kürt Devleti” iddiasından “Demokratik Cumhuriyet” iddiasına doğru strateji değişikliğine geçişinin başlangıcı olarak görülmektedir. Öcalan’ın Şubat 1999’da Türkiye’ye getirilmesi, yargılanması ve İmralı Cezaevi’ne konulmasından sonra strateji değişikliği netleşmiştir. Öcalan, AİHM’ye gönderdiği ilk kapsamlı savunmasında “Bağımsız Kürt Devleti” tezinden vazgeçerek, yerine “Demokratik Cumhuriyet ” tezini koymuştur.

Öcalan’ın “demokratik çözüm” olarak nitelendirdiği strateji değişikliği “iki kurucu halk” yaklaşımıyla, Türkiye Cumhuriyeti’nin yeniden oluşturulması ve yeni

³²¹“PKK Başkanlık Konseyi üyesi Cemil Bayık’ın açıklamaları”, *Serxwebun*, (2001), s.3

anayasasında “Türk ve Kürt” olarak iki kurucu ulusun kabul edilmesi talebine dayanmaktadır. Etnik temele dayalı olmayan Türk üst kimliğini reddeden ve soruna “Türk ulusu” ve “Kürt ulusu” çerçevesinden bakan ve “Türkiye ulusu” denilmesini yaklaşım, Öcalan ve PKK’nın, “Bağımsız Büyük Kürdistan Devleti” iddiasından 1999 sonrasında geldiği çizgiyi göstermektedir. Demokratik Cumhuriyetten kastettiği budur. Bu model, Kürtlerin yaşadığı Irak, İran ve Suriye için de savunulmaktadır. Dört ülkedeki demokratikleşmeden amaçlanan bu modelde, yine dört ülkedeki Kürtler arasında, Kürtler için “devlet olmayan bir otorite” olarak KONGRA-GEL veya KOMA-GEL (Halk Kongresi) öngörülmekte ve bu oluşumda alınacak kararlar doğrultusunda dört ülkede kurulu Kürt partileri aracılığıyla siyasi kararlar ve haklar alınması bir mekanizma olarak önerilmektedir. Öcalan bu modeli “dört devlet” olarak adlandırmaktadır. Bu yapının oluşturulması sonrasında ise Ortadoğu’da mevcut sınırlar değiştirilmeden, AB benzeri bir Demokratik Ortadoğu Birliği kurulması da yine Öcalan’ın İmralı’da hazırlayıp AIHM’ye sunduğu iki savunmasında yer almaktadır.³²²

Güvenlik birimlerinin değerlendirmelerde PKK’nın strateji değişikliği konjonktürel bir gelişme olarak yorumlanmıştır. Asıl amaç olan, bağımsız bir Kürt devleti oluşturulmasının ötelendiği, konjonktürel olarak Kürtlerin bulunduğu ülkelerde “demokratikleşme ve kültürel hakların tanınması” hedefine doğru geri adım atıldığı ve bu süreçte de bir “Kürt ulusu” bilinci yaratılması ve bunun sadece Türkiye’de değil, Kürtlerin yaşadığı bütün komşu ülkelerde “Kürt ulusal hareketi” anlayışıyla gerçekleştirileceği sonucuna varılmaktadır. Giderek bu hedefin

³²² Fikret Bila, **Hangi PKK?**, s.261- 268

“demokratik Ortadoğu Birliği” ne genişletilerek, yeni sürecin “ayrı ulus bilinci ve birliği” amacına yönlendirilmesinin benimsendiği yorumu yapılmaktadır. Devlet, PKK’nın strateji değişikliğiyle “ayrı ulus” oluşturma ve böylece PKK’nın “ulusallaşma” hedefinden vazgeçmediği kanısına varmaktadır.³²³

Öcalan, AİHM’ye sunduğu Nisan 2004 tarihli ek savunmasında teorik olarak devlet aygıtını, milliyetçiliği, ulusal kurtuluşçuluğu, iktidarı reddeden; bunun yerine kırsal-komünal veya ekolojik-sosyalist olarak adlandırdığı bir yaşam ve örgütlenme modeli önermekte ve “dört ülkede demokratik ortaklık” yaklaşımını korumaktadır.³²⁴

Türk Silahlı Kuvvetleri’nin silahlı mücadeleyi kazanmasından ve Öcalan’ın Türkiye’ye getirilmesinden sonraki döneme, PKK’nın talepleri açısından bakıldığında siyasi ve hukuki alanda AB süreciyle örtüşen sonuçlar ortaya çıktığı söylenebilmektedir. Öcalan’ın yakalanarak Türkiye’ye getirildiği 1999 yılının sonunda Türkiye’nin AB’ye aday ülke konumunun kabul edilmesiyle başlayan reform süreci önemli düzenlemeler getirmiştir. AB’nin talepleri göz önüne alınarak yapılan reformlar, aynı zamanda PKK’nın talepleri olarak gündemde tutulmuş olan konulardır. 3 Ağustos 2002 tarihinde Ecevit’in başbakanlığında DSP-MHP-ANAP koalisyonunun TBMM’den geçirdiği ilk reform paketiyle şu düzenlemeler yapılmıştır:

³²³ Fikret Bila, **Hangi PKK?**, s.132

³²⁴ Adem Uzun, **PKK’dan KADEK’e Bir Terör Örgütünün Anatomisi**, s.240

- 1) Öcalan'ı da kapsayacak şekilde idam cezası kaldırılmış,
- 2) Kürtçe dâhil anadilde yayın ve öğrenim olanağı sağlayan düzenleme yapılmıştır. Reform süreci 2002 seçimlerinden sonra kurulan AKP iktidarında Erdoğan hükümeti tarafından sürdürülmüştür.
- 3) DGM'lerin kaldırılması,
- 4) MGK Genel Sekreterliğinin sivilleştirilmesi,
- 5) Kürtçe isim yasağının kaldırılması,
- 6) Terörle Mücadele Yasası'nın değiştirilmesi,
- 7) TRT'nin Kürtçe yayına başlaması
- 8) Leyla Zana ve arkadaşlarının serbest bırakılması gibi adımlar atılmıştır.

AB bu adımların atılmasını dikkatle takip etmiştir. Bu süreçten yararlanan PKK terör örgütü, taleplerini AB talepleriyle paralel bir noktada tutmuş ve ortaya çıkan sonuçları da örgüt başarısı olarak sunmuştur. Süreçten faydalanan ve KONGRA-GEL yapılan düzenlemelerin Kürt sorunu'nu çözmeye yetmeyeceğini fark eden PKK; şunları gündeme getirmiştir:

- 1) Kürt kimliğinin ve kültürünün tanınması ve bunun anayasal ve yasal güvenceye alınması,
- 2) İki ulusu kabul eden bir anayasa yapılması,
- 3) Kürtçe eğitime de olanak sağlanması talepleri

“ABD’nin Irak’ı işgalinden sonraki süreçteki PKK talepleri, Öcalan’ın kardeşi Osman Öcalan’ın ayrı bir örgüt kurarak PKK, KONGRA-GEL’den üst düzey isimlerle birlikte kesin olarak ayrıldığını ilan etmesi, Öcalan ve PKK KONGRA-GEL açısından belirsizliği ifade etmektedir. Bu bölünmenin en önemli özelliği Osman Öcalan’ın ABD’nin yanında yer alması, PKK’nın işlevini tamamladığını belirterek ayrı bir politikaya yönelmesidir.”³²⁵

PKK’nın yeni dönem stratejisinin, Öcalan’ın yakalanmasının itibaren örgütün demokratik yollarla siyasallaşmasına yoğunlaştığı belirtilmiştir. Bu strateji değişiminde Öcalan, etkili olacak aktörü Sivil Toplum Kuruluşları olarak belirlemiştir. Bu şekilde Öcalan’ın ortaya koyduğu teori çerçevesinde sivil toplum organizasyonlarını kendisine hedef seçtiğini söyleyebiliriz. Hedeflenen kurumsallaşmanın gerçekleşmesi içinde çerçeveyi şu şekilde çizmiştir: Ekonomik, sosyal alanda, hukuk alanında, siyasal alanda örgütlenmek, kadın ve gençlik örgütlenmelerini kullanmak, önderlik ve kadro açığını PKK elemanları ile kapatmak, meşru savunma hakkını kullanarak eylemleri sürdürebilmek.

³²⁵ Fikret Bila, **Sonuçlandırıcı Düşünceler**, s.261-268

1) Ekonomik Alanda Yapılacak Faaliyetler: Tüketim kooperatifleri, ulaşım şirketleri, turizm ve seyahat şirketleri, üretim birlikleri, yardımlaşma, vakıf örgütlenmeleri, ticari ve mali birlikler vb. kuruluşlar hukuki temelde ve uygun bir ekonomik gerekçeye dayanarak kurulabilir; bunun sonucunda klasik toplum ve devlet adaleti ikinci plana iter ve böyle bir grupla devlet uzlaşmak zorunda kalır.

2) Sosyal Alanda Yapılacak Faaliyetler: Kendi çabasıyla örgütlenmiş bir topluluk, bulunduğu yerin belirleyici gücünü ele geçirmiş olur, böyle bir sivil toplum da son derece etkili ve çekici olur.

3) Hukuk Alanında Yapılacak Faaliyetler: Tüm sivil toplum birliklerinin ve bunların elemanlarının ihtiyaçları olduğunda başvurabilecekleri hukuki bürolar olmalıdır. Hukuk büroları, kişilere hukuk bilincini verir ve bu yolla kişileri hem demokratik siyaset yoluna çeker hem de kanunsuzluğa karşı mücadelenin temel çekirdeğinde yer alan evrensel hukuk düzeyini oluşturur ki bu da bir sivil toplum kuruluşunu vazgeçilmez gösterir.

4) Siyasal Alanda Yapılacaklar: Geleneksel devlet yapısına ve toplum rantına dayalı partileşmeleri aşmak, bunların yerine toplumun öz gücünü ortaya çıkaran, anayasal doğrultuyu esas alan son derece bilinçlenmiş ve örgütlenmiş bulunan siyasi partiler sivil toplumun olmazsa olmaz koşuludur. Her türlü sivil toplum içinde kolları olan, uzlaşma sanatını iyi yürüten bir siyasi parti düzeni, demokratikleşmenin en temel aracıdır.

5) **Kadın ve Gençlik Örgütlenmeleri:** Barışa ve özgürlüğe en çok ihtiyacı olan kadınlar ve gençlerdir. Nicelik ve nitelikte iyi amaçlanmış ve inanmış bir örgütlenme ile gençlik ve kadın birlikleri sivil toplumun zaferinin temel güvencesi olur.

6) **Önderlik ve Kadro Sorununu Aşmak:** Toplumun ve devletin genel eğitim düzeni, ihtiyaç duyulan kadroları üretememektedir. Bu kadrolar, ancak amaçlarına uygun bir şekilde yetiştirilmelerini kendi öz okullarında sağlayıp, deneyimle kendilerini geliştirebilirler.

7) **Meşru Savunma Hakkını Kullanmak:** Meşru savunmanın içeriğini ve biçimini çok iyi kavramak gerekmektedir. Anayasa Evrensel Sözleşmeler ve Yasalardan kaynaklanan haklarını savunmada tüm birey ve hak sahibi topluluklar, kendilerini savunma durumunda kaldıklarında ayaklanmadan gösterilere ve toplu dilekçelerden mahkemelere başvurmaya kadar genel veya kısmi, toplu veya bireysel her yol ve yöntemle ta ki haksızlık giderilinceye kadar ve haklarını kazanıncaya kadar direnme haklarını kullanabilmektedirler. Bir halk, kendisine yönelik diline, kültürüne uygulanan haksızlıklar karşısında hukuki ve siyasi çözüm yolları tıkanmışsa; gerekirse uzun veya kısa süre ile direnmeye geçebilir. Bu bir isyan değil meşru hukuki bir haktır.

Görüldüğü gibi, Abdullah Öcalan'ın çizdiği çerçeve net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Son bir iki yıllık döneme baktığımızda yönlendirilen hedeflere varılmada kısmen de olsa başarıya ulaştığını görmekteyiz. Yürüyüş ve gösterilerin

ülke genelinde yürütüldüğünü önemli günlerde kılık kıyafetle mesaj verme, evlerin üzerinde slogan atma, boykot, grev, kepenk kapatma, cezaevlerinde açlık grevleri, polis araçlarının taşlanması, molotof atılması gibi pasif ve aktif sayılabilecek eylem biçimlerinin özellikle Güneydoğu Anadolu illeri ve İstanbul, Mersin, Adana ve büyük merkezlerde meydana geldiğini görülmüştür.³²⁶

2.2.3.4.1 PKK'nın Türkiye'de Siyasallaşma Çabaları

İhsan Bal'a göre Türkiye'de Kürtlerin siyasallaşması Osmanlı döneminden beri var olan bir gerçektir. Siyasallaşma, PKK açısından yeni bir dönem olabilir ancak Kürtler bakımından 130 yıllık bir süreci, deneyimi ve olgunluğu ifade etmektedir. Kürtlerin siyasallaşması, gerek Osmanlı döneminde gerekse de Cumhuriyet döneminde siyasetin sınırlarının her defasında genişletilerek ülkede kendi bölgeleri ve insanı için çeşitli düzenlemelerin elde edilmesi mücadelesidir. Cumhuriyet döneminde yaşanan bir takım olumsuzluklara rağmen Kürtlerin, Türkiye'nin bölünmez bütünlüğü üzerinden politika üretmesine engel olunamamıştır. PKK'nın siyasallaşma söylemi içinde zorbalığı da barındırmaktadır. Bir yanda bomba ve bir yanda siyasal söylemlerle siyaset yapılamaz ve buna siyasallaşma denilemez.

Kopenhag kriterlerinin esası “demokrasinin garanti altına alınması, insan haklarının korunması, azınlıklara saygı gösterilmesi ve bunların korunmasıdır” diyen terör örgütünün esas amacı, Türklerin ve Kürtlerin iki ayrı halk kabul edilmesini

³²⁶ Orhan Usta, “Güneydoğu'da Terör Görünümü ve Devlet Siyaseti”, (Siirt: Siirt Valiliği Yayınları, 2003), s.48-51

sağlamaktır. Bunu gerçekleştirmek için örgüt tarafından, İsviçre ve Belçika ülkelerindeki modellere atıf yapılmıştır. Ayrıca, Türk ve Kürtlerin bir devlet sınırı içerisinde bir arada özgürce ve etnik kimlikleri ile yaşaması gerektiği ileri sürülmüştür. Bu doğrultuda örgüt, yerel yönetimlerin güçlendirilerek sözde Kürt halkının yaşadığı alanlarda kendi kendini yönetmesi ve kendi kaderi üzerinde söz sahibi olması gerektiğini savunarak, federasyon veya konfederasyonu açıkça dile getiremeye de federasyon tanımlamasını ve amaçlarını söylemekten geri kalmamıştır. Bu durumda Kürtlerin self-determinasyon kullanma isteği ile bir devlet içinde iki ulusun yaşaması isteği birbiriyle çelişkilidir; bu nedenle örgüt tarafından terör ile alakalı olmayan Kürtlerin üzerinden yürütülen politikalar inandırıcı değildir.³²⁷

Terör örgütü, Türkiye'nin AB'ye giriş sürecini destekleyerek kendileri tarafından yapılmaya çalışılan “dönüşüm ve dönüş çabaları”nın bu yöne kaydırılmasına neden olarak; bu süreci amaçları doğrultusunda kullanmak istemiştir. Türkiye kamuoyuna “dönüşüm ve dönüş” temelinde doğru, yeterli, güçlü ve inandırıcı bir temelde seslenmenin önemi üzerinde durularak, programın yaygın kadro örgütlenmeleri ile tüm Türkiye halkına ulaşmak, aradaki yabancılaşmayı kırmak ve pratik olarak birliği sağlam kılmak temeline dayandırmışlardır.³²⁸

Siyasallaşmayı savunmanın ne gibi olumsuzluklar getirdiğine ilişkin yaşanan birçok olay, Kürt siyasallaşmasının PKK'nın siyasallaşmasından kesin çizgilerle ayrıldığını göstermektedir. PKK, Kürtlerin farklı sesler ve argümanlarla şiddeti

³²⁷ Pulat Y. Tacar, **Terör ve Demokrasi**, s.91

³²⁸“3 Ekim 1999 tarihli Abdullah Öcalan'ın avukatları arasında geçen görüşme notları”, *Serxwebun*, (Aralık 1999), s.17

reddeden ve bir asırdan fazla deneyime sahip siyasal birikim ve çabalarını ortadan kaldırmaktadır. PKK terör örgütü, bir elinde bomba ile şantaj ederek ve diğer elinde siyaset söylemiyle kendisinin muhatap alınmasına çalışmaktadır. Siyasetin şiddetle bir arada yürümesi düşünülemez. Türkiye’de ifade hürriyeti ve özgürlüklerin olmadığını ileri süren PKK, yaptığı terör eylemleriyle belirttiği ilkeleri bizzat kendisi yıkmaktadır. PKK tarafından atılan her bomba demokrasi ideali, özgürlük ve haklar ilkeleri üzerine düşmektedir. Kısacası PKK bölge insanı için her türlü alternatifi kapatıp terörün ve zorun gücünü kullanarak tek adres olmaya çalışmaktadır. Buna en fazla baş kaldırması ve karşı durması gerekenler ise, PKK’nın terör eylemlerinden en fazla zararı gören bölge halkıdır.³²⁹

Öcalan’ın, İmralı adasına getirildikten sonra, PKK’ya çağrı yaparak PKK yanlısı barış gruplarını Türkiye’de gösteri yapmaya çağırdığı ve bu çağrı üzerine ARGK saflarından sekiz kişilik bir terörist grubunun 1 Eylül 1999 Dünya Barış Günü’nde Türkiye’ye giriş yaptığı, ardından da 29 Ekim 1999 günü Avrupa’dan sekiz kişilik bir başka terörist grubun Öcalan’ın “Ana topraklarla buluşun” çağrılarına yanıt verdiği belirtilmiştir.³³⁰ Öcalan, yakalanmasının ardından ısrarla barış söylemini gündeme getirmiş, tüm savunma ve söylemlerinde barışın teminatı ve akan kanın durdurulmasıyla ilgili teminatın kendisi olduğunu ısrarla vurgulamıştır.

Yakalanmadan önce Öcalan, mücadeleyi Türkiye’deki Kürtlerin siyasi, kültürel hakların elde edilmesi, bağımsızlığın kazanılması gibi unsurlar dâhilinde

³²⁹ İhsan Bal, “Kuşadası’nda Terör Bombası: PKK, Demokrasi, Özgürlükler ve Yoksulluk”, <http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?id=86&type=1>, (21 Temmuz 2006)

³³⁰ Medya TV haberleri, (30 Mayıs 2001)

tutarak; izlenmesi gereken aşamaları Avrupa’da PKK’ya destek veren ülkelerin yardımlarını alarak ve Türkiye’nin AB’ye girme isteğini istismar ederek gerçekleştirme şeklinde bir strateji belirlemiştir. Öyle ki, terör örgütünün son döneminde Avrupalı devletler, terör örgütünün “siyasallaşma yolundaki hazırlıklarını bitirip gerekli bilim, finans, basın- yayın, hukuk, entelektüel Kürtçü siyasal altyapı ortamını” hazırlanmasını dahi sağlamışlardır.³³¹

Öcalan’ın siyasallaşmaya ilişkin unsurlarla AB sürecini denkleştirme çabasının, Türkiye Cumhuriyeti’nin ulus devlet yapısını bozarak, PKK’nın silahlı mücadele döneminde elde edemediği kazanımları, bu süreçte elde etme çabası olduğu düşüncesini de gündeme gelmiştir. Öcalan, İmralı Cezaevi’nde, demokratik cumhuriyet ve barış sloganları ile taraftarlarına avukatları vasıtasıyla sürekli mesaj yollayarak Türkiye’yi zor duruma düşürecek birtakım durumlara itmeye çalıştığı görülmüştür. Öcalan, ülkedeki tüm kesimlerin “dil, din, ırk, ulus ve etnik farklılıkları” ne olursa olsun sayılan özelliklerin ve özgürce yaşama hakkının verilmesini talep ederek, hedefleri hakkındaki olumsuz düşüncelere kanıt oluşturacak zemini de hazırlamıştır.³³²

Öcalan, Ekim 1999 tarihinde önceden belirlediği ancak uygulamaya geçirmedeği yeni stratejiyi yani “AB ile örgütün paralel platformlarda tutulması ile Türkiye’nin baskı altında bırakılması”nı PKK terör örgütü başkanlık konseyinde şu şekilde ifade etmiştir: “AB çizgisi desteklenmeli ve ilişkide bulunduğumuz güçlerden

³³¹ Atilla Yücel, “Şehirli PKK’nın Kongre ve Konferansları ile Uyguladığı Strateji ve Taktikler”, I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu, (Elazığ: 27-28-29 Mart 2000), s.827

³³² “21 Ekim 1999 tarihli İmralı Adasında Abdullah Öcalan ile avukatları arasında geçen görüşme notları”, *Serxwebun*, (Ekim 1999), s.3

bu çizgiye dönüşüm ve dönüş çabalarına yardımcı olmaları sağlanmalı, Türk kamuoyuna doğru ve yeterli inandırıcı bir temelde seslenilmesi, kadro örgütlenmeleri ile Türkiye halkına ulaşılarak aradaki yabancılaşmayı kırmak ruhen ve pratik olarak birliği sağlam kılmak temel görevdir.”³³³Türkiye’nin AB’ye girme sürecinin kullanılma nedeni, örgütün sözde çözüm arayış sürecini olgunlaştırmasına ilişkin açıklamalar ve örgütün bu konu üzerinde yoğunlaşmasıdır³³⁴. Türkiye’nin AB’ye katılım sürecinde hazırladığı Katılım Ortaklığı Belgesi(KOB), terör örgütü tarafından beğenilmeyerek, sözde tarihin en eski halklarından birisinin hakkında karar verilirken adının bile anılmamasını kendilerince kınamışlar ve belgeyi sınırlı bir belge olarak nitelemişlerdir.³³⁵

Öcalan’ın içeriden verdiği talimatlar doğrultusunda PKK, demokratikleşme maskesi altında adım adım şu süreçleri geçerek şehirlerde taban bulmaya çalışmıştır:

1) “Ana Dilde Eğitim Kampanyası ve Kimlik Bildirim Kampanyası”

15 Kasım 2001 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Terör örgütü tarafından Kürtçe eğitim ve öğretim kampanyası gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede üniversite kampüslerinde Kürtçe eğitim taleplerini içeren imza toplanması yönünde talimatlar vermesi üzerine bazı üniversitelerde eğitim gören öğrenciler tarafından rektörlüklere dilekçeler verilmiştir. Ayrıca Milli Eğitim Müdürlükleri’ne bu istemli dilekçelerin

³³³ “3 Ekim 1999 Abdullah Öcalan ile avukatları arasında geçen görüşme notları”, **Serxwebun**, (Ekim 1999), s.6

³³⁴ “PKK Başkanlık Konseyi açıklamaları”, **Serxwebun**, (Aralık 1999), s.19

³³⁵ **Serxwebun**, (Kasım 2000), s.57

verilmesi eylemi başlatıldı. Ancak devlet ve hükümet yetkilileri bu provokasyonu önemsememişlerdir.³³⁶

2) “Ben de PKK’lıyım” ve “Ulusal Kimliğimi İstiyorum Kampanyası”

21 Haziran 2001 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Terör örgütünün dünya kamuoyuna Kürt halkının sözde yasal temsilcisi oldukları imajını vererek terör örgütlerine uygulanan baskılardan kurtulmak amacıyla Avrupa’ya yönelik olarak başlattığı bir kampanyadır. Bu kampanyalar doğrultusunda, birçok Avrupa ülkesinde faaliyet gösteren temsilciliklerimize “Ben PKK’lıyım, Kürdüm ve Ulusal Kimliğimi istiyorum, kimliğime Kürt yazdırmak istiyorum” şeklinde müracaatlarda bulunmuşlardır. Aynı kampanyaların ülkemizde de gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir; ancak ilgi görmemiştir.

3) “Başkan APO’yu Savunma ve Sahiplenme Kampanyası”

10 Aralık 2002-15 Şubat 2003 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. PKK tarafından Türkiye genelinde cezaevlerinde bulunan örgüt mensupları ve örgütün sözde Kürt Halk Önderi olarak ilan ettikleri Öcalan’a karşı sözde yapılan tecridin son bulması için bir eylem kampanyası başlatmışlar, dönüşümlü açlık grevleri, ulusal ve uluslararası kurumları mektup, dosya ve dilekçe ile “bilgilendirme”, korsan gösteri ve güvenlik kuvvetlerine karşı taşlı ve sopalı saldırı şeklinde eylemler yapmışlardır.

³³⁶ Erdal Şimşek, **İmralı PKK’nın Yeni Karargahı mı?**, (İstanbul: Neden Kitap Yayınları, 2006), s.251

4) “Toplumsal Barış ve Demokratik Katılım için Genel Af Kampanyası”

Devletin çıkardığı Topluma Kazandırma Yasası'nın içeriğinin örgüt üst düzey yöneticilerini kapsamaması sebebiyle yasanın çerçevesinin genişletilmesi amacıyla Toplumsal Barış ve Demokratik Katılım İçin Genel Af Kampanyası yapılmıştır.

5) “Barış ve Demokratik Çözüm İçin Mücadele Kampanyası” 01 Ekim- 27 Kasım 2003

Kampanya süreci içerisinde korsan gösteri, örgüt lideri lehine slogan atılması gibi eylemler gerçekleştirilmiştir. Yine bu kampanya doğrultusunda terör örgütü sözde genel başkanlık konseyi üyesi Osman Öcalan, Medya TV'deki canlı yayında “3 ay içerisinde ya çözüm gelececek, ya da savaş. Sabır olmayacak, sabrımız kalmadı, mutlaka çözüm” şeklinde beyanlarda bulunarak örgütün 20 Eylül 2003'ten 27 Kasım 2003'e kadar “Barış için Demokratik Çözüm” adı altında sözde “Sonbahar Hamlesi”ni başlatacağını açıklamış, 1 Eylül- 1 Aralık 2003 tarihleri arasında bu kampanyanın yapılacağını açıklamıştır.

6) “Önderliğe Özgürlük Kampanyası” 01 Şubat- 01 Mayıs 2004:

Örgüt tarafından seçimler öncesinde “Önderliğe Özgürlük” adı altında açıklanan bu kampanya doğrultusunda F ve D tipi cezaevine geçişi protesto etmek, sözde Öcalan'a yönelik tecriti protesto etmek amacıyla korsan gösteri ve eylemler

yapılmıştır. Eylem ve etkinliklerin genellikle gündüz saatlerinde organize edilerek, terörist başının görüşmesi öncesi her Salı günü yoğun bir şekilde, görüşme gerçekleşmemesi halinde ise her Çarşamba günü şiddet içerikli eylemler (Molotof kokteyl atma, korsan gösteri, taşlı sopalı saldırı vb.) şeklinde gerçekleştirilmiştir.

8) “ Demokratik Özgür ve Eşit Yurttaş Hareketi” 12 Mart 2004

Öcalan, avukatları ile yapmış olduğu 10.03.2004 tarihli görüşmesinde “Türkiye ile ilişkiler konusunda şunu söyleyebilirim. Bizim devlet amacımız yok. Bizim çıkışımız Özgür Yurttaş Hareketidir. Devlet konusunda teorim de yok. Devletçi Kürt akımları kan getirir. Milliyetçilik milliyetçiliği besler. Sonuna kadar demokrasi diyorum. Kürtler kendi içinde demokrasiyi kursunlar, Türkiye’yi de demokratikleştirsinler.” demiştir.³³⁷

2.2.3.4.2. PKK’nın Avrupa’da Siyasallaşma Çabaları

PKK terör örgütünün faaliyetlerinin artmasında Türkiye’nin içindeki bölücü unsurların ve bazı koşulların yanında, Türkiye’nin aleyhine hareket eden ve politikalar oluşturan dış unsurların da büyük payı olmuştur. Bölücü terör örgütünün faaliyetleri başta komşu ülkeler olmak üzere birçok ülkenin koruması altına alınmış; ayrıca söz konusu ülkeler örgüte lojistik, eğitim, barınak, silah ve militan açısından destek verilmiştir. Yunanistan gibi bazı ülkeler PKK terör örgütüne istihbarat örgütleri veya gayri resmi kanallar vasıtasıyla desteklerini sürdürmüşlerdir. Ortadoğu

³³⁷ Adem Uzun, **PKK’dan KADEK’e Bir Terör Örgütünün Anatomisi**, s.240

bölgesinde ise, Körfez krizinden sonra bazı ülkeler, bölücü örgütle olan irtibatlarını artırmışlar; terör örgütü PKK'nın kendi ülkelerinde büro ve temsilcilik kurmalarına izin vermişlerdir. PKK'nın yurtdışından sağladığı bu destek sayesinde propaganda faaliyetlerini ve kadrolaşmasını artırdığı görülmüştür.³³⁸ Siyasallaşma faaliyetlerinin yoğunlaştığı yıllardan itibaren PKK, çabalarını yalnız Türkiye içinde yürütmemiş; Avrupa'da da sürdürmüştür. Örgüt için önemli olan nokta, faaliyetlerinin uluslararası anlamda etkili olan kuruluşlarca meşru bir zemine oturtulması olduğundan; Avrupa'daki birçok kurumla bağlantıda olunmuş ve bu kurumlardan destek alınmıştır.

Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye yaptığı baskılardan biri de ülkedeki azınlıklar konusundadır. Bundan yararlanan PKK, Kürt kimliğini ön plana çıkararak, Türkiye üzerinde siyasi baskı yaratmak amacıyla Avrupa Parlamentosu nezdinde girişimlerde bulunmaktadır. Bu girişimler, Kürt Ulusal Kongresi üyeleri ve özellikle merkezi Brüksel'de bulunan "Dış İlişkiler Birimi"ne bağlı Fransa Dış İlişkiler Birimi mensuplarınca yürütülmektedir. Ayrıca, örgütün kolu olmayan ama örgüt lehine faaliyet gösteren gruplar da vardır: Avrupa Parlamentosunda grubu bulunan Yeşiller, Sosyalist ve Halkçı Parti mensupları ile özellikle Yunan parlamenterlerin örgüt mensuplarıyla temas içinde oldukları ve örgüt görüşlerinin dile getirilmesini sağladıkları görülmektedir. Brüksel Kürt Enstitüsü organizasyonu ile AP Sosyalist kanat milletvekili Feleknaz, AP binasında Katılım Ortaklığı Belgesi'nin açıklanması sonrasında, "Avrupa Birliği, Türkiye ve Kürtler" adı altında bir basın toplantısı düzenlenmiş ve yapılan açıklamada Kürtlere anayasal haklar tanınması talebi

³³⁸Orhan Usta, "Güneydoğu'da Terör Görünümü ve Devlet Siyaseti", (Siirt: Siirt Valiliği Yayınları, 2003), s.41

gündeme getirilmiştir. Bu durum, PKK güdümündeki bir oluşumun muhatap alındığını göstermesi bakımından dikkat çekmektedir.³³⁹

Türkiye, AİHM’de aleyhine en çok dava açılmış olan ülkeler arasındadır. Bunların bir kısmının terör bağlamında olduğu düşünülse bile, işkence ve düşünceleri açıklama özgürlüğünün ilk sırayı alması ve dava sayısının bu kadar yüksek olması dikkat çekicidir. AİHM’de görüşülen 12.554 davadan 2369’u yani toplam dava sayısının %19’u Türkiye’ye aittir.³⁴⁰ AB, Kopenhag Zirvesi’nde Birliğe aday olan ya da olabilecek ülkelerin kendi ulusal azınlıklarına güvence sağlamak için “azınlıklara saygı”yı ve “azınlıkları koruma”yı AB’ye tam üyelik için bir kriter olarak kabul ve ilan etmiştir. Bu konu, son yıllarda oldukça tartışılan ve kendisini azınlık olarak görmeyen; fakat azınlık haklarını elde etmek istediklerinin basamakları olarak Kürtlere lanse eden PKK açısından oldukça büyük bir önem arz etmektedir. Azınlıkların korunması ve haklarına saygı duyulması, dikkatle izlenen ve talep edilen, bununla birlikte en fazla problem yaratan konudur. Problem büyük ölçüde, AB çevrelerinin büyük bir bölümünün Kürt kökenli Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını “ulusal azınlık” olarak algılamalarından kaynaklanmaktadır. Ancak, bu noktada AB, Türkiye Cumhuriyeti’nin kabul ettiği Lozan Anlaşması’na aykırı bir durum oluşturmaktadır. Öyle ki; Kopenhag Kriterleri’nde gündeme getirilen “azınlık” kavramı, 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Antlaşması hükümlerinde olduğu gibi, uluslararası antlaşmalarla hukuken azınlık hakkı elde eden gayrimüslim azınlıklardır. AB Komisyonu ise “azınlık” kavramını, daha geniş bir ekseninde, etnik

³³⁹ <http://www.kurdishinstitute.be/page.php?ID=80>

³⁴⁰ Dr.Ertan Beşe, **Terörizm, Avrupa Birliği ve İnsan Hakları**, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2002), s.235

ve kültürel topluluklar şeklinde yorumlamaktadır.³⁴¹

AB, azınlık hakları konusunda kendi içinde bir kavram yaratmaktan ziyade Avrupa Konseyi'nin oluşturduğu ilkeleri, referansları ve kuralları benimseme eğilimine gitmiştir.³⁴² Bu çerçevede Avrupa Konseyi'nin azınlık haklarının korunmasına yönelik en temel belgeleri ise 1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 1992 tarihli Avrupa Yerel ve Bölgesel Diller Sözleşmesi ve 1995 tarihli Ulusal Azınlıkların Korunmasına İlişkin Çerçeve Sözleşme'dir. Avrupa Komisyonu'nun aday ülkelerle ilgili hazırladığı ilerleme raporlarında bu üç sözleşmeye de atıfta bulunmaktadır. Ayrıca, AB, azınlıkların korunması konusunda, kendisine BM ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) belgelerini de referans almaktadır. Azınlık genel anlamda ele alınırsa, belli bir topluluk içinde çoğunluktan farklılık gösteren topluluk olarak tanımlanabilir. Capatorti'ye göre azınlık: başat olmayan bir durumda olup, bir devletin geri kalan nüfusundan sayısal olarak daha az olan, bu devletin uyruğu olan üyeleri etnik, dinsel ve dilsel nitelikler bakımından nüfusun geri kalan bölümünden farklılık gösteren ve açık olarak olmasa bile kendi kültürünü, geleneklerini ve dilini korumaya yönelik bir dayanışma duygusunu taşıyan gruptur.³⁴³

Türkiye'de yapılan tartışmalar, 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Antlaşması'nda yer alanlar dışında herhangi bir azınlık grubu olup olmadığı üzerinden gerçekleşmektedir. Anayasa Mahkemesi'nin parti kapatma davaları da

³⁴¹ A.g.e., s.236.

³⁴² http://www.europarl.europa.eu/comparl/libe/elsj/events/hearings/20050425/default_en.htm

³⁴³ Baskın Oran, **Küreselleşme ve Azınlıklar**, (Ankara: İmaj Yayınevi, 2001), s. 67

dikkate alındığında; AB Komisyonu'nun Kürt kökenli Türk vatandaşlarını “azınlık” olarak algılaması, kuşkusuz Türkiye tarafından kesinlikle “kabul edilebilir” değildir. Zira bu durum; Türkiye'nin hiçbir şekilde taviz veremeyeceği, 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Antlaşması'nda kabul edilen gayrimüslim azınlıkların dışında ve bu Antlaşma'ya aykırı olarak Türkiye'de bir “etnik azınlık” yaratma politikası olacaktır. Ayrıca; Türkiye'nin Kürt kökenli vatandaşlarına ya da başka bir etnik gruba hukuki bir statü olan “azınlık statüsü”nü vermesi anayasal olarak imkânsız bir durumdur.

Türkiye'de, AB'deki bazı etkin resmi ve gayrı resmi çevrelerin, uyum süreci boyunca ayrılıkçı Kürtçülüğü geçmişten çok daha “organize” ve “siyasi” şekilde teşvik etmek için bu kavrama sarılabilecekleri ve bu durumun Türkiye'nin üniter yapısını tehdit edeceği endişeleri vardır. Türkiye'de kaygı yaratan alan da bu noktadır; çünkü bazı kurum ve çevrelere göre bu alanda oynamak, PKK'nın oyununa gelmek demektir. Örneğin; Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bu konuda ciddi kaygıları olduğu çeşitli şekillerde ifade edilmektedir. Bu kaygıların başında; PKK'nın siyasallaşma çabası içinde olduğu, terör ve şiddetle gerçekleştiremediğini, siyaset yoluyla, yani partileşerek gerçekleştirmek istediği gelmektedir. Bunun için etnik kimlik, Kürtçe radyo ve televizyon yayını, Kürtçe eğitim ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi gibi konuları işlemektedir. PKK terör örgütü, ayrılıkçılığı amaçlayan bir Kürt milliyetçiliğini ateşleyerek, bağımsız bir Kürt devletinin kurulmasını hedeflemektedir. Bu bakımdan AB içindeki bazı odaklardan ve bazı devletlerden de destek görmektedir.³⁴⁴ AB'nin Komisyon raporlarında bu konuyla ilgili ciddi sorunlar olduğu ileri sürülmektedir. Örneğin 1998 tarihli AB Komisyonu'nun Türkiye

³⁴⁴ A.g.e., s.238

hakkındaki, İlerleme Raporu'nda, "ayrılıkçılığı ve terörü savunmamak" koşuluyla "Kürt kültürel kimliği"nin bir şekilde tanınması istenmektedir.³⁴⁵

AB-Türkiye ilişkileri, PKK lideri Abdullah Öcalan'ın tutuklanması ve yargılanmasından ve 29 Haziran 1999'da Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından ölüm cezasına mahkûm edilmesinden de etkilenmiştir. Avrupa Birliği, 22 Şubat 1999 tarihli Genel İşler Konseyi toplantısında şu açıklamayı yapmıştır: "Avrupa Birliği, terörizmin tüm biçimlerini kınadığını tekrar eder. Terörizme karşı meşru mücadele, insan haklarına, hukukun üstünlüğüne ve demokratik kurallara tam saygı içinde yürütülmelidir. Meşru çıkarlar, şiddet yoluyla değil, politik bir süreç yoluyla ifade edilmelidir. AB, Türkiye'nin toprak bütünlüğünü tamamen desteklemektedir. Aynı zamanda, Türkiye'nin, sorunlarını, insan haklarına ve demokratik bir toplumda hukukun üstünlüğüne tam saygıyla politik yollardan ve Avrupa Konseyi'nin bir üyesi olarak taahhütlerine uygun biçimde çözmesini beklemektedir. Bu bağlamda, terörizme karşı mücadeleyi politik çözümler arayışından ayırmaya ve uzlaşmayı teşvik etmeye yönelik tüm sahici çabaları memnuniyetle karşılamaktadır. Bunu desteklemek için, AB, devamlı mali yardım dâhil katkıda bulunmaya hazırdır. Türkiye'nin bu sorunları bu tutum içinde ele alma çabaları, AB-Türkiye ilişkilerini ancak olumlu etkileyebilir."³⁴⁶

Günümüzde artık çağdaş uluslararası hukukta, "savaş hukuku" ve "barış hukuku" ya da diğer bir tabirle "jus ad bello" ve "jus in bellum" arasında bir ayrım yapılmamalıdır. Terörizm alanında pragmatik bir şekilde caydırıcılık ve işbirliğini

³⁴⁵ A.g.e., s.237

³⁴⁶ A.g.e., s.245

sağlayacak uluslararası bir sistem kurulmalıdır, yapılacak “terörizm” tanımı her şeyden önce dünya toplumlarının paylaşılan değerlerini ve beklentilerini ortaya koyan bir konsensüsü yansıtmalıdır. Böylesine işe yarayan bir tanımlama, ulusal ve uluslararası seviyede daha etkili olacak sosyal ve yasal kontrol mekanizmalarının geliştirilmesine de öncülük edecek nitelikte olmalıdır.³⁴⁷ Bu nedenle, demokrasilerin siyasal şiddet ya da terörizmle mücadele politikalarının açık, iyi tanımlanmış ve hukuka bağlı olması zorunludur. Bu yönde alınacak bütün güvenlik tedbirleri ve uygulamalarının sivil otoritelerin kontrol ve denetimine tabi olması gerekmektedir. Böylece sadece hukuk dışı uygulamalar engellenmemiş; aynı zamanda, bu uygulamalarda siyasi sorumluluk sağlanmış ve belirlenmiştir.³⁴⁸

1990 tarihli Kopenhag belgesinde, ulusal azınlıkların kendi etnik, kültürel, dilsel ve dinsel kimliklerini koruma, geliştirme ve ulusal azınlıkların ana dillerini özgürce kullanmalarına imkân sağlanması, azınlıklara kendi ana dillerinin öğretilmesi, resmi merciler nezdinde mümkün olduğu ölçüde ana dillerinin kullanımını sağlayacak önlemlerin alınması, eğitim kurumlarının sorumlu olduğu konular arasında geçmektedir. Terör örgütü, AB’ye Türkiye’nin giriş süreci ile birlikte konuyu söz konusu noktalarda suistimal ederek, azınlık olduğu iddiasıyla kendilerini Kopenhag Kriterleri ile eş güdümlü değerlendirme çabası içerisine girmiştir. AB’nin, 21- 22 Haziran 1993’teki Kopenhag Zirvesi’nde üye olmak isteyen ülkeler için kararlaştırdığı kriterler arasında, istikrarlı kurumlar, demokrasinin eksiksiz uygulanması, hukuk devleti ilkesine uyum, insan haklarının korunması, azınlıklara saygı gösterilmesi ve azınlıkların korunması, piyasa

³⁴⁷ A.g.e., s.251

³⁴⁸ A.g.e., s.252

ekonomisinin uygulanması ile birlik içindeki ülkelerin rekabete dayanıklı hale getirilmesi ile AB'nin politik, ekonomik ve para birliği kararlarının kabul edilmesini talep ederek, aday ülkelerin tümünden üyelik için demokratik normlara uygun anayasal ve kurumsal yapısal değişikliklerinin gerçekleştirilmesi isteniyordu.³⁴⁹ Amaçlanan ise Türkiye Cumhuriyeti'nde Kürtlerin azınlık statüsüne getirilerek etnik ayrımcılığa doğru gidişin önünü açmaktır. Yıllardır süren silahlı saldırıların ve yaşanan çatışmaların sona erdirilmesinin “sorunun tanınmasından geçtiğini” iddia ederek tavizler koparılmaya çalışılmıştır.³⁵⁰

Öcalan, yargılanma aşamasında Türk kamuoyunun tepkisini üzerine çekmemek ve başlattığı yumuşak söylemlerle sempati toplama gayretine devam ederken örgütün uluslararası alanda yargılama sürecine yönelik yapacağı çalışmalara yönelik olarak, “Türkiye, diğer devletlerle, özellikle Avrupa ülkeleri ile ilişkilerine hep kuşkuyla yaklaşmaktadır. Bunun yerine, bence AB çizgisi desteklenmeli ve ilişkide bulunduğumuz güçlerin bu çizgiye, yapmaya çalıştığımız dönüşüm ve dönüş çabalarına yardımcı olmaları sağlanmalı, anlaşık biçiminde değil, irademizle bu çizgiye geldik, siz de yardımcı olun denmeli, hem AB, hem AGİT, hem de ABD'den bunu isteyebilirsiniz. Türkiye bazı güçlerin içte ve dışta kışkırtması ile kendisini siyasi kuşatmaya aldığımız hissine kapılıyor.” açıklamasını yapmıştır.³⁵¹

Abdullah Öcalan ve DTP'nin yaptığı ateşkes çağrısından sonra PKK-Kongra Gel'in yeni oluşumu KKK (Koma Komalen Kurdistan), 1 Ekim'den geçerli olmak

³⁴⁹ *Serxwebun*, (Aralık 1999), s. 68

³⁵⁰ Abdullah Öcalan, “**Oligarşik Cumhuriyet Gerçeği**”, s. 77

³⁵¹ Abdullah Öcalan, “Temel Mücadele Biçimi Kitle Örgütlenmesi ve Mücadelesidir”, **Özgür Halk Dergisi**, 110, (15 Ocak 2000), s.13

üzere ateşkes ilan etmiştir. KKK Yürütme Konseyi Başkanlığı, ateşkes kararına ilişkin düzenlediği basın toplantısını yayımlayan Fırat Haber Ajansı'nın haberinde, Kürt sorunun çözümü ve demokratik bir sürecin başlatılması amacıyla ateşkes ilan edildiği kaydedilmiştir.³⁵²

2.2.4. Medyanın Rolü: PKK Yanlısı Görsel ve Yazılı Basın ve Yayın Organları

Küreselleşmenin etkisiyle iletişim organlarının önemi oldukça artmıştır. Devletlerden hükümet dışı kuruluşlara, terör örgütlerinden bireysel nitelikli eylemlere kadar birçok faaliyet kendisini medya aracılığıyla dünyaya duyurmaktadır. Özellikle son üç yıldır El-Kaide'nin medya organlarını kullanmasıyla terör örgütleri için basın ve yayın unsurunun ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmıştır.

PKK terör örgütü dünyadaki birçok örgüt gibi medya kuruluşlarından faydalanmaktadır. Örgütün yayınlarını düzenli olarak yapan TV kanalı olan MED TV, bu faydalanmaya oldukça uygun bir örnektir. Ayrıca örgüt, internet siteleri ve çeşitli gazetelerle de uluslararası iletişim arenasına açılmaktadır. Her terör örgütü birbirinden farklı amaçlarla medyayı kullanabilir; PKK ise medyadaki etkinliği ile kendisine çok farklı kesimlerden destek ve yandaş bulabilmektedir. Özellikle kolay tüketilen TV, internet sitesi gibi haberlere ilginin daha fazla olduğu da düşünülürse, örgütün sesini duyurması için çok fazla çaba harcamasına gerek kalmamaktadır. Yine de PKK'nın ideolojisini meşrulaştırması veya destek alması sadece bu yayın

³⁵² “PKK Ateşkes İlan Etti”,
http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2006/09/060930_pkk_update.shtml

organları üzerinden olamamaktadır; öyle ki birçok yazar veya akademisyen de PKK yanlısı kitaplar veya makaleler yayınlamaktadır. PKK terör örgütünün bilinen yayın faaliyetleri yurt içinde ve yurt dışında olmak üzere: gazete, televizyonlar, dergiler, internet siteleri ile bazı ilişkili olduğu siyasi parti ve bunlara bağlı yayın organları olarak sıralayabiliriz.³⁵³

2.2.4.1. Görsel Basın

MED TV: 30 Mart 1995 tarihinden itibaren yayına başlayan MED TV Kanalı'nın PKK terör örgütünün propaganda aracı olduğu, Öcalan tarafından açıkça vurgulanmıştır. Bu durumu herkesin ve her ülkenin de bildiği bir gerçektir. MED TV ile ilgili kasetlerin incelenmesinde açıkça PKK üyelerini ve sempatizanlarını kışkırtarak şiddet eylemlerine yönelttiği görülmüştür. Örneğin, 2 Mart 1996 tarihli MED TV programında örgütün merkez komite üyesi Osman Öcalan “ Türkiye'nin metropollerinde fedailik savaş süreci başlamıştır, fedailik olayı yeni bir olaydır. Kuzey Kürdistan ve Türkiye’de halkımızın her türlü eylem biçimini yapmaya hakkı vardır.” şeklinde beyanda bulunarak, örgüt mensuplarını intihar eylemlerine yönlendirmiştir.

ROJ TV: Danimarka'dan uydu aracılığıyla Kürtçe ve Türkçe yayın yapan bir televizyon kanalıdır. Roj TV sık sık Türkiye’de ve bölge ülkelerde PKK propagandalarının yapıldığı bir kanal görünümü sergilemektedir. Roj TV'nin kapatılmaması için Danimarka Başbakanı Rasmussen’e yazdıkları mektup nedeniyle

³⁵³ Pulat Y. Tacar, **Terör ve Demokrasi**, (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1999), s.194

haklarında soruşturma yürütülen DTP’li 56 belediye başkanı hakkında, “Yasadışı PKK terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etmek” suçundan 10 yıla kadar hapis istemiyle dava açılmıştır. Belediye başkanları ilk kez yasadışı örgüt üyeliği suçundan yargılanmaktadır.³⁵⁴

Haklarında soruşturma yürütülen 56 belediye başkanı hakkında başsavcılığın hazırladığı iddianamede, Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Baydemir, Tunceli Belediye Başkanı Songül Erol Abdil, Batman Belediye Başkanı Hüseyin Kalkan, Hakkâri Belediye Başkanı Metin Tekçe ile Şırnak Belediye Başkanı Ahmet Ertak’ın da aralarında bulunduğu 56 belediye başkanının “PKK’ya bilerek ve isteyerek yardım etmek” suçundan onar yıl hapis cezası istenmiştir. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı’nca hazırlanan iddianamede, Roj TV’nin örgütsel propaganda yaptığı belirtilerek, “Roj TV’nin PKK örgütüyle bağlantıları nedeniyle Türkiye tarafından kapatılması için başlatılan girişimler üzerine DTP’li belediye başkanları tarafından hazırlanan bir mektup Aralık 2005’te Danimarka Başbakanı’na gönderilmiştir” denmiştir.³⁵⁵ Danimarka bütün Avrupa ülkelerince de savunulan basın özgürlüğünü gerekçe göstererek kanalı halen kapatmamıştır. Nisan 2006 Diyarbakır olaylarında, Roj TV’nin Güneydoğu Anadolu’daki insanları şiddete ve ayaklanmaya çağırdığı iddialarıyla Türkiye, Roj TV’nin kapatılması isteğini devam ettirmektedir.

2.2.4.2. Yazılı Basın

³⁵⁴ **Ankara 2 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi’nin Sanık Abdullah Öcalan Davası Gerekeçli Kararı** Esas No: 1999/21 Karar No : 1999/73 Cumhuriyet Savcılığı Esas No: 1997/271

³⁵⁵ “DTP’li 56 başkana PKK davası açıldı”,
http://www.barobirlik.org.tr/calisma/basinda_yargi/2006/06/15.htm

Ağustos 1995 yılında Almanya’da yayınlanmaya başlayan, PKK yayın organlarından “Özgür Politika” gazetesi Frankfurt kentinde Türkçe günlük gazete şeklinde günümüzde de yayınlanmaya devam etmektedir. Söz konusu gazetenin aynı zamanda bir internet sitesi bulunmaktadır. Ayrıca, örgütün diğer yayın organlarından olan “Serxwebun” ve “Kürdistan Report” ile birlikte toplam 13 dergi ve gazetenin PKK lehinde sürdürdüğü yayını vardır; yayınlarını ve kitesini her geçen gün genişletmektedir.

PKK terör örgütünün dünyanın her yöresinde, çoğunluğu Avrupa’da birçok yayınevi, dergi, gazete ve radyo kuruluşu vardır. Türkçe, Kürtçe ve diğer dillerde yayınlar yapılmaktadır. Almanya’da aylık Serxwebun ve Berxwedan Gazeteleri ile Kürdistan Report yayınlanmakta, ayrıca günlük olarak Özgür Politika Gazetesi çıkarılmaktadır. Yunanistan’da, Kürdistan’ın Sesi (*Fonito Kürdistan*) çıkarılmakta, ayrıca Almanya’da Zülfikar Dergisi Alevilere yönelik olarak yayınlanmakta, Siterka Civan (*Gençlik Yıldızı*) isimli dergi de Almanya’da yayınlanmaktadır.³⁵⁶

Denge Amed, Dilan, Qerina Berxwedan, Reperin, Çandına Berxwedan, Tel Örgü, Kürdistan Komitesi, Kadın ve Sanat, Havan, Şoreşa Kürdistan, Denge Şervan, Şere Gel, Tola Agiri, Peşmerge, Eriş, Doza Karker, Toplumsal Diriliş gibi 43 ayrı yasadışı yayın çıkarmaktadır.

PKK terör örgütü, Kürt Kültür ve Araştırma Vakıfları, Kürt Enstitüsü, Mezopotamya Kültür Derneği, Amed Kültür Merkezi ve Yurtsever Kadınlar Derneği

³⁵⁶ **Ankara 2 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi’nin Sanık Abdullah Öcalan Davası Gereççeli Kararı** Esas No: 1999/21 Karar No : 1999/73 Cumhuriyet Savcılığı Esas No: 1997/271

gibi kuruluşları muhtelif zamanlarda örgütün propagandası, örgüte eleman temini ve sempatanları örgüte çekme, kitlesel eylemleri yönlendirme gibi faaliyetlerde aracı olarak kullanmıştır. Ayrıca, PKK terör örgütü dünya kamuoyunda bu imajını silmek ve yeniden toparlanmayı sağlamak için çeşitli tarihlerde sözde ateşkes ilan etmiştir. Ateşkeslerden sonra ise eylemler hiçbir zaman azalmamış; aksine sivil halka yönelik katliamlar devam etmiş, hatta intihar eylemleri gibi yeni eylem türlerini de uygulamaya geçirmişlerdir. Ateşkeslerden sonra örgüt üyelerinden kendiliğinden teslim olanlara pek rastlanılmamıştır.³⁵⁷ Kısacası PKK yaratmak istediği imajı, gerek basın yoluyla gerekse de dernekler yoluyla rahatlıkla sağlamıştır.

PKK güdümünde yayın yapan yasal gazete ve dergilerin örgütle ilişkileri görevliler tarafından tespit edildiğinde, örgütün propagandası yapıldığında, mahkeme kararıyla kapatılmaları halinde yayınların adlarını değiştirerek başka isimler altında yayınlarını devam ettirdikleri görülmüştür.³⁵⁸

³⁵⁷ Ankara 2 nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin Sanık Abdullah Öcalan Davası Gerekçeli Kararı Esas No: 1999/21, Karar No: 1999/73. C.Savcılığı Esas No: 1997/271

³⁵⁸ Bu yayın organları: Ülkede Gündem Gazetesi, daha önce Demokrasi, Yeni Politika, Özgür Ülke, Özgür Gündem, Yeni Ülke ve Halk Gerçeği Gazetesi, Özgür Halk, Jiyan Revşen, Sosyalist Alternatif Dergisi, Özgür Bakış, Özgür Yaşam Dergisi ve Özgür Politika'dır. Bütün bunların haricinde Welat, Devrimci Yurtsever Gençlik, Yurtsever Eğitimciler Dergisi, Halay ve Evrensel gibi çoğunluğu yurt içinde çıkarılan gazete ve dergiler PKK paralelinde propaganda vasıtası olarak yayınlarını sürdürmektedirler.

BÖLÜM 3

AB-TÜRKİYE İLİŞKİLERİNDE TERÖR ÖRGÜTLERİNİN ETKİSİ

3.1. AB İlerleme Raporları Çerçevesinde Türkiye'nin Terörle Mücadelesi

3.1.1. 1999 İlerleme Raporu

Avrupa Birliği-Türkiye ilişkilerini iki süreç içerisinde ele almak gerekmektedir: 1999 Helsinki Zirvesi öncesi ve sonrası. 10-11 Aralık 1999 tarihinde Helsinki'de toplanan AB Konseyi, Komisyon'un ilerleme raporuna ilişkin olarak söz konusu dönemde Türkiye'de yaşanan olumlu gelişmeleri dikkate almış ve Türkiye'nin Kopenhag kriterlerini sağlama amacıyla gerçekleştirdiği reformlara devam etme niyetini memnuniyetle karşılamış ve Türkiye'yi "aday ülke" olarak kabul etmiştir. AB, Türkiye'ye aday ülke statüsü verirken Türkiye'ye diğer ülkelerden farklı bir tutumun sergilenmeyeceğini belirtmiş, diğer aday devletlere hangi kriterleri uyguluyorsa, Türkiye'yi de aynı kriterler çerçevesinde değerlendireceğini ifade etmiştir.

Türkiye'nin AB tam üyeliği yolunda bir dönüm noktası olarak değerlendirilen Zirve ile PKK terör örgütünün lideri Abdullah Öcalan'ın yakalanması eş zamanlı olarak meydana gelmiştir. Bu bakımdan, Avrupa Birliği-Türkiye ilişkileri

terörizm kapsamında yaşanan gelişmelerden etkilenmiş ve söz konusu durum Komisyon tarafından hazırlanan rapora da yansımıştır. Öcalan operasyonu ve sonrasında bazı AB ülkelerinde şiddetli PKK gösterileri, Türkiye’de ise terörist eylemler meydana gelmiştir. Bu süreci takiben, Avrupa Birliği 22 Şubat 1999 tarihli Genel İşler Konseyi toplantısında terörizmin tüm biçimlerini kınadığını, terörizme karşı meşru mücadelenin, insan haklarına, hukukun üstünlüğüne ve demokratik kurallara tam saygı içerisinde yürütülmesi gerektiğini belirtmiş ve meşru çıkarların şiddet yoluyla değil, politik bir süreç yoluyla gerçekleştirilmesinin zorunlu olduğunu vurgulamıştır.

Terörizmin kabul edilebilir bir yanının bulunmadığını her defasında yineleyen AB ülkeleri, PKK’nın tüm eylemlerini ve şiddet içerikli hareketlerini kınamışlardır. Türkiye’nin terörizm nedeniyle içinde bulunduğu zor dönemde Türkiye’ye yardımcı olacaklarını ve ülkenin toprak bütünlüğünün korunmasından yana olduklarını belirtmişlerdir. Her bakımdan Türkiye’ye destek vereceklerini ifade eden AB ülkeleri, Türkiye’den ise sorunu Avrupa Konseyi’nin bir üyesine yakışır şekilde siyasi yollardan çözmesi konusunda garanti talep etmişlerdir. AB’nin olumlu beyanatlarının yanı sıra, 1999 İlerleme Raporu’nda Türkiye’ye yönelik bir takım eleştiriler de yapılmıştır.

Öcalan’ın idamına karşı olan AB ülkeleri, Öcalan’ın suçunun ağırlığına rağmen adil biçimde yargılanması ve Öcalan’ın avukatlarıyla erişim imkânında olması gerekliliğini savunmuşlardır. Bu bağlamda, 31 Mayıs 1999 tarihinde Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi’nde başlayan davaya uluslararası gözlemcilerin kabul

edilmesini ve yargılamanın bağımsız bir mahkeme tarafından hukukun üstünlüğüne uygun şeffaf bir şekilde yapılmasının güvencesini beklediklerini ifade etmişlerdir. Ancak AB tarafından dile getirilen görüşler, Türkiye tarafından tepki ile karşılanmış ve Türk Dışişleri Bakanlığı 23 Şubat 1999 tarihinde şu açıklamayı yapmıştır: “Türkiye’de mahkemelerin bağımsızlığını sorgulamak kabul edilemez. AB’nin duruşmalara gözlemci gönderme niyeti, bağımsız yargıya müdahale etme ve onu etkileme çabalarının kabul edilmesi ve teşvik edilmesi anlamına gelmektedir. Hukukun üstünlüğü ilkesine aykırı olan bu tavır da kabul edilemez.”³⁵⁹ AB-Türkiye arasında yaşanan hukuk tartışması, 29 Haziran 1999’da DGM tarafından verilen idam cezası kararı ile yerini gerginliğe bırakmıştır. İnfaz kararına büyük tepki gösteren AB, kararın gerçekleştirilmemesi talebinde bulunmuştur.

DGM’nin varlığına ve heyetinde askeri hâkim bulundurmasına yönelik sert eleştirilerden biri de 1998 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından gelmiştir. Mahkeme, 1994-1995 yıllarında bireyler tarafından açılmış olan 13 davanın dokuzunda başvuranların DGM tarafından yargılanmış olduklarını, dolayısıyla “bağımsız ve tarafsız bir mahkemece” yargılanma hakkından mahrum bırakılmış olduklarını ve bunun da Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne aykırı olduğunu belirtmiştir. AB’nin bağımsız yargının işleyişine yönelik reformda ısrarcı olması üzerine TBMM, DGM’lerden askeri hâkimi çıkaran anayasal ve yasal değişiklikleri kabul etmiş, Kanun 22 Haziran 1999’da yürürlüğe girmiştir. Türkiye’deki ordu ve askeri yargı mensupları tarafından olumsuz karşılanan reform neticesinde, Öcalan davasına bakan Ankara DGM’nin askeri hâkimi yerine 23

³⁵⁹AB-Türkiye İlişkileri-İlerleme Raporları, <http://www.deltur.cec.eu.int/g-duzenlirapor-1.html>, s.8

Haziran 1999'da bir sivil hâkim getirilmiştir. Uygulamayı takiben AB Komisyonu atılan adımı olumlu karşılamış ancak yine de kuşkuların barındığını ifade etmekten çekinmemiştir.³⁶⁰ AB Komisyonu tarafından dikkate alınan ve olumsuz olarak kaydedilen gelişmeler arasında öne çıkanlardan bir diğeri ise Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin kötü koşullara sahip olması ve Kürtçülük söylemleri yapan siyasi partilerin durumlarıdır.

AB'nin öncelikli kriterleri arasında yer alan ifade özgürlüğü yalnız bireyler için değil, toplumlar ve onları temsil eden siyasi partiler için de geçerlidir. Nitekim ayrılıkçılığı ve terörizmi savunmaması şartıyla, Kürt kültürel kimliğini ve sahip olması gereken hakların kazanılmasına yönelik söylemlerde bulunan siyasi partilerin kapatılması AB düşüncesiyle tamamen zıt kutupta yer almaktadır. Dolayısıyla AB Komisyonu raporunda; Nisan 1999 genel seçimlerinde, Güneydoğu'daki yedi il merkezinde çoğunluğu kazanan HADEP partisinin faaliyetlerinin durdurulması için açılan davayı, ayrılıkçılığı teşvik ettiği gerekçesiyle Şubat 1999'da Kürt yanlısı Demokratik Kitle Partisi'nin (DKP) Türk Anayasa Mahkemesi'nce kapatılma kararını ve eski DEP milletvekillerinin halen hapiste tutulmalarını eleştirmiştir. Öcalan'ın ve diğer bazı önemli PKK mensuplarının tutuklanmasıyla, ülkedeki terörizmin kontrol altına alınacağını, Güneydoğu'nun sorunlarına daha kısa vadede çözüm bulunacağını düşünen AB, beklenenin aksine durumun daha da kötüleştiği sonucuna varmıştır. Bunun üzerine Birlik ülkeleri, yaşanan problemlerin ana ekseninde Kürt sorunu olduğunu ve Kürt kültürel

³⁶⁰AB-Türkiye İlişkileri-İlerleme Raporları, <http://www.deltur.cec.eu.int/g-duzenlirapor-1.html>, s.9

kimliğinin tanınmadan, çözüm konusunda ilerleme kaydedilemeyeceğinin altını önemle çizmişlerdir.

İlerleme raporunda, Kürt kültürel kimliğinin belirli biçimlerinin tanınması ve ifade edilmesinde daha fazla hoşgörü olması gerektiğini ısrarla vurgulanan Komisyon, Nisan 1999'da, İçişleri Bakanlığı Halkla İlişkiler Dairesi tarafından kamu kurum ve kuruluşlarının basın açıklamalarında ve yayınlarında Kürt sorunuyla ilgili olarak bazı ifadelerin kullanılmasını yasaklayan bir genelge yayınlamasını ve Mayıs 1999'da Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu'nun ifade özgürlüğünün suistimal edilmesine ilişkin mahkûmiyet cezalarını arttırmasını geri adım olarak nitelendirmiştir. AB, Kürt sorununun sivil eksen etrafında çözülmesi durumunda Güneydoğu bölgesinin huzura kavuşacağını öne sürmüştür. Ancak Türkiye'deki hoşgörünün görünüşte değil de resmi olarak gerçekleştirilmesi gerektiğini savunmuştur. Bu yüzden de Kürt dilinde TV yayınlarına, Kürtçe kurslara vb müsaade edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Konuya ilişkin örnek olarak Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nde yer alan "Ulusal Azınlıkların Korunması üzerine Çerçeve Sözleşmesi"ni ve "Bölgesel veya Azınlık Dilleri için Avrupa Şartı"ni göstermiştir. Nitekim her iki önemli sözleşmede "herhangi bir grup açıkça ve makul biçimde tarif edilen durumlarda ve şartlar altında kendi doğal dillerini ve kültürel geleneklerini kullanma ve sürdürme fırsatına ve bunun için gerekli maddi kaynaklara sahip olmalıdır" açıklaması geniş bir biçimde yer almaktadır. Buna rağmen raporda, Cumhurbaşkanı Demirel'in Güneydoğu'nun sorunlarını görüşmek için HADEP temsilcileriyle bir araya gelmesi ve Mart 1999'da Başbakan Ecevit'in, "önümüzdeki iki yılda 100 milyon dolar tutarında ilave fonlarla

Güneydoğu Anadolu bölgesinin sosyo-ekonomik kalkınmasının hükümetçe destekleneceği” açıklaması olumlu bir adım olarak karşılanmıştır.³⁶¹

Kürt sorunu ve kültürel haklardan ziyade, AB’nin sıklıkla üzerinde durduğu diğer bir mevzu ise olağanüstü hal uygulamasıdır. Halen altı ilde yürürlükte olan olağanüstü hal mevzuatının bir an önce kaldırılması gerektiğini belirten AB Komisyonu, Ağustos 1999’da Parlamento tarafından kabul edilen Pişmanlık Yasası’ndaki (No:4450) eksikliklere de dikkat çekmiştir. Altı ay süre ile geçerli olacak yasa, teslim olan ve örgüt hakkında bilgi veren PKK mensuplarına af imkânı getirmekle birlikte PKK komuta yapısını ve güvenlik güçleri mensuplarını öldürmüş olan PKK üyelerini kapsam dışında bırakmıştır. Hâlbuki Öcalan’ın 1999’da örgüt üyelerini silahlı mücadeleyi bırakmaya, Türk hedeflerine karşı saldırılara son vermeye ve Türk topraklarından çekilmeye çağırması değerlendirilmesi gereken bir gelişme olmalıdır.

Yukarıda belirtilen hususları kısaca değerlendirecek olursak, AB, Türkiye tarafından gerçekleştirilen reform sürecini takdir etmekle beraber yine de Türkiye’nin Kopenhag siyasi kriterlerini tam olarak karşılayamadığını belirtmiştir. Bunun nedenlerini ise şu şekilde sıralamaktadır: İnsan hakları ve azınlıkların korunması konularında ciddi eksikler, işkence ve kötü muamele uygulamalarının yaygın olması, ifade özgürlüğünün kısıtlanması, MGK’nın siyasi yaşamda büyük bir rol oynamaya devam etmesi, yargının bağımsızlığı konusunda olağanüstü

³⁶¹ AB-Türkiye İlişkileri-İlerleme Raporları, <http://www.deltur.cec.eu.int/g-duzenlirapor-1.html>, s.14-15

mahkemeler sistemin devam etmesi ve Öcalan'a verilen idam cezasının kaygı verici olmasıdır.³⁶²

3.1.2. 2000 İlerleme Raporu

2000 yılı ilerleme raporu, bir önceki yıla kıyasla gerçekleştirilen reformların önemli sayıldığı ancak uygulamadaki yetersizliklerin eleştirildiği ve yine Kopenhag siyasi kriterlerinin tam olarak karşılanamadığını ifade etmektedir.

1999 yılına paralel olarak önemli gündem maddelerini; Öcalan davası, insan hakları, ifade özgürlükleri, DGM'lerin durumu, yargının işleyişi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin durumu ve bölgede yaşanan terör faaliyetleri oluşturmaktadır. Raporda dikkat edilmesi gereken husus ise insan hakları ve azınlık haklarının önceki rapora nazaran çok daha detaylı bir şekilde ele alınmasıdır.

Öcalan'ın yakalanmasının ardından PKK'nın ateşkes ilan etmesi Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki silahlı şiddetin bir süreliğine de olsa durduğunu göstermiştir. Genelkurmay Basın Dairesi'nin verilerine göre, PKK faaliyetleri 1998 yılında %42 iken 1999 yılında %26 oranında azalmıştır. Silahlı eylemlerin durmasının nedeninin; gerçekten barış ve uzlaşma niyeti mi yoksa örgüt içerisindeki kararsızlığın, lidersiz yönetilme eksikliğinin ya da kendini toplama sürecinin mi etken olduğu tam olarak bilinmemekle birlikte hem AB'nin hem de Türkiye'nin kesin hükme varması için erkendir. Bölgede yaşanan olumlu gelişmeler doğrultusunda, olağanüstü hal, iki ilde

³⁶²A.g.e., s. 16

(1999-Kasım'da Siirt, 2000-Haziran'da Van) kaldırılmıştır. Ancak AB, halen dört ilde köy koruculuğu sistemiyle birlikte devam eden olağanüstü hal uygulamasının bölge şartlarının iyileşmesinde büyük bir engel oluşturduğunu belirtmiştir.³⁶³

Türkiye'nin ölüm cezasının kaldırılması hakkında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek 6 numaralı protokolü imzalamaması ve Öcalan davasındaki idam cezası kararının geçerliliğini koruması AB ülkelerinin tepkilerinin devam etmesine neden olmuştur. Zira Komisyon, kaygılarının giderilmesinde yeterli olamayacağını belirtmesine rağmen Türk hükümetinin davanın AİHM nezdinde sonuçlanıncaya kadar infazı geçici olarak askıya almasını memnuniyetle karşılamıştır.

Türkiye'deki insan haklarının genel durumunun birçok bakımdan endişe verici olduğunu her defasında dile getiren AB ülkeleri, işkence ve kötü muameleye ilişkin olarak acilen tedbir alınması gerektiğini vurgulamışlardır. Türk ve uluslararası insan hakları örgütlerinin işkence vakalarını bildirmeye devam etmesi ve bunların çoğunun “terörist veya ayrılıkçı eylemlere” katıldıkları şüphesiyle gözaltına alınan kişilerle ilgili olması AB'nin eleştirilerinde haklılığının göstergesi olmuştur. Nitekim raporda, Türkiye'nin en kısa zaman zarfı içerisinde önemli insan hakları belgelerini imzalaması önerilmiştir. Bu doğrultuda öne çıkan belgeler: Her Türden Irk Ayrımcılığının Tasfiyesi Sözleşmesi, Avrupa Konseyi Ulusal Azınlıkların Korunması Çerçeve Sözleşmesi ve Uluslararası Ceza Mahkemesi Tüzüğü'dür. Ancak Türk hükümetinin İnsan Hakları Koordinatör Üst Kurulu'nun çalışmasını onaylaması da kayda değer bir gelişme olarak değerlendirilmiştir.

³⁶³ 2000 İlerleme Raporu, http://www.belgenet.com/arsiv/ab/ab_rapor00.html

Raporda eleştirilen noktalardan bir diğeri ise yargının işleyişine ait önemli yasa tasarılarının sonuçlanmamasıdır. Komisyonun önceki raporunda önemle vurguladığı DGM'lerin yapısına ilişkin bir düzenleme yapılmadığı gibi herhangi bir yeni adım da atılmamıştır. Bu yüzden AB, Türkiye'deki mevcut standartların bir an önce AB ülkelerindekiler ile uyumlulaştırılması gerektiğinin altını çizmiştir.

İnsan hakları ve azınlık haklarının birbirleri ile güçlü bir bağlantısı vardır. Bu doğrultuda Komisyon raporunda iki kavramın sıklıkla bir arada kullanıldığını görmekteyiz. Ancak burada dikkat edilmesi gereken unsur Kürt'lere hem insan hakları hem de azınlık hakları bağlamında atıflarda bulunulmasıdır. Fakat Türkiye, Lozan Antlaşması'nda yalnızca gayrimüslimleri (Yahudiler, Ermeniler, Rumlar) azınlık olarak kabul etmektedir. Türkiye'nin Kürtleri azınlık olarak kabul etmesi, Lozan Antlaşması'nın özüne aykırı olduğu gibi, Kürt kökenli vatandaşlar tarafından hoş karşılanacak bir yanı da bulunmamaktadır.

1999 yılındaki raporda Kürt kimliğinin öne çıkarılması hususunda yapılan değerlendirmeler yine devam etmiştir. Bu doğrultuda Komisyon, 31 Mart 2000 tarihinde Yargıtay tarafından kabul edilen ve Medeni Kanun çerçevesinde bireylerin, çocuklarına, Kürtçe adlar dâhil, kendi seçtikleri herhangi bir adı verme özgürlüğünü olumlu bir gelişme olarak kabul etmiştir. Ancak her zaman olduğu gibi uygulamalardaki yetersizlikleri hedef alan Komisyon görüşü, nüfus kayıt memurlarının yine de bazı adları kabul etmediklerini açıkça dile getirmiştir. Buna ek olarak, Kürt dilinde bazı yayınlara müsamaha gösterilmekle birlikte hala özellikle TV/radyo yayıncılığı ve eğitim açısından kısıtlamalar getirildiği için Türkiye sert bir

şekilde eleştirilmiştir. AB ülkeleri, Güneydoğu'daki nüfusun büyük ölçüde Kürt kökenli olduğunun göz önünde bulundurulması gerektiğini ve kendilerine ana dillerinde yayın yapma, ana dillerini öğrenme veya ana dillerinde eğitim alma hakkı gibi bazı temel kültürel hakların acilen verilmesinin gerektiğini ifade etmiştir.

2000 yılı raporu özü itibariyle, insan hakları ve azınlık hakları konusunda önemli noktalara dikkat çekmiştir. Bu bağlamda Türkiye'nin ilk olarak halen imzalamadığı insan hakları sözleşmelerini ya da azınlık haklarını içeren "Ulusal Azınlıkların Korunması İçin Avrupa Konseyi Çerçeve Sözleşmesi"ni imzalaması gerektiğini kaydetmiştir. Yine konuya ilişkin olarak raporda, Türkiye'nin Lozan Antlaşması ile tarif edilenlerden başka azınlıkları tanımaması ve belirtilen azınlıklar haricindeki grupları bazı temel haklardan yoksun bıraktığının ifade edilmesi, Türkiye'nin gündemini uzunca bir süre meşgul edecek "azınlık hakları" ve "Kürt hakları" tanımlarının tartışılmasına neden olmuştur.

3.1.3. 2001 İlerleme Raporu

Önceki raporlara göre, Türkiye'ye daha iyimser bir şekilde yaklaşan 2001 İlerleme Raporu'nda, AB-Türkiye ilişkileri olumlu bir perspektiften ele alınmış ve bu doğrultuda Türkiye'nin diğer aday ülkelerle aynı temelde katılım öncesi stratejisinin içinde olduğu vurgulanmış ve bunun Türkiye'deki reform sürecini hızlandırdığı belirtilmiştir. Hükümet tarafından kabul edilen reformları ve atılan adımları memnuniyetle karşılayan AB, önemli olanın noktanın reformların yapılmasından ziyade bu reformların uygulamaya geçirilmesi olduğunun altını çizmiştir.

Komisyon'un önceki raporlarında da detaylı bir şekilde eleştirilen insan hakları, azınlık hakları, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin durumu, kültürel haklar, DGM'lerin yapısı, idam cezası, işkence ve kötü muameleye yönelik eylemlerin gerçekleştirilmesi tekrar gündeme getirilmiştir. Zira 2001 yılı raporunda ek olarak Türkiye'deki demokratik sistemin önünde büyük engel teşkil ettiği söylenen sivil-ordu ilişkilerine atıfta bulunulmuştur. Bu bağlamda, ordu üzerindeki sivil kontrol gibi bazı temel konuların etkili şekilde çözüme kavuşturulmasının önemine değinilmiştir.

Yukarıda belirtilen hususlar doğrultusunda raporu incelemek gerekir ise;

1999 yılından beri Öcalan'ın davasına ilişkin verilen idam cezası kararına yönelik sert tutumda bulunan AB ülkeleri, TBMM tarafından kabul edilen anayasa değişikliklerin gerek idam cezasının sınırlandırılmasına yönelik olarak gerekse insan hakları ve temel özgürlükler açısından önemli bir adım olarak kabul etmişlerdir. Ancak Anayasa'nın değiştirilen 38.maddesinin, ölüm cezasını, terörizm suçlarıyla, savaş zamanıyla veya yakın savaş tehlikesi durumlarıyla sınırlandırmasının halen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. sayılı Protokolü ile uyumlu olmadığı kaydedilmiştir. Bu bakımdan, savaş suçlarıyla ilgili istisnanın ve değiştirilen maddenin yürürlüğe konması için temel olarak Türk Ceza Kanunu'nda değişiklik yapılması öngörülmüştür. Zira Terörle Mücadele Kanunu çerçevesinde 2000 yılında 17, 2001'de ise 10 kişinin idam cezasına mahkûm edilmesi Birlik üyelerinin kaygılarının devam etmesine neden olmuştur.

Özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin durumuna ve orada yaşayan Kürt vatandaşların haklarına yönelik büyük endişeler taşıyan AB üye ülkeleri, Türkiye'nin bu konuda gerekli reformları gerçekleştirmediğini yinelemişlerdir. Önceki raporda iki ilde kaldırılan olağanüstü hal uygulamasını umut verici olarak niteleyen Komisyon, Diyarbakır, Hakkari, Şırnak ve Tunceli illerinde bu uygulamanın devam ettiğini ve bir an önce kaldırılması gerektiğini belirtmiştir. Aynı şekilde orada yaşayan Kürt vatandaşların sahip olması gereken kültürel haklardan (anadillerinde yayın ve eğitim vb.) hala yoksun olduklarını ve etnik kökene yönelik ifade, örgütlenme ve toplantı özgürlükleri alanlarında kısıtlamalar getirildiğini söylemişlerdir. Bu bağlamda, bölgedeki STK'ların taciz ve korkutma ile karşı karşıya olduklarını; Ekim 2001'de, Türkiye İnsan Hakları Vakfı Diyarbakır şubesinin, polis güçlerince basılarak işkence ve kötü muamele mağdurlarına ilişkin gizli tıbbi bilgilere yetkililerce el konulduğunu açıklamışlardır. Yine 2001 tarihinde, 500 binden fazla kişinin katılımı ile gerçekleştirilen "Kürt Yeni Yılı Nevruz" etkinliklerinin İstanbul dâhil bazı şehirlerde örgütlü olarak kutlanmasına getirilen yasak da raporda işlenmiştir. Diğer konu ise bölgedeki etnik unsurları temsil eden siyasi partilerin durumlarıdır. Önceki Komisyon raporlarında da sıkça dile getirildiği üzere, Kürt taraftarı HADEP'in polis soruşturmaları dâhil, çeşitli resmi engellerle karşılaşması ve Eylül ayında Ankara'da Dünya Barış Günü'nü kutlamak için yapılması planlanan parti gösterisinin, Türk makamlarınca yasaklanmasına ilişkin olumsuz görüşler yer almıştır.³⁶⁴

³⁶⁴ 2001 İlerleme Raporu, <http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/uyelik/ilerle01.pdf>

Komisyon raporunda terörizmle mücadele özellikle siyasi çözüm açısından ele alınmaktadır. Yani Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin ekonomik kalkınmasına yönelik ek tedbirlerin alınması, orada yaşayan Kürt vatandaşlara bazı temel hakların tanınması, onları temsil eden kurumların önündeki engellerin kaldırılması ve böylelikle kendi kimliklerini siyasi yollardan açığa çıkarmalarının daha rasyonel bir çözüm yolu olacağı ve sağlanacak demokrasi kültürü ile bölgedeki huzurun gerçekleşeceği öne sürülmektedir.

3.1.4. 2002 İlerleme Raporu

Geçen yıllara oranla reformlara daha fazla önem veren Türkiye'nin gösterdiği kararlılık ve gelişim süreci, Komisyon tarafından takdirle karşılanmıştır. Nitekim AB ülkelerinin önceden sıklıkla eleştirdiği hususlarda yaşanan gelişmeler raporda geniş biçimde yer almıştır. Bu açıdan baktığımız zaman, 2001 yılında gerçekleştirilen önemli anayasa reformu, akabinde kabul edilen Medeni Kanun ve 2002'de 4744, 4748 ve 4771 sayılı Kanunlar ile üç reform paketinin kabul edilmesi Türkler açısından esaslı bir değişimi temsil etmektedir.

Son düzenli rapordan bu yana Terörle Mücadele Kanunu, Basın Kanunu, Siyasi Partiler Kanunu, Dernekler Kanunu ve TCK'nın 312. maddesinde yapılan değişiklikler insan haklarındaki bazı sorunların, ifade özgürlüğü ve basın yayın alanındaki kısıtlamaların giderilmesinde önemli rol oynamıştır. Bu bağlamda özellikle Eylül 2002'de mevcut idam cezalarının ömür boyu hapse çevrilmesi, işkence ve kötü muamelenin önlenmesine ilişkin olarak yargılama öncesi gözaltı

süresinin azaltılması³⁶⁵, Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki iki ilde daha olağanüstü hal uygulamasının kaldırılması, Kürtçe radyo/TV yayıncılığına imkân tanınması, Kürtçe eğitim veren özel kursların açılmasına olanak getirilmesi³⁶⁶, ifade özgürlüğünün genişletilmesi ve Müslüman olmayan dini azınlıklara daha fazla özgürlük verilmesi kabul edilen değişiklikler arasında yer almaktadır.

Birlik üyeleri olumlu adımların yanı sıra halen süre gelen bir takım eksik ve yanlış uygulamalara dikkat çekmişler ve bunların düzeltilmesi hususunda önerilerde bulunmuşlardır. Zira en çok vurgulanan nokta yine Güneydoğu Anadolu bölgesinin durumu, orada yaşayan Kürt vatandaşların kültürel hakları ve siyasi partilerin karşılaştığı zorluklara ilişkin olmuştur. Bu açıdan baktığımız zaman; bahsi geçen bölgede kara mayınların bulunması ve sıkça patlamalara rastlanması eleştirilmiştir. Komisyon raporunda ek olarak bölgedeki “köy koruculuğu” sisteminin, yerleri değiştirilmiş kişilerin köylerine dönebilmesi önünde bir büyük bir engel teşkil ettiğini belirtmiştir. Bölgeye yönelik sivil toplum örgütlerinin resmî makamlarca baskı altında tutulması, kültürel haklar ve dernek kurma özgürlüğüne getirilen kısıtlamaların devam etmesi ve özellikle bölgede işkence ve yargısız infaz

³⁶⁵ Polis gözetimindeki duruşma öncesi gözaltı süreleri, en fazla 4 gün ile sınırlandırılmış olup, bu sürenin olağanüstü hal kapsamındaki illerde 3 gün daha uzatılmasına imkan tanınmıştır. Bu illerde gözaltına alınan kişilerin, 10 güne kadar nezarethanede kalmalarını mümkün kılan 430 sayılı KHK hala uygulanmaktadır. Bu şartlarda, gözaltında bulunan kişi, avukat bulundurma ve yakınları ile irtibat kurma hakkından mahrumdur. Eylül ayında, Adalet Bakanı tarafından, 430 sayılı KHK hükümlerinin, adli makamlarca yanlış uygulanmasının engellenmesi için de bir genelge yayımlanmıştır.

³⁶⁶ Üçüncü reform paketi, Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanunu’na da değişiklik getirmiş; “devletin bölünmez bütünlüğü”ne aykırı olmaması şartıyla, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesi ve bu amaçla özel kurslar açılması olanağı getirmiştir. Bu hükmün uygulanmasına ilişkin Yönetmelik, 19 Eylül’de kabul edilmiştir. Bu değişikliğin kabul edilmesini takiben, üniversitelerde seçimli Kürtçe dersi verilmesi konusunda dilekçe veren öğrencilere karşı açılmış bir dizi dava düşmüştür. Kültürel haklar alanında, Anayasanın 26. maddesinin değiştirilmesi ve “düşüncelerin açıklanması ve yayılmasında kanunla yasaklanmış olan herhangi bir dil kullanılamaz” hükmünün kaldırılmasının ardından, üçüncü reform paketi ile Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde yayın yapılmasına olanak sağlanmıştır.

iddialarının fazla olması kaygı verici olarak nitelendirilmiştir. Bunun yanı sıra Kürt taraftarı olarak bilinen HADEP partisinin terörist bir örgütle bağlantısı olduğu iddiasına dayanarak 1999'dan bu yana kapatma davasının Anayasa Mahkemesi'nde görülmeye devam etmesi ve konuya paralel olarak Şubat 2002'de kurulan Haklar ve Özgürlükler Partisi'nin tüzük ve programının “devletin ve milletin bölünmez bütünlüğüne” aykırı unsurlar içermesi gerekçesiyle adli kovuşturmayaya tabi tutulması olumsuz değerlendirmeler arasında sayılmıştır.³⁶⁷ Diğer yandan, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 1996-2002 tarihleri arasında AİHS'nin Türk güvenlik güçleri tarafından ihlaline ilişkin olarak AİHM'in vermiş olduğu 40 hükme, Türkiye'nin uymadığını belirten bir “Ara İlke Kararı”nı kabul etmiştir. Ancak Komite'nin, eski milletvekilleri Sadak, Zana, Dicle ve Doğan'ın durumlarının düzeltilmesine ilişkin yinelenen taleplerine Türk makamlarının cevap vermesi de olumlu olarak değerlendirilmiş ve buna dair başka bir Ara İlke Kararı 30 Nisan'da kabul edilmiştir. Buna ilişkin olarak Komite, adil yargılanma hakkı ihlallerinden doğan aykırılıkların ortadan kaldırılmasına yönelik Türkiye'ye yargılamayı yenilemesi veya diğer ad hoc önlemler alması için öneride bulunmuştur.

Geçtiğimiz yıl, Türkiye'de, siyasi partiler, sivil toplum, akademik çevreler ve iş dünyasının katılımıyla AB'ye entegrasyon sürecinin ve üyelik için öne sürülen taleplerin yoğun bir şekilde tartışılması, yukarıda belirtilen yasal değişikliklerin gerçekleştirilmesine büyük katkı sağlamıştır.

3.1.5. 2003 İlerleme Raporu

³⁶⁷ 2002 İlerleme Raporu, <http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/uyelik/ilerle02.pdf>

Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde esas şart olarak belirlenen Kopenhag Kriterleri'nin yerine getirilmesi ve bu doğrultuda gerçekleştirilen reform hareketleri Türkiye'nin iç siyasetindeki dalgalanmalara neden olmuştur. Bu bağlamda yapılan düzenlemelerin PKK için "sonuç almak" anlamına geldiğini savunan bazı görüşlerin hükümet içerisinde hakim olması Meclisteki ikilemi açığa çıkarmıştır. Bu nedenle, Ecevit'in Başbakanlığını yaptığı 57. Hükümet (DSP-MHP-ANAP) uzun süreli koalisyon krizlerine ve ertelenen düzenlemelere ev sahipliği yapmak zorunda kalmıştır. Zira idam cezasının kaldırılması, Kürtçe dâhil anadilde yayın ve öğrenim olanağı tanıyan 3. Uyum Paketi, 57. Hükümetin erken seçim kararı almasında önemli faktörlerden biri olmuştur. 3 Kasım 2002 seçimlerinden sonra büyük bir çoğunlukla tek başına iktidar olan AKP kazanmış olduğu zaferin akabinde dış politikasını AB'den müzakere tarihi almaya kilitlemiştir. Nitekim AB Komisyonunun 2004 yılı Ekim ayında Türkiye'nin siyasi kriterlere uyumuna dair rapor ve tavsiye açıklaması ve bunun sonucunda Aralık 2004 tarihinde toplanacak olan AB Konseyi'nin, Türkiye ile üyelik müzakerelerinin açılma olasılığı konusunda karar alacak olması, uyum paketlerinin Meclis'ten hızla geçirilmesi zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. Böylelikle Türkiye, son bir yılda yasal çabalarını sürdürerek Kopenhag Kriterleri'ne uyumda büyük ilerleme kaydetmiştir.

Komisyon'un 2003 yılında da "Güneydoğu'nun durumu ve kültürel haklar" başlığı altında toplanabilecek; Türkçe dışındaki dillerde (Kürtçe başta olmak üzere) radyo, televizyon yayın ve eğitimi, Öcalan, DEP, HADEP, DEHAP davaları, DGM'lerin ve MGK'nın işleyişi en yakından takip ettiği ve her fırsatta gündeme getirdiği konular arasında yerini almıştır.

Son rapordan bu yana yapılan düzenlemeleri AB'nin perspektifinden değerlendirmek gerekirse;

Türkiye'nin terörizmle mücadeleye ilişkin olarak, Mayıs 2003'te imzaladığı “Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesini” değiştiren Protokol ve Aralık 2001'den beri terörizmin finanse edilmesinin önlenmesine ilişkin Birleşmiş Milletler İlke Kararı'nın gereğini yerine getirmek için çeşitli kararları uygulamaya devam etmesi çok önemlidir. Bunun yanı sıra, Türkiye'nin Terörle Mücadele Yasası'nın 7. ve 8. Maddelerini 1. Uyum Paketi ile değiştirmesi, şiddeti teşvik etmeyen nitelikteki propagandanın açıkça bölünmez bütünlüğe aykırı olmadıkça suç olmaktan çıkarılmasını sağlamıştır. Böylece Güneydoğu'da yaşananlarla ilgili açıklamalarından dolayı yargılanan HADEP ve DEHAP yöneticileri hakkındaki bazı davaların düşmesi gerçekleşmiştir. Söz konusu düzenlemelere ek olarak 19.07.2003'te yürürlüğe giren 6. Uyum Paketi'nde TMY'nin 7. Maddesi bir kez daha değiştirilmiş, propagandanın ancak şiddet veya terör yöntemlerini teşvik etmesi halinde suç sayılması karara bağlanmıştır. Yani PKK/KADEK/KONGRA-GEL gibi terör örgütlerine yönelik yapılan her açıklamanın suç kapsamında sayılması ortadan kalkmıştır. Ayrıca TCK'nın yardım ve yataklık fiilini düzenleyen 169. maddesi 2003'te yürürlüğe giren 7. Uyum Paketi ile değiştirilerek; PKK'lılara yiyecek, giyecek yardımı yapan köylüler, Kürtçe eğitim görmek için dilekçe verenler bireyler hakkında başlatılan soruşturmalar ve açılan davalar düşmüş, bu suçtan hüküm giyenlerden şiddet eylemlerine katılmamış olanlar ise cezaevlerinden serbest bırakılmıştır. Türkiye'nin terörizmle mücadele alanlarında yaptığı düzenlemelerin önemle altını çizen Komisyon raporu, Türkiye'nin konuya ilişkin uluslararası

kamuoyu oluşturulmasında ve dış desteğin sağlanmasında önemli bir rol oynayacağını belirtmekle birlikte, Türkiye'nin henüz Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsünü imzalamadığına değinmiştir.

Terörle mücadeleye ilişkin olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin sosyo-ekonomik açıdan geliştirilmesi ve kültürel haklar sorununun çözülmesi için ciddi çaba gösterilmesi gerektiğini her defasında yineleyen birlik üye devletleri, bölgedeki olağanüstü halin kaldırılması sonucunda halk arasındaki gerginliğin azaldığını ve kültürel etkinliklere daha çok müsamaha gösterildiğini dile getirmişler; ancak köye dönüş programının yavaş bir tempoda ilerlediğini de ifade etmişlerdir. Diğer yandan raporda, özellikle bölgedeki Kürt halkını temsil eden HADEP partisinin Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılması, DEHAP'ın kapatılması için açılan davanın da devam etmesi Siyasi Partiler Kanunu'nda yapılan değişikliğe gölge düşürdüğü yorumlarına neden olmuştur.

Yargılamanın yenilenmesine imkân veren hükümler, 5. Uyum paketinin bir parçası olarak genişletilmiştir. Ancak bu hüküm AİHM kararları ile 4 Şubat 2003 tarihinden sonra yapılacak başvurular hakkında uygulanmaktadır. Diğer bir deyişle, Öcalan davası dâhil diğer önemli terör davalarının yenilenmesine imkân tanınmaması anlamına gelmektedir. Bu yüzden Birlik ülkeleri, Türkiye'nin AİHS'nin başta savunma hakkıyla ilgili olmak üzere, adil yargılanma konusundaki hükümlerine uyumluluğu konusunda ciddi kaygıları bulduklarını dolayısı ile Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Ekim 2003'de bu kaygılarını resmi yollardan Türk makamlarına iletme kararı aldıklarını ifade etmişlerdir.

AB'ye entegrasyon sürecinde; mevzuatın farklı alanlarında değişiklik yapan dört önemli uyum paketi kabul edilmiştir. Reformların bazıları, ifade özgürlüğü, gösteri yürüyüşü hakkı, dernek kurma hakkı, kültürel haklar ve ordu üzerinde sivil denetim gibi Türkiye açısından hassas meselelere temas ettiğinden siyasi bakımdan çok büyük önem taşımaktadır. Nitekim Türkiye'de çok büyük tartışmalara ve gerginliklere sebebiyet vermesine rağmen DGM'lerin rolü ve MGK'ların yetki ve işleyişine yönelik çok esaslı değişiklikler yapılmış ve sivil-ordu ilişkilerinin niteliği AB ülkelerindeki uygulamalara daha da yakınlaştırılmıştır. Mesela MGK Genel Sekreterliği'nin rolü gözden geçirilmiş ve icracı yetkileri kaldırılmıştır. Ya da görüşme imkânı tanınmayan gözaltı uygulamasının kaldırılması da dâhil olmak üzere, DGM ile ilgili olumlu değişiklikler yapılmıştır. Bununla birlikte, savunma hakkı ve adil yargılama alanlarında DGM'lerin işleyişinin AB standartları ile tam uyumlu hale getirilmesi gerektiği kaydedilmiştir. Raporunda, bazı durumlarda yasa uygulayıcısı ve yargı makamlarının getirdiği kısıtlamalar sonucunda amaçlanan hedeflere ulaşılamaması veya reform uygulamalarının düzensizliği gerekçesiyle hükümetin Reform İzleme Grubu oluşturması rasyonel bir adım olarak görülmüştür.

Genel itibariyle, Türkiye'nin siyasi, sosyal, ekonomik ve sivil haklara yönelik Avrupa sözleşmelerini imzalaması, Komisyon tarafından umut verici olarak algılanmıştır. Ancak rapor, Türkiye'nin AIHM hükümlerine uyma veya Türkçe dışındaki dillerde radyo, televizyon yayını³⁶⁸ ve eğitim uygulamalarında değişiklik

³⁶⁸ 2003'te çıkarılan 6. Uyum Paketi'yle özel radyo ve televizyonlarda Türkçe haricinde başka dil ve lehçelerde (Kürtçe dahil) yayın yapılması olanağı getirilmiştir. Ancak, AB'nin 2004 İlerleme Raporu'na kaynaklık teşkil edecek ön raporunda bu konunun uygulamada eksik kaldığı eleştirisi yapılmış, hükümet TRT'nin yayına başlayabileceğini belirterek düğmeye bastı ve TRT Genel Müdürü Şenal Demiröz'ün başkanlığında toplanan TRT Yönetim Kurulu, Kürtçe televizyon yayınına başlama

yapılmaması gibi bazı sorunların halen mevcut olduğunu belirtmiştir.

3.1.6. 2004 İlerleme Raporu

1999 yılında Türkiye'nin AB'ye aday üye ilan edilmesinin ardından gelen süreçte bir takım reformların altına imza atılması, Türkiye'deki AB taraftarları ile karşıtlarının daha kesin çizgilerle birbirlerinden ayrışmalarına ve büyük tartışmaların gerçekleşmesine neden olmuştur. Bu çerçevede Fikret Bila, Türkiye'de bazı kesimlerin AB üyeliğinin Türkiye'nin ulusal bütünlüğü ve üniter yapısının güvencesini oluşturduğunu; bazı kesimlerinse aksine bu sürecin Türkiye'deki siyasi ayrışmayı büyütüp, üniter yapıyı zorlayacağını düşündüklerini ifade etmiştir. Bila, Avrasya Birliği'ni alternatif olarak görüp savunan kesimler olsa da, Türkiye'nin resmi yöneliminin AB üyeliğinden yana olduğunu ve üyeliğin her açıdan güvence olarak görüldüğünün de altını çizmiştir.³⁶⁹

AB'nin üzerinde sıkça durduğu konulardan biri olan yargının bağımsızlığına yönelik olarak, 22.5.2004'te yürürlüğe giren Anayasa değişiklik paketiyle Devlet Güvenlik Mahkemeleri kapatılmış ve bunların yetkilerinin bir kısmı, yeni oluşturulan Ağır Ceza Mahkemeleri'ne devredilmiştir. Aynı doğrultuda hükümet, sivil-asker ilişkileri konusunda ordu üzerindeki kontrolünü artırmıştır. Nitekim Ağustos 2004'te ilk kez bir sivil, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri olarak atanmıştır. Bununla beraber Türkiye'deki sivil-asker ilişkisinin AB ülkelerindekiyle paralel hale

kararı aldı. Böylelikle, 7 Haziran 2004 tarihinde TRT 3 televizyonu ve Radyo1'den Boşnakça, Arapça ve Kürtçe yayınlar başladı.

³⁶⁹ Fikret Bila: **Hangi PKK?**, s.270-272.

getirilmesi süreci ülkedeki askeri kanadın AB muhalifliğinin güçlenmesine ve bilahare hükümete yönelik sert eleştirilerde bulunmasına sebebiyet vermiştir. Ancak Birlik ülkeleri Türk Silahlı Kuvvetleri'nin, gayri resmi mekanizmalar vasıtasıyla nüfusunu halen sürdürdüğünü düşünmektedirler.

Türkiye'nin Avrupa sözleşmelerine taraf olarak insan hakları ve temel özgürlüklerin kullanılması yolunda ilerleme kaydetmesi ve hatta imzaladığı uluslararası insan hakları sözleşmelerinin iç hukukun üstünde olduğu ilkesini Anayasa'ya dâhil etmesi, Komisyon tarafından takdirle karşılanmıştır. Bu doğrultuda Türkiye, 2002'den bu yana Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararlarını uygulamaya yönelik çabalarını da artırmıştır. Mesela Yargıtay gibi yüksek yargı organları, Kürtçe'nin kullanılması, işkence ve ifade özgürlüğüne ilişkin davalar dâhil olmak üzere reformları Avrupa Mahkemesi standartlarına uygun olarak yorumlayan çeşitli kararlar vermişlerdir. Belirtilen hususlara ek olarak Ocak 2004 tarihinde imzalanan "Savaş hali veya yakın savaş tehdidi dışında idam cezasının kaldırılmasına ilişkin" 6 nolu AİHS Protokolü gereğince Türkiye, idam cezasını kaldırmış; Mayıs 2004'teki Anayasa değişiklikleri ile idama ilişkin geri kalan hükümler Türk mevzuatından çıkarılmıştır.

Yukarıda bahsettiğimiz reformlar göz önünde bulundurulduğunda, hükümetin müzakere tarihi almak için çok önemli ilklere imza attığı kesindir. Ancak Birlik ülkelerinin ayrı bir önem verdiği Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin durumu ve orada yaşayan Kürt vatandaşların haklarına yönelik kaygılarının geçmediği hatta bu dönemde daha da arttığı görülmektedir. Zira 1999'dan bu yana bölgeye yönelik

elzem çözümler üretilmesi ve bunların uygulamaya konması sonucunda beklenen neticenin kötü olması, tedirginliğin hem Türkiye hem de AB tarafından artmasına neden olmuştur. Şöyle ki; Doğu ve Güneydoğu'da genel anlamda asayişin sağlanmasına rağmen, KONGRA-GEL'in Haziran 2004'te ateşkesin sona erdiğini açıklamasıyla birlikte güvenliğe yönelik tehditler ve terör eylemleri artmıştır. Bunun yanı sıra 15 yıl boyunca uygulanan olağanüstü hal tamamen kaldırılmış, Türkiye AB Komisyonu da dâhil olmak üzere, çeşitli uluslararası kuruluşlarla bölge sınırları içinde yerlerinden edilmiş kişiler konusunda diyalog başlatmıştır. Bölgeye yönelik daha sistematik bir yaklaşımın benimsenmesi amaçlanmış; bu girişimler Temmuz 2004'te, "Terör Eylemlerinden Kaynaklanan Zararların Tazmin Edilmesi Yasası"yla resmi olarak düzenlenmiştir. Bu yasanın çıkarılmasıyla Olağanüstü Hal döneminin başlangıç tarihi olan 19 Temmuz 1987'den bu yana ciddi maddi zarara uğramış kişilerin zararının tazmin edilmesi gerektiği kabul edilmiştir. Ancak bütün bu çabaların ve söz konusu girişimlerin sona ermemesine rağmen bölgesel farklılıkların azaltılması ve yerel nüfusun ekonomik, sosyal ve kültürel gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik bütüncül bir strateji oluşturulamamıştır. Bu strateji eksikliğinin etkisi ve maddi desteğin yetersizliği nedeniyle, yerlerinden edilmiş kişilerin köylerine dönüşleri aksamıştır. Diğer taraftan, 2003'te yürürlüğe giren "Topluma Kazandırma Yasası", yasadışı örgütlerin faaliyetine katılan ve silahlarını bırakan kişilere Şubat 2004'e kadar olan altı aylık dönemde topluma geri dönme fırsatını tanımıştır. Ne yazık ki yasa, hiç önemli sonuçlar vermemiştir. Resmi kaynaklara göre, bu dönemde yapılan 4,101 başvurunun 2,800'ü hapiste bulunan kişilerden gelmiştir. Sadece 1,301 kişi kendiliklerinden resmi makamlara

başvurmuştur. Dolayısı ile yasadan şu ana kadar toplam 1,300 kişi yararlanmış ve bunlardan bazıları serbest bırakılmış bazılarının da cezalarında indirim yapılmıştır.³⁷⁰

1999 yılından beri ilerleme raporlarında sıkça ifade edilen Kürt sorunu ve buna ilişkin aktif bir politika üretilmesi 2004 yılı raporunda da genişçe ifade edilmiştir. Bu çerçevede AB ülkeleri tarafından getirilen önerilerin Türk toplumu içerisinde büyük tartışmalara neden olduğu da aşikârdır. 2002 yılından beri gerçekleştirilen önemli anayasal düzenlemelerle sorunu halletmeye çalışan Türkiye'nin asıl hedefinin Kopenhag Kriterlerini karşılamak olduğu gerçeğinin yanı sıra, bir takım siyasi taleplerin PKK'nın kendisini "meşrulaştırma" amacı ile paralellik arz etmesi, bazı kesimlerce eleştirilerek terör örgütlerinin hukuki zemin yaratmasına ve siyasi alanda kazanımlar sağlamasına aracılık edilmesi şeklinde yorumlanmıştır.³⁷¹ Özellikle Kürt kökenli yurttaşların, kültürlerini ifade edebilmeleri için dillerini kullanmalarına ve yayın haklarına ilişkin idari ve Anayasal düzenlemeler yapılması dikkatleri hükümetin üzerine çevirmiştir. Örneğin Aralık 2003'te "Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil ve Lehçeler" başlıklı yönetmelik yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikle birlikte ilk kez özel Kürtçe dil kurslarına izin verilmiş ve bunun ardından Türkçe dışında dillerdeki yayın ve öğretim faaliyetleri 2004'te başlamıştır.³⁷² Ancak Birlik ülkeleri bu eğitimlerin uygulanması esnasında devletten mali yardım alınamaması, öğretmenlerin atanması,

³⁷⁰ 2004 İlerleme Raporu, <http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/uyelik/ilerle04.pdf>

³⁷¹ 2003 İlerleme Raporu, <http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/uyelik/ilerle03.pdf>

³⁷² Bu düzenlemeler çerçevesinde izin verilen özel dil okulları bünyesinde açılan bazı Kürtçe dil sınıfları şöyledir: Nisan 2004'te Van, Batman ve Şanlıurfa'da, Ağustos 2004'te Diyarbakır ve Adana'da, Ekim 2004'te İstanbul'da altı özel dil kursu Kürtçe (Kırmançi Lehçesi) eğitim vermeye başlamıştır.

müfredata ve kursların süresine ilişkin bazı sorunlarla karşılaştığını ileri sürmüşlerdir.

Hükümet, AB'nin taleplerini karşılamak ve müzakere tarihini alabilmek için en üst performansını göstermiş ve övgülerle dolu büyük başarılarla imza atmıştır. Ne var ki yalnız Türk toplumunun değil hükümetin de AB ile ters düşmesine neden olan sorun azınlık hakları olarak kendisini göstermiştir. Önceki raporlara kıyasla, 2004 ilerleme raporunda azınlık haklarına çok daha geniş yer verilmesi; müzakere sürecinde ifade edilen bu konunun Türkiye'ye karşı bir koz niteliği alacağına dair endişeleri gündeme taşımıştır. Söz konusu haklar "Azınlık hakları, kültürel haklar ve azınlıkların korunması" başlığı altında, Lozan'a atıfta bulunularak gündeme getirilmiştir. Raporda "Otoritelerin Lozan'la tanımladığı azınlıklar, Yahudiler, Ermeniler ve Rumlardır. Ancak, Türkiye'de Kürtlerin de içinde bulunduğu başka topluluklar vardır. Bu bağlamda azınlık haklarının korunmasında daha fazla ilerleme sağlayabilecek Birleşmiş Milletler Sivil ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ile Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmelerine Türkiye'nin eğitim hakkı ve azınlıkların hakları konularında koyduğu şerhler düşündürücüdür" şeklinde yer almıştır.³⁷³ Zira AB'nin, Türkiye'de Kürtleri azınlık olarak gören yaklaşımına, Kürt partileri ve dernek sözcüleri de karşı çıkmışlardır. Örneğin; DEHAP Genel Başkanı Tuncay Bakırhan "Kürtlerin Türkiye'de azınlık değil; asli kurucu bir unsur oldukları"nı vurgulamıştır ki bu varsayım, PKK'nın daha önce ele alınan strateji değişikliğinin esasını oluşturan "iki kurucu ulus (Türk ve Kürt)" iddiasının bir

³⁷³ 2004 İlerleme Raporu, <http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/uyelik/ilerle04.pdf>

yansımasıdır.³⁷⁴ Diğer bir deyişle, AB'nin azınlık tanımlamasına gerek hükümet Lozan Antlaşması dolayısı ile gerekse Kürtler “kurucu unsur” düşüncesiyle karşı çıkmışlardır.

3.1.7. 2005 İlerleme Raporu

1999 yılından bu yana büyük kararlılıkla kapsamlı reform çalışmalarını sürdüren Türkiye katılım müzakerelerinin başlatılması için Kopenhag Kriterleri'ni yerine getirmiştir. Nitekim Aralık 2004 tarihinde AB Konseyi, Türkiye'nin 3 Ekim 2005 itibariyle müzakerelere başlayacağını beyan etmiştir.

Son düzenli rapordan bu yana, Türkiye'nin 3 Ekim'e giden yolunu açan olaylara kısaca değinmek gerekir ise; Türkiye özellikle insan hakları konusunda büyük mesafe kat etmiştir. Ekim 2004'te “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Önündeki Yargılama Sürecine Katılan Kişilere İlişkin Avrupa Sözleşmesi” onaylanmış, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 14. Protokolü” ve gözden geçirilmiş “1996 Avrupa Sosyal Şartı” imzalanmıştır. Bunun yanı sıra, Türkiye'nin, insan haklarına ilişkin konuları ve yargı faaliyetlerini düzenleyen altı yasayı yürürlüğe koyması ve Kıbrıs Cumhuriyeti de dâhil olmak üzere tüm yeni üye devletleri kapsayacak şekilde AB ile Ortaklık Anlaşması'nı genişleten Uyum Protokolünü kabul etmesi müzakere sürecinde önemli rol oynamıştır. Ancak AB Komisyonu müzakere tarihinin alınması sonrasında, 2005 yılında reformların yavaşladığını da sözlerine eklemiştir.

³⁷⁴ Fikret Bila, “Kürt Tartışması”, **Milliyet**, <http://www.milliyet.com.tr/2004/10/09/yazar/bila.html>

İlerleme raporunda, Türkiye'nin yapısal reformları takdir edilmesine karşın halen gerçekleştirilmesi ve uygulamaya konması gereken birçok husus dile getirilmektedir. Bu çerçevede öne çıkan konuları; Siyasi Partiler Kanunu³⁷⁵, ifade özgürlüğü, işkence ve kötü muamele ile mücadele, sivil asker ilişkileri³⁷⁶, Dernekler Kanunu³⁷⁷, Terörle Mücadele Kanunu, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin durumu ve bölgede yaşayan Kürt vatandaşların hakları şeklinde sıralayabiliriz.

Yukarıda belirtilen hususlara ilişkin olarak Komisyon tarafından yapılan eleştiriler şu şekildedir³⁷⁸:

Türkiye'nin kabul ettiği Yeni Terörle Mücadele Kanunu, Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi'ne tam olarak uyum göstermemektedir. Özellikle Kanun'da; savunma haklarına ilişkin olarak resmi yetkililer açısından görevde olanlar/olmayanlar arasında ayırım yapılmakta, ateşli silah kullanma yetkileri

³⁷⁵ AB ülkeleri, Türk Siyasi Partiler Kanunu'nun AB uygulamalarıyla uyumlaştırma konusunda ilerleme kaydedilmediğini; siyasi partilerin AİHS ve AİHM mevzuatları doğrultusunda faaliyet göstermelerine izin verilmesini sağlayacak şekilde değiştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Nitekim siyasi partilerin Türkçe dışında bir dil kullanmalarına izin verilmemesi, içinde DEHAP ve HAKPAR'ın da bulunduğu çeşitli partilerin hakkındaki davaların sürmesi uyumlaştırma yönünde büyük engel olarak algılanmaktadır.

³⁷⁶ AB ülkeleri Türkiye'nin güvenlik konusundaki faaliyetlerinde daha şeffaf olması gerektiğinin altını çizerek, askerin açıklamalarıyla siyasete müdahalesi durumunun mutlaka düzeltilmesi gerektiği uyarısında bulunmuşlardır.

³⁷⁷ Önceki raporlarda yer alan tavsiyeler doğrultusunda Dernekler Kanunu Kasım 2004'te yürürlüğe girmiştir. Komisyon yapılan düzenlemeleri memnuniyetle karşılarsa da halen bir takım olumsuzlukların da yaşandığını belirtmekten kaçınmamıştır. Raporunda, derneklerin ve vakıfların tüzüklerine uymayan çalışmalarda bulduklarında veya tüzüklerinde Anayasa'ya aykırılık taşıdıklarında zorluklarla karşılaştıkları dile getirilmiştir. Buna ilişkin olarak Komisyon, Temmuz 2005'te Diyarbakır'daki "Kürt Demokrasi, Kültür ve Dayanışma Derneği"ne, tüzüğünde yer alan Kürtçe eğitim ve yayına ilişkin bir madde nedeniyle açılan davanın henüz sonuçlanmadan kapatılmasını örnek göstermiştir. Diğer yandan, yeni yönetmelikte derneklerin tesciline ilişkin sınırlamalara rağmen, ırk, etnik köken, din, mezhep, bölge ve başka herhangi azınlık grubu temelinde kurulan bazı derneklerin tescil edilebilmesini olumlu nitelendirmiştir. Örneğin, Aralık 2004'te Ankara Kürt Demokrasi, Kültür ve Dayanışma Derneği tüzüğünde yaptığı bir değişiklikle uzun bir zaman sonunda tescil edilmesi ya da Avrupa Komisyonu temsilcileriyle önceden izin almaksızın bir toplantı yaptığı gerekçesiyle suçlanan Kürt Yazarlar Derneği'nin Ekim 2004'te Diyarbakır'daki mahkemede beraat edilmesidir.

³⁷⁸ 2005 İlerleme Raporu, <http://abmankara.org.tr/guncel/2005ilerlemerapTR.pdf>

genişletilmekte, terörizmin propagandasına ve övülmesine ağırlaştırılmış cezalar getirilmekte ve bunları içerecek ifadelerde bulunan yazı işleri müdürleri, basın ve medya sahiplerine yönelik sert uygulamalar bulunmaktadır.

Önceki raporlarda, Öcalan'ın yargılanmasına yönelik eleştiriler 2005 yılında da devam etmekle birlikte terör örgütü liderinin yeniden yargılanma konusu büyük ölçüde Bakanlar Komitesi'nin gözetiminde ulusal makamların kararına bırakılmıştır. Komisyon, Temmuz ayında bir İstanbul mahkemesinin Öcalan'ın yeniden yargılanma talebini reddetmesi ile ilgili olarak Bakanlar Komitesi reddin gerekçelerini değerlendireceğini açıklamıştır.

Öcalan'ın yakalanmasının ardından, terörle mücadelede önemli bir zaman sürecinin başladığını ve bu çerçevede Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesine ve orada yaşayan Kürt halkına yönelik etkin bir politika izlemesi gerektiği raporlarda her defasında dile getirilmiştir. Ancak Öcalan'ın yakalanmasının ardından söz konusu bölgede eylemlerin bir müddet durması olumlu bir hava estirirken, 2005 yılının ilk aylarında bölgede şiddet yüzünden gerilimin yükselmesi kaygıların artmasına neden olmuştur. Dolayısıyla AB üyesi devletler, Doğu ve Güneydoğu'daki sosyo-ekonomik ve siyasal alanlarda ilerlemenin yavaş ve düzensiz olduğu yönünde açıklamalarda bulunmuşlardır. Zira bölgede uygulanan siyasetin eleştirilmesi özellikle Kürtler'in kültürel haklarına yönelik olmuştur. Bu bağlamda; açılan Kürtçe kursların kapatılması³⁷⁹, Kürtçe yerel yayına henüz izin verilmemesi, bazı siyasetçilerin Kürtçe

³⁷⁹ Türk hükümeti, kursların kapatılmasına neden olarak özellikle maddi kaynak yetersizliği, müfredat, öğretmen atamaları, kursların süresi ve kursiyerler konusundaki kısıtlamalardan kaynaklanan çeşitli unsurları göstermiştir.

dilini kullandıkları için mahkûm edilmeleri vb örnek gösterilmiştir. Diğer yandan, söz konusu bölgeye ve halka yönelik bazı olumlu noktaları tespit eden Komisyon raporu; Ağustos 2005'te Başbakan Erdoğan'ın Diyarbakır'a giderek oradaki Kürt aydınlarla görüşmesini ve "Kürt sorunu" olarak tanımladığı konunun demokratik yollarla çözülmesi gerektiğini vurgulamasının sorunun çözümüne yönelik önemli bir adım olduğunu kaydetmiştir.

3.1.8. 2006 İlerleme Raporu

Türkiye terörizmdeki tırmanışa cevap olarak; Terörle Mücadele Kanunu'nda yapılan değişiklikleri Haziran 2006'da kabul etmiş, "Nükleer Terörizm Faaliyetlerinin Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme"yi ve "Terörizmin Önlenmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi"ni imzalamıştır. Bu doğrultuda ilgili bütün kuruluşlar nezdinde "Terörle Mücadele Yüksek Kurulu"³⁸⁰ oluşturulmuştur. Terör ve teröristi daha geniş biçimde tanımlayan Terörle Mücadele Kanunu'nda değişiklikler; savunma haklarını kısıtlarken, terör amaçlı suçlara verilen cezaları artırmakta ve terörün finansmanını bir suç olarak kabul etmektedir.³⁸¹ Zira Komisyon raporunda, kanunun; ifade, basın ve medya özgürlüğüne yasal kısıtlamalar getirdiğini ve uygulamaya konulan yeni hükümlerin işkence ve kötü muameleyle mücadeleyi zaafa uğratma riski olduğunu dile getirmiştir.

³⁸⁰ Kurul, terörle mücadele konusunda gerekli önlemleri almakla ve Bakanlar Kurulu'nca yayınlanacak tavsiyeleri hazırlamakla sorumlu tutulmaktadır.

³⁸¹ 2006 Yılı Türkiye İlerleme Raporu, <http://www.abgs.gov.tr/indextr.html>

Son ilerleme raporunda, PKK'nın şiddete yeniden başlamasından bu yana Güneydoğu'daki durumun daha da kötüleştiği; bölgedeki bazı kentlerde yollara barikat ve kontrol noktaları kurularak çeşitli güvenlik tedbirlerinin alınması yer almıştır. Nitekim Komisyon, bu duruma Kasım 2005'te Şemdinli'de gerçekleştirilen bombalama olayının neden olduğunu açıkça dile getirmiştir. Bunun yanı sıra Birlik ülkeleri, Şemdinli olaylarını soruşturmak üzere, TBMM'de kurulan Komisyon'un yayımlayacakları raporu dikkate alacaklarını ifade etmişlerdir. Ancak raporda, Güneydoğu'daki olumsuzlukların devam etmesi ve sorunun çözümüne yönelik kapsamlı bir planın mevcut olmaması; hatta Başbakan Erdoğan'ın 2005 yılında, "Kürt sorunu" olarak tanımladığı meselenin çözümüne yönelik herhangi bir adımda bulunmaması kaygı verici olarak nitelendirilmiştir. Buna ilaveten, resmi makamlar ve yerel siyasetçiler arasında hiç diyalog bulunmaması ve yerel yöneticiler hakkında davalar açılması olumsuz olarak kaydedilmiştir. Diğer bir deyişle, ilerleme raporunda, Güneydoğu'nun sosyo-ekonomik kalkınması ve Kürt nüfusun hak ve özgürlüklerden tam olarak yararlanabileceği şartların tesis edilmesi için en kısa zamanda kapsamlı bir stratejinin izlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu çerçevede; köy koruculuğu, yerlerinden edilmiş kişilerin geri dönüşü, terör mağdurlarının maruz kaldığı zararların tazmini ve kara mayınlarının bir an önce kaldırılması gibi hususlarda tavsiyelerde bulunulmuştur. Ayrıca Komisyon, AIHM'nin Ocak 2006'daki İçyer davasına ilişkin kararına rağmen, "Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun"un uygulanmasında aksaklıklar olduğunu; özellikle tazmin komisyonlarınca uygulanan yöntemlerde farklılıklar

bulduğunu, prosedürlerin ağır bir şekilde işlediğini ve tazminatların seviyesine ilişkin olarak da endişe duyduklarını belirtmiştir.³⁸²

Özetlemek gerekir ise, Komisyon Türkiye'nin terörle mücadele alanında yaptığı anayasal reformları takdir etmekle birlikte uygulama yönünden halen eksik kaldığı yorumlarında bulunmaktadır. 1999 yılından son ilerleme raporuna kadar mütemadiyen belirtildiği üzere, Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesinin sosyo-ekonomik kalkınmasına ve orada yaşayan Kürt halkının kültürel haklarına ilişkin olarak mevcut uygulamaya alternatif bir strateji oluşturması tavsiye edilmektedir.

3.2. Terörle Mücadelede AB İle Uyum Süreci

Öcalan ve komutasında bulunan PKK terör örgütü, Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde bir takım aleyhte faaliyet ve propagandalarda bulunmaktadır. Zira bu amaçlarına ulaşmak için AB'nin en hassas olduğu "Kürt Sorunu" kavramını kendilerine araç olarak benimsemişlerdir. Bu bağlamda, örgüt, siyasi kanatta meşrulaşma faaliyetlerini yazılı yollardan ifade etmek maksadıyla her fırsatta "Kürt sorunu" adı altında farklı beyanatlarda bulunan mektupları gerek AB ülkelerinin parlamenterlerine gerekse Türkiye'deki siyasilere göndererek ilgi çekme yöntemini uygulamaktadırlar. Ancak "Kürt Sorunu" olduğu hem AB hem de Türkiye

³⁸²AB ülkeleri, terör eylemlerinden doğan zararların tazmini konusunda endişe duymakla birlikte, tazmin sürecinin devam ettiğini ve yavaş da olsa ilerleme kaydedildiğini göz önünde bulundurmaktadırlar. Nitekim tazminat taleplerini ele almak üzere kurulan "Zarar Değerlendirme Komisyonları" bugüne kadar 215.981 civarında başvuruyu kabul etmiş, 2006 Eylül ayı itibarıyla bu taleplerin 33.299'unu işleme koymuştur.

tarafından kabul edilse bile, bu sorunun çözülmesine ilişkin olarak yapılan çalışmaların hapiste bulunan terörist örgüt lideri ya da onun yandaşları tarafından öne sürülmesi kabul edilemeyecek bir yaklaşımdır. Nitekim örgütün gayesi sorunun çözülmesinden ziyade sorunun uluslararası platforma taşınması çabası olarak gözükmektedir. Bu durumda bazı Avrupalı parlamenterlerin sorunun giderilmesine yönelik örgütü kendilerine muhatap seçmeleri Türkiye'ye karşı büyük bir haksızlık yapıldığının göstergesidir. Örneğin Abdullah Öcalan, tutuklu bulunduğu İmralı Cezaevi'nden AB üyesi ülkelerin liderlerine, 03.12.2004 tarihinde bir mektup göndermiştir. Öcalan mektubunda, Türkiye'nin çift taraflı ateşkese zorlanması gerektiğine dikkat çekerek aksi takdirde kanlı bir sürecin başlayacağı uyarısında bulunmuştur.³⁸³ Nitekim AP'de bulunan PDS Milletvekili Feleknas Uca gibi Kürt meselesine duyarlılık gösteren bazı milletvekilleri Öcalan'ın mektubunu dikkate alarak kaygılarını ve sorunun çözümü için Avrupa Türkiye arasında diyalog olması gerektiğini ifade etmişlerdir.³⁸⁴ AB liderlerinin yanı sıra Öcalan, Türkiye'deki siyasi otoritelere ve milletvekillerine de mektuplar göndermektedir. Asrın Hukuk Bürosu ve kendi avukatları aracılığı ile en son 17.01.2007 tarihinde gönderilen mektupta, Öcalan "Kürt sorunu" nun çözülmesi için "Hakikatleri Araştırma ve Adalet Komisyonu"nun kurulmasını önermiştir.³⁸⁵

PKK terör örgütü, Avrupalı parlamenterler vasıtasıyla çeşitli platformlarda Türkiye aleyhine girişimlerde bulunmaktadır. Öcalan'ın AB üyesi ülke liderlerine

³⁸³ Namık Durukan, "Öcalan, AB üyesi ülkelerin liderlerine mektup yazdı", **Milliyet**, <http://www.milliyet.com.tr/2004/12/03/index.html> Bakınız Ek-8

³⁸⁴ "Avrupa'nın Öcalan Alçaklığı", <http://www.yenicaggazetesi.com.tr/newsdetail.asp?NewsID=3531>

³⁸⁵ "Öcalan'dan Meclis'e Mektup", **Sabah**, <http://www.sabah.com.tr/2007/01/17/gnd122.html>

gönderdiği, “Kürt Sorunu”nun çözümünde diyalog yolunun açılması için destek talep ettiği mektup, örgütün, sorunu Türkiye aleyhine çevirerek, uluslararası platforma taşıma çabalarının net bir göstergesidir. Öcalan’ın bu politik çabası, PKK’nın izleyeceği politikayı da gözler önüne sermektedir. PKK’nın söz konusu propaganda faaliyetleri için hangi ülkelerden destek aldığı artık açıkça görülebilen bir durum haline gelmiştir. Destek veren ülkelerin, örgüte finansman ve teçhizat sağlama dışında; ayrıca önemli siyasi pozisyonlar için örgüte destek verdikleri de iddia edilmektedir. Örgütün, terörist faaliyetlerinin finansmanı, askeri gereçleri AB üye ülkelerinin önemli kısmından temin edilmekte olması, destek veren ülkelerle Türkiye arasında zaman zaman gerilimlere neden olmaktadır. Doğrudan destek veremeyecek durumda olan ülkeler ise, desteklerini başka ülkeler vasıtasıyla PKK’ya ulaştırdığı ifade edilmektedir. Bu nedenle de hangi ülkelerin niçin ve nasıl PKK terör örgütüne yardımcı olduğu konusu açıklanması zor bir hale gelmiştir.³⁸⁶ “PKK terör örgütünün faaliyetlerinin artmasında Türkiye içindeki unsurların dışında, Türkiye’ye yönelen dış güçlerin de büyük rolü olmuştur. Körfez Krizi, PKK’ya verilen dış destek konusunda bir dönüm noktası olmuştur. Bölücü örgüt, kendisine yapılan tüm yardımlar sayesinde kadrolaşmasını da artırmıştır.”³⁸⁷

Türkiye’nin gündeminden düşmeyen AB’ye girişe ilişkin tartışmalar, PKK’ya destek veren ülkeler sorunu sayesinde Türk Dış Politikası’nda da ikili ilişkileri farklı bir boyuta getirmiştir. PKK terör örgütüne verilen dış destek sayesinde, PKK sorunu ile AB’ye giriş konusu paralel hale gelmiştir. AB konusunu terör sorunundan

³⁸⁶ Bila, **Hangi PKK?**, s.254-259

³⁸⁷ Orhan Usta, “**Güneydoğu’da Terör Görünümü ve Devlet Siyaseti**”, Siirt, Siirt Valiliği Yayınları, (Eylül 2003), s.41

bağımsız görmek, Türkiye'nin birliğin politikaları karşısında zayıf düşmesine neden olacaktır.

3.2.1. Türkiye'nin PKK'nın Artan Faaliyetlerini Sona Erdirmeye Yönelik Tutumu: Terörle Mücadele Yasası

“Terörle Mücadele Yasa Tasarısı”, PKK'nın faaliyetlerinin ve bunlara kaynak oluşturan finansman kaynaklarının Türkiye tarafından sona erdirilmesine verilebilecek en önemli örneklerdendir. Bu yasa tasarısı, hem ülke içinde hem de ülke dışında insan hakları bakımından tepki çekmiştir. Bu tasarıda üzerinde en çok eleştiri yapılan şey “Terör” tanımıdır. Tasarıdaki tanım, mevcut yasadakine göre muğlak bir nitelik taşımaktadır. Bu nedenle, tasarı üzerinde değişikliklere gidilerek tanım daha belirgin hale getirilmiştir; buna rağmen tanım gereken hukuki niteliğe bürünememiştir.

Türkiye, PKK faaliyetlerini sona erdirmek için sadece hukuki düzenlemeler yapmakla yetinmemiştir; bir devletin gücünü gösterdiği en önemli alanlardan biri olan dış politika alanında da tavrını koymuştur. Nitekim Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklama Türkiye'nin PKK ile mücadelede istihbarat, planlama ve zamanlama çalışmalarına büyük önem verdiğini şu sözlerle ifade etmiştir; “...gerekli gördüğü her türlü tedbiri, ilgili kuruluşlar arasındaki istişare ve işbirliği çerçevesinde yapmaya hazır ve muktedirdir.”³⁸⁸ Bunların yanı sıra, artan terör faaliyetleri nedeniyle şehit cenazelerinde de duymaya alıştığımız sözler, Başbakan Recep Tayyip

³⁸⁸ “Operasyon İçin Planlama Zamanı”, **Radikal**, <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=193620>, 22/07/2006

Erdoğan tarafından ABD'ye iletilmiş, tahammül sınırlarının aşıldığı belirtilmiştir.³⁸⁹

AKP hükümeti, giderek artan terörist saldırılar ve şehit sayısındaki artış nedeniyle, PKK'ya karşı yeni önlemler alınmaya başlanmıştır.

PKK'nın terörist faaliyetlerinin ele alındığı Terörle Mücadele Yüksek Kurulu ve Bakanlar Kurulu toplantılarında, Başbakan Tayyip Erdoğan, PKK'ya gözdağı veren açıklamalar yapmış, demokratik çizgide halletmeye çalıştıkları sorunda artık sabırlarının taşıdığını ifade etmiştir. Erdoğan, devletin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine yaptığı yatırımları vurgulamış, Türkiye'de 30'u aşkın etnik unsurun bulunduğunu, kendilerinin Türkiye Cumhuriyeti üst kimliğini savunduklarını ve etnik milliyetçiliğe karşı olduklarını belirtmiştir. Erdoğan, ayrıca Kürtlerden bu ülkeye, devlete, millete, bayrağa olan sadakatlerini en üst seviyede göstermelerini beklediklerini, bunun teröristlere çok anlamlı bir mesaj olacağını da ifade etmiştir.³⁹⁰

3.3.Terörle Mücadelede AB-Türkiye İşbirliği

AB Yolunda Yapılan Düzenlemeler

Türkiye'nin AB ile 3 Ekim 2006'da müzakerelere başlaması, terörle mücadelede Türkiye için psikolojik bir destek olarak görülebilir. AB yolunda, Türkiye'nin yerine getirdiği kriterlerle birlikte, ülke insanının demokratik haklara kavuşması, terörün beslendiği birçok zemini de kurutacağı için; PKK terör örgütünün

³⁸⁹ Hilal Köylü, "Tahammül Tükendi", **Radikal**, <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=193562>, 21/07/2006

³⁹⁰ Nazif İflazoğlu, "Ankara'da Terör Alarmı", **Radikal**, <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=193139>, 17/07/2006

bu süreci engellemek için elinden geleni yapmaya çalışacağı anlaşılabilir. Böyle bir durumun içinde barındırdığı en önemli tehlike de, Türk ordusu ile iktidarların bir kez daha karşı karşıya getirilme ihtimalidir.³⁹¹

AB sürecinde Terörle Mücadele Kanunu'nda yapılması düşünülen değişikliklerin; teröre zemin hazırladığı, teröristlerin rahatça hareket ettiği, buna karşın güvenlik güçlerinin elini kolunu bağladığı iddiaları ulusalcı çevreler, muhalefet ve emekli bazı komutanların ifadeleriyle kamuoyuna yansıtılmış, bu bağlamda yeni bir Kanunun hazırlanmasına yönelik çalışmalar başlamıştır. Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök, bombalı suikastlarla şehit cenazelerinin artmaya başladığı bir dönemde, kısıtlanan yetkilere rağmen terörle mücadelede büyük bir özveri ile çalıştıklarını belirtmiştir. Olağanüstü Hal'in bile yeniden gündeme getirildiği günlerde estirmek istenen havaya karşıt olarak, “20 yıldır Olağanüstü Hal vardı da neyi çözdü?” diyerek tepkisini ortaya koyan Adalet Bakanı Cemil Çiçek, bütün kurumlardan görüşlerin istendiğini, aksaklıkların olması durumunda bunların yapılacak kanun değişiklikleriyle düzeltileceğini belirtmiştir. Askeriyeyi yeniden şiddet ortamına çekmeye çalışanlar, geçtiğimiz 20 yılda her türlü yetki ile donatılmış güvenlik güçleri ve devlet görevlileri terörü önlemeye çalışırken zorunlu göçlerle yurtlarından edilen bölge halkının yaşadığı acılarla toplumda nasıl bir yaranın meydana gelmesine sebebiyet verildiğini görmezden gelmektedirler. İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, “Terörden zarar gören 360 bin kişinin 127 bin tanesinin geri döndürüldüğünü ve halkın zararlarının karşılanmaya başlandığını ve bunda başarı sağlandığı” açıklaması geçmişte yapılan hataları gözler önüne sermektedir.

³⁹¹ Arslan Tekin, **İmralı'daki Konuk**, s.153

AB süreci içerisinde Türkiye'nin önündeki fırsatları değerlendirebilmesi için devlet kurumlarına, sivil toplum örgütlerine ve toplumun tüm bireyelerine büyük vazifeler düşmektedir. Söz konusu reformlar, devletin bütün birimlerinin, iktidarı, muhalefeti, Sivil Toplum Kuruluşları, yargı organları, üniversiteleri, askeriyesi ve Cumhurbaşkanlığı ile tam bir mutabakat içerisinde gerçekleştirilmesi gereken reformlardır. Aksi takdirde, siyasi iktidarın tek başına bırakıldığı bir ortamda Türkiye kolaylıkla malum güçlerin elinde terör, kaos ve kargaşa ortamına sürüklenme tehlikesiyle karşı karşıya kalabilir. Ancak böyle bir konsensüsle Türkiye belki de tahmin edilenden daha da kısa bir süre içerisinde AB hedefine ulaşabilir.³⁹²

Türkiye'nin mevcut konjonktür itibariyle AB'ye yaklaşması ve daha sıkı işbirliğine gitmesi, Birlik üyelerinin de terörle mücadele konusunda Türkiye'ye yeterli olmasa da destek vermesine neden olmuştur. Buna örnek olarak, Danimarka'yı gösterebiliriz. Uzun zamandan beri ROJ TV faaliyetleri konusunda ikili ilişkilerin gerginleşmesine neden olan Danimarka son dönemde daha uzlaşıcı bir tavır takınmaya başlamıştır. Danimarka Başbakanı Anders Fogh Rasmussen, tüm AB ülkelerinde olduğu gibi PKK'nın Danimarka'da da terör örgütü olarak kabul edildiğini belirtmiştir. Öte yandan Rasmussen, televizyonun kapatılmasını protesto ederek kendisine mektup yazan belediye başkanları hakkında soruşturma açılmasını eleştirmiştir. Rasmussen, "Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne aday ülkelerin yerine getirmesi gereken kriterlere tamamen ters bir şey yapmasını kabul edemeyiz." ifadesini kullanmıştır.³⁹³ Bunun yanı sıra Birlik ülkelerinden İngiltere'nin

³⁹² **A.g.e.**, s.154-155

³⁹³ "DTPlı Belediye Başkanlarına Hapis İstemi", <http://www.ntvmsnbc.com/news/377050.asp>, 17 Haziran 2006

Türkiye'nin terörle mücadelesine daha fazla destek verdiği düşünülmektedir. Zira İngiltere'nin Ankara Büyükelçisi Peter Westmacot'ın sözleri bunu doğrular niteliktedir. Türkiye'nin bütün dostlarının Türk vatandaşları gibi terör faaliyetlerini görmekten ve meydana gelen ölümlerden üzüntü duyduğunu belirten Westmacot; her ülkenin terörizm deneyimi olduğunu, Avrupalılar'ın Türkiye ile terörle mücadelede omuz omuza olduklarını ve terörizmin siyasi amaçlara ikna aracı olarak kullanılmasının kabul edilemeyeceğini dile getirmiştir.³⁹⁴ Öte yandan, Hollanda'da yayımlanan De Telegraf gazetesi PKK'nın yalnız Türkiye için değil Avrupa için de devam eden bir tehdit unsuru olduğu görüşündedir. Gazeteye göre, PKK'nın AB terör listesine alınmasıyla yavaşlayan faaliyetleri yine hız kazanmaya başlamıştır ve bu çerçevede PKK yandaşları örgüte silahlı militan sağlanması için faaliyetlerde bulunmaktadır. Söz konusu gazetede, terör örgütüne bağlı silahlı bir grubun, Hollanda'da etkin olduğunu belirtmiş; Abdullah Öcalan'a destek amacıyla Lahey'de düzenlenen gösteriye, bu gruptan 150 civarında kişinin katıldığı ve ülkede terör örgütüne yakın grupların giderek fanatikleştiğini açıklamıştır.³⁹⁵ Bunun yanı sıra, Birlik ülkelerin Türkiye'nin terörle mücadelesinde yapacakları en önemli yardımların başında şüphesiz kendi ülke sınırları içerisinde yaşayan PKK militanlarını yakalamak ve yargılamak gelmektedir. Bu çerçevede, Fransa'nın başkenti Paris'te yapılan operasyon sonucu, aralarında PKK örgütünün elebaşlarından Rıza Altun'un da bulunduğu 15 kişi ele geçirilmiştir. Yine aynı şekilde bölücü terör örgütünün üyelerinden ve aslında Fransa'da yaşayan Canan Kurtyılmaz'ın Belçika sınırları içerisinde bulunması ile birlikte Belçika örgüt elemanını Fransa'ya yargılanmak

³⁹⁴ "PKK Terörü Kabul Edilemez", <http://www.ntvmsnbc.com/news/368816.asp>, 13 Nisan 2006

³⁹⁵ "PKK Hollanda'da Rahat", <http://www.ntvmsnbc.com/news/379294.asp>, 10 Temmuz 2006

üzere iade etmiştir. Avrupa Birliği'nin PKK terör örgütüne üye olanlar ve mali destek sağlayanlar hakkında başlattığı operasyonlar olumlu bir gelişme olarak gözükmektedir.³⁹⁶

³⁹⁶ “Belçika, terör örgütü elebaşını Fransa'ya iade etti”, <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/alarmnews.aspx?DocID=5976922>, 19 Şubat 2007

SONUÇ

Terörizmin sınır tanımaz doğası, terörizmle mücadeleyi sınır ötesi bir boyuta taşımayı zorunlu kılmıştır. Bundan dolayı, dünya uluslarının terörizmle mücadelede çeşitli yöntemlere başvurdukları görülmektedir. Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Avrupa Güvenlik ve Savunma Örgütü ve Avrupa Konseyi gibi pek çok uluslararası örgüt bünyesinde bu doğrultuda çeşitli girişimler söz konusudur. Ancak, bu faaliyetlerin başarılı sonuçlar verdiğini söyleyebilmek mümkün değildir. Yürütülen bu siyasi nitelikteki faaliyetler doğrultusunda, daha başarılı sonuçlar elde edebilmek amacıyla birtakım örgütlerin de oluşturulduğu gözlenmektedir.

Teröristlerin bir tek terörist eylemle verdikleri yaşamsal ve maddi zararın miktarı her geçen yıl artmaktadır. Öte yandan küreselleşmeyle birlikte, evvelce belli coğrafi bölgelerde yoğunluk gösteren terörist eylemler dünya çapına yayılmıştır. Kısacası, terörle mücadele, gelişen olaylar neticesinde ulusal boyuttan uluslararası boyuta taşınmıştır. Ulus devlet artık tek başına güvenliği ve savunmayı sağlayamamaktadır. Terör tehdidi tüm dünyayı etkilemekteyken, bu soruna hala evrensel bir çözüm bulunamamış olması, ortak bir terörizm tanımının yapılamamış olması ve işbirliği çabalarının da sonuçsuz kalıyor olması endişe vericidir. Vatandaşların güvenilir bir dünyada yaşama isteği, terörizm konusunda ortak bir adım atılmasını zorunlu kılmaktadır. Devletleralarında bilgi paylaşımı ve işbirliği konusunda daha istekli davrandıkları takdirde, terörizmle mücadelenin önündeki önemli bir engel ortadan kalkmış olacaktır. Bir devletin teröristi diğer devletin

özgürlük savaşçısı olmaya devam ettiği sürece ise, terörle mücadeleden beklenen başarı asla sağlanamayacaktır.

Terörizm, 21. yüzyılın önemli tartışma konularından biridir. 11 Eylül 2001 terör saldırısından itibaren, terörizm, ulusal basında ve dünya basınında giderek daha çok yer almaya başlamıştır; terör örgütleri 21. yüzyılda tüm dünya için daha büyük bir tehdit kaynağı haline gelmiştir. Terörizm konusunda hala net bir adım atılmamış olmasının temel sebebi, ortak terörizm tanımının yapılamamış olmasından kaynaklanmaktadır. Tezde terörizm konusundaki farklı yaklaşımlar ifade edilmiştir. 11 Eylül sonrasında ortaya çıkan tablo sonucunda, devletlerin terörle mücadele konusundaki yaklaşımları daha da yakınlaşmıştır. Terörizme karşı seçilen politikalar, acilen uygulanacak olan askeri ve polis faaliyetleri dışında uzun vadeli, tutarlı ve siyasal çözüme ulaştıracak faaliyetleri de içermelidir.

Hemen hemen her azınlık ayrı halk olduğunu iddia ederek sözde kurtuluş teşkilatını kurarak self-determinasyon hakkını talep edebilir. PKK da bu görüşe dayanılarak, uzun süre AB üyesi ülkeler tarafından “terörist bir örgüt” olarak algılanmamıştır. Ortak bir terörizm tanımı konusunda adımlar atılmış olsa da, terörizmle mücadele konusundaki işbirliği 11 Eylül saldırıları sonrasında giderek artsa da istenilen noktaya henüz gelinememiştir. Terörün daha uzunca bir süre ve ne zaman, ne şiddette, kimi hedef alacağı tahmin edilemeden küresel bir sorun olmaya devam edeceği aşikârdır. AB PKK’yı terör örgütü listesine dâhil ettikten sonra, AB üye devletlerinin örgüte verdiği destek azalmıştır. PKK, bir terör örgütü olarak ve Kürtler ise azınlık olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Türkiye, AB’ye üyelik

yolunda gerçekleştirildiği reformlarla Kürtlere yönelik dil, eğitim (Kürtçe öğrenme hakkı) ve yayın hakkı vermiştir; bu reformlar ülke içinde ulusalcı kesimler tarafından şiddetle eleştirilmiş, AB tarafından ise memnuniyetle karşılanmıştır. Kürtler'e verilmesi gereken hakların AB tarafından öne sürülmesi üzerine verilmesi ve Türkiye'nin insan hakları ve azınlık hakları konusunda önemli reformlar gerçekleştirmiş olması, Türkiye için olumlu bir gelişmedir; çünkü Türkiye bu yolda attığı adımlarla demokrasisini giderek güçlendirmektedir.

Son yıllarda yaşanan terör olayları da göstermektedir ki, günümüzde terörün en önemli yanı uluslararası nitelik kazanmış olmasıdır. Artık teröristler eskiden olduğu gibi sadece içinde buldukları ülke sınırları ile sınırlı kalmayıp, başka ülkelerdeki farklı terörist gruplar veya örgütlerle bağlantılar kurarak karşılıklı destek sağlamaktadırlar. Dolayısıyla teröristler, uluslararası karmaşık bağlantılarını ve modern teknolojiyi de kullanarak milletlerarası etki yapan eylemler düzenlemektedirler. Ayrıca, terör örgütlerinin devlet desteği elde etmeleri ve eylemlerini faaliyet gösterdikleri ülkelerin sınırları dışına da taşımaları ve hatta başka ülkelerdeki terör örgütleri ile eğitim, barınma başta olmak üzere işbirliğine gitmeleri terörizmi sınır aşan bir suç haline getirmektedir. Türkiye'nin de bu bağlamda AB üye ülkelerinden beklediği tek şey, terörizmle mücadelede Türkiye'yle işbirliğine girmeleri ve terörist örgütlere lojistik olarak ya da teçhizat bakımından ülkelerinde fırsat vermemeleridir. Terörizmle mücadele yolunda, Türkiye'de vatandaşları terörizme iten nedenler ortadan kaldırılmalı, teröristlere karşı yürütülen faaliyetler ikna edici bir biçimde halka sunulmalıdır.

Uluslararası bağlantıları olmakla birlikte 1990'lara kadar sınırlı bölgelerde faaliyet gösteren terör örgütleri küreselleşmenin getirdiği ortamlardan yararlanarak ve yine küreselleşmeden kaynaklanan olumsuzlukları taraftar toplama ve meşrulaştırma unsuru olarak kullanarak, küresel ölçekte faaliyet göstermeye başlamışlardır. Türkiye'nin de aralarında bulunduğu çok sayıda ülkenin uzun yıllardır zarar gördüğü terör eylemleri karşısında uluslararası aktörlerin ciddi önlemler almaya başlaması ancak 11 Eylül 2001 terör eylemlerinden sonra başlamıştır. Yine de AB başta olmak üzere bazı aktörlerin bu konuda yeterli duyarlılığı gösterdikleri söylenemez.

Yeni bin yılda Dünya'da, bir yandan iktisadi anlamda sınırların kalkmasını nihai hedef olarak gören küreselleşmeciler, diğer yandan etnik ya da dinsel temelli bölünmeyi savunan ayrışmacı eylemler ile bu ikisinin arasında da bölgesel iktisadi ve siyasal bütünleşmeyi gerçekleştirmeye çalışan bölgeselci yaklaşımlar tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar net bir biçimde bir arada yaşamaya başlamışlardır. Bu net görünüm, bu üç eğilimin kesiştiği noktalarda ortaya çıkan yeni tehdit biçimlerinin ivme kazanmasıyla karmaşık ve algılanması güç bir yapıya dönüşmeye başlamıştır. Başta kitlesel terör saldırıları olmak üzere, bu karmaşık ortamın doğurduğu yeni tehditleri bertaraf etmek isteyen devletler, tek başlarına ya da diğer devletlerle birlikte yeni önlemler almaya mecbur kalmışlardır. Bu nedenle ki, uluslararası örgütler veya yalnızca terörizmle ilgilenecek devletlerarası konularda somut ve bağlayıcı karar almaya sahip olacak yeni bir uluslararası örgütün kurulmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Terörün anlaşılmasında dikkat edilmesi gereken önemli bir husus, terörün tamamen dış etkenlere bağlanıp kolaycılığa kaçılmasıdır. Terör, mevcut ya da istismara açık bir zeminin olmadığı yerlerde yaşama imkânı bulamaz. Sosyal yapının zayıf düşmesi veya buna ait belirtileri taşıması terörün arz ettiği tehlike açısından önemlidir. Bu bağlamda olayların tamamen dış dinamiklere bağlanarak iç dinamiklerin göz ardı edilmesi hatalı ve eksik bir analizdir. Terörist eylemlere etkili bir caydırıcılık getirmeyi amaçlayan yasama çabalarıyla kişisel özgürlüklerin korunması arasındaki denge her zaman korunmalıdır. Türkiye, demokratik bir ülkedir ve bunun gereği olarak terörizmle mücadelede, vatandaşların kişisel özgürlüklerini sarsmayacak şekilde yasama girişimlerinde bulunmalıdır. Uygulamada, Türkiye'nin azınlık haklarını tanıması, azınlıklara hukuk önünde eşitlik sağlaması ve temel ve medeni hakları garanti altına alması kaçınılmazdır.

PKK terör örgütünün uygulamaları, terörizm kapsamında değerlendirmeye alınmış ve örgüt bu aşamada özellikle uluslararası platformda sıkıntılar yaşamıştır. 11 Eylül 2001 terörist saldırılarından sonra, tüm dünyada terörist örgütlere karşı tepki oluşmuştur. PKK ise gelinen bu noktada, yasallaşma çabalarını hızlandırmış, teşkilatlanmaya önem vermiş ve yasal örgütlenmelerini artırmıştır. Öcalan, Türkiye'nin AB'ye giriş sürecinde, uyum kriterleri ve Kopenhag kriterleri çerçevesinde Avrupa'nın çeşitli merkezlerinde çalışmalarını yoğunlaştırarak PKK'nın Kürtlerin yasal ve tek temsilcisi olduğu izlenimini verme gayreti içerisinde olmuştur.

PKK terör örgütü, Türkiye'nin AB üyeliğini bir amaç olarak değil; kendi emelleri olan Kürt bağımsızlığı için bir araç olarak kullanmayı hedeflemektedir. Bu örgütün, AB ülkeleriyle kültürel ve siyasal bir uyumu olmadığı gibi; aksine Ortadoğu merkezli ve terörist faaliyetlerde bulunan bir yapıya sahip olduğundan dolayıdır ki; son zamanlarda AB ülkeleri tarafından bir terör örgütü olarak algılanmış ve böylelikle AB üye ülkelerinin örgüte sağladıkları siyasi ve maddi destek azalmıştır. Son yıllarda, PKK terörünün gerek sayı gerekse terörün uygulandığı coğrafi zeminde azalma olduğu gözlenmektedir.

11 Eylül saldırıları sonrasında, dini terör giderek yoğunlaşmıştır ve El-Kaide'nin başarısı diğer din odaklı örgütlere örnek teşkil etmiştir. Ama elbette ki bu eylemlerdeki "İslami terör" nitelemesi doğru değildir; çünkü İslam dini terör eylemlerini hoş görecektir bir yapıda değildir; aksine barış ve kardeşliği savunan bir dindir. 1984 yılından bugüne kadar yaşanan terör olayları ve ayrılıkçı hareketler, toplumda herhangi bir kutuplaşma ve ayrışmaya neden olmamıştır. Ancak kültürel alandaki düzenlemeler siyasal alana doğru götürülmeye çalışılırsa, ülke kutuplaşmaya ve ayrışmaya sürüklenebilir. Bu durum da ülke güvenliğini derinden tehlikeye sokabilir.

Terörle mücadelede bölge halkının desteğinin kazanılması, başarının ön koşuludur. Bunun için, terörist ile bölge halkının ayırt edilmesi ve mücadelenin hukuk düzeni içerisinde yürütülmesi zorunludur. Terörle mücadelede alınacak hukuki düzenlemeler de hayattır. Terör örgütü ve ayrılıkçı hareketlerin amaçladıkları hedefe ulaşma şanslarının bulunmadığı gösterilerek, başarı umutlarının

yok edilmesi, yürütülen mücadelenin ana hedefi olmalıdır. Başarı umutlarını kaybeden terör örgütlerinin ve ayrılıkçı hareketlerin uzun süre ayakta kalması mümkün değildir.

Her ülkede etnik farklılıklar olabilir; ancak etnik farklılıklara milliyetçi yaklaşımlar hakim olursa, etnik milliyetçilik ortaya çıkar ki etnik milliyetçiliğin terör örgütü, yasal kuruluşlar ya da sivil toplum örgütleri tarafından kullanılması da asla kabul edilemez. Terör tamamen bitecek gibi bir sonuca varamayız; sadece terörün asgariye indirilmesi sağlanabilir diyebiliriz. Türkiye'nin AB'den terörizmle mücadele konusunda tam destek alması ve üye devletlerle işbirliği yollarının aranması gerekmektedir.

Avrupa Birliği'nin terörizmle mücadele stratejisinin başarıya ulaşması için de birlik içindeki işbirliğinin daha da yoğunlaşması gerekmektedir. Terörle mücadelede en önemli rol ulusal hükümetlere düşmektedir. Ulusal makamlar dahili koordinasyonlarını, örneğin polis teşkilatları, istihbarat ajansları, yetkili makamlar, sınır yetkilileri ve savcılar arasındaki koordinasyonu ne kadar geliştirirlerse, uluslararası işbirliği o kadar kolaylaşacaktır; ama elbette ki her üye devlet yasal olarak kendi yapılarına karar vermekte özgürdür, AB Konseyi ya da bir başka organın kontrolü altında değildirler. Üye devletlerin terörizmle mücadele yolunda devam edecekleri ve Birleşmiş Milletler'den NATO'ya kadar diğer kurumlarla birlikte çalışmak isteyecekleri öngörüsünde bulunmak mümkündür. Avrupa'da ve dünyanın geri kalanında özgürlüğün radikal köktencilikten daha cazip olduğu bilinmektedir.

Genel anlamda, bir ülkenin güvenliği, o ülkenin kendi sorumluluğunda olsa da terör örgütü ve terörizmle mücadele için uluslararası ve bölgesel işbirliği ve destek şarttır. Aksi takdirde mücadele, beklenenden daha uzun sürer, daha fazla can ve mal kaybına neden olur. Mücadele görev ve sorumluluğu bulunan devletin ve toplumun bütün kurum ve kuruluşları terör örgütü ve ayrılıkçı hareketlerin hedefleri üzerinde ortak anlayışa sahip olmalıdır. Ancak Türkiye'deki kurum ve kuruluşların PKK ile Kürt siyasetini birbirinden ayırması gerekmektedir. Toplumun bazı kesimlerince öne sürülen “Her Kürt PKK’lıdır” ya da “Her Kürt ayrılıkçı unsuru besler, destekler” yargılaması hatalıdır, ayrıca Türkiye, Kürtler’in Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak diğer vatandaşlarla her bakımdan eşit olmalarını sağlamakla yükümlüdür.

AB, uluslararası politika ve güvenlik alanlarında tam bir birlik olamamıştır. Çalışma çerçevesinde yapılan incelemeler sonucunda AB üye devletlerinin uzun süre etkin anti-terörizm stratejisi olmadığını, ancak üye devletlerin 11 Eylül saldırılarından sonra terörizmle mücadele yolunda yeni stratejiler benimsemeye başladıklarını görüyoruz. Birçok AB üyesi devlet uzun yıllar terörist eylemlerle yüz yüze gelmişlerdir; ama terörizmle mücadele, genellikle devletlerin bir iç politika sorunu olarak görülmüştür. Bunun bir diğer nedeni de AB üyesi devletlerin savunma ve güvenlik alanlarındaki yetkilerini AB kurumlarıyla paylaşmaktan kaçınmalarıdır. Avrupa, kendi içindeki terör örgütlerine karşı yasal çerçevede ve insan haklarına dayalı politikalarıyla mücadele etmeye çalışmıştır. TREVI grupları, “Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi(1977)”, Schengen Mutabakatı, Europol’ün kurulması, AB’nin terörizmle mücadele yolunda attığı temel adımlardır. 11 Eylül

2001 saldırıları ise tezde hep vurguladığım gibi bir dönüm noktası niteliği taşımaktadır. AB, 11 Eylül sonrasında yaptığı açıklamada bu saldırıların tüm insanlığa karşı işlenmiş olduğunu ifade etmiş, uluslararası örgütler nezdinde terörizmin önlenmesi için gereken önlemlerin alınacağı belirtilmiştir. 11 Eylül sonrasında AB'nin iç güvenlik alanında hızlı bir entegrasyon sürecine girdiğini söyleyebiliriz, AB'den beklenen de bunu devam ettirmesi, üye devletlerin terörizmi ortak bir sorun olarak görmesi, terörizmde çözüme götürecek ortak politikalar geliştirmesi beklenmektedir. AB, terörizmle mücadelede üye devletlerin ceza hukuklarını uyumlulaştırmak, BM çatısı altında çözüm bulmak, terörün finansmanını engellemek, yargı ve polis güçleri arasında işbirliğini sağlamak gibi araçları kullanmaktadır. Ama üye ülkelerin güvenlik alanında egemenlik kaygıları hala sürmektedir, bu da hükümetlerüstü düzeye henüz ulaşılmadığını gözler önüne sermektedir.

Türkiye'nin AB'ye tam üyelik başvurusu, AB'ye Türkiye siyaseti ve kurumları üzerinde güç kazandırmış ve bu durum, Türkiye'yi etkilemeye ve değiştirmeye yönelik bir baskı unsuru yaratmıştır. Helsinki Zirvesi'nden itibaren giderek hızlı bir seyir halinde olan Türkiye-AB ilişkileri doğrultusunda eşitlik, azınlık hakları, kişilik hakları ve fikir hürriyeti konusunda Türkiye AB standartlarına giderek yaklaşmaktadır. Uzun yıllar boyunca terörizm tehdidiyle karşı karşıya kalan Türkiye, terörizmle mücadelede de hukuk devleti esaslarına ve uluslararası platformda benimsenmiş kriterlere riayet etmektedir. Türkiye'de reformlar, genellikle iç dinamikler değil, dış dinamikler vasıtasıyla yapılmaktadır. Avrupa Birliği'ne tam üyelik süreci de göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye gelecekte

AB tam üyesi olsun veya olmasın, Türkiye'nin modern bir demokrasi olması bakımından önemli dönüşümlere yol açması Türkiye için olumlu bir gelişmedir. Türkiye'nin istenilen düzeye ulaşmasında AB'nin bir çapa olarak kullanılmasının yadırganacak bir yönü yoktur; aksine bu süreç desteklenmesi gereken bir süreçtir.

KAYNAKÇA

“**21 Eylül 2001 tarihli PKK Başkanlık Konseyi Açıklaması**”, Serxwebun, Eylül 2001.

“**Abdullah ÖCALAN'ın 5 Eylül 1999 avukatları ile görüşme notları**”, Serxwebun, Eylül 1999.

“**Abdullah ÖCALAN'ın avukatları ile Görüşme Notları**”, Serxwebun, Nisan 2001

“**İmralı adasında Abdullah ÖCALAN ile avukatları arasında geçen 27 Temmuz 1999 tarihli görüşme notları**”, Serxwebun, Temmuz 1999.

“**PKK Başkanlık Konseyi açıklaması**”, Serxwebun, Ağustos 1999.

“**PKK Başkanlık Konseyi üyesi Cemil Bayık'ın açıklamaları**”, Serxwebun, Haziran 2001, Kasım 1999, Şubat 2001

3 Ekim 1999 tarihli Abdullah Öcalan'ın Avukatları Arasında Geçen Görüşme Notları”, Serxwebun, Aralık 1999.

AKYOL, Taha , “**Hariciler ve Hizbullah, İslam Toplumlarında Terörün Kökenleri**”, İstanbul, Doğan Kitapçılık, 2. Baskı, Mart, 2000

ALKAN, Necati, “**Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları**”, Polis Dergisi Terörle Mücadele Özel Sayısı, Sayı:40, No:373

Ankara Barosu İnsan Hakları Merkezi, “**İnsan Hakları: Konferans, Panel ve Sempozyumlar**”, Ankara, Ankara Barosu Yayınları, 2006

Ankara 2 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin Sanık Abdullah Öcalan Davası Gerekeçli Kararı, Esas No:1999/21, Karar no:1999/73, Cumhuriyet Savcılığı Esas No:1997/271.

APAP, Joanna, MALEOLM, Anderson, “**Striking A Balance Between Freedom, Security And Justice in An Enlarged EU**”, Centre For European Policy Studies, Brussels, 2002

Apo'dan 25 gün Ateşkes”, **Milliyet**, 18 Mart 1993

ASAR, Aydoğan “**Kopenhag Kriterleri'nin Önemi ve Emniyet'e Yansımaları**”, Polis dergisi, 22. Sayı.

AYDIN, Ahmet, “**Kürtler, PKK ve Öcalan**”, Ankara, Kiyap Yayınları, 1992.

AYDINLI, Ersel, ÖZCAN Nihat Ali , AKYAZ Dogan , **The Turkish Military's March Toward Europe**”, Foreign Affairs, January/February 2006, Vol 85, Number 1.

- BAL, Mehmet Ali **“Savaş Stratejilerinde Terör”**, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 1.Baskı, Mart 2003.
- BAL,İhsan, **“Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler”**, Ankara, USAK Yayınları, 1.Baskı, Nisan 2006.
- BEŞE, Ertan, **“Terörizm, Avrupa Birliği, İnsan Hakları”**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2002,
- BİLA, Fikret, **“Hangi PKK?”**, Ümit Yayıncılık, 2004.
- BUZOĞLU, M. Hüseyin, **“Körfez Savaşı ve PKK”**, Ankara, 1997.
- Cumhuriyet**, 10 Ağustos 1988,1 Eylül 1988
- ÇAKIR,Ruşen, **“Derin Hizbullah, İslamcı Şiddetin Geleceği”**, Metis Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, Mart 2001
- ÇAKIR,Ruşen, **“Ayet ve Slogan: Türkiye’de İslami Oluşumlar”**,Metis Yayınları, 1. Baskı, İstanbul,1990
- ÇİTLİOĞLU,Ercan, **“Tahran- Ankara Hattında Hizbullah”**, Ümit Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, Nisan, 2001,
- DEMİREL, Emin, **“Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar”**, İstanbul, IQ Kültür ve Sanat Yayıncılık, 1. Baskı, Ağustos 2005.
- DEMİREL,Emin, **“Hizbullah”**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, Ocak, İstanbul, 2001
- DENKER, M. Sami **“Uluslararası Terör, Türkiye ve PKK”**, İstanbul, Boğaziçi Yayınları, 1997.
- Emniyet Genel Müdürlüğü, **“PKK Faaliyetleri”**, Ankara, 1999.
- ERCAN,Ferhan, **“Dinsel Şiddet”**, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 1.Baskı, İstanbul, Ekim, 1997
- ERDİN,Murat, **“Düşünceleri, Örgüt Yapıları ve Eylemleriyle Hizbullah ve Hamas”**, Sarmal Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul, Nisan, 1999
- EREN, Şadi, **“Cihad ve Terör”**, Zafer Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, Şubat, 2004
- ESENDİR, Halit, **“Terör Kışkacında Türkiye, Oligarşi mi? Demokrasi mi?”**, İstanbul, Timaş Yayınları, 1. Baskı, Mart 2006.
- GUNTER, Michael M. **“The Continuing Kurdish Problem in Turkey after Ocalan's capture”** Third World Quarterly, Vol 21, No.5, 2000.
- GÜNDÜZ, Aslan, **“Milletlerarası Hukuk”**, Temel belgeler, Örnek kararlar, İstanbul, Beta Basım, 3.Baskı, 1998.

- GÜRSES, Emin, “**Ayrılkçı Terörün Anatomisi IRA-ETA-PKK**”, İstanbul, Bağlam Yayınları, 2.Basım, 2001.
- HABLEMİTOĞLU, Necip, “**Şeriatçı Terörün ve Batı'nın Kısıkcındaki Ülke: Türkiye**”, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, Aralık, 2003
- HARDT,M. ve NEGRI,A., “**İmparatorluk**”, Çeviren. Abdullah Yılmaz, Ayrıntı Yayınevi, 5.Baskı, Temmuz, 2001
- HAZIR,Hayati , “**Siyasal Şiddet ve Terörizm**”, Nobel Yayın- Dağıtım, Ankara, 2001,
- HOFFMAN,Bruce, “**Inside terrorism**”, New York,Colombia University Press,1998
- HOUGHT,James. A. , “**Kutsal Nefret, 90'ların Dinsel Çatışmaları**”, Çev. Aslı, Açıköz, İstanbul, 2. Baskı, Aykırı Yayınları, 2000
- İslam Ansiklopedisi , Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1993, Cilt:3
- İSMET,G. İsmet, “**PKK, Ayrılkçı Şiddetin 20 Yılı, 1973–1992**”, Ankara, Türk-İş Daily News Yayınları, 2. Baskı, 1993.
- KARLIAĞA,Bekir, “**Din, Terör, Savaş ve Global Etik İhtiyacı**”, (Der.) Dr. Ergün Çapan, “İslam'a Göre Terör ve İntihar Saldırıları”, Işık Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, Temmuz, 2004
- KAYA, İbrahim, “**Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**”, Ankara, USAK Yayınları, 1. Baskı, 2005.
- KORANI,Ali , “**İslami Mücadelede Hizbullahi Yol**” , Çev: H. Can ve M. Gök, Bengisu Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1995
- KUTSCHERA, Chris, “**PKK Dissidents Urge a Descent from the Mountains**”, The Middle East Current Affairs, Issue 358, 2p, 3c Item:17567098, July 2005.
- LAÇİNER, Sedat “**PKK Yatırımlardan Haraç Alıyor**”, Milliyet, 2 Ağustos 1994.
- MANAZ, Abdullah “**Türkiye'ye Yönelik Terör Odakları**”, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 1. Baskı, Temmuz 2005.
- MANGO, Andrew, “**Türkiye'nin Terörle Savaşı**”, Çev.Orhan Azizoğlu, İstanbul, Doğan Kitap, 1. Baskı, Eylül 2005.
- Milliyet**, 05 Nisan 2000.
- Milliyet**, 16 Temmuz 2005.
- MUMCU, Uğur, “**Kürt Dosyası**”, Ankara, 1996.

NAPOLEONİ,Loretta, “**Modern Cihat**”, Çev: N.Domaniç ve N. Avhan, Bulut Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2004

O’BALLANCE,Edgar, “**İslamic Fundamentalist Terrorism 1979-1995**”, MacMillan Press Ltd., 1. Publication, 1997, London, s. 205

O’BOYLE,Garret ,”**Theories of Justification and Political Violence**”,Terrorism and Political Violence,14(2) yaz,2002

ÖCALAN, Abdullah , “**Parti Tarihi**”, 7.Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı 2. Nolu Askeri Mahkemesi, Şam, 1994.

ÖCALAN, Abdullah, “**Temel Mücadele Biçimi Kitle Örgütlenmesi ve Mücadelesidir**”, Özgür Halk Dergisi, İstanbul, Yıl.11, Sayı:110, 15 Ocak 2000.

ÖCALAN, Abdullah, “**Kürt Humanizmi ve Yeni İnsan**”, İstanbul, Mem Yayınları.

ÖCALAN, Abdullah, “**Sümer Rahip Devletinden Halk Cumhuriyetine Doğru**”, Cilt I-II, İstanbul, Mem Yayınları, 2001.

ÖCALAN, Abdullah, “**Sorunlarımızı Kavrayalım Çözüm Gücü Olalım**”, Şam, 1994.

ÖCALAN, Abdullah, “**Geleceğe Notlar**”, Özgür Halk Dergisi, Yıl:11, Sayı:109, 15 Eylül 2000.

ÖCALAN, Abdullah, “**Özgürlük Hareketinin Yeni Siyasal Döneme İlişkin Perspektifleri**”, Özgür Halk Dergisi, İstanbul, Yıl:11, Sayı:104, 15 Nisan 2000.

ÖCALAN, Abdullah, “**PKK Olağanüstü Yedinci Kongresine Sunulan Politik Rapor**”

ÖCALAN, Abdullah, “**4. Kongreye Sunulan Politik Rapor**”, İstanbul, 1993.

ÖCALAN, Abdullah, “**Kürt Sorununda Demokratik Çözüm Bildirgesi (Savunma)**”, İstanbul, 1999.

ÖCALAN, Abdullah, “**Kürt Sorununda Demokratik Çözüm Bildirgesi**”

ÖCALAN, Abdullah, “**PKK Beşinci kongre gerçeğine doğru yaklaşım**”, Ekim 1994 çözümlenmeleri, Cilt II , Şam, 1995.

ÖRTÜLÜ, Süha, PİRİM, Oktay, “**PKK’nın 20 Yıllık Öyküsü**”, Ankara, Boyut Kitapları, 4. Baskı, Mayıs 1999.

ÖZCAN, Ali Kemal, “**The Nature and Resource Field of the Kurdish Resistance in Turkey: A Dormant Resource**”, Middle Eastern Studies, Vol.41, No.3, 391-406, Mayıs 2005

- ÖZCAN, Nihat Ali, **“PKK (Kürdistan İşçi Partisi), Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi”**, Ankara, ASAM, 1999.
- ÖZDAĞ, Ümit, **“Fırat Üniversitesi I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu”**, PKK ve Terör Hareketleri, Elazığ, 27-29 Mart 2000.
- ÖZDAĞ, Ümit, **“Türkiye’de Düşük Yoğunluklu Çatışma ve PKK”**, Ankara, Nisan 2005.
- ÖZDAĞ, Ümit ve ÖZTÜRK, Osman Metin, **”Terörizm İncelemeleri”**, ASAM Yayınları, Ankara, 2000
- Özel Harekat İcra Komutanı Korgeneral Kaya Yazgan, **“PKK Hakkında Bilgiler”**, (Hizmete Özel), T.C. Genelkurmay Başkanlığı Özel Harekat İcra Komutanlığı, Siirt, 28.11.1989.
- ÖZKAN, Tuncay, **“Operasyon”**, İstanbul, 2000.
- ŞEHİRLİ, Atilla, **“Türkiye’de Bölücü Terör Hareketleri”**, İstanbul, Burak Yayınları, Nisan 2000.
- ŞİMŞEK, Erdal, **“İmralı PKK’nın Yeni Karargahı mı?”**, İstanbul, Neden Kitap Yayınları, 1. Baskı, Nisan 2006.
- TAHERİ, Amir, **“Kutsal Terörün İçyüzü Hizbullah”**, Çev: Hikmet Bila, Sel Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, Ağustos, 1990
- TARHAN, Ali, **”Dünya’da ve Türkiye’de Terör Konferansı Ekonomik ve Sosyal Yapıya Yansımaları”**, 20-24 Mayıs 2002, Ankara, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, 1. Baskı, Eylül 2002.
- TAVLAŞ, Nezihe, İDİZ, Semih, **“Apo ile Yüz yüze”**, Ankara, 1992.
- TEKİN, Arslan, **“İmralı’daki Konuk”**, Ankara, Tutibay Yayınları, 1. Baskı, Cilt I, 1999.
- TEZCAN, Ercüment, **“Avrupa Birliği Hukukunda Birey”**, İstanbul, İletişim Yayınları,
- TURAN, Sara Gül, **“Türkiye’de Din Terörü”**, Arda’s Yayınları, 1. Baskı, İzmir, Şubat, 1996
- Türkiye Barolar Birliği tarafından oluşturulan proje grubu, **“Türkiye ve Terörizm”**, Ankara, TBB Yayınları:107, 1. Baskı, Haziran 2006.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı**, 21.Dönem, 4.Yasama Yılı, 46.Birleşim, 03.01.2002

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Hakkari Merkez, Yüksekova ve Şemdinli İlçelerinde Meydana Gelen Olayların Araştırılması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (10/322,323,324), Ankara, Nisan 2006.

USTA, Orhan, **“Güneydoğu’da Terör Görünümü ve Devlet Siyaseti”**, Siirt, Siirt Valiliği Yayınları, Yayın No:6, Eylül 2003.

ÜNAL, İnanç, POLAT, Can, **“İmralı’da Neler Oluyor? APO-PKK ve Saklanan Gerçekler”**, Ankara, 1.Basım, 1999.

WARDLAW, Grant, **“Political Terrorism”**, Cambridge, Cambridge University Press, 2.Basım, 2000.

WILKINSON, Paul, **“The Strategic Implications of Terrorism”**, Terrorism and Political Violence, Sondhi, M.L. (ed.), Indian Council of Social Science Research, Har-Anand Publications: India

YAKUP, Adem, **“İslam’da Teröre Yer Yoktur”**, Güneş Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, Eylül, 2003

YÜCEL, Atilla **“Şehirli PKK’nın Kongre ve Konferansları ile Uyguladığı Strateji ve Taktikler”**, I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu, Elazığ, 27-28-29 Mart 2000

<http://www.deltur.cec.eu.int/g-duzenlirapor-1.html>.

http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=6#_edn9.

<http://www.usakgudem.com/yazarlar.php?id=88&type=1>

<http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=6>.

<http://www.usakgudem.com/makale.php?id=8>

<http://www.usakgudem.com/makale.php?id=158>

http://www.emniyet.gov.tr/StratejiGelistirmeDB/dergi/39/web/makale/Sezgin_Kaya.htm.

http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=29#_ftn16.

<http://www.usakgudem.com/yazarlar.php?id=81&type=3>

<http://www.usakgudem.com/yazarlar.php?id=83&type=3>

<http://www.usakgudem.com/yazarlar.php?id=94&type=3>.

<http://www.usakgudem.com/yazarlar.php?id=113&type=3>.

<http://www.mehmetfarac.com/belgeb.asp?select=141>

<http://www.usakgudem.com/yazarlar.php?id=281&type=2>.

<http://www.usakgudem.com/yazarlar.php?id=34&type=2>

<http://www.ntvmsnbc.com/news/345057.asp>

<http://www.zaman.com.tr/?hn=257985&bl=yorumlar&trh=20060221>

<http://www.zaman.com.tr/?bl=yorumlar&trh=20060221&hn=236039>

<http://www.turkishweekly.net/comments.php?id=1997>

<http://www.ntvmsnbc.com/news/379860.asp>

http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=r2&haberno=5457

http://www.europa.eu.int/commljustice_home/funding/victimsterrorismfundin_victims_terrorism_en.html

<http://www.belgenet.com/dava/gerekce13.html>, Şehirli.

<http://www.belgenet.com/dava/dava07.html>

<http://www.belgenet.com/dava/dava24.html>

<http://www.belgenet.com/dava/durusma02.html>.

<http://www.netpano.com/newsdetail.asp?NewsID=298>.

<http://www.egm.gov.tr/temuh/mucadele7.htm>.

http://www.disisleri.gov.tr/MFA_tr/BasinEnformasyon/BasinBilgiNotlari/2005/Mayis/BN9_12Mayis2005.htm

http://www.disisleri.gov.tr/MFA_tr/BasinEnformasyon/Aciklamalar/2005/Mayis/NO79_12Mayis2005.htm.

http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm10_makale5.htm

http://www.disisleri.gov.tr/MFA_tr/BasinEnformasyon/Aciklamalar/2003/Mart/No39_12+Mart+2003.htm.

http://www.kurdistan.nu/dk-yazilar/pke_erdogana_mektup.htm.

<http://www.ntvmsnbc.com/news/367801.asp>

<http://www.ntvmsnbc.com/news/368816.asp>

<http://www.ntvmsnbc.com/news/379294.asp>

<http://www.ntvmsnbc.com/news/377050.asp>

<http://www.ntvmsnbc.com/news/377050.asp>

<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=193139>

<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=193562>

<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=193620>

<http://www.ntvmsnbc.com/news/352993.asp>

<http://www.wordwebonline.com/en/islamicgreateasternraidersfront>

http://www.intelligence.org.il/eng/var/yf_12_03.htm

http://www.ict.org.il/inter_ter/orgdet.cfm?orgid=93

http://www.haber7.com/haber.php?haber_id=104877

<http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?id=86&type=1>

http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g.birlesim_baslangic?P4=6850&P5=B&page1=8&page2=8.

<http://www.serxwebun.com/1999/08/h04.html>.

<http://www.milliyet.com.tr/2000/01/06/siyaset/siy02.html>, 06 Ocak 2000.

<http://arsiv2.hurriyet.com.tr/hur/turk/00/01/15/turkiye/04tur.htm>.

<http://www.serxwebun.com/2000/05>

<http://www.serxwebun.com/2000/11/hab01.html>, Kasım 2000.

<http://www.ozgurpolitika.org/2001.05.04/allhab.html>

<http://www.serxwebun.com/2001/09/index.html>, Eylül 2001.

<http://www.serxwebun.com/2001/12/hab09.html>

<http://www.ozgurpolitika.org/2003/06/11>.

<http://www.sabah.com.tr/2003/12/25/gnd112.html>

http://www.barobirlik.org.tr/calisma/basinda_yargi/2006/06/15.htm

EK-1

PKK Terör Örgütü'nün bazı Avrupa ülkelerindeki dernek sayılarına göz atıldığında şöyle bir tablo ile karşılaşılır:³⁹⁷

Ülke Adı	Dernek Sayısı
Almanya	178
Avusturya	10
Belçika	6
Fransa	23
Danimarka	9
Finlandiya	2
Hollanda	12
İspanya	1
İngiltere	10
İsveç	20
İsviçre	13
İtalya	2
Lüksemburg	1
Norveç	5
Yunanistan	6
Polonya	1
ABD	13

³⁹⁷ Zeki Hacıbrahimoğlu, "Belgelerle Abdullah Öcalan Davası:İmralı'dan Strasbourg'a", İstanbul, Türk Yay Yayınları, 1. baskı, s.402

EK-2 AB Konseyi'nin Yayınladığı Terör Örgütleri Listesi

- 1) Abu Nidal Organisation (ANO), (Fatah Revolutionary Council, Arab Revolutionary, Brigades, Black September, and Revolutionary Organisation of Socialist Muslims)
- 2) AI-Aqsa Martyr's Brigade
- 3) AI-Aqsa e.V.
- 4) AI- Takfir and AI-Hijra
- 5) Nuclei Ten-İtoriali Antimperialisti (Anti-Imperialist Territorial Units)
- 6) Cooperativa Artigiana Fuoco ed Affini - Occasionalmente Spettacolare (Artisans' Cooperative Fire and Similar - Occasionally Spectacular)
- 7) Nuclei Armati per il Comunismo (Armed Units for Communism)
- 8) Aum Shinrikyo (AUM, Aum Supreme Truth, Aleph)
- 9) Babbar Khalsa
- 10) Cellula Contro Capitale, Careere i suoi Careerieri e le sue Celle (Cell Against Capital, Prison, Prison Warders and Prison Cells)

- 11) Continuity Irish Republican Army (CIRA)
- 12) Euskadi Ta Askatasuna/Tierra Vasca y Libertad/Basque Fatherland and Liberty (E.T.A.)
- 13) Gama'a al-Islamiyya (Islamic Group), (AI-Gama'a al-Islamiyya, IG)
- 14) Great Islamic Eastern Warriors Front (IBDA-C)
- 15) Grupos de Resistencia Antifascista Primero de Octubre/ Antifascist Resistance Groups First of October (G.R.A.P.O.)
- 16) Hamas (including Hamas-Izz al-Din al-Qassem)
- 17) Holy Land Foundation for Relief and Development
- 18) International Sikh Youth Federation (ISYF)
- 19) Solidarieta Internazionale (International Solidarity)
- 20) Kahane Chai (Kach)
- 21) Kurdistan Workers' Party (PKK), (KADEK; KONGRA-GEL)
- 22) Lashkar e Tayyaba (LET)/Pashan-e-Ahle Hadis

- 23)** Loyalist Volunteer Force (LVF)
- 24)** Mujahedin-e Khalq Organisation (MEK or MKO) [minus the 'National Council of Resistance of Iran' (NCRI)] (The National Liberation Army of Iran (NLA, the militant wing of the MEK), the People's Mujahidin of Iran (PMOI), Muslim Iranian Student's Society)
- 25)** National Liberation Army (Ejército de Liberación Nacional)
- 26)** New Peoples Army (NPA), Philippines, linked to Sison Jose Maria C. (Armando Liwanag, Joma, in charge of NPA)
- 27)** Orange Volunteers (OV)
- 28)** Palestine Liberation Front (PLF)
- 29)** Palestinian Islamic Jihad (PH)
- 30)** Popular Front for the Liberation of Palestine (PFLP)
- 31)** Popular Front for the Liberation of Palestine-General Command, (PFLP-General Command)
- 32)** Real IRA

- 33)** Brigade Rosse per la Costruzione del Partito Comunista Combattente (Red Brigades for the Construction of the Fighting Communist Party)
- 34)** Red Hand Defenders (RHD)
- 35)** Revolutionary Armed Forces of Colombia (FARC)
- 36)** Revolutionary Nuclei/Epanastatiki Pirines
- 37)** Revolutionary Organisation 17 November/Dekati Evdomi Noemvri
- 38)** Revolutionary People's Liberation Army/Front/Party (DHKP/C),
(Devrimci Sol (Revolutionary Left), Dev Sol)
- 39)** Revolutionary Popular Struggle/Epanastatikos Laikos Agonas
(ELA)
- 40)** Shining Path (SL) (Sendero Luminoso)
- 41)** Stichting Al Aqsa (Stichting Al Aqsa Nederland, Al Aqsa Ne derland)
- 42)** Brigata XX Luglio (Twentieth of July Brigade)

- 43) Ulster Defence Association/Vlster Freedom Fighters (UDAIUFF)
- 44) United Self-Defense Forces/Group of Colombia (AUe) (Auto defensas Unidas de Colombia)
- 45) Nucleo di Iniziativa Proletaria Rivoluzionaria (Unit for Revolutionary Proletarian Initiative)
- 46) Nuclei di Iniziativa Proletaria (Units for Proletarian Initiative)
- 47) F.A.I. -Federazione Anarchica Informale (Unofficial Anarchist Federation)³⁹⁸

³⁹⁸ **Combating Terrorism Restrictive Measures Against Certain Persons And Entities**, Brussels, 16.03.2005, 6199/05 (Presse 27), www.eu.int/coe/fightagainstterrorism/otherdocuments.

EK 3-

TALAT ŞALK

(Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcı Vekili)

11 Ağustos 2005

S: Öcalan'ın sorgusunu ilk olarak yapan sizsiniz. İlk duruşmada edindiğiniz izlenim nasıldı?

C: Diğer arkadaşlarımla beraber Öcalan'ın sorgusunu yaptık. İzlenim elde etmek, psikolojik açıdan değerlendirebilmek için uzun zaman yargıda görev yapmış olmak lazım. Bizim sorgusunu yaptığımız insanda bizde uyandırdığı şey kendisinin normal bir insan olduğudur.

S: Öcalan bir “Kürt Milliyetçisi” olarak tarif edilse de kendisinin bu vasfına aykırı olarak Kürtçe bilmediği söyleniyor. Şayet biliyorsa ve mahkemede ifadesini Kürtçe olarak vermeyi talep etseydi ne olurdu?

C:Verdiği ifadeleri Türkçe verdi. Tercüman kullanmadık. Kendisinin de Türkçe bildiğini biliyoruz zaten. Nerden biliyoruz? Önceden Tapu Kadastro'da memur olarak görev yapmış. Bir miktar üniversitede okumuş. Böylece Türkçeyi iyi biliyor

ama kendisinin Kürtçe bilip bilmediği konusunda şüphelerimiz var. Bazıları Kürtçe bilmediğini söylüyor. Esasında PKK elemanlarına kendisinin yolladığı bütün mesajlar, emirler diyelim hepsi Türkçe yazılmış, Kürtçe değil.

S: Öcalan'ı “Batı'nın maşası” olarak görenler var.

C: Kendi kanaatimce, Öcalan'ı Batı'nın bir maşası olarak görmedim. Müstakil bir Kürdistan Devleti kurmak için çalışan bir insan olarak gördüm. Ancak Avrupa'dan ve birçok ülkeden büyük yardım ve destek gördü. Avrupa ülkeleri başta olmak üzere, Suriye'den, Irak'tan Saddam'dan vs yardımlar aldı. Öcalan, savunmasında PKK gelirleri ile alakalı herhangi bir bilgi vermedi. “Halktan bağış” dedi. Ama bizim tespit ettiklerimiz var tabii. PKK özellikle haraç alıyor bunun yanı sıra uyuşturucu ticaretinde çok önemli paralar kazanıyor. Uyuşturucu ticaretinden iki türlü para kazanıyorlar. Birincisi güneydoğuya hâkimler ya, genelde uyuşturucu örgütleri doğudan geçme mecburiyetinde böylelikle onlardan pay alıyorlar, komisyon bir çeşit. İkincisi de bizzat kendileri için ticaretini yapıyorlar.

S: Öcalan'ın önceki söylemleri ile ifadesindeki savunmaları arasında bir çelişki var mıydı?

C: Biz ona ilk karşılaştığımızda evvela kendimizi tanıttık. Biz Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi savcısıyız. Sen TCK'nin 105. maddesine nazaran suç işledin. “Bir kısım Kürt devleti kurmak istedin” diye sorduk. İnkilemeden suçunu kabul etti. “Doğrudur. Türkiye'deki eylemlerden ben sorumluyum. Eylemlerin emirlerini ben

verdim. Başlangıçta müstakil bir Kürt devleti kurmak gibi bir amacımız vardı. Ama zaman içerisinde müstakil bir Kürt devleti kuramayacağımızı ve zaten lüzumsuz olduğunu da anladık” dedi. Ama ben şahsimi kanaatimi söyleyeyim her ne kadar öyle diyorsa da halen o amacından vazgeçmiş değildir.

S: Öcalan, PKK terör örgütünü tüm Avrupa’ya, Ortadoğu’ya yaydı ve Türkiye’nin maddi manevi anlamda büyük kayıplar vermesine sebebiyet verdi. Kısacası, örgütü bu kadar geniş alanda tutmayı ve yönetmeyi iyi becerdi. Sizce, yakalandıktan sonra örgüt içerisinde “liderlik” anlamında bir boşluk olur mu? Örgütün şu andaki durumu nedir?

C: Öcalan liderlik vasfına vakıf bir insan. Bazılarımızın sandığı gibi çok basit bir insan değildir. Hani bizim halkımızın birçoğu hatta aydınlarımızın birçoğu onu televizyonda karnını kaşıyan kaba saba bir insan olarak, bundan bir şey olmaz olarak gördüler. Aslında öyle değil bilakis çok zeki. Daha eylemlerine başlarken bu işin eylemlerle götürülemeyeceğini anlamış bir insan. Buna paralel olarak HEP’i o kurdu. HEP’i Öcalan ya da PKK kurmadıysa bile kurulduktan kısa bir müddet sonra PKK, HEP’e hâkim oldu, istediği gibi yönlendirdi. Seçimlerde de etkili oldu. Mesela Leyla Zana’ların, Orhan Doğan’ların meclise girmesi PKK’nın etkisi sebebiyledir. HEP’ten sonra biliyorsunuz yerine DEP, DEP’ten sonra yerine HADEP kuruldu. Bütün bunlar esnasında PKK’nın uygun gördüğü politikayı yani “demokratikleşme politikasını” Türkiye’de ürettiler. Şimdi gelelim, Cumhuriyetin demokratikleşmesi tezine. PKK’nın hızlı olduğu bir dönem vardır; 1990-1999 arası. Bu dönemde PKK hakikaten hızlıydı. Başlangıçta TC devletini zor durumda bıraktı. Aslında TC devleti

PKK terörüne biraz hazırlıksız yakalandı. Nerdeyse Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da bir PKK hâkimiyeti sağlandı. Devlet otoritesi orada sıfıra indi bunun karşılığında PKK otoritesi yükseldi. Yani neredeyse kendisine Şırnak'ta bir hâkimiyet bölgesi kazanma teşebbüsüne geçti ama o teşebbüste başarılı olamadı. Bundan sonra da devlet yavaş yavaş hazırlanmaya başladı. Ondan sonra PKK geriledi. İşte PKK o gerilediği anlarda hep ateşkes istedi ve ilan etti, anlaşalım dedi. Adeta devletin kendisini muhatap kabul etmesini istedi. Tabi TC devletinin PKK gibi neticede bir terör örgütünü muhatap alması olamaz. Biliyorsunuz, başlangıçta Sovyetler Birliği vardı. Sovyetler zamanında bizim TC devleti Suriye'ye bir şey yapamıyordu. Çünkü Suriye ile Sovyetler arasında iki anlaşma var. Savunma ve Müdafaa anlaşması. Ama SB dağıldıktan sonra artık Suriye'nin SB gibi hamisi kalmadı. O zaman bizim devletimiz Suriye'yi sıkıştırdı. Dedi ki: "Öcalan'ı çıkarırsın çıkarmazsan ben seni hain ilan edeceğim." Kısacası TC yönetiminin baskısıyla Öcalan Suriye'den çıkarılmak zorunda kaldı. Avrupa'ya çıkmak zorunda kaldı ama TC devleti yine onu rahat bırakmadı her yerde takip etti. Sorgusu sırasında Öcalan'ın zaten Suriye'den çıktıktan sonra devamlı yakalanma korkusu ile yaşadığı çok belli oluyordu. Neticede Kenya'da yakalandı ve İmralı'ya getirildi. Öcalan yakalandıktan sonra uçaktaki ilk sözleri bana fırsat verirseniz, "TC devletine büyük hizmet yapacağım" şeklindeydi. Bu hizmetin işte ne olacağı sonradan anlaşıldı. Demokratik Cumhuriyet tezi. Bu nedir? Cumhuriyet demokratikleşerek Türkler ile Kürtler yine eskiden olduğu gibi bir arada yaşayacak. E zaten TC de Türkler Kürtler hali hazırda bir arada yaşıyorlar. Daha evvelde yaşıyorlardı. Şimdi Türkiye'de ne kadar demokrasi varsa belki biz de biraz sınırlıdır. Bilmiyorum ama ne kadar varsa ben o demokrasinin nimetlerinden ne kadar istifade ediyorsam bizim Güneydoğudaki Kürt

vatandaşlarımız da o kadar istifade ediyor. Bugün devlet dairelerine bir bakalım isterseniz. Güneydoğudaki vatandaşlarımız yok mu? Kaymakam, vali, hâkim olmuyor mu, oluyor. Gelelim iş adamlarımıza. Bugün Türkiye'nin isim yapmış çoğu iş adamlarımız Kürt asıllıdır. Peki devlet bunlardan Kürt diye daha fazla mı vergi alıyor. Bizim Türk, Kürt, Çerkez, Boşnak, Arnavut arasında fark yok. TC deki insanlar, konumları, yaptıkları işler dil ve dinlerinden dolayı kesinlikle bir ayrıma tabi tutulmamışlardır. Peki, Öcalan'ın istediği ne? Öcalan diyor ki, Cumhuriyetin iki kurucu halkı vardır. Biri Kürt diğeri Türk halkı. Ama cumhuriyet kurulduktan sonra Kürt halkı inkâr edildi. İstiklal savaşına bizim Kürtler de iştirak etmişlerdir. Doğrudur. Ancak Kürtler farklı bir halk olarak iştirak etmemişlerdir. Onlar bir milletin bir parçası olarak iştirak ettiler. Ve kurulduktan sonra Lozan antlaşmasında onlar azınlık da değildir. Yani Türk milletinin parçası olarak kabul edilmişlerdir. TC Anayasası 2. Maddesi der ki, "TC Cumhuriyeti, laik, demokratik ve sosyal bir hukuk devletidir". Sonrasında "Milletin adı Türk milletidir. Dili Türkçedir." 4. maddesinde de bu devletin birliğinin, yönetim dilinin değiştirilemeyeceğinden ve hatta teklif dahi edilemeyeceğini yazar. Şimdi Öcalan'ın tezine kalırsa yeniden anayasa yapılacak, iki kurucu halk olarak Türk ve Kürt halkı denecek, iki resmi dili olacak vs tamamen değişecek yani bunun gibi varyasyonlar da kabul edilemez. Öcalan'ın ortaya attığı tez bu ancak esasında Öcalan bu tezinde de samimi değil. Neden? Şimdi yakalandığı zaman en elverişli şartlara, duruma göre bu fikrini söylüyor ama durum müsait olduğu zaman bu şahıs yine müstakil bir Kürt devleti kurmak için çalışacaktır. Nerden belli? Son zamanlarda ortaya atılan konfederasyon fikrinden belli. Bir de Suriye'den Avrupa'ya açılırken bütün elemanlarına yani dağda kalanlara bir bildiri yayınlıyor. O yazıda diyor ki, "nasıl ki anavatandan çıkmak olgunlaşma yönünde

atılmış bir adım ise, Avrupa ya açılım da devletleşme yolunda atılmış bir adımdır.” .

Öcalan kesinlikle düşüncelerinden vazgeçmiş değildir. Öcalan bir süre bekledi. Özellikle genel aflu diğer PKK elamanları ile birlikte kendisinin de affedileceğini düşündü ve uzun zaman bekledi ama olmadı tabii. Olmayacağına kanaat getirdikten sonra yeniden terör eylemlerine başladı. Tabi beklemesinin bir nedeni de ABD’de ikiz kulelere gerçekleştirilen El kaide’nin terör saldırısıdır. O saldırıdan sonra ABD olsun Avrupa devletleri olsun teröre karşı ortak bir tavır aldılar. Belki ondan da korktu. Ama tabi zaman geçti Amerika Irak’a geldi ve gördü ki Amerika kendisine hiçbir şey yapmıyor üstelik Türkiye istediği halde bir şey yapmıyor, Türkiye’nin de böyle bir isteği yok onun için yeniden terör eylemlerine başladı. Öcalan’ın PKK üzerinde hâkimiyeti var. Yakalandığı zaman istese PKK’ı dağıtabilirdi ancak hiçbir zaman onu düşünmedi bilakis PKK’nın güçlü kalması için mücadele verdi. Yani öyle emirler verdi ki PKK işte böyle günümüze kadar geldi ve zaten PKK hiçbir zaman zayıflamadı. Ben PKK’nın şu anda dağılma sürecinde olduğunu hiç sanmıyorum.

S: Bir hukuk adamı olarak, AB’nin “idam cezasını kaldırın” talebine nasıl bakıyorsunuz? Ceza hukukumuz bir nevi insan hakları ve yaşam hakkı ile örtüşmüyor muydu? Ya da Türkiye’deki şeffaf ve adil yargılamaya Avrupa’dan gelen eleştirileri nasıl değerlendiriyorsunuz?

C: Türkiye’de idam cezası vardı ama 15–20 sende beri uygulanmıyordu yine de bazı sorunlara neden oluyordu. Örneğin idam cezası var diye Avrupa kendilerinden istediğimiz sanıkları bize teslim etmedi. Şayet uygulanmayan bir şeyin kaldırılması da o kadar mühim değildir. Artık dünya terör tehlikesi ile karşı karşıya. İngiltere’yi,

Amerika'yı, İspanya'yı, Türkiye'yi ve daha birçok ülkeyi vurdu. Daha ne zaman nereleri vuracağı da bilinmiyor. Böyle terör saldırıları devam ederse belki ileride tekrar idam cezasını gündeme getirme mecburiyetinde kalırlar, yarının ne olacağı hiç belli olmaz. Tabii Öcalan'a gelmeden önce daha kimler var. Bir sürü kişiyi öldüren çok sayıda PKK örgütü elemanı var, bunların da o zaman aynı şekilde idam cezasına tabi tutulmaları gerekirdi. Hangi birine nasıl bu kararı vereceksiniz? Çok zor durum.

S: Avrupa Birliği'nin Kopenhag Kriterlerine yönelik yeniden düzenlenen kanunlar terör örgütlerinin siyasal kanatta güçlenebilmesi için bir avantaj mıdır? Konuya istinaden, Türkiye'nin yaptığı hukuksal reformları nasıl değerlendiriyorsunuz?

C: Açık konuşayım. Terör örgütlerinde hiçbir zaman silahsızlanma diye bir şey yoktur. Mutlaka dolaylı ya da doğrudan tehdit unsuru olaya devam edeceklerdir. Ayrıca terör örgütlerinden PKK hiçbir zaman Güneydoğu Anadolu'da siyasi varlık gösteremez. Siyasallaşmayı destekleyen olaylar eklenince örgütler daha da güçleneceklerdir. Bunun ötesinde, AB müzakere sürecinde yapılan uyum yasaları çerçevesinde kanunlarda büyük değişiklikler yapıldı. Özellikle Terörle Mücadele Kanunu büyük tartışmalar yarattı. Örneğin, şiddet unsuru içermedikçe serbest düşünce ve ifade özgürlüğü, insan hakları alanlarının genişletilmesi vs. Burada bence altı çizilmesi gereken nokta Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin kaldırılmasıdır. Esasında DGM'ler kaldırılmadı da saklandı. Ağır Ceza Mahkemeleri bir anlamda DGM'lerin eski görevini devam ettiriyor. Ben kaldırılmamasından yanaydım, devam etmeliydi. Özellikle ihtisas alanına yönelik deneyim ve tecrübelerinden

faýdalanılmalıydı. AB bize bunları dayatıyor ancak AB'deki bütün ülkelerde ihtisas mahkemeleri var. Mesela Fransa'da müstakil olarak Terörle Mücadele Başsavcılığı var. Terörle Mücadele Mahkemesi var. İspanya'da güvenlik ya da ihtisas mahkemeleri var. Bunun nedeni de, son zamanlarda Batılılar terörden tutun da organize suçlara kadar birçok alanda etkin mücadele edememişlerdir. Dolayısıyla ihtisas mahkemelerini kurmuşlardır. Savcılığı da mahkemeleri de müstakildir. Ama biz her şeye AB diye boyun eğiyoruz. DGM'ler kaldırılrsa bile müstakil olarak görev yapan ihtisas mahkemelerine dönüştürülmeliydi. Tabii, AB'ye ayak uydururken geniş çapta kanun değişikliğine gidildi. Bunlardan bazıları olumlu bazıları da çok olumsuzdur. Örneğin, eskiden savcıların 15 gün gözetim hakkı vardı, kaldırıldı. Bu güzel oldu. Polislere bakalım. Polisler artık suçluları daha iyi tahlil edip olayları ve şahısları daha iyi analiz yapıyorlar. Neden? Çünkü eskiden şahısların suçları belli olmadan şüpheli konumunda getiriliyorlardı ve büyük yığılma oluyordu. Artık polis görevlilerimiz 4-5-6 ay delil topluyorlar ve gerçek sanıkları getiriyorlar. Önce delil sonra tutuklama var. Bu çok olumlu bir gelişmedir. Bunların dışında insan haklarına, diğer bir ifadeyle kişisel haklara bakalım. Bizim devletimizde zaten demokrasi var. Ancak terör örgütleri önlerindeki engellerin kaldırılması için daha fazla demokrasi istiyor. Bu benim kişisel hakkımı kuvvetlendirdiği gibi Doğuda yaşayan bir vatandaşımızın da hakkını güçlendirir. Ama bunlar kişisel hak değil ayrıcalık istiyorlar. AB, Alevilere azınlık hakları, Kürtlere grup hakları vs. Birleşmiş Milletlerin ülke kararı vardır. "Eğer bir devletin hükümeti o halkın tamamını temsil ederse orada ayrılıkçı hareketler desteklenemez." Ancak Avrupa Parlamentosu bir karar almıştır. Buna göre, Türkiye Hükümeti Güneydoğu Anadolu'yu temsil edemiyormuş, onun için bu ayrılıkçı hareket olarak kabul edilemezmiş. Böyle bir şey

verilmez, çok yanlış bir karardır. Bunun Kopenhag Kriterleri ile alakası yoktur. Bu bariz bir ayrıcalık ve ayrı hak tanımadır. Örnekleri çoğaltabiliriz. Kısacası olumlu gelişmelere karşın, TCK' da yapılan bazı düzenlemelerin ve hukuk reformlarının büyük hataları da mevcuttur.

EK 4-

HATİCE ÇOBAN

(DTP Merkez Yönetim Kurulu Üyesi)

(DEHAP Eski Genel Başkan Yardımcısı)

16 Temmuz 2006

S: PKK'nın uzantısı, siyasallaşması bağlamında HADEP, DEHAP, HEP, DEP ve en sonunda DTP olarak görülüyor. Bunun için kapatma davaları açılıyor. DTP'nin PKK ile bağlantısı nedir?

C: DEHAP' a evrak eksikliğinden dolayı kapatma davası açılmıştır. Yargı devam ediyor. Biz kendi isteğimizle partiyi kapattık zaten. Kendimiz fes ettik, DTP'yi kurduk. Önemle altını çiziyorum, vurguluyorum Partimiz PKK dâhil hiçbir örgütle bağlantı içerisinde değildir. Akıllıysanız ve gerçekten siyaset yapmak istiyorsanız PKK ile iletişim kurmazsınız. Farz edelim HADEP'teydim ve kardeşlerimde, ailemde PKK'lılar var direk ben de parti içerisinde olduğum için damgayı yiyorum ve siyaseten çok zorluklarla, ön yargılarla karşılaşıyorum. Aile bireylerinden yakınlarından dolayı PKK'lı gözüyle bakılıyorum ve kurmuş olduğumuz parti de PKK'nın ilişigi uzantısı olarak algılanıyor. Hâlbuki Doğu'da her ailenin içinde PKK'lı var. Toptan yargılama yapamazsınız, genelleme ile infaz edemezsiniz. Bunun yanı sıra, Kürt kimliği ile alakalı olarak haklarımız aramak, bunun için çaba sarf

etmek, siyasi anlamda sorulara cevap aramak kimi zaman PKK'nın bildirdilerindeki açıklamaları ile bazı noktalarda örtüşebilir. Sonuç olarak iki tarafın da amaçları arasında "Kürt sorununa" cevap aramak vardır. Bu yüzden PKK ile işbirliği içerisinde olduğumuz izlenimi var, amacımız aynı olsa da olaya yaklaşım açımız, ele alışımız, mücadelemiz çok farklıdır.

S:Öcalan'ın yakalandıktan sonra PKK'nın güç kaybettiği onun için de asıl olarak siyasallaşma faaliyetlerine ağırlık verdiği ve gücünü siyasette kanıtlamaya çalıştığı söyleniyor.

C: PKK Öcalan'ın yargılanmasından önce de siyasaldır, PKK her zaman siyasaldır. ERNK buna en güzel örnektir, her zaman siyasal olmuştur. Şu anda Öcalan'ın deyimiyle, "Ben siyaset yapmak istiyorum ama bu DTP'nin üzerinden değil. Barış grubuna yaptığınızla karşılaşmak istemiyorum. Bunun için ne cezaevi ne pişmanlık yasası dayatılsın. Bunun için yeni bir örgüt de kurulabilir." Önceden 52 milletvekili çıkardık ancak baraja takıldık. Kürt siyasetçileri her zaman mecliste yerlerini almışlardır. AK Parti'nin de içerisinde, şu anda da milletvekili olan Kürt siyasetçilerimiz mevcuttur.

S: Öcalan yargılandıktan sonra "demokratik cumhuriyet" tezini ortaya atarak, barış istediğini beyan etti.

C: Öcalan, 1993'ten itibaren "barışı" savunuyor ancak 1993 tarihinde öldürülen 33 kişiden sonra barış diyalogu gerçekleştirilemedi. Örgütün, barış politikaları ve barış istemleri "Barış Stratejileri" kitabında açıkça beyan edilmiş ve açıklanmıştır.

S: Avrupa Birliği artık Kürtleri azınlık hakları kapsamında ele alıyor. Ancak "iki ulusluluk" kavramı ortaya atıldı. Madem hem Kürtler hem Türkler beraber kurdu. O zaman azınlık haklarında Kürtlerin ele alınması sizin için çok daha aza indirgenmiş ve kötü değil mi?

C: Bırakın Kürtlerin azınlık olmasını, biz daha azınlık haklarına dahi sahip değiliz. Biz azınlık ya da çoğunluk değiliz, böyle ayrım görmüyoruz. Sayın Prof. Dr. Baskın Oran'ın da belirttiği gibi "Türkiyelilik" kavramı esastır. Biz öncelikli olarak, hak istiyoruz. Dil, eğitim, yayın, okul vb kendimize ait olan haklarımızı istiyoruz. Geçen gün şehirlerarası otobüse bindim, partinin tüzüğü ile ilgili yazılar, çalışmalar yapıyordum. Yanımdaki bayan gördü ve "Sen nerelisin?" dedi. Ben de "Maraşlıyım" dedim. Daha da irdelenmek ister gibi bakınca ben de "Kürtüm" diye ilave ettim. Bayan da "Aaa olur mu, estağfurullah" dedi. Görüyorsunuz, Kürtler için "kimlik" bir sorun olmasaydı, PKK bu kadar güçlenir miydi? 2001 Nevruz bayramında herkes ellerinde bulunan nüfus cüzdanlarını kaldırarak konuşmacıya kimliklerini göstermek istedikleri şekilde Kürtlüklerini beyan etmişler, haklarını istediklerini göstermişlerdir. Bunun yanı sıra, azınlık olmak, azınlık olarak yaşamak memnuniyetle karşılanacak bir şey değil. Azınlıklar Fransa'da da sorun. Son olayları görüyorsunuz. İnsan olarak, azınlık psikolojisi var, ezilmişlik hissi var. Avrupa'da Türkiye'de Kürtler her yerde kötü işlerde çalıştırılıyor. Neden? Eğitim vardı, okul

vardı, tüm hizmetler sağlandı da biz mi yapmadık. Doğu'da elektrik, yol, su hiçbir şey yoktu. Ne yazık ki devlet bizim için değil, Ordunun PKK'ya ulaşması, koşullarını sürdürmesi için sayılanları gerçekleştirdi.

S: Bazı kesimlerce “Kürt ise kesin PKK’lıdır” görüşü hâkimdir. Örgütün kişisel yapılanması nasıldır? Bazı Avrupa Birliği ülkeleri “Ermeni Soykırımı yapıldı, Türkiye’nin Ermenilere yaptıklarını kabul etmesi gerek” gibi ifadeler kullanarak, bunun için çalışmalar, konferanslar, parlamento gündemine taşıma faaliyetleri gerçekleştiriyorlar. Yine, bu bağlamda Öcalan’ın Ermeni asıllı olduğu ve bu sayede Avrupa ülkelerinden destek aldığı tartışılıyor.

C: PKK'nın içinde Kürt, Türk, Ermeni, Alman, Belçikalı, Yunanlı kısacası her Avrupa ülkesinden ve Ortadoğu'dan hemen hemen her ülkeden insan vardır. Diğer ülkelerin vatandaşları yaşanan Kürt sorununu görmekte bunun için destek olmaya çalışmaktadırlar. Kürtlerin haklarını savunmak adına eylemler yapmaktadırlar. Örneğin, 2 ay önce Yunanlı Eftelya kendisini yakmış ve verilmeyen hakları protesto etmiştir. Nitekim PKK örgütünün kurulması esnasında PKK MYK üyeleri arasında Türkler çok vardır, Kemal Pir gibi. Öcalan, Ermeni olsaydı o yönünü çok özgün ortaya çıkarırdı. Ermenilikten hiç gocunmazdı. Tam tersi Öcalan PKK'nın kurulması esnasında iğne ucu kadar imkânı kullanmıştır. ASALA da bir imkân ise sonuna kadar değerlendirmiştir, bir Ermeni olduğu için değil bir imkân olarak gördüğü için.

S: PKK'nın 7. Kongrede aldığı kararlar ile Avrupa Birliği'nin Türkiye'nin üyeliği süresince yapmasını istediği değişiklikler, reformlar birbiri ile paralel

doğrultuda seyretmiştir. Avrupa Birliği süreci ve gerçekleştirilen reformlar, verilen haklar PKK için bir avantaj mıdır? Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesine nasıl bakıyorsunuz?

C: Parti olarak, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesini istiyor ve bu konuda destek veriyoruz. Ancak, Avrupa Birliği'nin DTP ya da Türkiye için yüzde yüz iyi olacak diye bir şey yok. Bizim isteğimiz insanların Batı ile bütünleşmesi, demokratik açıdan gelişmemiz ve uyum sağlamamız çok önemlidir.

S: Avrupa ülkelerinde isimleri belirtilen çok fazla sayıda dernek, vakıf ve birlik (basın yayın organları-gazete-tv-dergi) vardır. Bunların PKK'nın siyasi uzantısı olduğu ve AB ülkelerinden ciddi oranda maddi destek aldığı belirtiliyor. Bu maddi kaynak nerden kimlerden ve nasıl örgüte aktarılıyor?

C: Siyaset bazında Avrupa PKK'ya asla doğrudan finansman sağlamaz. Ancak, Almanya'daki Bonn Kürt Enstitüsü PKK ile bağlantılı gözüküyorsa, orada açılıp orada devam ediyorsa işte finansal destek budur. Basın açısından ise, Avrupalı hükümetler ROJ TV'nin zaten PKK ile bağlantısı olmadığını söylüyorlar. Fransa, Danimarka, Almanya PKK'yı terör örgütü listesine aldıktan sonra zaten böyle bir çelişki içinde olamazlar, demek ki televizyonun PKK'nın uzantısı olduğuna dair yeterli veri, delil görülmemektedir.

S: Yine bazı kesimlerce belirtilen ifadeler göre "Aslında Türk ordusu istese PKK'yı gerçekten bitirebilir. Ancak, AK Parti'nin yaptığı gibi ordunun

sivilleştirilmesi, iç politikadaki karar mekanizmalarında etkinliğinin azaltılması tepkiye neden oluyor. Böylelikle ordu PKK'yı her zaman için hükümete karşı elinde bir koz olarak kullanıyor. Yine son dönem itibariyle Diyarbakır ve Şemdinli olaylarında Ordunun bildiği ama istemediği için olaylarda önlem almadığı, müdahale etmediği" tartışılıyor. Sizce bunun doğruluk payı nedir?

C: Evet, bu doğru. Ordu istese PKK'yı bitirebilir. Hükümet de istese bitirebilir ancak istemiyor. Örneğin AK Parti, gerek kendi iç politikası itibariyle gerek Avrupa Birliği'ne girmek amacıyla ilk zamanlarda çok önemli devrimsel nitelikte demokratikleşme ve reform hareketleri gerçekleştirmiştir. Ancak, Ordu tavizi yüzünden AK Parti son zamanlarda çok geri adım atmaya başladı. Bir nevi Ordu tarafından korku geldi çünkü 5 yıl daha seçilmek istiyor, Cumhurbaşkanlığını istiyor. Kısacası pazarlığa oturmuştur.

S: Hükümetin AB reformları dolayısı ile yaptığı ana dilde Kürtçe hakkı sizlere tanıdı. Ancak, zaten kendi anadilinizi konuşuyor ve biliyorsanız neden Kürtçe kursuna gitmeye gereksinimiz var veya madem bu kadar talep vardı da bu kurslar sizce sadece maddi yetersizliklerden dolayı mı kapatıldı? İddialar arasında bir Kürt milliyetçisi olan Öcalan'ın dahi birkaç kelime dışında Kürtçe bilmediği öne sürülüyor?

C: Kürtçe kurslarının maddi koşullara çok ihtiyacı vardı, sağlanamadı. Zaten bizim için kurslardan çok okulda ana dilimizde eğitim görmek önemlidir. Bakıyorsunuz,

azınlıkların okulları, liseleri, kursları var. DTP’de veya herhangi bir siyasi projede, bildiride Kürtçeyi kullanırken ben de zorlanıyorum çünkü Kürtçeyi sonradan öğrendim. Okuldayken hocam telefuzumdan dolayı “dilini eşek arısı soksun” derdi, sonradan ne demek istediğini çok iyi anladım. Kürt ailelerinde herkes Kürtçeyi kullanır ya da kullanmaz. Bazılarımız sonradan öğrendik. Akademik dil kullanırken, Kürtçe konusunda bazı zorluklarla karşılaşyoruz. Öcalan’ın da Kürtçe bilmediği doğru değildir. Ancak ilk zamanlarda eylem bildirilerinde Kürtçe kullanmamıştır, ancak sonraki röportajlarından görüldüğü gibi hepsini Kürtçe yapmıştır. Türkiye’de birçok alanda Kürtçe yasak olduğu için mecbur Kürtçe yasağı gelmektedir ve bu yüzden dilimizi kullanmada, öğrenmede, konuşmada, yazmada zorluklarla karşılaşyoruz. Örnek, Öcalan İmralı süresince ablası ile irtibatta çok zorluklar yaşamıştır. Ablası Kürtçe bilmekte, Türkçe ise konuşamamaktadır. Ancak yasak olduğu için yarım saatlik görüşme süresi çok zor geçmektedir. Türkiye’de herkesin Türkçe bilmesi mümkün değildir. Benim de annem, babam ya da herhangi birisi Doğu illerinin dışında Batı’da hastaneye gitmek zorunda kalınca derdini doktora anlatamamaktadır. Türkiye’de milyonlarca Kürt Türkçe konuşmak zorunda ancak hastanedeki bir doktor Kürtçe bildiği halde Kürtçe olarak karşısındakine cevap verememektedir. Bu arada, Öcalan asla Kürt milliyetçisi değildir. Öcalan milliyetçi olsaydı Türkiye’de kan deryasından geçilmezdi.

S: Farz edelim, Avrupa Birliği’nin reformları vb vasıtaıyla istediğiniz bütün haklar tanındı. Ama “hak hakkı doğurur” diye bir laf vardır. Avrupa Birliği reformları, kamu yönetimi reformları derken sonuç bölünmeye federasyona

doğru yol alıp, ülkenin birliğinin ve bütünlüğünün yok olmasına neden olmaz mı? İstenilen de bu değil midir?

C: Biz asla Federasyonu savunmuyoruz, haklar olsa da, verilse de asla federasyon olmazdı. Madem demokratik ülkede yaşayacağız, haklarımız tanınacak, özgürlüğümüzü elde edeceğiz neden federasyona ya da ayrılmaya gereksinim duyalım ki. Bizim istediğimiz ülkenin parçalanması, ülkenin birliğinin bütünlüğünün zarar görmesi değil. Bizim tek istediğimiz, hizmet ettiğimiz, çalıştığımız, yaşadığımız, vatandaşı olduğumuz ülkede hakkımız olanın verilmesi, insan gibi insanca yaşamak. Özümüz itibariyle, dilimizi, kültürümüzü, gelenek göreneklerimizi yaşamak, bu yüzden horlanıp, dışlanmamak.

S: Akademisyenler ve terör uzmanları tarafından sıklıkça tartışılan konulardan biri de demokrasi ve terörün orantı paralelliğidir. Muhalif ya da taraf olarak ele alınsa da, Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülkede, demokrasinin artması terörizmi fişekler mi?

C: Demokratik ortamda hiçbir zaman olmaz. Demokrasi artarsa terör de artar tezi tamamen yanlıştır. Tam tersi Devletin içindeki bölünmeler, bileşimler azalır, herkes özgürce vatandaşlık hakkını kullanır. Demokrasinin ülke böldüğü bir örnek var mıdır? İlericilikten değil, gericilikten sorun yaşanır. Seçim zamanı sandıkların yakıldığı, köy koruyucuları nedeniyle Doğu'ya dönmek isteyen vatandaşlarımızın güvenlik veya başka nedenlerden dolayı dönemediği bir ülkede nasıl ve ne kadar bir demokrasiden bahsedebiliriz. Hâlbuki köylere dönüş büyük bir ihtiyaçtır.

Görüyorsunuz, göçler Türkiye'yi vurdu. Peki, nedeni ne? Neden insanlar durup dururken kalsın, toprağından, evinden, aşından vazgeçsin ve İstanbul'a diğer büyük illere göç etmek zorunda kalsın? Sorunu ve nedenini iyi irdelemek ve algılamak lazım.

S: Son olarak, Avrupa Birliği süreci ve AK Parti hükümeti tarafından uygulanan politikalar, reformlar, demokratikleşme hareketleri, Öcalan'ın yakalanması PKK'nın ilerleyen zamanlarda tamamen biteceğinin göstergesi olabilir mi? Ya da siyasallaşma hareketleri dağıdaki silahlı örgütlenmenin eylemlerin bitmesine bir alternatif midir?

C: PKK bitmez. Genelkurmay da PKK'nın bitmeyeceğini açıkladı. Diğer taraftan ise bilimsel veri açısından da şehit ölümleri olarak nitelendirmeler devam etmektedir ve bu sayede 1974'te doğan çocukların hepsi PKK'ya katılmışlardır. Yeni kuşak da PKK'ya katıldı. Öcalan'ın dediği üzere "halkların birbiriyle sorunu yok. Siyasetlerin ideolojileri ile sorunları var. Halkları birbirine düşürürse bunun sonu yok. Bunun önüne ben bile geçemem, çatışma asla durdurulamaz". PKK, "PKK halktır, halk buradadır" diyor. PKK halktı, siyasallaştı. Sempatizan olarak değil toplum olarak siyasallaştı. Halk PKK'lılaştı. İdeolojik olarak halk da benimsedi. PKK'nın sempatizanları, tabanı bize oy veriyor. Neden? Çünkü Kürt sorununu bizden daha çok temsil eden, ifade eden yok, sahip çıkan yok. Sorunla biz ilgilendiğimiz, Türkiye genelinde kendi sorunumuz dâhil, haklarımız, özgürlüklerimiz, ekonomi, kültür, sanat, ticaret her alanda yalnız Doğu ilimize değil tüm Türkiye'nin demokratikleşmesine çalıştığımız için kendilerine bizi yakın görüyorlar, tek oy

verecekleri biz varız. Örneğin, yalnız Doğu'da değil Türkiye'de ezilen tüm kadınlar için onların hakları için çalışıyoruz. Bizim için özgürlük hak olmalı. İsterseniz türban giyin, isterseniz çok açık. Önemli olan özgürce yaşayın. Bizim herkese saygımız vardır.

Sonuç itibariyle, Kürt sorununun asgari düzeyde çözümü sayesinde ancak PKK böyle biter. Şiddetin insana dayatılmasını çözüm olarak görmüyoruz. İnsanlar kimliğinden dolayı tecavüz, şiddet görmemeli. 20 yıldır şiddetle sorun çözülemez. Devlet şiddete yöneltiyor. PKK'yı silah kullanmaya yönlendiriyor. Bunun için siyaset cevap olmalı. Bir tek siyaset sorunu çözmeye çalışıyor. Siyaset sorun çözülmek amacıyla yapılırsa sorun biter. Tüm sorunlarda özellikle demokratik açıdan Kürt sorununu çözmek için hep varız. Hatta bu amaçla önceden DEHAP olarak, Başbakan Tayyip Erdoğan'ın "Türkiye'de Kürt sorunu vardır ve çözülmelidir" sözlerine önem vermiş, DEHAP olarak kendisi ile işbirliği içerisinde olacağımızı beyan etmiş ve kendisine sorunun çözülmesine yönelik çok destek vermişizdir. Sorunun çözülmesi adına siyaseten her türlü çözüm için işbirliğine girmeye, ortaklaşa çalışmalar sürdürmeye hazırız.

EK 5-

SEYDİ FIRAT

(PKK Terör Örgütü Eski Elemanı- Barış Grubu Üyesi)

03 Ağustos 2006

S: Uzun yıllar PKK militanı olarak görev yaptıktan sonra A. Öcalan'ın yakalanması ile birlikte kendisinin vermiş olduğu telkin üzerine Ortadoğu'dan silahlarımızla birlikte Türkiye'ye geldiniz ve "barış, demokrasi" için çalışmaya başladınız. Bu zamana kadar olan süreci ve kendinizi kısaca anlatır mısınız?

C: 12 Eylül Cuntası, askeri darbe esnasında yurtdışına çıktım. Bir dönem Avrupa'da, bir dönem Suriye'de sonra Irak Kürdistan'da kaldım. 1 Ekim 1999 tarihinde, 8 kişilik arkadaş grubuyla Türkiye'ye geldim. Amacımız Kürt sorununa barış niyetiyle çözüm konusunda katkı sağlamaktı. Gelişimden önce 15 senelik silahlı çatışma süreci yaşandı. Sorunu savaş ekseninde yer almaktan ziyade barış çerçevesinde Türkler ve Kürtler açısından barış sağlamanın ve buna zemin yaratmanın daha faydalı olduğunu düşünerek, silahlarımızla birlikte Kürt sorununun barışçıl zemini ve çözümü için geldik. Geliş amacımız bu ancak daha sonra Türkiye'ye gelince yeterince bir tolerans bulamadık. Barışçıl zemine Ecevit'ten destek bekliyorduk. Devlet, eski zihniyetle yaklaştı. Yargılama süreci başladı. Hepimize ceza verdiler. En asgari 15 sene. Bazılarına 22 sene ceza verdiler. 29 Ekim 1999'ta aynı amaçla Türkiye'ye

Avrupa'dan 8 kişilik grup geldi. 15–22 sene arası ceza verdiler. 5 arkadaşımız 7 senedir cezaevinde. Bir arkadaşımız da cezaevinde kalp rahatsızlığı nedeniyle yaşamını yitirdi. Dışarı çıkanlar barışı sağlamaya yönelik çalışmalarına devam ediyorlar; Kürt seminerleri, platformlar...

S: A. Öcalan sizi çağırana kadar hiç PKK'dan ayrılmayı düşünmediniz mi, o zaman da barış için mücadele verebilirdiniz belki?

C: PKK'nın içerisindeyken hiç vazgeçme noktasına gelmedim. Sonuçta önemli olan PKK'nın içerisinde yer almak ya da değil, önemli olan hayat felsefesi idi. Çok genç yaşta PKK mensubu oldum. Muş- Varto kazasında dünyaya geldim. Ailem vardı. Köylü çocuğuydum. Aile maddi durumumuz iyiydi. Maddi sıkıntımız yoktu. Devrimcilik Türkiye'de yoğundu. 77–78 dönemi. Türkiye'deki atmosfer öğrencileri de etkiliyordu. Lise öğrencisiydim. Tabii ki etkilendik ama esas itibarıyla Kürt sorunundan etkilendik. Kürdüm. Dilim, lehçem vardı. Hafızamızda edindiği bir yer vardı. O zaman Kürtçe konuşmanın yasak olduğu dönem, çocuklara Kürtçe isim vermek de yasaktı. Öğretmenlerden, karakoldan ortamdaki sorun hissediliyordu. Bu çıkış kaynağı oldu. Sorgulamaya başladım; toplumu, demokrasiyi, halkları, Kürt halkını, Kürtlerin gerçeği, devletin yaklaşımı nedir? Tetikleyen özel bir olay olmadı. PKK, Kürt kimliğini, Kürdistan, Kürt gerçeği gibi kavramları daha sıcak söyleme vurgu yapıyordu. Bizim de örgüte sempati duyma sürecimiz oldu. Böylelikle, 12 Eylül'de Avrupa'ya çıktım. Almanya'ya gittim öncelikli olarak. Çeşitli şehirlerde kaldım. Frankfurt, Köln gibi.

S: Almanya'yı seçmenizdeki neden PKK'nın daha çok yayılım gösterdiği daha serbest faaliyette bulunduğu ve örgütlendiği bir Avrupa ülkesi olması mıydı?

C: Çok özel bir şey yok. Özel politik tercih değildir. Kürtlerin, dostlarımla, eş dost ahbablar vardı.

S: Konumuz esas itibariyle Avrupa'nın PKK'ya yaklaşımı ve bunun Türkiye'ye yansımaları. Bu bağlamda olayları Avrupa Birliği Türkiye İlişkilerini PKK açısından değerlendirir misiniz?

C: Edindiğim izlenim, Avrupa Birliği Türkiye'nin parçalanmasını istemiyor. PKK bir döneme kadar Kürdistan'ın bağımsızlığından yanaydı. Sonra stratejik değişikliğe gitti. Biz genel itibariyle AB'den yanayız. Türkiye'nin girmesini yıllardır istiyoruz. Propagandalar vs, Kürt hareketinin yaklaşımı var. Bunun nedeni demokratik normlar içerisinde Kürtlerin kültürel, demokratik normlarda haklarını kazanması. Biz azınlık değiliz ama haklara da sahip değiliz. Birçok ülkede azınlık toleransı var. Eğitim, ana dil, yönetme organları var. Ne azınlık hakkı ne de çoğunluk haklarına sahibiz. 20 milyona yakın Kürt var, eğitim ve okul yok.

AB'nin PKK'yı desteklediği görüşüne katılmıyorum. Türkiye'de çok temelsiz bir söylem var. Almanya, Hollanda, İngiltere, Fransa çok sayıda PKK yöneticisini, sempatanlarını kitleleri yakalamış, çok ağır cezalar vermiştir. Demokratik talepler üstüne baskı uygulamıştır. Kürt oturumlarını ve yerleşmelerini ertelemiştir. Devletin istihbaratları, bunu biliyor ama Türkiye'de AB karşıtı kesimler var ve bunlar AB,

PKK'ya destek veriyor düşüncesini yaratıyorlar. Yoksa destek yok. Bugün Türkiye'de gösteriler, yürüyüşler, PKK bayrakları açılıyor, Öcalan posterleri gösteriliyor bu da demek değildir ki Türkiye PKK'ya destek veriyor. Bu AB'de olunca PKK'ya destek veriyor gibi gözüküyor.

AB konusunda Türkiye'deki birçok tez, söylem yanlış kurgulanmıştır. Türkiye istihbarat ağı, askeri, araç gereç, mali açıdan her şeyi AB'den almıştır. Bir kere Türkiye NATO ülkesi, 15 seneye yönelik olarak PKK'yı terör örgütü listesine aldı. Örneğin; Almanya 1988'de listesine almıştır. Şahsi olarak örgütü terör listesine aldılar ama Birlik olarak listelerine almaları 2001 yılında gerçekleşmiştir. Çatışma içerisinde 4 bine yakın köy boşalttı, binlerce faili meçhul cinayetler, öldürme olayları çıktı. AB'de hiç bunun üzerine ciddi bir eleştiri yapmadı. Uluslar arası platforma, BM'ye taşımadı, müracaat etmedi. İşte bu AB'nin en büyük desteğidir. Almanya ve İngiltere Türkiye'ye gece durbününden tutun birçok silah araç gereç sağlamıştır. Bundan daha büyük bir destek olamaz ama Türkiye buna rağmen tatmin olmuyor. Türkiye'nin stratejisi Kürt sorununun barışçıl zeminde çözmek olmadığı için hiçbir destek yeterli olmaz. Stratejisi, Kürt sorununu yaratan bütün nedenlerin tasfiye edilmesi.

Bunun yanı sıra, Türkiye'de jandarma tarafından yakılan, yıkılan köyler var, mağdur olan insanlar var. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de dava açtı. AIHM bunları biliyor. PKK'nın içinde her kesim var. Bundan ziyade, Türkiye'deki mevcut İslami söylem, Kürtleri ve onların mağduriyetini inkâr etti. Köylere erzak verilmedi, köylülere eskiden dışkı yedirilirdi. İslami çevrelerden de bu olaylara ilişkin tepki

gelmedi. Kürt İslamcılar bunu gördükçe, burada din kardeşliği adı altında adaletsizlik olduğunu görünce bu sefer İslami yaklaşımlar adı altında örgütlendiler.

S: Ancak resmi kaynaklarda geçen tutanaklara göre PKK'nın birçok Avrupa Birliği ülkesinde dernekleri, kampları bulunduğu ve buralarda bizzat eğitim gördükleri ve mali yardım aldıkları tespit edilmiş?

C: Yurtdışı kampları, Avrupa kampları denilen şey; mültecilerin yurtdışında toplanması ve topluluk olarak eğitim yapmalarıdır. Yoksa resmi olarak kamp açıp da gelin demez kimse. Hiçbir ülke de resmi olarak zaten bunu onaylamaz. Bunun haricinde, çoğunluk olarak bir ülkede odaklanma yok. Kitlel olarak hareket ediliyor.

S: A. Öcalan yakalanmasının ardından “Demokratik Cumhuriyet” tezini öne sürdü. Bu yaklaşımı nasıl değerlendiriyorsunuz?

C: Ortadoğu bölgesi (Arabistan, Mezopotamya, Anadolu) merkez yerler. Öcalan, Ortadoğu halklarının büyük uygarlıklara medeniyetlere sahiplik yapmış yeni uygarlıklar çıkmasına vesile olmuştur. Bugün Ortadoğu'nun geri kalması üzücü. Nasıl AB, ABD teknik kültürel ilerlemişse Ortadoğu bölgesi de geri kalmamalıdır. Geçmişine tarihine sahip çıkmalı ve geleceği iyi olmalıdır. Ortadoğu'nun Avrupa, Amerika gibi dış güçlerden yönlendirilmemesi gerekmektedir. Nasıl “barış adası” olur, nasıl sağlanır? Demokratik Ortadoğu birliği olmalıdır. Başka baskı hükümdarlık olmamalı kendi özgü kimliğine sahip çıkmalıdır.

Ortadoğu kendi içinde barışçıl olmalı. Yönetimler demokratik bürokratik zihniyette olmalı, bağlanmamalı. Kendi içinde farklı kimliklere fırsat verilmeli, barışın yolu kültürlerle dinlere fırsattan vermekten geçer. Hak verilmelidir. Geçmişte olmadı. Mesela hep dışlandı, baskı altında alındı. Saddam Halepçe Katliam'ında bunu gerçekleştirdi. Kimyasal silahlarla binlerce Kürdü yok etti. Suriye Kürtleri inkâr etti. Türkiye 80 yıllık Cumhuriyet olmasına rağmen Kürtleri inkâr etti. İran aynı şekilde. Bu bir tek bizlere karşı değil, Ermeni, Süryani, Şii mezhebi yer yer Sunnilere karşı yaşandı. Bu yaklaşım Ortadoğu'ya çok kan kaybettiriyor. Ulus devlet inşa edilirken tek kimlik tek bayrak tek dil tek kültür hâkimiyeti vardı. Bunun için her şeyi muğlâk görüyorlar. Bu Ortadoğu içindeki barışı bozuyor. Öcalan, "Ortadoğu Birliği gerçek ve demokratik bir referanduma tabii tutulmalıdır" demektedir.

Bu nedenle çeşitli proje ve tezleri ortaya koymuştur. Bunlardan birisi de "demokratik cumhuriyet" tezidir. Bu, Türkiye'nin sınırlarını değiştirmeden Kürtlerin siyasal, demokratik haklarının kazanılması demektir. Türkiye'deki mevcut ulus devlet sistemi sorunu daha da çıkmaza getirmektedir. Cumhuriyet otoriter gözükmekle beraber demokratik hakları tanımadığı gözükmektedir. Türk- Kürt ilişkileri 1000 seneyi aşmıştır. Örneğin; 1071 Malazgirt Savaşı Kürtlerin desteği ile kazanılmıştır. Yine İran'a karşı savaşta Kürtlerin desteği ya da Türkiye'nin Kurtuluş Savaşında Kürtler 500 bin şehit vermiştir. Ancak Cumhuriyet kurulduktan sonra Kürt kimliği inkâr edilmiştir. Türkiye'deki kurucu öğelerin bir kısmı Türk değildir. Bilakis, Kürt, Çerkez, Arnavut, Arap, Boşnak veya başka kökenlerdendir.

Ama ulus devlet en katı en otoriter, hiçbir kimliğe, azınlığa nefes vermediğini görüyoruz. Türkiye'deki potansiyeli gerginleştiriyor, tahrip ediyor, kültür ve ekonomik gücüne zarar veriyor. Bunun üstüne Türkiye'nin huzurlu refah barış içinde oturması mümkün değildir.

Türkiye ulus devlet kavramını Ortadoğu'ya ihraç etti. Suriye, İran, Irak Türkiye'yi örnek almaktadır. Türkiye Ortadoğu'da ulus devleti ilk kuran ülkedir. Türkiye bunu diplomatik alanda da düşünsel alanda da, zihniyet alanın da yapıyor. Türkiye'nin bölgede sıkışma nedeni bu. Türkiye bu sorunu çözerse, bölgeyi kurtarabilir. Bölge örnek alır. Mevcut sistem söylem kurgulanmış ve kurumlaştırılmış bir sistemdir. Türkiye'deki zihniyette bir kodlama vardır. İsveç'te Kürtçe eğitim kursu açıldı. Ecevit çok tepki gösterdi. Bu kodlama mevcut daraltma yaratıyor, açılma değil. Devlet katında bırakmadı, toplumun çeşitli kesimlerine yansıttı. Şimdi devlet açılım yapmak isteyince toplum tepki veriyor ve çıkmaz oluyor. Tarih bunu gösteriyor. Örneğin; Arapların İsrail'e karşı şartlanması gibi. Hep kanlı çatışma. İsteseler de karşılıklı açılım yapamıyorlar.

Mevcut duruşumuz kötü. Kürt-Türk- devlet durumu. Bizi tıkayan mevcut gelişimimizi sağlamayan iç çatışmalarımızı besleyen durum nedir? Öcalan'a göre birey mevcut biçimde kişiliğini bulmalı ve özgü zihniyeti yakalamalıdır. Farklı yaklaşım ve zihniyetlere karşı doğru reformlar gerçekleştirilmelidir. Türk- Kürt ilişkileri yeni referandum yeni yapılanma hak ve adalete dayalı kurgulanmalıdır. Sonuç bireyin tabii olduğu kişiliğinde kendini boğmamasıdır. Biz Türkiye'de bir açılım olmalı diyoruz.

S: Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde Kamu Yönetimi Yerel Yönetimler Kanunu, Türkiye'nin gündemini uzun süre meşgul etti. Sizce bunun gibi gerçekleştirilen reformların, federe sistemi kamçıladiğı ve daha sonrasında ise bağımsızlığa neden olacağı kanısı ne kadar gerçekçidir?

Birey olarak, bunun tartişması, Kürt Türk demokratik hakların olduğu konsensüs temelinde gerçekleşmelidir. Dünya örneklerine bakarak, her iki taraf içinde de yararlı olan nedir, mutabakata varılmalıdır.

Demokratik Cumhuriyet tezine baktığımızda mesela Kürtlerin resmi ana dilleri olmalıdır. Irak Kürdistan'ın da Kürtçe eğitim veren üniversiteler vardır. Kürtçede lehçede farklılık vardır ancak anlaşılmaması veya yöresel farklılık asla derin değildir.

Türkiye'de Kürtleri algılama oranı çok düşüktür. Hatta sıfır düzeydedir. Kendini çok iyi yorumlar. Benim seni gördüğüm gibi sen de kendini görmelisin, düşünmelisin deniyor. Zihniyet bu. Türkiye'nin işi çok zor, aydınların işi çok zor. Konu çok derin. Tarihte bunun iki örneği vardır.

- 1) Hristiyan misyonerler, diğerlerinin duygu ve düşünceleri ne olursa olsun kim olursa olsun kendi dinin en doğru olduğunu (1200-1300'lerde) benimsetmeye çalışmışlardır.
- 2) Türkiye'nin Kürtlere yaklaşım zihniyetidir. Kürdü anlamadan kendi söylemini dayatma yanlıştır.

S: Son 2–3 sene içerisinde faaliyet ve eylemlerinde hayli artış gösteren PKK 2006 yılının sonlarına yaklaşırken ateşkes ilan etti. Biliyoruz ki PKK önceden de ateşkes ilan etti ancak tekrar hatta daha sert bir şekilde eylemlerine devam etti. PKK kendisini toparlamak, zaman kazanarak yeni kararlar almak için mi bunu ilan etti? Bunun altında yatan gerçek neden nedir?

C: Öcalan yakalanınca PKK içinde dağılma olmadı. Türkiye'nin yanlıgısı bu oldu. PKK dağılmaz. Neden? Geçmiş Kürt isyanlarında Şeyh Sait gibi, Dersim'de Seyit Rızaren, Ağrı'da İhsan Nuri Paşa yakalanınca dağıldı. PKK'yı da böyle zannettiler. Lideri yakaladık, çözüme gerek yok diye düşündüler. Sorundan kurtuluyoruz artık dediler. Bunun böyle olmadığı ortaya çıktı. Barışçıl çözüm olsun dedik, dikkate almadılar. Bu hakim zihniyet fırsatları değerlendiremedi. Gerillalar Türkiye dışına çıkarıldı. Eylemsizlik 4–5 sene yaşandı. Ecevit hoşgörüyü karşılayacağız dedi ama bu işi ceza ile tatmin etmeye çalıştılar. Dedik ki tamam yapın ama bu çözüm getirmez.

Son zamanlarda artmasının nedeni çözümsüzlükten. Türkiye yeterli adımları atmadı. Sayın Başbakan Erdoğan Kürt sorunu vardır dedi ama Kürtleri tam inandıramadı. Projesi yoktu. Referandum, af gibi çözüm öne sürmedi. 15–20 senelik silahlı çatışma oldu devletin vardığı sonuç: Kürt sorunu. Bu sürecin başında ne dediler? Bu sorunu kabullenmek için 40 bin insanın mı ölmesi gerekiyordu? Hükümet devlet projesi nedir? Biz bunu görmek istiyoruz, bunu görmeye ihtiyacımız var. Böyle bir sürecin ortaya çıkacağı belliydi zaten, devlet görüyordu, bir anda terör patlaması olmadı.

S: Peki, bütün talepler arzlar dengeye oturtulsa (Kürtlere eğitim, sağlık, hukuk, insan hakları vs) da siz PKK'nın biteceğine inanıyor musunuz?

C: Çatışma bitebilir. En rahat biten sorun bu sorundur. Türkiye büyük bir fırsata sahip ama bunun sarhoşluğunu yaşıyor. Kürtlerin barışçıl yaklaşımları, Türkiye'yi sarhoş etti, yöneticileri dengesizleştirdi. Kürtler barış demokrasi istedikçe “aaa tamam zayıftırlar, tırsıyorlar” gibi düşünüyorlar.

Biz barışa ilişkilere çok değer verdik. Silahlarımızla geldik, teslim ettik. Barış için ahlak için. Çözümün yarısı ahlaklı etik değerlerdir. Bunlara değer vermeyen zihniyet nasıl çözüm yaratır, yaratamaz tabi ki.

EK 6-

ORGENERAL TUNCER KILINÇ

(Milli Güvenlik Kurulu Eski Genel Sekreteri)

19 Kasım 2006

S: Bazı yazarlar, akademisyenler Türkiye'nin PKK ile mücadelesinde Hizbullah'a destek verdiğini öne sürüyor.

C: Hizbullah'ın tamamen devlet tarafından desteklendiği doğru değildir. Hizbullah ayrı maksadı olan bir örgüt ama bölge içerisinde bir takım zararlı unsurların devlet tarafından birbirlerine düşürülmesi hususu işlenmiş olabilir. Bu her dönemde uygulanan bir taktiktir. Ama spesifik olarak bu gerçek midir? Bir MİT elemanı veya üst düzey yetkili daha iyi bilebilir. Ama varsayabiliriz. Biri ayrılıkçı tamamen etnisiteye dayalı, maksadı TC'yi yıkmak ve yeni devlet oluşturmak öbürü de devletin şeklini değiştirerek dini yapıya kavuşturmak isteyen bir örgüt. Bunlardan herhangi birisini devletin kurması mümkün olamaz. Devlet her ikisi ile de mücadele etmek zorunda ve TC'nin toprak bütünlüğünü sağlamak için yok etmek zorundadır. Ama bu arada bir zararlı unsuru bir başkasına yönlendirme mümkün olabilir.

S: Türkiye'de dini araç olarak kullanan terör örgütlerinden en belirgin olan Hizbullah'ın bittiğini ya da son zamanlarda bir tehdit unsuru oluşturmadığını söyleyebilir miyiz?

C: Dini terör tek yanlı değil, tek kâin Hizbullah da değildir. Türkiye’de dini maksatlı örgütler var. Bunların içinde en çok silahla şiddet uygulayan ve eylem yapan Hizbullah’tır. Diğerleri belki daha masum gözüküyor. 1990’lı yıllarda Hizbullah’ın üstüne gidildi, elebaşları yakalandı, kanıtları ele geçirildi ve tamamen deşifre oldu. Ancak hiçbir örgüt tamamen bitmez. Baştaki idarecilerin yöneticilerin yakalanmaları ya da öldürülmeleri biteceği anlamına gelmez. Örgütlerin sempatanları yine kendilerine içlerinden liderler seçerek amaçlarını tahakkuk ettirmek isteyeceklerdir, uğraşacaklardır ve yeniden gizli faaliyetlerle canlanmaya çalışacaklardır. Kafalardaki düşünce değişmez. Beyinleri tamamen yıkanmış, tek noktaya tensip olmuştur. İdeolojileri çerçevesinde her şeyi mubah gören illegal de olsa tüm insanlığın aleyhine de olsa faaliyetlerine devam ederler. Herhangi bir örgütün bir takım dalların budandığında tamamen yok olması söz konusu değildir. Devlet elebaşlarından sonra da faaliyetlerini mutlaka izler ve gerekli tedbirleri her türlü koşulu göz önünde bulundurarak alır.

S: Hizbullah, PKK v.b terör örgütlerinin Avrupa Birliği- Türkiye ilişkilerine ne gibi bir etkisi vardır?

C: AB’yi meydana getiren devletlere bakmamız lazım. Bunlarla bugünkü Türkiye’nin geçmişte kendisini temsil eden devletlerle ilişkisine bakmamız lazım. AB’yi oluşturan ülkeler temelde bir dönem Osmanlı İmparatorluğu ile baş başa kalmış, Avrupa’da savaşmış ve Türkleri barbar olarak kabul etmişlerdir. Avrupalılar Türkleri kendi kültürlerinden çok farklı bir unsur olarak görmüş hele hele ayrı dinin mensubu olmuş olmaları nedeniyle Osmanlı İmparatorluğunu hilafet kanalıyla adeta

bütün Müslümanların başı şeklinde mütalaa etmişlerdir. Dolayısı ile kültürler arası farklılık ve doku uyumsuzluğu nedeniyle bir husumet devam etmiştir. 600 yıl boyunca yayılan Osmanlı, Avrupa topraklarına da bir dönem hâkim olmuştur. Avusturya, Macaristan gibi. Zira savaşın getirmiş olduğu husumet büyüktür. Avrupa'daki Türk tehdidini uzaklaştırma mühimdir. Ancak Atatürk sayesinde kazanılan İstiklal Savaşı nedeniyle istediklerine kavuşamamışlar, Türkleri Anadolu'dan atmayı ve Avrupa'ya komşu olmasını engelleyememişlerdir. Bu Avrupa'nın beyninde ve içinde kalan büyük bir arzudur, hazmedemediler, tatmin olamadılar. Bunun için de sizi içten vurma politikası güdüyorlar. Bu nedenledir ki ileriki zamanlarda Türkiye üzerinde birçok oyunlar oynanmaya başlamış ve ülkeyi zayıflatmaya çalışmışlardır. Bugün çektiğimiz sıkıntılara baktığınızda görüyorsunuz. Bunlar nelerdir? Mesela, Sevr'in parçası olan Ermenilere sözde soykırım yapıldığı iddiaları ya da Güneydoğu'daki etnik ayrımın temel nedeni o gün o bölgede o insanlara verilmiş olan sözler, vaatlerdir. Bunlar yeniden gerçekleştirilmek isteniyor. Bugün yeniden bir savaş açma olanağı yoktur. Türkiye'yi zamanında nasıl içten içe yok edebileceklerini düşünmüşlerdir. Almanya, İngiltere, Fransa çok önceden de insan hakları ve demokrasi diye baskı uygulamışlardır. Sonuçta bugün bu iş daha farklı bir şekilde devam etmektedir. Kürtler zaman zaman Avrupa'nın etkisi olmaksızın da bölgede ayrıcalık faaliyetlerine girmişlerdir ancak Avrupa küllenen düşünceleri kaşımaktadır. Batı dünyası halen yardım etmektedir. Bakmayın aynı Pakt içindeyiz vs. Tabi size doğrudan doğruya savaş açma şansı kalmadığı için ortada sizi zayıflatmanın yolu nedir? Ekonomik açıdan gelişmenize fırsat vermemek, etnik ve dinsel çatışmaları teşvik etmek. Türkiye'nin yeniden bir Osmanlı İmparatorluğu kurabilecek potansiyele sahip olduğunu biliyorlar ve bundan çekiniyorlar. Bu nedenle sizi ne

fazla umasınız ne fazla bulasınız diye bir şekilde zayıf tutmak mecburiyetinde hissediyorlar. Tabi bunun bir boyutu da PKK olayıdır. Milyarlarca dolar harcandı, ekonominizden oldunuz. Türkiye'nin gelişmesini bir yerde durdurdular, ya da göreceli olarak az gelişmesine neden oldular. Bütün bunlar Batı Dünya'sının geçmişte Türklerden almak istedikleri öçtür. Başka bir şey değil. PKK elemanlarını beslemediler, desteklemediler diye bir şey asla olamaz. Halen de vardır. Avrupa ve Amerika aynıdır. Amerika'daki insanların da genlerinde Osmanlı'ya karşı husumet devam ediyor. ABD siyasetini güdümlleyen temel unsurlardan bir tanesi de İngiliz siyasetidir. Bugün de AB'ye rağmen İngiltere ABD ile ortak hareket eder. Tarihten kendinizi soyutlamazsınız. Bugün tevatür müdür diyemezsiniz. Hiçbir şey tevatür değildir.

S: Avrupa Birliği, üye ülkeleri olan İspanya ve İrlanda'daki terörist faaliyetlerin önlenmesinde, maddi finansmanın azaltılmasında büyük destek sağladı. Aynı konum üyelik yolunda müzakerelere başlayan Türkiye için de geçerli olamaz mı, ne de olsa Birlik politikasından destek bekleyecektir.

C: Türkiye PKK ile 20 yıldır mücadelesi süresince ortak hareket edilmesi gerektiğini, terörle mücadelenin tek başına başaramayacağını çünkü bunun altında bilinen destekleri olduğunu hep dile getirdi. Bütün bu söylenenler Avrupa'nın bir kulağından girdi diğerinden çıktı. Hep duymazlıktan geldiler. PKK'ya verilen destek önceden belirtmiş olduğum tarihi nedenler ile alttan alta devam ediyor. AB üyelik konusunda müzakereler vs bir takım yeşil ışıklar yakıyor ama beyinlerinde bizimle olan tarihi çatışma derinden devam ediyor. Terör listelerinde PKK'yı dâhil

etmişlerdir ama herhangi bir önleyici veya zayıflamasına yönelik bir faaliyette kesinlikle bizimle beraber olmadılar. Olmaları da söz konusu değildir. Lafta olurlar ancak icraatta olmazlar. Benim şahsi görüşüm zaten, AB Türkiye'yi oyalamaktan öte zaten bir husus değildir. Türkiye AB'ye giriş süreci içerisinde AB ülkelerinin beklentileri doğrultusunda şekillendiriliyor. Bu şekil öyle bir hale gelecek ki sizi çok daha rahat çözebilecek bir konjonktür yaratılacak. AB müzakereleri, 3 Ekim vs... 2004'ün 6 Aralık raporuna baktığımız zaman tam 67 yerde Kürt azınlıktan bahsediyor, o yetmiyor bir de Alevi azınlık kavramını getiriyor. Bir şekilde sizi bölmeye, parçalamaya yönelik derinden devam eden faaliyetler olarak görülüyor. Faaliyetleri alttan alttan devam ederken, raporlarda da maalesef açıktan açığa söylüyorlar. Su yüzünde olan konu da, azınlıklara muamelede şöyle böyle yapın şeklindedir. Sonuçta, AB bugün görünürde sizinle bir ortaklık çerçevesi içerisinde müzakereler başlatmıştır ama doku uyumsuzluğu vardır. Bu birliğin bir üyesi olmaya Türkiye doğuştan sahip değildir. Bunu göz ardı ediyoruz. Bugünkü hükümette bunu bilerek yapıyor çünkü iç dinamiklerden ürktüğü için dışarıya yaslanmak zorunda.

Şunu da asla unutmamalım Yunanistan'ın işin içinde olduğu hiçbir yerde Türkiye'nin milli çıkarları her şekilde göz ardı edilir. Onların ulusal çıkarları ön plana alınır. Biz NATO'da da bunu yaşadık. Devamlı yaşıyoruz. Hele şimdi Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Cumhuriyeti var iken, Türkiye ağzı ile kuş tutsa AB'nin bütün isteklerini de yerine getirirse bu işler olmaz.

S: Ancak, Avrupa Birliği Türkiye'de Güneydoğu Anadolu'nun kalkınmasına, gelişmesine ve terörün bölgede azaltılmasına yönelik tedbirlere büyük

ehemmiyet veriyor. Bu bakımdan, oradaki kız çocuklarının eğitim görmesinden ekonomik kalkınmasına kadar geniş bir yelpazede sosyal projelere büyük fonlar sağlıyor.

C: Her zaman altında bir bit yeniği vardır diye düşüneceksiniz. Gördük işte Profesörlerden biri (Prof. Atilla Yayla) o büyük fonlardan aldı. Türkiye’de insan haklarını geliştirmek ve çalışmak için ancak televizyonlarda Kemalizmi Atatürk’e karşı gericiilik diye lanse ediyor. Sözde insan hakları konusunda Türk toplumunu bilinçlendirmek adına alınan bir fon.İşte bu sosyal fonlar kimler tarafından alınıyor, ne maksatla kullanılıyor ve kimlere veriliyor. İyi incelenmesi gerekiyor.

S: Peki dış destekler ve dinamikler bir yana, Türkiye terörle mücadele konusunda ne derece başarılı? TSK’nın ek tazminat alması, köy korucuları sisteminin PKK’dan sonra en büyük tehdit unsuru olacağı gibi birçok eleştiriler gündemdedir.

C: TSK orada mücadele ettiği sürece ek tazminatlar alıyor vs. Bu mücadele kimsenin hayatı ile doğrudan doğruya orantılı olamaz. Orada yaşayan astsubayın, subayın yaşadıkları her an ölümle burun buruna olmak. Görüyorsunuz halen tabutlar oralardan geliyor. Bunların bir kısmı profesyonel askerler. Yalnız erler erbaşlar değil. TSK dün de bugün de orada başarılı olmuştur ve 1999’a kadarki dönemde çok ciddi büyük bir başarı vardır ve A.Öcalan’ın hayatını garanti altına alabilmek için silah kullanmadığı bir dönemdir. Silah kullanmadı da kuyruğuna basınca hemen silaha sarılmıştır. Ben o dönemde bölgede 3. Ordu Komutanıydım ve mücadele devam

ediyordu. Onlar inisiyatif kullanıp, doğrudan bir eylem yapmıyordu. Ama biz onları aramak bulmak ve mücadele etmek zorundaydık. Çünkü bölgede illegal bir vaziyette yaşıyorlardı. Üzerlerinde silahları vardı ama eylemde bulunmuyorlardı Ancak o dönemde bile hayatları kaybeden binbaşılar, yüzbaşılar ve erler oldu. Bunun yanı sıra, bölgenin korunmasında köy korucuları çok önemlidir. Bizim kolluk kuvvetleri ile zaman zaman çok adam kaybettiler. Bu bir mücadele şeklidir. Ancak bölge halkını kendi insanları ile motive ederseniz başarılı olursunuz.

Örgüt halen mücadeleye devam ediyor. Öcalan'ın hayatını kurtardılar. Avrupa'nın da desteği ile Türkiye'ye önerilen ilk husus "idam cezasının" kaldırılmasıydı. Bunu başardılar. Hayatını devam ettirmek yetmiyor bu sefer daha başka taleplerle geliyorlar. AB'nin de yardımı sonucunda PKK siyasal alana inme ve TBMM'de kendilerini gösterme çabasındalar. Zaten öyle ya da böyle Güneydoğu'da şekillenmiş partilerin yaptıkları hep aynı şeydir. Bugün de bu biraz daha su yüzüne çıktı AB sayesinde. Açıktan açığa bize Türkiye partisiyiz diyenler PKK'nın beklentisi ile uyuşan faaliyetler içerisindedir. Yakın tarihte bunu daha da hızlandırmak çabasındalar.

EK 7-

Abdullah Öcalan'ın 17.01.2007 Tarihinde Milletvekillerine Gönderdiği Mektup

Şubat 1999'da uluslar arası bir biçimde kaçırılarak Türkiye'ye teslim edilen Sayın Öcalan o tarihten bu yana İmralı Adasında tutulmaktadır. İmralı tek kişilik cezaevinde on iki metre karelik bir alanda günün 23 saatini geçirmektedir. F-tipi cezaevi sistemi ile birlikte geliştirilen yeni infaz sisteminin oldukça kısıtlı ve anti-demokratik olan düzenlemeleri Sayın Öcalan'a uygulanırken çok daha dar yorumlanmaktadır. Ayrıca içinde tutulduğu İmralı Cezaevinin konumu ve statüsü nedeniyle zaten kısıtlı olan haklarına yönelik de-facto engellemelerle başta savunma ve iletişim olmak üzere pek çok hakkı kullandırılmamaktadır. Bunun yanı sıra Sayın Öcalan'a yönelik haksız ve yersiz ithamlar ve spekülasyonlarla bir linç kültürü sürekli toplumun gündeminde tutulmaya çalışılmaktadır. Sekiz yıla yakın bir süredir İmralı Adasında tek kişilik bir cezaevinde yaşamsal ve toplumsal olarak özel ve ayrımcı bir statüde ağır tecrit ve izolasyon koşulları altında tutulmaktadır.

Bazı siyasal çevreler ve basın-yayın kuruluşları sık sık Sayın Öcalan hakkında gerçeğe aykırı, haksız ve yersiz ithamlarla spekülasyonlar yaratmaktadır. İçinde tutulduğu koşullar ve düşüncelerine ilişkin bu spekülasyonları özellikle dar, milliyetçi yaklaşımlarla, siyaset yapan ve Türkiye'nin sorunlarını kendi dar siyasal çıkarları çerçevesinde değerlendiren çeşitli kesimler siyasal bir rant aracı olarak görmektedir.

Buna karşın; Sayın Öcalan üzerindeki tecrit ve izolasyon uygulamalarını protesto eden çok ciddi tepkiler ve demokratik eylemlilikler de gelişmiştir. Yapılan pek çok açlık grevi ve basın açıklaması yanında, ayları bulan ve dış dünyadan tamamen yalıtılmasına neden olan tecrit uygulamasını protesto etme ve koşulların iyileştirilmesi talebiyle 2003 ve 2005 de İmralı Adasına en yakın nokta olan Gemlik'te düzenlenmek istenen mitinglere katılmak üzere on bini aşkın kişinin Türkiye'nin başta Kürtlerin yaşadığı bölgeler olmak üzere yola çıktığı eylemlilikler kamuoyunca da yakından takip edildi. Sadece içinde tutulduğu tecrit ve izolasyon koşulları değil; siyasal görüşleri ve duruşunun da Kürtler açısından belirleyiciliğini ortaya koyan bir diğer veri ise; 14 Temmuz 2005- 1 Mayıs 2006 tarihleri arasında Irak, İran, Suriye, Türkiye olmak üzere Kürtlerin yaşadığı tüm devletler ve göçertildiği bölgelerde gerçekleşen ve "Sayın Öcalanı siyasal iradem olarak kabul ediyorum" şiarı ile gönüllü bireylerce yürütülen imza kampanyasıdır. Hem yürütenlerin, hem katılanların yaşadığı tüm engellemelere rağmen 16 yaş ve üzeri 3.243.627 Kürt bireyi bu kampanya ile Sayın Öcalan'a ilişkin siyasal sahiplenişini ortaya koymuştur. Bu olgu açıkla göstermektedir ki Sayın Öcalan bakış açısı ve siyasal görüşleri bağlamında bu sorunun en önemli muhataplarından biridir.

Kürt Sorununa adil, özgür, kalıcı bir çözüm için Sayın Öcalan tam beş kez çatışmasızlık ortamları yaratmış, Kürt sorununa diyalog yoluyla çözüm aramak için tek taraflı ateşkes denemelerinde bulunmuştur. Bu çabalar Kürt Sorununun karşılıklı diyalog yoluyla, demokratik, barışçıl yöntemlerle çözümü yönünde önemli gelişmelerin yaşanmasını sağlamış ama ne yazık ki bu çabalar yeterli olamamıştır.

Son olarak gerçekleştirilmeye çalışılan 1 Ekim 2006 tarihli ateşkese ilişkin yoğun çaba sarfetmiştir.

Türkiye'nin tüm sorunlarının temelinde Kürt Sorununun yattığı artık tartışmasız bir gerçeklik olarak herkes tarafından kabul görmektedir. Bu soruna karşı nasıl bir tavır takınacağımız sadece Kürt etnisitesine dahil olanların değil bu coğrafyada yaşayan veya şöyle yada böyle bu coğrafya ile ilgisi olan her bireyin nasıl bir “yarın” istediği sorusunun da cevabını içermektedir. Bizler de müvekkilimize duyduğumuz sorumluluğun bir gereği olarak; hem içinde tutulduğu koşullar ve ileri sürdüğü savlara ilişkin kamuoyuna yansıtılan yanlış enformasyonu aşmak; hem de bu yöntemle müvekkilimize yönelik oluşturulmaya çalışılan toplumsal tecridi kırmak,, Türkiye’de yaşanan sorunlar ve Kürt Sorununun çözümüne yönelik düşüncelerini sizlerle paylaşmak istedik, saygılarımızla.

Asrın Hukuk Bürosu

Cumhuriyetin 84 yıllık tarihinde 28 Kürt isyanı yaşandı ve bugün yaşamakta olduğumuz sorunların kaynağında çözümsüzlüğe mahkum edilen Kürt Sorunu yatmaktadır. Mevcut sorunları aşabilmenin Kürtlerin özgürlük sorunlarına yanıt olmaktan geçtiğinin, adalet ve özgürlük gibi kavramların ancak eşit paylaşıldığı toplumlarda varolabildiği gerçeğinin ışığında sizlere ve halkımıza karşı tarihi

sorumluluğun bir gereği olarak çözüm ve barış çabalarımın ana hatlarıyla da olsa tarafınızca bilinmesi gerektiğine inanıyorum.

Önemli bir dönemde olduğumuz şu günlerde hayata geçirilmeye çalışılan çatışmasız ortam için yoğun bir emek harcamak gerekiyor. Çabalarımızın yeni olmadığının bilindiğini düşünüyorum. 1999 ve öncesinde Kürt sorununun demokratik ve barışçıl yöntemlerle çözülmesi için birçok girişimimiz oldu. Ama bu girişimlerimiz sonuçsuz kaldı.

Girişimlerimizin sonuçsuz kalmasının birkaç sebebi var. Bizim bu girişimlerimiz hep 'zaafiyet' olarak değerlendirildi. Her seferinde PKK'nin ve Öcalan'ın artık bitmek üzere olduğu, taktik icabı bu tür girişimlerin yapıldığı, biraz daha PKK'nin üzerine gidilirse çözüleceği şeklinde değerlendirme ve propagandalar yapıldı. Buna göre hareket edildi. Büyük yönelimler oldu. Fakat hiç birinde sonuç elde edilemedi. Kürt Sorununu silah yoluyla, şiddetle çözmek mümkün değildir. 99-2005'teki süreçte de yine kimi çevrelerin olumlu yaklaşımları bir yana, barış çabalarımız zaafiyet olarak değerlendirildi ve böyle yaklaşıldı. Barış elçisi olarak gelen arkadaşlarımız bile tutuklanıp cezaevlerine kondu. Ölümden de, savaştan da korkmam. Bu nedenle zaafiyet değerlendirmeleri, çok yanlış değerlendirmelerdi. Sonuç alınamamasında bu yanlış değerlendirmelerin büyük payı var.

Bu yaşananlardan, asker olsun gerilla olsun ölümlerden büyük acı duydum. Koşullarım ağır. Türkiye'de belki de kimse bu koşullarda değildir. Ancak barış çabalarımı sürekli devam ettirdim, koşullarıma rağmen büyük bir çaba içerisinde

oldum, sürekli uyardım ve çözümler ürettim. On yılı aşkın süredir barış çabalarımız devam ediyor fakat gelinen nokta da ortadadır, kan akmaya devam ediyor. Yapılan çağrılara ve gelişen sürece karşı bir kez daha tek taraflı olarak ateşkes çağrısında bulundum ve 1 Ekim 2006 itibarıyla PKK; üzerlerine imha amaçlı olarak gelinmedikçe şiddete başvurmayacaklarını, yani tek taraflı ateşkes ilan ettiğini açıkladı.

Bu duruşa bir anlam biçmek gerekiyor. Yaşananlar karşısında Kürt ve Türklerden doğru, Türkiye’de aklı-selim kesimler, gruplar, demokrasi yanlıları acil bir barış ihtiyacını dile getirdiler, bunun için öncelikle çatışmaların durdurulmasına yönelik bir ilk adım gerektiğini dillendirdiler. Akan kanın durdurulması gerektiğini ve bunun için sorumluluk almaya hazır olduklarını her fırsatta vurguladılar. Hükümet ve siyasal çevrelerin de bu duruşa karşı demokrasi ve barışın gelişmesi için çaba içinde olması gerekiyor.

1 Ekim 2006 tarihiyle başlayan ateşkesin kalıcı bir barışa dönüşmesi büyük önem taşımaktadır. Barışa dönük başlayacak olan süreç iyi değerlendirilirse, Cumhuriyetin Demokratik Kuruluşu haline getirilebilir. O ilk kuruluştaki coşku, heyecan, dinamizm ve birlik yakalanabilir. Başbakanın bir sözü vardı. O sözünü önemsemiştim. Türkiye’yi bütün Ortadoğu’ya model olabilecek farklı bir ülke haline getireceğiz demişti. Bizim de amacımız budur. Eğer düşüncelerimiz dikkate alınırsa, barışı sağlarsak Türkiye her açıdan atılım yapar, ekonomisi düzelir, Ortadoğu siyasetinde itibarı artar, Ortadoğu’ya örnek olur. Türkiye’yi kendi koşullarına özgü

bir şekilde Ortadoğu'ya model olacak bir ülke haline getirebiliriz. Ortadoğu'da barış, ancak Türklerin ve Kürtlerin demokratik birliği ile sağlanır.

1919'da Meclis-i Mebusan'da kabul edilen Misak-ı Milli'nin bugüne uyarlanmasına ihtiyaç var. O dönem Cumhuriyet'in kuruluşu için yapılan hamlenin bu gün demokrasinin kurulması için yapılmasına ihtiyaç var. Hatta buna Misak-ı Demokrasi de diyebiliriz. 1921 Anayasası o dönemin ilerici bir anayasası olup Cumhuriyeti kuran anayasadır. Biz bu anayasanın, o dönem için geçerli olup da bu gün geri sayılabilecek yönleri hariç, tekrar uygulanmasını istiyoruz. Ortak bir tarihimiz, ortak bir kültürümüz, Cumhuriyetin kurulmasında ortak mücadelemiz vardır. Mustafa Kemal'in 1920'lerde verdiği mücadeleyle kazanılan Cumhuriyet, Türklerin olduğu kadar Kürtlerin de kazanımıdır. Kaldı ki Mustafa Kemal dahi, Şeyh Mahmut Berzenci'ye elçi göndermiştir. Bu mücadele Türk'ün olduğu kadar Kürt'ün de ulusal kurtuluş savaşıdır.

Tarihte üç kez Türklerle Kürtler stratejik ittifak yapmışlardır. Kurtuluş savaşındaki ittifakın sonucunda Kürt ve Türk Halkının elde ettiği ortak başarısının yanı sıra Yavuz döneminde ve 1071 tarihinde Alpaslan döneminde de stratejik ittifak yapılmıştır. 1071'de Alpaslan Roma İmparatoru Romen Diyojen'e karşı Kürt'lerle ittifakı yaparak Anadolu'ya girmiştir. Alpaslan Silvan taraflarına gelerek, Mervani Kürt Beyliği'nden kalanlar başta olmak üzere Kürtlerle işbirliği yapmıştır. Bunun neticesinde Kürtler 10 bin asker ile destek vererek Alpaslan'ın savaşı kazanmasını sağlamıştır. Aynı şekilde Yavuz döneminde de benzer şekilde Yavuz, Kürt ittifakını sağladıktan sonra Ortadoğu'ya girebilmiştir. Bugünkü Türkiye-İran sınırı o dönemde

şekillenmiştir. Yavuz ittifakı sağladıktan sonra Çaldıran, Mercidabık, Ridaniye savaşlarını kazanarak Suriye, Arabistan, Mısır yani Ortadoğu'ya egemen olabilmıştır.

Bugün de tarihtekilere benzer 4. Türk-Kürt Demokrasi ittifakı sağlanarak Türkiye bu güç ve tehlikeli durumdan kurtulmalıdır. Bu durumdan ancak Kürt-Türk kardeşliği temelinde bütün Ortadoğu'da 'Demokratik Fetih' yapılarak kurtulunabilir. Israrla vurguladığım gibi Türk-Kürt ittifakı da sağlanıp Ortadoğu'ya Demokrasi kültürü yerleştirilmelidir. Yapılacak yeni ve demokratik bir ittifak ile Türkiye demokratikleşebilir ve bu demokrasi kültürü bütün Ortadoğu'ya taşınabilir. Ortadoğu'da ciddi demokrasi kültürü eksikliği var. Ortadoğu'da da siyasetin ve toplumun demokratikleşmesi gerekir. Egemenler geçen yüzyıl başında Ortadoğu'ya despotik devlet anlayışları dikte etti, 20. yüzyılı kaybettik, Ortadoğu demokratikleşmezse bir yüzyıl daha kaybederiz.

Duyarlı ve kendini sorumlu hisseden tüm ilgili kesimlere, Türkiye toplumuna önerdiğim çözüm çok geniş boyutludur. Bizim isteğimiz Demokratik ulustur. Üniter devlete, Cumhuriyete bir diyeceğimiz yoktur. Fakat Kürtler demokratik örgütlenmesini; kültür, dil, ekonomi, çevre ve diğer alanlarda sağlayacak demokratik açılımlarını gerçekleştirebilmelidirler. Kürtler, Türkler ve diğer kültürler hep birlikte Demokratik Türkiye Ulusu'nu oluştururlar. Bu da demokratik bir ulus anlayışı, demokratik bir anayasa ve gelişmiş çok kültürlü bir hukuk düzeni ile mümkün olabilir.

Biz Cumhuriyeti, üniter devleti ve laikliği kabul ediyoruz. Ancak halklara, haklara ve kùltürlere saygı temelinde demokratik devleti yeniden tanımlamak gerektiğine inanıyoruz. Cumhuriyetin kuruluşunda da asli unsur olarak yerimizi almıştık. Atatürk Cumhuriyeti kurmuştur ve bu kuruluş çok dar çerçevede kalmıştır, Cumhuriyetin kuruluşu elbette önemlidir fakat şimdi asıl önemli olan Cumhuriyetin demokratikleştirilmesidir. Gelin hep beraber Cumhuriyetin yeniden demokratik inşasını sağlayalım, ancak bu demokratik inşa sorunlara bir çözüm olabilir Bizim istediğimiz budur. Bunun iyi anlaşılması gerekiyor. Bizim demokratik ulus anlayışımızın bayrakla, sınırla sorunu yoktur.

Farklı etnik kimliklerinin asimilasyonu ve inkarı, en uç durumlarda imhası üzerine kurulu bu politikaların, yarattıkları devlet şekillenmeleri ile birlikte aşıldığı görülmelidir. Avrupa eksenli gelişen bu yaklaşımlar Avrupa'da çoktan aşılmıştır. İspanya ile ETA, Bask, Katalan ve İngiltere ile İskoç, Galler, İrlanda yine Belçika'nın benzer sorunları nasıl çözdüğünü uzun uzun tartışmayacağım, daha pek çok örnek var. Ben bu çözümlerin birebir aynısını uygulamayı önermiyorum. Dünya ölçeğinde örnekler mevcuttur ve kullanılmalıdır da, fakat çözümü dışarıdan beklememeliyiz, kendi içimizde geliştirmeliyiz. Bunun için demokratik diyalogun önemini bir kez daha vurguluyorum. Diyalog şarttır; Daha önce de bizde en üst düzeyde bir takım görüşmeler yaptık. Yine görüşülebilir. Kaldı ki bu halkın seçilmiş temsilcileri, sivil toplum alanında sınırlı da olsa yaşanan gelişmeler var, muhatap sıkıntısı yaşanmayacaktır. Kıyamet kopmaz. Türkiye için daha iyi olur. Ekonomi bu dar boğazdan çıkar, toplum nefes alır.

Ortadoğu'da dört ana halk vardır. Bunlar Kürtler, Araplar, Farslar ve Türklerdir. Bu ana halkların gönüllü birlikteliği temelinde bir demokratik birliktelik yaratılabilir. İran, Türkiye, Suriye ve Irak, Kürtlerin yaşadığı devletlerdir. Eğer bu devletler, Kürt sorununu demokratik ulus çerçevesinde çözerlerse, demokrasi tüm Ortadoğu'ya hakim olur ve oradan dünyaya yayılır.

Sorunun çözümüne dönük güncel olarak yapmamız gerekenleri önümüze koymamız gerekiyor. Bugüne ilişkin Bir Demokratik Eylem Planı hayata geçirilebilir. Sorunun çözümü için Hakikatleri Araştırma ve Adalet Komisyonu'nun kurulması önemlidir. Karşılıklı bir birimizi affedelim. Affetmek de değil karşılıklı yanlışlarımızı ortaya çıkarıp, itiraf edip, gerçekleri ortaya çıkaralım. Uzlaşma ancak bu şekilde olur. Bu Komisyonda örneğin Aydınlar, Barolar, Barolar birliğinden hukukçular, Tabipler Birliğinden uzmanlar, üniversitelerden en tanınmış bilim adamları, profesörler yer alabilir. Biz silahları bırakacak aşamaya gelirse ancak böyle bir komisyona bırakabiliriz. Bu komisyon adaleti sağlamalıdır, adalet vaat etmelidir. Adalet olmadan silahları kime bırakalım? Devlet veya örgütün daraldığı, çıkmaza girdiği anda aydınlar devreye girer bu üçüncü bir alandır. Dünyanın çeşitli ülkelerinde de Sierra Leone, İspanya-Eta, İrlanda, Güney Afrika'da bu deneyimler yaşanmıştır, bunların yaptıkları bir çeşit hakem rolüdür, her iki tarafı adil bir şekilde barışa çözüme zorlar. Toplum tüm bu sorunların çözümü için çalışmalıdır.

Süreç olumsuz sonuçlanırsa, ateşkes çabalarının gününbirlik siyasete alet edildiği ortaya çıkarsa, çok kötü bir tablo meydana gelecektir. Barış şansımızı kaybedebiliriz. Eğer yapılmak istenen bir oyun ise bu oyunun çok tehlikeli sonuçları olacağı

kesindir. Onlarca kontrol dışı grupların ortaya çıkma ihtimali vardır. Bu öyle İsrail-Filistin çatışması gibi de olmaz, çok daha kötü olur. Öyle bir kaos meydana gelir ki, hepimiz bunun altında kalırız. Ben olabilecekleri söylüyorum, uyarıyorum bu tehlikeler hesaba katılmalı, sürece bu sorumlulukla yaklaşılmalıdır. Türkiye bu sorunu çözmeden Avrupa Birliği'ne girebilecek bir pozisyona gelemes. Kürt sorunu çözümsüz kaldıkça, Türkiye meselelerini demokratik bir şekilde çözmedikçe Kıbrıs sorunu ile birlikte Ermeni sorunu da, Asuri Süryani sorunu da, Pontus Rum sorunu ve diğer bazı sorunlar da Türkiye'nin önüne getirilecektir.

Türkiye kendi gerçeklerini, Kürt gerçeğini, dünyadaki değişim dinamiklerini artık doğruca görüp analiz edebilme yeteneğini gösterebilmelidir. Bu gerçekleri göremeyen her devletin krize girmesi kaçınılmaz olur. Türkiye için adil, demokratik bir ülkede yaşayabilmenin Kürtlerin özgürlük sorunlarına yanıt olmaktan geçtiğinin adalet ve özgürlüğün ancak eşit paylaşıldığında var olabildiği gerçeğini görerek davranmak gerekiyor. Önemli olan, sadece yaratılmaya çalışılan çatışmasız sürecin devam etmesi değil, başarıya ulaştırılmasıdır.

Abdullah Öcalan

Kaynak: Asrın Hukuk Bürosundan temin edilmiştir.

EK 8-

Abdullah Öcalan'ın “Türkiye Barışını Arıyor” Konferansı (13-14 Ocak 2007)

Değerlendirmeleri

Bir süre önce gerçekleştirildiğini duyduğum “Türkiye Barışını Arıyor” Konferansı vesilesiyle, kimi konulara ilişkin bazı düşüncelerimi sizinle de paylaşmak istiyorum.

Tek kişilik bir cezaevinde, her insanın kolay dayanamayacağı en zor koşullarda, halklarımıza karşı olan sorumluluğum gereği barış arayışında ve ısrarında politik, felsefî ve ideolojik çizgimi sürdürmekteyim. İmralı sürecinden önce de barışa yönelik arayışın ve tavrın sahibiydim. Ancak biz ne kadar barış, ateşkes ve demokrasi dediysek, üzerimize o kadar şiddet, inkar ve savaşla gelindi. Daha önce de dört kez ateşkes ilan ettik. Bu yaptığımız beşinci ateşkes oluyor. İlan ettiğimiz bu beşinci ateşkesin değerlendirileceğine dair umudumu korumakla birlikte, devletin halen bizleri rahatlatan bir adım atmadığını da üzülenek belirtmek istiyorum.

Daha önce de belirttiğim gibi on beş yıldır barışa ilişkin söylediklerimi, 1999'da Türkiye'ye getirilişimden sonra bir teze dönüştürdüm. 92 yılına kadar tereddütlü bir durum vardı; yani şiddet mi, diyalogla çözüm mü tereddüdünü yaşadım. Ancak diyalogu istememiz ve devlet içinden de bu yönlü talep gelmesi ile bu diyalog yönüne ağırlık verdik. Özal döneminde, Erbakan döneminde ve sonrasında da bu talepler bize geldi, fakat bu diyalog taleplerini ve süreçlerini devlet

hep tasfiye mantığı ve fırsatı şeklinde değerlendirdi ve bu tarzda yaklaştı. Ama biz, diyalog sürecinin önemine inandık. İsteseydik savaşı muazzam ölçüde tırmandırabilirdik. Filistin-İsrail sürecinden daha büyük bir savaşı sürdürebilirdik. İntifada benzeri her tarafta, şehirlerde, her yerde bir savaş geliştirebilirdik. Ancak biz demokratik bir çözüme inandık ve halen bu çabalarımızı sürdürüyoruz.

Halklarımızın özgür geleceği ve demokratik birlikteliği için onurlu barışımızı ararken, en başta toplumun vicdani, akli ve kanaat önderleri olarak siz aydınlara bu yönlü büyük sorumluluklar düştüğü inancındayım. Unutmayalım ki, hiç bir barış, arkasında güçlü halk desteği olmadan yapılamaz, hatta ciddiye bile alınamaz. Toplumu ve etkileyebileceğiniz kadar devleti buna zihinsel ve iradi açıdan hazırlamak, konumunuz ve rolünüz gereği olmaktadır. Entelektüel gücünüz ve aydın sorumluluğunuzla barış adına yapacağınız her çabanın ve katkının, tarafımızdan büyük bir değer göreceğini bilmenizi isterim.

Yaptığınız “Türkiye Barışını Arıyor” konferansını çok olumlu buluyorum. Aydınlar toplumun vicdanıdır. Konferansa her kesimden aydınların katılmasını önemsiyorum. Bunların içinde devletin önemli noktalarında yer almış isimlerin bulunması da önemlidir. Konferansta tartışılanları kısmen dinleyebildim. Bu konferansın olumlu gelişmelere yol açmasını umuyorum. Katılımın oldukça iyi olduğunu duydum. Konferansınıza büyük değer veriyorum. Türkiye’de kalıcı barışın ve demokrasinin yerleşmesine hizmet edecek bu tür etkinlikleri her zaman destekleriz. Talepleri ve çözüm önerilerini de sonuna kadar destekleriz.

Aydınlar olarak girişiminiz hakkında bazı şeyler söylemek istiyorum. Girişimlerinizi üçüncü bir yol olarak görüyor, barış için rol almanız gerektiğine inanıyorum. Üzerinize düşen sorumluluğu yerine getirirseniz o zaman sorunun bir tarafı olarak sizlere güveneceğimizi bilmenizi isterim. Hepiniz iyi niyetli, öz vatan insanlarıdır. Ortaya koyacağınız çözüme saygılı olacağım. İyi bir araştırma ve çalışma neticesinde elde edeceğimiz verilerde Kürtlerin payına ne düşüyorsa, buna saygılı olacağımı peşinen belirtiyorum.

Bu sorunu asıl muhatapları ile yani Kürt demokratları ile çözmek gerektiği açıktır. Türkiye'nin son otuz yılda yaşadıklarından dolayı bizleri sorumlu tutuyorlar, bu doğru değildir. Sen beni yok sayacaksın; kimliğimi, dilimi kabul etmeyeceksin, bana bir anaokulunu bile çok göreceksin ve de sorumlu tutacaksın, bu kabul edilemez. Geline nokta bunların sorumluluğu vardır. Biz de devlete zarar verdik ama en büyük zararı da bizlerin ve halkımızın yaşadığı açıktır. Artık barışmanın zamanı gelmiştir.

Bir Kürt demokrati olarak diyorum ki, gelin hep beraber cumhuriyetin yeniden demokratik inşasını sağlayalım. Ancak cumhuriyetin demokratik inşası bir çözüm olabilir. Kaldı ki, cumhuriyetin kuruluşunda da asli unsur olarak yer almıştık. Bölünme korkusunun artık aşılacak yıllardır dile getirdiğimiz şu üç hususun esas alınması, hepimizin işini daha da kolaylaştıracaktır.

Bir; cumhuriyeti olduğu gibi kabul ediyoruz. İki; üniter devlet ve laikliği kabul ediyoruz. Üç; halklara, haklara ve kültürlere saygı temelinde demokratik devleti yeniden tanımlamak gerekiyor.

Benim söylediklerim, çabam, kalıcı bir barış ve çözüm yaratmak içindir. Bu çabalarımıza karşı çıkanlar her zaman oldu. Şimdi de var, bundan sonra da olacaktır. Belli bir çizgimiz var. Bu çizgide sorunun çözümü için mücadelemiz devam ediyor. Bu konuda hala iddialyım. İnişyatifim var, kullanabilirim. Yeter ki, buna imkan sunulsun, çabalarım engellenmesin.

Hakikatleri Araştırma ve Adalet Komisyonunun kurulmasına dair zaman zaman önerilerim olmuştu. Bu önerilerim bundan sonra bu konferansın devamındaki değişik platformlarda tartışılabilir. Daha önce de söylemişim; 1920'lerdeki misak-ı milli anlayışını misak-ı demokrasi şeklinde bugün hayata geçirmemiz lazım. O günkü coşkuyu, birlikteliği bugün de demokrasi çerçevesinde sağlayabiliriz. O çok korkulan misak-ı milli sınırları, misak-ı demokrasi sınırları ile korunur. O zamanki Kürt-Türk birlikteliğini şimdi yine demokrasi ile sağlamamız gerekir. Aslında koşullar uygundur, çok da zor değildir. Buradan olumlu şeyler gelişirse ve bizim de çalışma olanaklarımız arttırılırsa, ben de PKK üzerindeki gücümü kalıcı bir barış için kullanmaya çalışacağım. Bu söylediklerim hayata geçirilirse, iki üç ay içerisinde çok şey yapılabilir. Siz aydınlar sorumluluğunuzu yerine getirirseniz gerilla tek bir fişek atmaz. Anayasal ve yasal koşullar oluşturulması halinde de PKK'yi silahsızlandırmak için rolümü oynayacağımı bilmenizi istiyorum.

Ben buradan en kısıtlı olanaklara rağmen uyarılarımı sürekli yapıyorum. Ortadoğu'da olası gelişmelere ilişkin önemli bulduğum dört tezden bahsetmem gerekiyor:

Şu anda Ortadoğu'da ABD eliyle bir Şii-Sünni kutuplaşmasıyla karşılıklı iki blok yaratılıyor. Bir Kürt-Şii ittifakının koşulları mevcut, altyapısı hazırlanıyor. Bu Şii kuşakta İran, Irak'taki Şiiler ve Suriye yer alacak. Eğer başka çaresi kalmazsa PKK de bu Şii-Kürt ittifakında yerini alır. İran ve Suriye, ABD'ye karşı birlikte hareket edecektir. Sünni blokta ise Suudiler ve diğer Arap ülkelerinin bir kısmı yer alacaktır. Türkiye de bu Sünni bloğa çekilmeye çalışılıyor, yer alır mı bilemiyorum. Her iki blokta yer almanın yararları da zararları da olabilir. Ama sonuçta bu bloklaşmanın yaratacağı bölgesel savaş, halklar için felaket olacaktır. Bize göre Türkiye bu kutuplaşmada yer almamalıdır. Türkiye kendi çözümünü üretebilmelidir. Kendi sosyal yapısına uygun çözüm tarzını geliştirebilmelidir. Türkiye Kürtlerle ittifak geliştirmelidir. Kürtlere karşıtlık temelindeki politikalarını bir yana bırakmalıdır. ABD'nin asıl yapmak istediği, Şii ve Sünni blokları çatıştırmaktır. Bunu nasıl göremiyor iktidardakiler? Her şey ortada. ABD bir yandan Saddam'ı kaba direnişe kışkırtırken, bir yandan da Şiilere destek veriyordu. İdamına kadar da ABD'nin onu koruyacağına, hayatta kalacağına inanıyordu. Son zamanlarında bile Ramsey Clark gidip onu yanlış yöne sevk etti, kaba direnişe sebep oldu. ABD kendi eliyle Saddam'ı Şiilere teslim etmişti. Amaç Şii-Sünni karşıtlığını derinleştirmektir. Saddam da duruşuyla buna hizmet etti. Biliniyor; Şii-Sünni karşıtlığı tarihten gelir, basit değildir. Şiiler Saddam'ı idam etmekle Hz.Hüseyin'in bir nevi intikamını almış olduklarına inanıyorlar. Öte yandan benzer bir kutuplaşma da Filistin'de El-Fetih-

Hamam arasında yaratılıyor. Filistinliler artık İsrail'i bir kenara bırakıp birbirleri ile çatışıyorlar.

ABD emperyalizminin Ortadoğu'ya dönük planları yeni değildir, son üç-beş yıllık hikaye hiç değildir. Elli-altmış yıldır bugünün altyapısı hazırlanıyor. Bunları artık görmek lazım. 1950'li yıllara kadar Alman etkisindeki Türk milliyetçiliği, 1952 yılından sonra ABD usulü faşizmin etkisi altına girmiştir. Ve bu faşizm bugüne kadar Türkiye'yi yemiş bitirmiştir adeta. Türkiye kendi içinde kamplaşmıştır. Osmanlının son dönemlerinde Hürriyet ve İtilaf Partisi ile İttihat ve Terakki arasındaki çekişme, nasıl ki Osmanlı'yı çöküşe götürdüyse; bu 50'li yıllardan sonra geliştirilen milliyetçi sağ-milliyetçi sol çekişmesi, Türkiye'yi Osmanlı'ya benzer bir sona götürüyor. Türkiye'de bu yapay Türk milliyetçiliği geliştirilirken, bir yandan da Iraklı Kürtler aracılığıyla yine ABD ve İngiltere eliyle Kürt milliyetçiliği geliştiriliyor. Yani bugünkü Kürt-Türk çatışmasının hazırlığı çok eskiden başlatılmıştı. Fakat Türkiye'deki siyasetçiler bir türlü bunu göremiyorlar. Gözleri iktidardan başka bir şey görmüyor. Bunu hem topluma hem de hükümete anlatma sorumluluğu bir aydın olarak size düşüyor. Çok büyük tehlikelerle ve oyunlarla karşı karşıyayız. Gelin hep birlikte, barışımızı da sağlayarak bu oyunu bozalım, birlikteliğimizi ve kardeşliğimizi demokrasi ile pekiştirelim.

Ben görüşlerimi genelde Ortadoğu ve hatta bütün insanlık için; özelde de Kürtler ve Türkler için dile getiriyorum. Irak ve olası gelişmelere ilişkin yukarıda sözünü ettiğim dört tez ya da görüşümü sizlerle paylaşmayı önemli görüyorum. Zira

önerdiğimiz çözüm anlaşılmazsa, bizleri ne gibi olasılıkların beklediğini bilmek, her yurtseverin hem hakkı hem de görevidir. Peki nedir bu dört tez?

Birinci tez ya da görüş; Irak'a ilişkindir. Irak için görünen o ki, en uygun model, üçlü federasyon ya da konfederasyon olacaktır.

İkinci tez ya da görüş; eğer üçlü federasyon ya da konfederasyon engellenirse, oluşacak olan Şia-Kürt ittifakıdır.

Üçüncü tez ya da görüş; Suriye, Irak, İran ve Kürtlerin yaşadığı diğer topraklarda demokratik konfederalizmin uygulanmasıdır. Türkiye'dekiler konfederalizm deyince yanlış anlıyorlar, hemen bir devlet yapılanmasından söz ettiğimizi düşünüyorlar. Ama ben defalarca söyledim, kesinlikle bir devlet yapılanması söz konusu değildir. Üniter devlete ve bayrağa herhangi bir zararı söz konusu değildir. Bu bir çeşit demokratik özerkliktir. Bunun yerel ayağı da vardır, yerelde parlamentosu olur. Bunun birçok örneği vardır; İngiltere örneği var, İspanya örneği var. Mustafa Kemal'in 1920'lerde sözünü ettiği "bir çeşit muhtariyet" bugün bizim söylediklerimizin ta kendisidir. Yoksa sonumuz Irak gibi olur. Türkiye'nin ve bütün halklarımızın bir felakete sürüklendiği görülüyor mu?

Dördüncü ve son seçenek ise bağımsızlıktır. Benim arzu etmediğim bir seçenektir, çünkü çözüm olamayacağını, felaket getireceğini biliyorum. Ama demokratik özerklik seçeneği devre dışı bırakılır ve Kürtlere imha dayatılırsa, Kürtlere başka yol kalmayacaktır. Bir ulus-devlet kurulacaktır. Ama bu ulus-devlet

demokratik mi olur, başka tarzda mı olur, onu bilemem. Bunları bilmek ve hazırlıklı olmak gerekmektedir.

Ancak ne yazık ki, tüm bunların anlaşıldığını sanmıyorum. Türkiye’de bir milliyetçilik dalgasını yaratmak ve ulus-devlet anlayışını katı merkezîyetçi bir şekilde devam ettirmek isteyenler var. Bunlar bir nevi İttihat Terakki mantığının devamıdır. Bu anlayışın Türkiye’ye kazandıracığı bir şey yoktur. ABD de bu modeli Ortadoğu’da Irak üzerinde uygulamak istiyor. Irak’ta ulus temelli üç devlet oluşturulmaya çalışılıyor. Bu devletler oluşturulsa bile eninde sonunda çatışacaklardır. Bu model Ortadoğu’da tutmuyor. Tutmadığı Irak örneğinde görülüyor.

Ortadoğu’da çözüm, demokratik ulus anlayışının yaygınlaştırılmasıdır. Ortadoğu’daki devletler, demokratik ulus yapılanmalarını tamamlayarak bir çeşit kendi Avrupa Birliğini yaratmalıdırlar. Çözüm böyle olur. Ortadoğu ülkeleri için demokratikleşme olmadan mevcut ulus devlet yapılarıyla, ulus-devletin kurucusu olan Avrupa devletleri ve ABD ile baş edemezler. Benim daha önce başka filozoflar tarafından da dile getirilen demokratik ulus anlayışım, Türkiye’de sorunların barışçıl ve demokratik bir şekilde çözülmesinin tek yoludur. Aksi takdirde Türkiye’de kimi partilerin yaptığı gibi kuru, sahte ulus devlet mantığıyla sorun çözülemez.

Diyorlar ki, “Öcalan taktik yapıyor.” Hayır, ben taktik yapmıyorum. Söylediklerim stratejiktir. Ben de daha önce zorla, şiddet yoluyla bir ulus-devlet kurmak istiyordum. Çünkü o günün koşullarında böyle bir anlayış vardı. Ama hem

kapitalist sistemin ulus devlet anlayışının ideolojisi olan milliyetçiliği, hem de devlet kapitalizmine dönüşen reel sosyalizmi yetersiz ve zararlı buluyorum. Sovyetlerdeki reel sosyalizm kisvesi altındaki devlet kapitalizmi, ABD kapitalizmini yüz yıl sırtında taşımış ve nihayet yıkılmıştır.

Benim tarafımdan reel sosyalizm ve ulus devlet anlayışı aşılmıştır. Bunun yerine demokratik ulusu öneriyorum. Bu anlayışta herkes kendi kimliğini özgürce yaşar. Bu kültürlerin yeniden doğması ve korunması zarar getirmez. Çünkü kültürler, kimlikler yok edilemez. Batı bunu anlamıştır. Bu nedenle batıda etnisiteye verilen önem, aslında ulus devlet ideolojisi yüzünden kimliklerin, kültürlerin bastırılarak yok edilmesinin yanlış olduğunun anlaşılmasındandır. Bundan dolayı bu kültürler yeniden canlanıyor. Mesela İngiltere’de bugün kelt kültürü canlandırılmaya çalışılıyor. Bu iyi bir şeydir. Türkiye’de de Laz Lazlığını, Kürt Kürtlüğünü, Gürcü Gürcülüğünü, Türk Türklüğünü vs herkes kendi kültürünü özgürce yaşmalıdır. Bu kültürler zenginliktir. Fakat hepsinin ortak bir bağı olması gerekir. Buna üst kimlik demek şart değil, genel kimlik de denilebilir. Bu da demokratik bir ulus anlayışı, demokratik bir anayasa ve gelişmiş çok kültürlü bir hukuk düzeni ile mümkün olabilir. Bizim istediğimiz budur. Bunun iyi anlaşılması gerekiyor. Benim demokratik ulus anlayışında bayrakla sorunumuz yoktur, sınırla sorunumuz yoktur. Devlet kurma imkanım olsa dahi, ben ulus devlet kurmam. Çünkü ulus devletin sorunlara çözüm olamayacağını biliyorum.

Devleti milliyetçilik, din ve her türlü ideolojilerden arındırmak gerekir. Devlet topluma ideoloji dayatmamalıdır. Devletin küçülmesi gerekir. Benim devlet tanımımda iki yön vardır: Devletin bir yönü; geçmişten gelen birikmiş tecrübedir. İkinci yönü ise; uzmanlardan oluşan teknik boyutudur. Devlet genel planlamayı, dış güvenliği sağlamak gibi temel görevleri yapmalıdır. Bizim isteğimiz demokratik ulustur.

Sorunun çözümü için daha önce de söylemişim; Hakikatleri Araştırma ve Adalet Komisyonu'nun kurulması önemlidir. Karşılıklı birbirimizi affedelim. Affetmek de değil, karşılıklı yanlışlarımızı ortaya çıkarıp, itiraf edip, gerçekleri ortaya çıkaralım. Uzlaşma ancak bu şekilde olur. Bu komisyonda örneğin barolar, Barolar Birliği'nden hukukçular, Tabipler Birliği'nden uzmanlar, üniversitelerden en tanınmış bilim adamları, profesörler yer alabilir. Sadece bizim önerdiğimiz isimlerden oluşsun demiyoruz. Kendilerinin istediği isimler bu komisyonda yer alabilir. Hatta onlar hangi isimleri istiyorlarsa onlar yer alsın. Eğer gerçekten samimiyseler bunu yaparlar. Bunu yapmadan bizden yeni adım beklemeleri yanlış olur.

Siz aydınların da demokratik birlik ve özgür bir gelecek için bundan sonra çok daha fazla çaba sahibi olacağınıza ve toplumun beklediği rolü oynayacağınıza olan inancımla sizleri saygı ile selamlıyor; barışın, adaletin ve özgürlüğün hakim olduğu bir dünyada birlikte yaşama isteğimi belirtmek istiyorum. Saygılarımla.

Abdullah ÖCALAN

Kaynak: Asrın Hukuk Bürosundan temin edilmiştir.